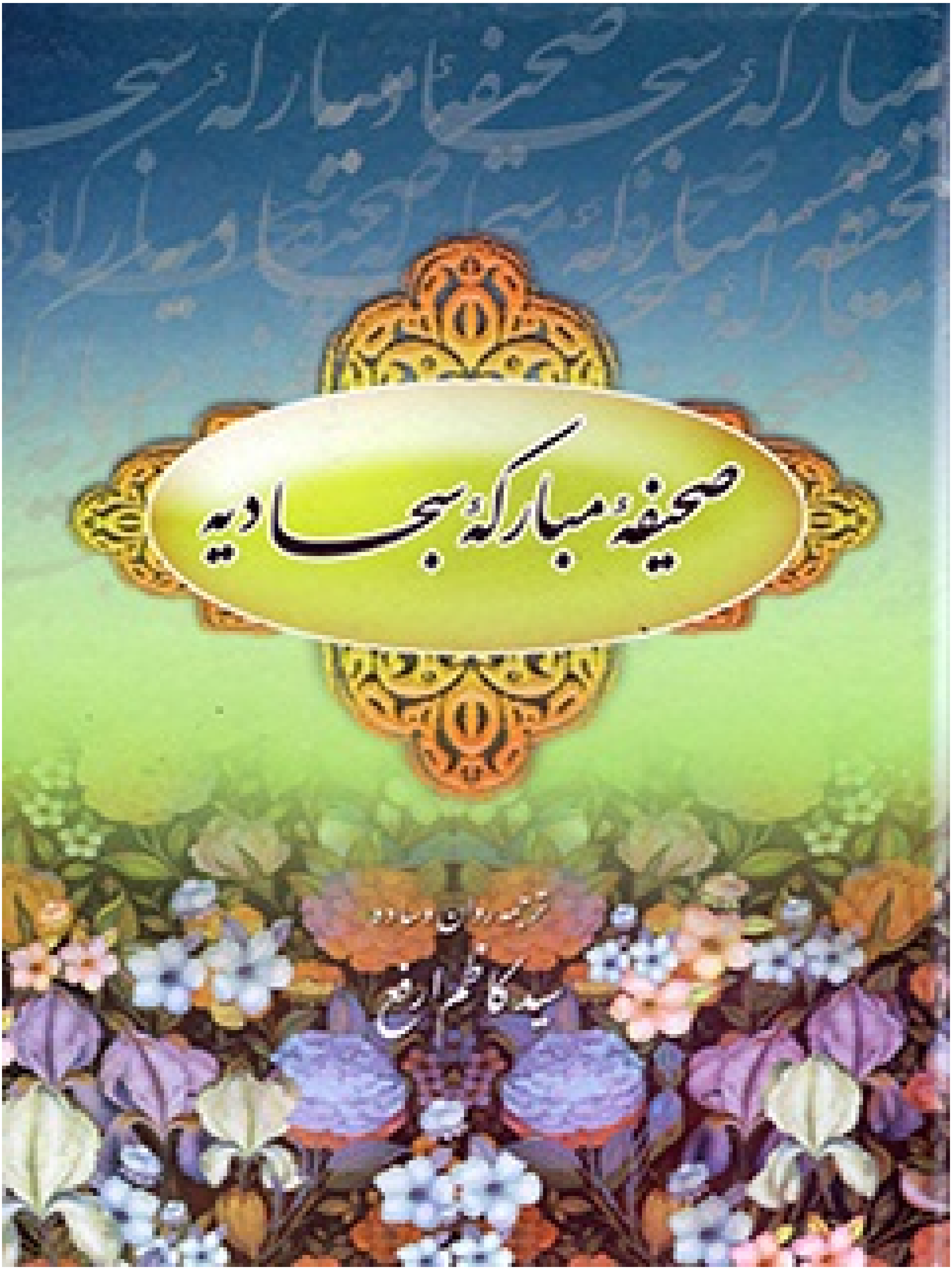

صحیفہ مبارکہ سجادیہ

بسم الله الرحمن الرحیم

متن کامل و ترجمه صحیفه مبارکه سجادیه

نویسنده:

کاظم ارفع

ناشر چاپی:

فیض کاشانی

ناشر دیجیتالی:

مرکز تحقیقات رایانه‌ای قائمیه اصفهان

فهرست

متن کامل و ترجمه صحیفه مبارکه سجادیه

مشخصات کتاب

سرشناسه : علی بن حسین (ع)، امام چهارم، ۳۸ - ۹۴ق.

عنوان قراردادی : صحیفه سجادیه .فارسی - عربی

عنوان و نام پدیدآور : متن کامل و ترجمه صحیفه مبارکه سجادیه/ [علی بن حسین(ع)]؛ مترجم کاظم ارفع.

مشخصات نشر : تهران: فیض کاشانی، ۱۳۸۶.

مشخصات ظاهری : ۳۶۸ ص.

شابک : ۲۵۰۰۰ ریال : ۹۷۸-۹۶۴-۴۰۳-۰۸۵-۷ ؛ ۱۰۰۰۰۰ ریال(چاپ ششم)

یادداشت : فارسی - عربی.

یادداشت : چاپ چهارم.

یادداشت : چاپ ششم : ۱۳۹۲.

یادداشت : عنوان روی جلد: صحیفه مبارکه سجادیه.

عنوان روی جلد : صحیفه مبارکه سجادیه.

موضوع : دعاها

شناسه افزوده : ارفع، سید کاظم، ۱۳۲۳ -، مترجم

رده بندی کنگره : BP۲۶۷/۱ /ع۸ ص ۳۰۴۱ ۱۳۸۶ص

رده بندی دیویی : ۲۹۷/۷۷۲

شماره کتابشناسی ملی : ۱۲۷۴۳۴۹

ص: ۱

اشاره

مقدمه مترجم

بسم الله الرّحمن الرّحیم

مقدمه مترجم

اللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ و آلِهِ. وَاجعَلنا مِن دُعائِکَ الـدّاعِینَ اِلَیکَ وَ هُـداتِکَ الـدّالِّینَ عَلَیکَ وَ مِن خاصَّتِکَ الخاصّـِینَ لَـدَیکَ، یا اَرحَمَ الرّاحِمینَ.

از مسائل مهمی که جزء نیازهای انسان محسوب می شود، دعا و نیایش است و درست مثل خداجویی از فطرت و ضـمیر آدمی سرچشمه می گیرد.

هنگام سیر و سیاحت در این کره خاکی، با ملت های مختلف و ادیان گوناگون و سنن و رسوم متفاوت آنها روبرو می شویم و می بینیم که هرکـدام برای خود اوراد و اذکار و دعاهای مخصوص دارند و هیچ جای دنیا را نمی یابیم که مردمش از دعا جدا و از آن بی نیاز باشند. حتی آنها که بت می پرستند، در معابدشان با تمام قد به خاک می افتند و دعا می خوانند.

بنابراین دعا جزء نکات جدّی و فطری ماست، ولی جای این گفتگو هست که چگونه دعا کنیم و در برابر چه کسی دعا نماییم و مسیر صحیح دعا کدام است؟!

در مضامین و دعاهایی که از طریق رسول الله صـلی الله علیه و آله و سـلّم و اهل بیت گرامیش برای ما رسیده به طور مبسوط به این سئوالات، پاسخ داده شده و صحیفه کامله سجادیه از جمله آنهاست.

درباره لزوم و ضرورت پرداختن به دعا خداوند تبارک و تعالی می فرماید:

«قُل مایَعبَؤا بِکُم رَبّی لَو لا دُعاؤُکُم»(۱)، بگو اگر دعایتان نباشد پروردگار من

۱- فرقان-۷۷

اعتنایی به شما ندارد.

«وَ قالَ رَبُّکُم اُدعُونِی اَستَجِب لَکُم اِنَّ الَّذینَ یَستَکبِرُونَ عَن عِبادَتِی سَیَدخُلونَ جَهَنَّمَ داخِرینَ»(۱) و پروردگارتان فرموده: مرا بخوانید تا اجابت تان کنم کسانی که از پرستیدن من کبر ورزنده به خواری به جهنّم وارد خواهند شد.

از امام محمد باقر علیه السلام سئوال شد: «اِنَّ کَثرَهَ القَراءَهِ اَفضَلُ اَو کَثرَهَ الدَّعاءِ قالَ: الدُّعاء اَما تَسمَعُ لِقَولِهِ تَعالی «قُل ما یَعبَؤا بِکُم»(۲)، آیا زیاد قرآن خواندن بهتر است یا زیاد دعا خواندن؟

فرمود: دعا خواندن، آیا نشنیده ای که خداوند متعال می فرماید: «قُل ما یَعبَؤا بِکم» بگو اگر دعایتان نباشد پروردگار من به شما اعتنایی ندارد.

همان گرامی در تفسیر و تبیین آیه دیگر می فرماید منظور کلام خداوند که می فرماید: «اِنَّ الَّذینَ یَستَکبِرُونَ عَن عِبادَتِی سَیَدخُلُونَ جَهَنَّمَ داخِرینَ»

«هُوَ الدُّعاءَ وَ اَفضَلُ العِبادَهِ الدُّعاءُ»(۳) دعاست که برترین عبادت دعا می باشد.

رسول الله صلی الله علیه و آله و سلّم درباره ارزش دعا می فرمود: «الدُّعاءُ سِلاحُ المؤُمِنِ و عَمُودُ الدِّینِ وَ نُورُ السَّماواتِ وَالأرضِ»(۴) دعا اسلحه مؤمن و ستون دین و نور آسمانها و زمین است.

و چه زیباست که انسان فقط در مواقع اضطرار و گرفتاری سراغ دعا نرود بلکه در همه حال اهل دعا و نیایش با پروردگار باشد همچنانکه مولای متقیان علی علیه السلام می فرماید: «لاتَکن مِمَّن... اِن أصابَهُ بَلاءٌ دَعا مُضطَرّاً وَ اِن نالَهُ رَخاءٌ أعرَضَ مُغتَرّاً»(۵) و از آنان مباش که اگر به او سختی و بلایی روی آورد از ناچاری دست به دعا بردارد و اگر خوشی و راحتی به او رسید از روی غفلت و غرور از خداوند رو برگرداند!

۱- مؤمن-۶۰

۲- بحار، ج۹۳، ص ۲۹۹

۳- کافی، ج۲، ص ۴۶۶

۴- کافی، ج۲، ص ۴۶۶

۵- نهج البلاغه، حکم و مواعظ، ۱۴۲

هر آنکه جانب اهل دعا نگه دارد*** خداش در همه حال از بلا نگه دارد

حدیث دوست نگوییم مگر بحضرت دوست*** که آشنا سخن آشنا نگه دارد

دلا معاش چنان کن که گر بلغزد پای*** فرشته ات به دو دست دعا نگه دارد

گرت هواست که معشوق نگسلد پیوند*** نگاه دار سر رشته تا نگه دارد

چو گفتمش که دلم را نگاه دار بگفت*** ز دست بنده چه خیزد خدا نگه دارد

سر و زر و دل و جانم فدای آن یاری*** که حق صحبت مهر و وفا نگه دارد

غبار راه گذارت کجاست تا حافظ*** به یادگار نسیم صبا نگه دارد

یکی از نکاتی که در هنگام دعا، رعایت آن لازم است، ادب در دعا می باشد و اینکه بداند چه چیزی را از خداوند طلب کند و چه عباراتی را در این مرتبه استخدام نماید.

معمولاً ـ ما یا نمی دانیم چه چیزهایی را در هنگامه نیایش و وقت استجابت دعا از خدا طلب کنیم و یا می دانیم اما در بیان خواست درونی خویش ناتوانیم.

رهبران معصوم ما علیهم السلام بسیار دقیق و روشن به این مسئله پرداخته اند و طریقه دعا کردن و اینکه چه چیزهایی را جهت سعادت دنیا و آخرت خویش از حضرت حق مسئلت نمائیم را به ما آموخته اند.

امام صادق علیه السلام می فرمود: «اِحفَظ آدابَ الدُّعاءِ فَاِن لَم تأتِ بِشَرطِ الدُّعاءِ فَلا تَنتَظِرُ

الِاجابَه»(۱)

آداب دعا را محافظت کن و اگر شرط دعا را رعایت نکردی، منتظر استجابت آن مباش.

و مشاهده می کنیم که آن گرامیان چه لحن زیبایی در دعاها به کار برده اند و خوب دانسته اند که به خدای خویش چه بگویند و چه چیزهایی را که متضمّن خیر دنیا و آخرت خود و مؤمنین است از حضرت پروردگار تقاضا نمایند.

در میان امامان معصوم علیهم السلام امام سجاد علیه السلام فرصت بیشتری یافتند تا آداب دعا را به دوستانشان بیاموزند و معارف الهی را در قالب دعا در اختیار اهل معرفت و طالبان حقیقت بگذارند. صحیفه سجادیه که مشتمل بر پنجاه و چهار دعاست یکی از آثار گرانقدر و ارزشمند بجای مانده از آن گرامی است.

نکاتی چند در این کتاب شریف به چشم می خورد که قابل تأمل و دقت است:

۱- صحیفه بر دو محور توحید و موحد استوار است. از ابتدا تا انتهای این کتاب تبیین ماهیت توحید و موحد دیده می شود و اگر گفته می شود که قرآن نازل شده ولی دعا صاعد است و بالا می رود بی تردید دعای امام سجاد علیه السلام است.

۲- صحیفه کتابی برای فهم دین و شناخت نفس است؛ امام زین العابدین علیه السلام با دعاهایش محرابی ساخت که در آن انسان مسلمان به عبادت و راز و نیاز با پروردگارش می پردازد و بی جهت نیست که نام صحیفه را زیور آل محمد علیهم السلام نامیدند.

۳- امام سجاد علیه السلام در دعاهای صحیفه احساسات درونی و دل و جان آدمی را به حرکت وا می دارد؛ با دقت به مضامین دعاهای صحیفه به ندای

۱- کافی، ج۲، ص ۴۴۷

وجدان و نجوای درون حضرتش پی می بریم.

۴- صحیفه سجادیه خروشی علیه دنیاطلبان و دنیاداران بود و هرکه اندک دقتی در عبارات دعاهای آن کند خواهد دید که چه اندازه دنیامداران بی مقدار و پست جلوه می کنند.

۵- صحیفه سجادیه در قرن اول هجری در حالی ظهور یافت که امویان همه گونه امکانات را از آن حضرت دریغ کردند و او را از فعالیت های علمی و فرهنگی باز داشتند اما این کتاب به لحاظ محتوا و قدرت بیانی عمیق در صدر شاهکارهای جاوید بشری قرار گرفت و موجب افتخار و مباهات مسلمانان شد.

۶- شیوه امام سجاد علیه السلام در تمامی دعاها برای آنکه مقرون به استجابت باشد ذکر صلوات بر محمد و آل او بوده است و بدون استثناء در لابلای دعاهای آن گرامی ذکر صلوات دیده می شود، همچنانکه فرزند بزرگوارش امام صادق علیه السلام که دوران نوجوانی اش را تا یازده سالگی در محضر جد والا مقامش سپری کرده می فرماید: «مَن کانَت اِلَی اللهِ عَزَّوَجَلَّ حاجَةٌ فَلیَبدَأ بِالصَّلاهِ عَلی مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، ثُمَّ یَسأَلُ حاجَتَهُ، ثُمَّ یَختِمُ بِالصَّلاهِ عَلی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ فَاِنَّ اللهَ عَزَّوَجَلَّ أَکرَمُ مِن اَن یَقبَلَ الطَّرَفَینِ وَ یَدَعَ الوَسَطَ اِذ کانَتِ الصَّلوةُ عَلی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ لاتَحجَبُ عَنهُ»(۱)

هرکس از خداوند صاحب عزت و جلال حاجتی را می خواهد ابتدا صلوات بر محمد و آل محمد فرستد و آنگاه حاجت خویش را طلب کند و سپس دعا را با صلوات بر محمد و آلش به پایان برساند، زیرا خداوند تبارک و تعالی بزرگوارتر از آن است که طرفین دعا را مستجاب فرماید وسط آن را رها کند. چه آنکه صلوات بر محمد و آل محمد از سوی پروردگار رد نمی گردد.

و همو فرمود: «کُلُّ دُعاءٍ یُدعَی اللهُ عَزَّوَجَلَّ بِهِ مَحجُوبٌ عَنِ السَّماءِ حَتّی یُصَلّی عَلی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ»(۲)

۱- کافی، ج۲، ص ۴۹۳

۲- کافی، ج۲، ص ۴۹۲

هر دعـایی که به سـبب آن خداونـد عزّوجـل خوانـده شود در حجـاب است و بالا نمی رود تا آنگاه که بر محمـد و آل محمد درود فرستاده شود.

۷- ویژگی دیگر صـحیفه خلوصی است که در صاحب دعا ملاحظه می شود و اگر نبود اخلاص آن حضرت، این گونه جاوید و پایدار نمی ماند و از ذهنها محو و حذف می شد.

کسـی که می خواهد با خدای خویش راز و نیاز کند و مشـغول خواندن دعا شود باید خانه دل را از غیر خدا پاکسازی نماید و باور داشته باشد که آنچه در آسمانها و زمین است در دست قدرت پروردگار می باشد پس چه حاجت که خود را متمسک به موجودات ضعیف این عالم کند، چرا که بی شک سراغ هرکس برود خود محتاج و نیازمند است.

اخلاص در دعا به خاطر تفاوت درک و شناخت افراد مراتبی دارد؛ بعضی در این مقام هستند که انگیزه خود را از دعا خواندن به جهت مقاصـد مـادی و دنیوی پـاک کننـد و بـا توجه به ثواب و عقـاب اعمال به قصـد رسـیدن به حور و غلمان و قصـرهای آخرت و ترس از عذاب دوزخ دعا می خوانند و به همین علت در کتابهای دعا جستجو می کنند و هر دعایی که ثواب اخروی بیشتری داشت انتخاب می کنند.

و برخی پا را فراتر نهاده و بـدون طمع رفتن به بهشت و یا ترس از آتش جهنم، بلکه فقط جهت برقراری ارتباط با معبود و اُنس با حضرتش دعا می خوانند که این گره احرار و آزادگانند.

امیرمؤمنان علی علیه السـلام عرضه می داشت: «اِلهی ما عَبَـدتُکَ خَوفاً مِن نارِکَ وَ لا طَمَعاً فِی جَنَّتِکَ بَل وَجَدتُکَ اَهلاً لِلعِبادَهِ فَعَبَـدتُکَ»، پروردگـارا تـو را به علت ترس از آتشت و یـا به امیـد رفتن به بهشـت عبـادت نکردم بلکه تو را شایسـته و سـزاوار بندگی یافتم و به عبادتت پرداختم.

قصد همه وصل حور و خلد برین است*** غایت مقصود ما نه آن و نه این است

۸- دوستان خواننده توجه دارند که امام سجاد علیه السلام در سراسر صحیفه پس از صلوات بر محمد و آل محمد بیشترین ذکرش استعاذه به پروردگار است، اضافه بر آنکه در دعای هشتم به طور ویژه به این مسئله مهم پرداخته، و از شر رذایل اخلاقی و شیطان به خداوند پناه برده است!

محمدبن ابراهیم برای امام رضا علیه السلام نوشت که آقای من دعایی به من آموزش دهید که بعد از هر نمازم بخوانم و خیر دنیا و آخرت را در بر داشته باشد؟

امام علیه السلام برای او نوشت پس از هر نماز بگو: «اَعُوذُ بِوَجهِکَ الکَریم وَ عِزَّتِکَ الَّتی لاتُرامُ وَ قُدرَتُکَ الَّتِی لایَمتَنِعُ مِنها شَیئٌ مِن شرِّ الدُّنیا وَ الآخِرَهِ وَ مِن شَرِّ الأوجاعِ کُلّها»(۱)، پناه می برم به درگاه تو ای خدای کریم و به عزّتت که سست نگردد و به قدرتت که هیچ چیز از شرّ دنیا و آخرت از جمله دردها و ناراحتی ها نمی توانند مانع اجرای آن گردند.

و در پایان از خداوند متعال طلب توفیق در خواندن دعا بالاخص دعاهای صحیفه سجادیه را مسئلت می نمائیم زیرا که عبادات از هر نوعش که باشد بدون دعا، ناقص و بی محتوا خواهد بود.

کسانی که در حال تمنّا و تقاضا از خدای خویشند و حلاوت مناجات را با کام جانشان می چشند احساس می کنند که لذت بخش ترین حالات زندگی خود را می گذرانند و این توجه و ذوق و شوق بیشتر متعلق به آنهایی است که بیش از آن مقدار که به حوائج مادی خویش فکر کنند به اصل دعا و مناجات و عرض حال خود به پیشگاه پروردگار اهمیّت می دهند و در واقع به برقراری ارتباط و انابه و تضرع به درگاه الهی بیشتر خود را محتاج می بینند و از اینکه نتوانسته اند با حضرت حق رازی و نیازی داشته باشند غصه می خورند و زبان حالشان همان است که سیدالساجدین علی بن الحسین علیه السلام در مناجات المریدین عرضه می دارد:

۱- فروع کافی، ج ۳، ص ۳۴۶

«وَ فِی مُناجاتُکَ رُوحی وَ راحَتی وَ عِنـدَکَ دَواءُ عِلَّتی وَ بَردُ لَوعَتی» خوشحالی من در مناجات با توست و داروی بیماری من و علاج تشنگی قلب و تسکین سوزش جانم در نزد توست.

و نیز به آن گرامی اقتدا می کنیم و عباراتی را که در دعای روز چهارشنبه می فرموده عرضه می داریم که:

«اَدعُوکَ دُعـاءَ مَن ضَـعُفَت وَسِـیلَتُهُ وَانقَطَعَت حِیلَتُهُ وَاقتَرَبَ اَجَلُهُ وَ تَـدانی فِی الـدُّنیا اَمَلُهُ وَاشـتَدَّت اِلی رَحمَتِـکَ فاقَتُهُ وَ عَظُمَت لِتَفریطِهِ حَسرَتُهُ وَ کَثُرَت زَلَّتُهُ وَ عَثرَتُهُ وَ خَلُصَت لِوَجهِـکَ تَوبَتُهُ فَصَـلِّ عَلی مُحَمَّدٍ خاتَمِ النَّبِیّینَ وَ عَلی اَهلِ بَیتِهِ الطَّیِّبینَ الطّاهِرینَ وَارزُقنی شَفاعَةَ مُحَمَّدٍ صَلَّی اللهُ عَلَیهِ وَ آلِهِ وَلا تَحرِمنی صُحبَتَهُ اِنَّکَ اَنتَ اَرحَمُ الرّاحِمینَ».

سیدکاظم ارفع

۱۰ ربیع الاول ۱۴۲۱- ۲۴ خردادماه ۱۳۷۹

ص: ۱۰

راویان صحیفه

حَدَّثَنا اَبُو عَبـدِاللهِ جعفَرُبنُ مُحَمَّدٍ الحَسَنی، قـالَ: حَدَّثَنا عَبـدُاللهِ ابنُ عُمَرَ بنِ خَطـّابٍ الزَّیّاتُ، قالَ حَدَّثَنِ خالی عَلِیُّ ابنُ النُّعمانِ الاَعلَمُ، قالَ: حَدَّثَنی عُمَیرُبنُ مُتَوَکِّلٍ الثَّقَفِیُّ البَلخی عَن اَبیهِ مُتَوَکِّلِ ابنِ هارُونَ، قال: اَملی عَلَیَّ سَیِّدِی الصّادِقُ، اَبُو عَبدِاللهِ: جَعفَرُ ابنُ مُحَمَّدٍ، قالَ: اَملی جَدّی عَلِیُّ بنُ الحُسَینِ عَلی اَبی مُحَمَّدِ بنِ عَلِیٍّ عَلَیهِم اَجمَعینَ السَّلامُ بِمَشهَدٍ مِنّی.

ابوعبـدالله جعفر بن محمد الحسـنی برای ما نقل کرد که عبدالله بن عمر بن خطّاب الزّیّات نقل نمود که دایی من علی بن نعمان اعلم گفت: عمیر ابن متوکـل ثقفی بلخی از پـدرش متوکـل ابن هارون نقل نمود که آقای من امام صادق علیه السـلام فرمود و نوشـتم و امام صادق علیه السـلام فرمود که صحیفه را جدّم علی بن الحسین علیهما السلام در حضور من برای پدرم امام محمد باقر علیه السلام تقریر فرمود و پدرم نوشت.

ص: ۱۵

(۱) وَ كانَ مِن دُعائِهِ عَلَيهِ السَّلامُ اِذَا ابتَدَأَ بِالدُّعاءِ بَدَأَ بِالتَّحميدِ لِلّهِ عَزَّوَجَلَّ وَالثَّناءِ عَلَيهِ فَقالَ:

الْحَمْدُ لِلّهِ الْأَوّلِ بِلَا أَوّلٍ كَانَ قَبْلَهُ، وَ الآخِرِ بِلَا آخِرٍ يَكُونُ بَعْدَهُ. اَلّذِی قَصُرَتْ عَنْ رُؤْيَتِهِ أَبْصَارُ النّاظِرِينَ، وَ عَجَزَتْ عَنْ نَعْتِهِ أَوْهَامُ الْوَاصِفِينَ. اِبْتَدَعَ بِقُدْرَتِهِ الْخَلْقَ ابْتِدَاعاً، وَ اخْتَرَعَهُمْ عَلَى مَشِيّتِهِ اخْتِرَاعاً، ثُمّ سَلَكَ بِهِمْ طَرِيقَ إِرَادَتِهِ، وَ بَعَثَهُمْ فِی سَبِيلِ مَحَبّتِهِ، لَا يَمْلِكُونَ تَأْخِيراً عَمّا قَدّمَهُمْ إِلَيْهِ، وَ لَا يَسْتَطِيعُونَ تَقَدّماً إِلَى مَا أَخّرَهُمْ عَنْهُ، وَ جَعَلَ لِكُلّ رُوحٍ مِنْهُمْ قُوتاً مَعْلُوماً مَقْسُوماً مِنْ رِزْقِهِ، لَا يَنْقُصُ مَنْ زَادَهُ نَاقِصٌ، وَ لَا يَزِيدُ مَنْ نَقَصَ مِنْهُمْ زَائِدٌ. ثُمّ ضَرَبَ لَهُ فِی الْحَيَاهِ أَجَلًا مَوْقُوتاً، وَ نَصَبَ لَهُ أَمَداً مَحْدُوداً، يَتَخَطّأُ إِلَيْهِ بِأَيّامِ عُمُرِهِ، وَ يَرْهَقُهُ بِأَعْوَامِ دَهْرِهِ، حَتّى إِذَا بَلَغَ أَقْصَى أَثَرِهِ، وَ اسْتَوْعَبَ حِسَابَ عُمُرِهِ، قَبَضَهُ إِلَى مَا نَدَبَهُ إِلَيْهِ

حمد پروردگار

حمد اختصاص به پروردگاری دارد که اوّل است و کسی قبل از او نبوده، و آخر است و کسی بعد از او نخواهد بود.

خدایی که دیدگان انسانها، ناتوان از رؤیت اوست و اندیشه توصیف کنندگان عاجز از تعریف و توصیف او می باشد.

او با دست قدرتش خلق موجودات را بنیان گذاشت و با اراده اش مخلوقات را اختراع نمود. سپس موجودات را در مسیر خواست خویش قرار داد و آنان را در راه محبّت خود استخدام کرد. در حالی که دست پرورده های او قادر نیستند خود را از مقدّم بودن به تأخیر اندازند و یا از به تأخیر افتادن خود را جلو قرار دهند. خدایی که برای هر موجود زنده روزی معین تقسیم فرموده و کسی نمی تواند از آنکه زیاد داده چیزی بکاهد و یا به آنکه کم داده چیزی زیاد کند.

آنگاه خداوند تبارک و تعالی برای هرکدام آنها در زندگی مدتی معیّن و پایانی معلوم قرار داده تا در محدوده عمر به خواسته های خود برسد و سالهای زندگی اش پایان پذیرد و حساب عمرش را تمام و کمال بستاند و در نتیجه به وعده هایی که به او داده از اجر سرشار بهشت و یا پاداش ترسناک دوزخ نائل شود.

ص:۱۷

مِنْ مَوْفُورِ ثَوَابِهِ، أَوْ مَحْذُورِ عِقَابِهِ، لِيَجْزِىَ الَّذِينَ أَسَاءُوا بِمَا عَمِلُوا وَ يَجْزِىَ الَّذِينَ أَحْسَنُوا بِالْحُسْنَى، عَدْلًا مِنْهُ، تَقَدَّسَتْ أَسْمَاؤُهُ، وَ تَظَاهَرَتْ آلَاؤُهُ، لَا يُسْأَلُ عَمَّا يَفْعَلُ وَ هُمْ يُسْأَلُونَ. وَ الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِى لَوْ حَبَسَ عَنْ عِبَادِهِ مَعْرِفَةَ حَمْدِهِ عَلَى مَا أَبْلَاهُمْ مِنْ مِنَنِهِ الْمُتَتَابِعَهِ، وَ أَسْبَغَ عَلَيْهِمْ مِنْ نِعَمِهِ الْمُتَظَاهِرَهِ، لَتَصَرَّفُوا فِى مِنَنِهِ فَلَمْ يَحْمَدُوهُ، وَ تَوَسَّعُوا فِى رِزْقِهِ فَلَمْ يَشْكُرُوهُ، وَ لَوْ كَانُوا كَذَلِكَ لَخَرَجُوا مِنْ حُدُودِ الْإِنْسَانِيَّهِ إِلَى حَدِّ الْبَهِيمِيَّهِ، فَكَانُوا كَمَا وَصَفَ فِى مُحْكَمِ كِتَابِهِ: «إِنْ هُمْ إِلَّا كَالْأَنْعامِ بَلْ هُمْ أَضَلُّ سَبِيلًا.» وَ الْحَمْدُ لِلَّهِ عَلَى مَا عَرَّفَنَا مِنْ نَفْسِهِ، وَ أَلْهَمَنَا مِنْ شُكْرِهِ، وَ فَتَحَ لَنَا مِنْ أَبْوَابِ الْعِلْمِ بِرُبُوبِيَّتِهِ، وَ دَلَّنَا عَلَيْهِ مِنَ الْإِخْلَاصِ لَهُ فِى تَوْحِيدِهِ، وَ جَنَّبَنَا مِنَ الْإِلْحَادِ وَ الشَّكِّ فِى أَمْرِهِ، حَمْداً نُعَمَّرُ بِهِ فِيمَنْ حَمِدَهُ مِنْ خَلْقِهِ، وَ نَسْبِقُ بِهِ مَنْ سَبَقَ إِلَى رِضَاهُ وَ عَفْوِهِ. حَمْداً يُضِي‏ءُ لَنَا بِهِ ظُلُمَاتِ الْبَرْزَخِ، وَ يُسَهِّلُ عَلَيْنَا بِهِ سَبِيلَ الْمَبْعَثِ، وَ يُشَرِّفُ بِهِ مَنَازِلَنَا عِنْدَ مَوَاقِفِ الْأَشْهَادِ، «يَوْمَ تُجْزى كُلُّ نَفْسٍ بِمَا كَسَبَتْ وَ هُمْ لَا يُظْلَمُونَ»، «يَوْمَ لَا يُغْنِى مَوْلًى عَنْ مَوْلًى شَيْئاً وَ لَا هُمْ يُنْصَرُونَ». حَمْداً يَرْتَفِعُ مِنَّا إِلَى أَعْلَى عِلِّيِّينَ فِى كِتَابٍ مَرْقُومٍ

«تا کسانی را که بـد کرده انـد در برابر کارهایی که انجام داده انـد سـزا دهد و کسانی را که نیکی کرده اند پاداش نیکو دهد» (سوره النّجم- ۳۱).

و این از عدل خداوندی است که چنین پاداش می دهد. خدایی که اسـماءش مقدّس و نعمت هایش پی در پی است. کسـی از او درباره کارهایش سئوال نمی کند، ولی از کرده های بندگانش سئوال خواهد شد.

حمـد مخصوص پروردگاری است که اگر بنـدگان خود را از شـناخت شـکرگزاری نسـبت به نعمت های پی در پی و کرامات پیوسـته اش محروم می کرد از نعمت هـای حضـرت او اسـتفاده می کردنـد ولی حمـدش را بجـا نمی آوردنـد و روزی آنها را وسعت می بخشید ولی شکرش را ادا نمی کردند.

و اگر از حمد و شکرش محروم می ماندند از مرز و حدود انسانیّت خارج شده و در گروه چهارپایان قرار می گرفتند و آن می شدند که در کتاب محکم خود ایشان را توصیف فرموده است: «نیستند جز چهارپایان و بلکه از آنها گمراهترند» (فرقان- ۴۴).

حمـد خـدای را به خـاطر آنچه از خود به مـا شـناساند و طریقه شـکرگزاری اش را به مـا الهـام فرمود و درهـای دانش و درک ربوبیتش را به روی ما گشود و ما را دلالت نمود که چگونه به وسـیله اخلاص به مرتبه توحید و یگانگی حضـرتش برسیم و از انحراف و دودلی در امر خویش دورمان ساخت.

چنان حمدی که برای ما در بین مردمی که هماره حمدش را بجا می آورند زندگی بخش باشد و از کسانی که در جلب رضـا و عفو پروردگار سبقت گرفته اند، سبقت گیریم. حمدی که به وسیله آن تاریکی های عالم برزخ را برایمان روشن سازد و راه جهان آخرت را بر ما آسان نماید و منازل ما را در مکانهای گواهان شرف بخشد.

«روزی کـه هرکس در گرو اعمـال خـویش است و به کسـی ظلم نمی شـود، روزی که دوست برای دوست خـود کـاری نمی توانـد بکنـد و آنها یاری نشوند» (جاثیه- ۲۲ و دخان- ۴۱) حمـدی که از نـاحیه ما تا بالاترین مرتبه بالا رود، در کتاب نوشـته شده ای که مقربین بر آن شاهدند.

يَشْهَدُهُ الْمُقَرّبُونَ. حَمْداً تَقَرّ بِهِ عُيُونُنَا إِذَا بَرِقَتِ الْأَبْصارُ، وَ تَبْيَضّ بِهِ وُجُوهُنَا إِذَا اسْوَدّتِ الْأَبْشَارُ. حَمْداً نُعْتَقُ بِهِ مِنْ أَلِيمِ نَارِ اللّهِ إِلَى كَرِيمِ جِوَارِ اللّهِ. حَمْداً نُزَاحِمُ بِهِ مَلَائِكَتَهُ الْمُقَرّبِينَ، وَ نُضَامّ بِهِ أَنْبِيَاءَهُ الْمُرْسَلِينَ فِى دَارِ الْمُقَامَهِ الّتِى لَا تَزُولُ، وَ مَحَلّ كَرَامَتِهِ الّتِى لَا تَحُولُ. وَ الْحَمْدُ لِلّهِ الّذِى اخْتَارَ لَنَا مَحَاسِنَ الْخَلْقِ، وَ أَجْرَى عَلَيْنَا طَيّبَاتِ الرّزْقِ. وَ جَعَلَ لَنَا الْفَضِيلَهَ بِالْمَلَكَهِ عَلَى جَمِيعِ الْخَلْقِ، فَكُلّ خَلِيقَتِهِ مُنْقَادَهٌ لَنَا بِقُدْرَتِهِ، وَ صَائِرَهٌ إِلَى طَاعَتِنَا بِعِزّتِهِ. وَ الْحَمْدُ لِلّهِ الّذِى أَغْلَقَ عَنّا بَابَ الْحَاجَهِ إِلّا إِلَيْهِ، فَكَيْفَ نُطِيقُ حَمْدَهُ؟ أَمْ مَتَى نُؤَدّى شُكْرَهُ؟ لَا، مَتَى؟!. وَ الْحَمْدُ لِلّهِ الّذِى رَكّبَ فِينَا آلَاتِ الْبَسْطِ، وَ جَعَلَ لَنَا أَدَوَاتِ الْقَبْضِ، وَ مَتّعَنَا بِأَرْوَاحِ الْحَيَاهِ، وَ أَثْبَتَ فِينَا جَوَارِحَ الْأَعْمَالِ، وَ غَذّانَا بِطَيّبَاتِ الرّزْقِ، وَ أَغْنَانَا بِفَضْلِهِ، وَ أَقْنَانَا بِمَنّهِ. ثُمّ أَمَرَنَا لِيَخْتَبِرَ طَاعَتَنَا، وَ نَهَانَا لِيَبْتَلِيَ شُكْرَنَا، فَخَالَفْنَا عَنْ طَرِيقِ أَمْرِهِ، وَ رَكِبْنَا مُتُونَ زَجْرِهِ، فَلَمْ يَبْتَدِرْنَا بِعُقُوبَتِهِ، وَ لَمْ يُعَاجِلْنَا بِنِقْمَتِهِ، بَلْ تَأَنّانَا بِرَحْمَتِهِ تَكَرّماً، وَ انْتَظَرَ مُرَاجَعَتَنَا بِرَأْفَتِهِ حِلْماً. وَ الْحَمْدُ لِلّهِ الّذِى دَلّنَا عَلَى التّوْبَهِ الّتِى لَمْ نُفِدْهَا إِلّا مِنْ فَضْلِهِ، فَلَوْ لَمْ نَعْتَدِدْ مِنْ فَضْلِهِ إِلّا بِهَا لَقَدْ حَسُنَ بَلَاؤُهُ عِنْدَنَا، وَ جَلّ

حمدی که باعث روشنی چشم ما شود، زمانی که چشم ها خیره می گردند و سبب رو سفیدی ما گردد، روزی که چهره ها سیاه است. حمدی که سبب شود از آتش دردناک دوزخ آزاد شویم و به جوار رحمت حق رهسپار گردیم. حمدی که به توسط آن همراه فرشتگان مقرب قرار گیریم و در خانه هایی که جاودانی و جایگاه پرارزش همیشگی است همسایه و همنشین انبیاء مرسل شویم.

حمد مخصوص خداوندی است که اخلاق پسندیده را برای ما انتخاب نمود و روزی های پاکیزه اش را در اختیارمان گذاشت، و تاج برتری بر همه مخلوقات را بر سر ما نهاد و کاری کرد که جمیع موجودات به قدرت پروردگار منقاد و فرمانبردار ما شوند و به نیرو و عزّت حق به اطاعت ما درآیند.

حمد خدایی را که درهای حاجت به غیر خودش را بر روی ما بست، پس ما چگونه می توانیم سپاسش را بجا آوریم؟ یا از این همه نعمت هایش ادای شکر نمائیم، نه هرگز!

حمد خداوندی را که وسایل گشودنی ها و ابزار دفع کردنی ها را در وجودمان قرار داد و ما را به ارواح زندگی بهره مند ساخت و اسلوب و ساختمان اعمال را در ما ثابت فرمود و ما را با غذاهای پاکیزه و متنوع آشنا ساخت و به فضل و کرمش بی نیازمان کرد و به لطفش زندگی به ما بخشید.

آنگاه دستوراتی به ما داد تا در طاعت و بندگی اش امتحانمان کند و ما را از انجام کارهایی نهی فرمود تا در شکرگزاری اش آزمایشمان نماید و ما با دستوراتش مخالفت کردیم و در آنچه نهی فرموده بود داخل شدیم ولی پروردگار در کیفر دادن ما شتاب نکرد و در انتقام گرفتن از ما عجله ننمود بلکه به خاطر رحمت خویش بر ما کرم نموده و به علت رأفت و بردباری فوق العاده خویش انتظار بازگشت و هدایت شدن ما را کشید! و حمد مخصوص خداوندی است که ما را به توبه که مرحمتی از آن بزرگوار بود دلالت فرمود که اگر از حضرت او چنین عنایتی نمی شد مستحق بلا و عذاب بودیم و چقدر بزرگ است احسان و فضل او بر ما.

ص: ۲۱

إِحْسَانُهُ إِلَيْنَا وَ جَسُمَ فَضْلُهُ عَلَيْنَا، فَمَا هَكَذَا كَانَتْ سُنَّتُهُ فِى التَّوْبَهِ لِمَنْ كَانَ قَبْلَنَا، لَقَدْ وَضَعَ عَنَّا مَا لَا طَاقَهَ لَنَا بِهِ، وَ لَمْ يُكَلِّفْنَا إِلَّا وُسْعاً، وَ لَمْ يُجَشِّمْنَا إِلَّا يُسْراً، وَ لَمْ يَدَعْ لِأَحَدٍ مِنَّا حُجَّهً وَ لَا عُذْراً، فَالْهَالِكُ مِنَّا مَنْ هَلَكَ عَلَيْهِ، وَ السَّعِيدُ مِنَّا مَنْ رَغِبَ إِلَيْهِ. وَ الْحَمْدُ لِلَّهِ بِكُلِّ مَا حَمِدَهُ بِهِ أَدْنَى مَلَائِكَتِهِ إِلَيْهِ، وَ أَكْرَمُ خَلِيقَتِهِ عَلَيْهِ وَ أَرْضَى حَامِدِيهِ لَدَيْهِ، حَمْداً يَفْضُلُ سَائِرَ الْحَمْدِ كَفَضْلِ رَبِّنَا عَلَى جَمِيعِ خَلْقِهِ. ثُمَّ لَهُ الْحَمْدُ مَكَانَ كُلِّ نِعْمَهٍ لَهُ عَلَيْنَا وَ عَلَى جَمِيعِ عِبَادِهِ الْمَاضِينَ وَ الْبَاقِينَ، عَدَدَ مَا أَحَاطَ بِهِ عِلْمُهُ مِنْ جَمِيعِ الْأَشْيَاءِ، وَ مَكَانَ كُلِّ وَاحِدَهٍ مِنْهَا عَدَدُهَا أَضْعَافاً مُضَاعَفَهً أَبَداً سَرْمَداً إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَهِ، حَمْداً لَا مُنْتَهَى لِحَدِّهِ، وَ لَا حِسَابَ لِعَدَدِهِ، وَ لَا مَبْلَغَ لِغَايَتِهِ، وَ لَا انْقِطَاعَ لِأَمَدِهِ. حَمْداً يَكُونُ وُصْلَهً إِلَى طَاعَتِهِ وَ عَفْوِهِ، وَ سَبَباً إِلَى رِضْوَانِهِ، وَ ذَرِيعَهً إِلَى مَغْفِرَتِهِ، وَ طَرِيقاً إِلَى جَنَّتِهِ، وَ خَفِيراً مِنْ نَقِمَتِهِ، وَ أَمْناً مِنْ غَضَبِهِ، وَ ظَهِيراً عَلَى طَاعَتِهِ، وَ حَاجِزاً عَنْ مَعْصِيَتِهِ، وَ عَوْناً عَلَى تَأْدِيَهِ حَقِّهِ وَ وَظَائِفِهِ. حَمْداً نَسْعَدُ بِهِ فِى السُّعَدَاءِ مِنْ أَوْلِيَائِهِ، وَ نَصِيرُ بِهِ فِى نَظْمِ الشُّهَدَاءِ بِسُيُوفِ أَعْدَائِهِ، إِنَّهُ وَلِيٌّ حَمِيدٌ.

البته روش پروردگـار در مسـئله توبه برای امتهـای قبل از ما هماننـد توبه کردن ما نبوده و خـدای مهربان چیزی که در طاقت ما نبوده برداشـته و بیش از توانمان ما را تکلیف نفرموده و جز آسانی و سـهولت برایمان نخواسته تا آنجا که برای هیچ کدام از ما عـذر و بهانه ای باقی نمانـد. با این اوصاف هر که از ما پروردگار را نافرمانی کنـد نابود خواهـد شد و هر که به او رغبت نشان دهد و توبه کند سعادتمند می گردد.

حمـد خـدای را به مثل حمـدی که فرشـتگان نزدیک به او و آفریده های پرارزش او برایش انجام می دهند حمدی که بر سایر حمد و ستایش ها برتر باشد، همانند برتری پروردگار ما بر همه آفریده هایش. و نیز حمد برای او به خاطر هر نعمتی که به ما و همه بنـدگانش از گذشـته و حال داده به عدد آنچه که خود بر آنها احاطه علمی دارد و برای هرکدام از نعمت ها چندین برابر به طور دایم تا روز قیامت.

حمـدی که حد و حدود آن و حساب و شـماره آن پایان ندارد و نمی توان به انتهایش دسترسـی پیدا کرد و مدّتش قطع شدنی نیست حمـدی که ثمره اش بنـدگی و بخشـش حضـرت اوست و وسـیله ای برای رسـیدن به رضـا و آمرزش و بالاـخره رفتن به بهشت می باشد. حمدی که پناه از عذاب و در امان بودن از خشم پروردگار و کمک برای بندگی و اطاعت حضرت حق باشد و حمدی که مانع از گناه و مددکننده انجام واجبات و تکالیف ما شود.

حمـدی که به توسط آن در بین سـعادتمندان از اولیاء خـدا سـرفراز شویم و از برکت آن در صف شـهداء و کشـته شـدگان به اسلحه دشمنان پروردگار درآئیم که او یاور مؤمنین و ستوده شده است.

ص: ۲۳

(۲) وَ كَانَ مِنْ دُعَائِهِ عَلَيْهِ السّلَامُ بَعْدَ هَذَا التّحْمِيدِ، فِى الصّلَاهِ عَلَى رَسُولِ اللّهِ صَلّى اللّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ

وَ الْحَمْدُ لِلّهِ الّذِى مَنّ عَلَيْنَا بِمُحَمّدٍ نَبِيّهِ- صَلّى اللّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ- دُونَ الْأُمَمِ الْمَاضِيَهِ، وَ الْقُرُونِ السّالِفَهِ، بِقُدْرَتِهِ الّتِى لَا تَعْجِزُ عَنْ شَيْ ءٍ وَ إِنْ عَظُمَ، وَ لَا يَفُوتُهَا شَيْ ءٌ وَ إِنْ لَطُفَ. فَخَتَمَ بِنَا عَلَى جَمِيعِ مَنْ ذَرَأَ، وَ جَعَلَنَا شُهَدَاءَ عَلَى مَنْ جَحَدَ، وَ كَثّرَنَا بِمَنّهِ عَلَى مَنْ قَلّ. اللّهُمّ فَصَلّ عَلَى مُحَمّدٍ أَمِينِكَ عَلَى وَحْيِكَ، وَ نَجِيبِكَ مِنْ خَلْقِكَ، وَ صَفِيّكَ مِنْ عِبَادِكَ، إِمَامِ الرّحْمَهِ، وَ قَائِدِ الْخَيْرِ، وَ مِفْتَاحِ الْبَرَكَهِ، كَمَا نَصَبَ لِأَمْرِكَ نَفْسَهُ، وَ عَرّضَ فِيكَ لِلْمَكْرُوهِ بَدَنَهُ، وَ كَاشَفَ فِى الدّعَاءِ إِلَيْكَ حَامّتَهُ، وَ حَارَبَ فِى رِضَاكَ أُسْرَتَهُ، وَ قَطَعَ فِى إِحْيَاءِ دِينِكَ رَحِمَهُ، وَ أَقْصَى الْأَدْنَيْنَ عَلَى جُحُودِهِمْ، وَ قَرّبَ الْأَقْصَيْنَ عَلَى اسْتِجَابَتِهِمْ لَكَ، وَ وَالَى

درود و صلوات بر محمّد و آل محمّد

حمد خدای را که به وجود مبارک پیامبرش حضرت محمد صلی الله علیه و آله و سلّم بر ما منّت گذاشت در حالی که امتهای پیشین و مردم قبل از ما از بهره مند شدن از آن گرامی محروم بودند و این به قدرت شکست ناپذیر باریتعالی مربوط می شود که هیچ چیز هر اندازه بزرگ باشد از توانایی او بیرون نیست و هیچ چیز هر اندازه کوچک باشد از دست قدرتش رهایی ندارد.

آری خداوند تبارک و تعالی جمعیت ما مسلمانان را آخرین آفریده های خود قرار داد و ما را در برابر منکرین حقایق شاهد گردانید و ما را به فضل و کرمش بر مردمی که کم بودند فزونی بخشید.

بار الها بر محمد که امین وحی ات بود درود فرست، همو که از بین مخلوقاتت برگزیده شد. او که رهبر رحمت و پیشوای خوبی و کلید برکت بود. همان طور که حضرتش خود را موظّف به انجام دستوراتت کرده بود و در راه رضای تو بدن خویش را برابر سختی ها و ناملایمات قرار داده بود. تا آنجا که جهت زنده کردن دین تو با ارحام خویش قطع کرده و اقوام خود را به خاطر تو دور گردانید و بیگانگان را بر اثر قبول تو و دین تو جزء یاران خویش نمود و با دورترین مردم برای رضای تو پیوند دوستی بست و به خاطر تو با نزدیک ترین فامیل خویش دشمنی کرد.

ص: ۲۵

فِیکَ الْأَبْعَدِینَ، وَ عَادَی فِیکَ الْأَقْرَبِینَ، و أَدْأَبَ نَفْسَهُ فِی تَبْلِیغِ رِسَالَتِکَ، وَ أَتْعَبَهَا بِالدّعَاءِ إِلَی مِلّتِکَ، وَ شَغَلَهَا بِالنّصْحِ لِأَهْلِ دَعْوَتِکَ، وَ هَاجَرَ إِلَی بِلَادِ الْغُرْبَهِ، وَ مَحَلّ النّأْیِ عَنْ مَوْطِنِ رَحْلِهِ، وَ مَوْضِعِ رِجْلِهِ، وَ مَسْقَطِ رَأْسِهِ، وَ مَأْنَسِ نَفْسِهِ، إِرَادَهً مِنْهُ لِإِعْزَازِ دِینِکَ، وَ اسْتِنْصَاراً عَلَی أَهْلِ الْکُفْرِ بِکَ، حَتّی اسْتَتَبّ لَهُ مَا حَاوَلَ فِی أَعْدَائِکَ، وَ اسْتَتَمّ لَهُ مَا دَبّرَ فِی أَوْلِیَائِکَ، فَنَهَدَ إِلَیْهِمْ مُسْتَفْتِحاً بِعَوْنِکَ، وَ مُتَقَوّیاً عَلَی ضَعْفِهِ بِنَصْرِکَ، فَغَزَاهُمْ فِی عُقْرِ دِیَارِهِمْ، وَ هَجَمَ عَلَیْهِمْ فِی بُحْبُوحَهِ قَرَارِهِمْ، حَتّی ظَهَرَ أَمْرُکَ، وَ عَلَتْ کَلِمَتُکَ، وَ لَوْ کَرِهَ الْمُشْرِکُونَ. اللّهُمّ فَارْفَعْهُ بِمَا کَدَحَ فِیکَ إِلَی الدّرَجَهِ الْعُلْیَا مِنْ جَنّتِکَ، حَتّی لَا یُسَاوَی فِی مَنْزِلَهٍ، وَ لَا یُکَافَأَ فِی مَرْتَبَهٍ، وَ لَا یُوَازِیَهُ لَدَیْکَ مَلَکٌ مُقَرّبٌ، وَ لَا نَبِیّ مُرْسَلٌ، وَ عَرّفْهُ فِی أَهْلِهِ الطّاهِرِینَ وَ أُمّتِهِ الْمُؤْمِنِینَ مِنْ حُسْنِ الشّفَاعَهِ أَجَلّ مَا وَعَدْتَهُ، یَا نَافِذَ الْعِدَهِ، یَا وَافِیَ الْقَوْلِ، یَا مُبَدّلَ السّیّئَاتِ بِأَضْعَافِهَا مِنَ الْحَسَنَاتِ إِنّکَ ذُو الْفَضْلِ الْعَظِیمِ.

همو که خود را در راه تبلیغ پیام تو خسته کرد و در دعوت مردم به آئین تو سختی ها به جان خرید و به نصیحت و اندرز آنهایی مشغول شد که به راه راست دعوتشان کرده ای. او که به شهرهای غریب هجرت کرد. به جایی که از وطنش دور بود و محل رفت و آمد و زادگاه و جای اُنس و مجالست او نبود و این بدین خاطر بود که دین تو را عزّت بخشید و بر منکرین تو با کمک دیگران غلبه پیدا کرد تا در نتیجه آنچه که درباره دشمنانت از فتح و پیروزی لازم بود به دست آمد، و آنچه که درباره دوستانت اندیشه می کرد به اتمام رساند.

رسول الله صلی الله علیه و آله و سلّم از تو یاری طلبید و تو یاری اش کردی تا اینکه با نیروی تو به جنگ با دشمنانت اقدام نمود و تا آنجا پیش رفت که در شهرهایشان و حتی در خانه هایشان بر آنها تاخت و فرصت جنبیدن به ایشان نداد. تا بالاخره دین تو ظاهر شد و کلامت بالا گرفت، گرچه برای مشرکین خوشایند نبود.

خداوندا رسول الله صلی الله علیه و آله و سلّم را به بالاترین رتبه و مقام بهشتی نایل فرما تا هیچ کس با او از نظر مقام و رتبه همانند نباشد و هیچ فرشته ای هرچند از مقربین درگاهت باشد و هیچ پیامبر مرسلی با او برابری نکند.

بارالها شفاعت حضرتش را بیش از آنچه که به وی وعده داده ای شامل حال دودمان پاکیزه اش و امت مؤمن او بفرما. ای خدایی که خوش وعده و خوش قول هستی و ای کسی که بدیها را چندین برابر به خوبیها تبدیل می کنی، به تحقیق که تویی صاحب فضل و کرم بزرگ.

ص: ۲۷

(٣) وَ كَانَ مِنْ دُعَائِهِ عَلَيْهِ السّلَامُ فِی الصّلَاهِ عَلَی حَمَلَهِ الْعَرْشِ وَ كُلّ مَلَكٍ مُقَرّبٍ

اَللّهُمّ وَ حَمَلَهُ عَرْشِكَ الّذِینَ لَا یَفْتُرُونَ مِنْ تَسْبِیحِكَ، وَ لَا یَسْأَمُونَ مِنْ تَقْدِیسِكَ، وَ لَا یَسْتَحْسِرُونَ مِنْ عِبَادَتِكَ، وَ لَا یُؤْثِرُونَ التّقْصِیرَ عَلَی الْجِدّ فِی أَمْرِكَ، وَ لَا یَغْفُلُونَ عَنِ الْوَلَهِ إِلَیْكَ وَ إِسْرَافِیلُ صَاحِبُ الصّورِ، الشّاخِصُ الّذِی یَنْتَظِرُ مِنْكَ الْإِذْنَ، وَ حُلُولَ الْأَمْرِ، فَیُنَبّهُ بِالنّفْخَهِ صَرْعَی رَهَائِنِ الْقُبُورِ. وَ مِیكَائِیلُ ذُو الْجَاهِ عِنْدَكَ، وَ الْمَكَانِ الرّفِیعِ مِنْ طَاعَتِكَ. وَ جِبْرِیلُ الْأَمِینُ عَلَی وَحْیِكَ، الْمُطَاعُ فِی أَهْلِ سَمَاوَاتِكَ، الْمَكِینُ لَدَیْكَ، الْمُقَرّبُ عِنْدَكَ. وَ الرّوحُ الّذِی هُوَ عَلَی مَلَائِكَهِ الْحُجُبِ. وَ الرّوحُ الّذِی هُوَ مِنْ أَمْرِكَ، فَصَلّ عَلَیْهِمْ، وَ عَلَی الْمَلَائِكَهِ الّذِینَ مِنْ دُونِهِمْ مِنْ سُكّانِ سَمَاوَاتِكَ، وَ أَهْلِ الْأَمَانَهِ

درود بر فرشتگان عرش الهی

خداوندا حراست کنندگان عرشت فرشتگانی هستند که از تسبیح تو ناتوان نمی شوند و از تقدیس و تنزیه تو خسته نشده و از عبادت و بندگی تو سست نمی گردند و حاضر نیستند تا قصور و کوتاهی در انجام تکالیف را بر تلاش و کوشش در اجرای دستوراتت برگزینند، و یا لحظه ای از شوق و ذوق به سویت غافل شوند.

از میان آن فرشتگان حضرت اسرافیل صاحب صور است که هماره انتظار اجازه تو را می کشد و تا به محض صدور دستور بر صور بدمد و مردگان در قبرها را آگاه سازد و دیگری میکائیل صاحب جاه و مقام نزد توست که در طاعت و بندگی ات منزلت بالایی دارد و آن دیگر جبرئیل امین وحی توست که آسمانی ها همگی فرمانبردار اویند و اوست که نزد تو دارای شوکت و مقرّب درگاهت می باشد.

و فرشته دیگر حضرت روح است که بر فرشتگان حجابها فرمانروایی می کند و فرشته روح از عالم امر توست. پس بر همگی آنها درود و بر سایر فرشتگانی که از نظر مرتبت و مقام در رتبه پائین تر هستند نیز درود و سلام از قبیل ساکنین آسمانها و آنهایی که در رساندن پیامهایت امانتدارند.

ص: ۲۹

عَلَى رِسَالَاتِکَ، وَ الَّذِینَ لَا تَدْخُلُهُمْ سَأْمَهٌ مِنْ دُؤبٍ، وَ لَا إِعْیَاءٌ مِنْ لُغُوبٍ وَ لَا فُتُورٌ، وَ لَا تَشْغَلُهُمْ عَنْ تَسْبِیحِکَ الشَّهَوَاتُ، وَ لَا یَقْطَعُهُمْ عَنْ تَعْظِیمِکَ سَهْوُ الْغَفَلَاتِ. الْخُشَّعُ الْأَبْصَارِ فَلَا یَرُومُونَ النَّظَرَ إِلَیْکَ، النَّوَاکِسُ الْأَذْقَانِ، الَّذِینَ قَدْ طَالَتْ رَغْبَتُهُمْ فِیمَا لَدَیْکَ، الْمُسْتَهْتَرُونَ بِذِکْرِ آلَائِکَ، وَ الْمُتَوَاضِعُونَ دُونَ عَظَمَتِکَ وَ جَلَالِ کِبْرِیَائِکَ، وَ الَّذِینَ یَقُولُونَ إِذَا نَظَرُوا إِلَی جَهَنَّمَ تَزْفِرُ عَلَی أَهْلِ مَعْصِیَتِکَ: «سُبْحَانَکَ مَا عَبَدْنَاکَ حَقَّ عِبَادَتِکَ»، فَصَلِّ عَلَیْهِمْ وَ عَلَی الرَّوْحَانِیِّینَ مِنْ مَلَائِکَتِکَ، وَ أَهْلِ الزُّلْفَهِ عِنْدَکَ، وَ حُمَّالِ الْغَیْبِ إِلَی رُسُلِکَ، وَ الْمُؤْتَمَنِینَ عَلَی وَحْیِکَ، وَ قَبَائِلِ الْمَلَائِکَهِ الَّذِینَ اخْتَصَصْتَهُمْ لِنَفْسِکَ، وَ أَغْنَیْتَهُمْ عَنِ الطَّعَامِ وَ الشَّرَابِ بِتَقْدِیسِکَ، وَ أَسْکَنْتَهُمْ بُطُونَ أَطْبَاقِ سَمَاوَاتِکَ، وَ الَّذِینَ عَلَی أَرْجَائِهَا إِذَا نَزَلَ الْأَمْرُ بِتَمَامِ وَعْدِکَ. وَ خُزَّانِ الْمَطَرِ وَ زَوَاجِرِ السَّحَابِ، وَ الَّذِی بِصَوْتِ زَجْرِهِ یُسْمَعُ زَجَلُ الرُّعُودِ، وَ إِذَا سَبَحَتْ بِهِ حَفِیفَهُ السَّحَابِ الْتَمَعَتْ صَوَاعِقُ الْبُرُوقِ، وَ مُشَیِّعِی الثَّلْجِ وَ الْبَرَدِ، وَ الْهَابِطِینَ مَعَ قَطْرِ الْمَطَرِ إِذَا نَزَلَ، وَ الْقُوَّامِ عَلَی خَزَائِنِ الرِّیَاحِ، وَ الْمُوَکَّلِینَ بِالْجِبَالِ فَلَا تَزُولُ، وَ الَّذِینَ عَرَّفْتَهُمْ مَثَاقِیلَ الْمِیَاهِ، وَ کَیْلَ مَا تَحْوِیهِ لَوَاعِجُ الْأَمْطَارِ

همان هایی که خستگی و سستی در وجودشان راه نیابد و و شهوتها باعث نمی شود از تسبیح تو بازمانند و نیز فراموشی که ناشی از غفلت هاست آنها را از بزرگ دانستن تو مانع نمی شود.

فرشتگانی که دیدگانی خاشع دارند و چشم بر تو نمی افکنند و سر به زیر انداخته و میل و رغبت آنها به چیزی است که نزد تو می باشد و ذکر نعمت هایت را با حرص و ولع بازگو می کنند و در برابر کبریایی و بزرگی ات متواضع و فروتن اند.

و فرشتگانی که وقتی لهیب آتش جهنم را به سوی نافرمانان و گنهکاران می بینند می گویند: پروردگارا تو منزّهی و حق بندگی تو را آن طور که سزاوار است بجا نیاوردیم. پس درود فرست برایشان و بر روحانیین از فرشته هایت و آنهایی که نزد تو ارجمندند و آنان که اخبار غیبی را به پیامبرانت می رسانند و امینان وحی ات می باشند. و درود فرست بر انواع فرشتگانی که برای خود انتخاب کرده ای و آنها را از خوردن و آشامیدن نعمت های خود بی نیازشان کردی و ایشان را در طبقات آسمانها جا دادی.

و آنهایی که در اطراف آسمانها ساکن شده تا وعده ات به پایان رسد و جهان آخرت آغاز گردد. و سلام و درود بر خزانه داران باران و حرکت دهندگان ابرها و بر فرشته ای که با صدای زجرآورش رعد را ایجاد می کند و زمانی که آن صدا رعدآور شد شعله های برق درخشش پیدا می کند.

درود بر فرشتگانی که مشایعت کنندگان برف و تگرگ اند و فرشتگانی که همراه دانه های باران نازل شوند و فرشتگانی که بر بادها فرمانروایی می کنند و آنهایی که از کوه ها حراست می کنند تا از هم پاشیده نشوند.

ص: ۳۱

وَ عَوَالِجُهَا، وَ رُسُلِکَ مِنَ الْمَلَائِکَهِ إِلَی أَهْلِ الْأَرْضِ بِمَکْرُوهِ مَا یَنْزِلُ مِنَ الْبَلَاءِ، وَ مَحْبُوبِ الرَّخَاءِ، وَ السَّفَرَهِ الْکِرَامِ الْبَرَرَهِ، وَ الْحَفَظَهِ الْکِرَامِ الْکَاتِبِینَ، وَ مَلَکِ الْمَوْتِ وَ أَعْوَانِهِ، وَ مُنْکَرٍ وَ نَکِیرٍ، وَ رُومَانَ فَتَّانِ الْقُبُورِ، وَ الطَّائِفِینَ بِالْبَیْتِ الْمَعْمُورِ، وَ مَالِکٍ، وَ الْخَزَنَهِ، وَ رِضْوَانَ، وَ سَدَنَهِ الْجِنَانِ، وَ الَّذِینَ لَا یَعْصُونَ اللَّهَ مَا أَمَرَهُمْ، وَ یَفْعَلُونَ مَا یُؤْمَرُونَ، وَ الَّذِینَ یَقُولُونَ: «سَلَامٌ عَلَیْکُمْ بِمَا صَبَرْتُمْ فَنِعْمَ عُقْبَی الدَّارِ». وَ الزَّبَانِیَهِ الَّذِینَ إِذَا قِیلَ لَهُمْ: «خُذُوهُ فَغُلُّوهُ ثُمَّ الْجَحِیمَ صَلُّوهُ»، ابْتَدَرُوهُ سِرَاعاً، وَ لَمْ یُنْظِرُوهُ. وَ مَنْ أَوْهَمْنَا ذِکْرَهُ، وَ لَمْ نَعْلَمْ مَکَانَهُ مِنْکَ، و بِأَیِّ أَمْرٍ وَکَّلْتَهُ، وَ سُکَّانِ الْهَوَاءِ وَ الْأَرْضِ وَ الْمَاءِ وَ مَنْ مِنْهُمْ عَلَی الْخَلْقِ، فَصَلِّ عَلَیْهِمْ یَومَ یَأْتِی کُلُّ نَفْسٍ مَعَهَا سَائِقٌ وَ شَهِیدٌ، وَ صَلِّ عَلَیْهِمْ صَلَاهً تَزِیدُهُمْ کَرَامَهً عَلَی کَرَامَتِهِمْ، وَ طَهَارَهً عَلَی طَهَارَتِهِمْ. اَللَّهُمَّ وَ إِذَا صَلَّیْتَ عَلَی مَلَائِکَتِکَ وَ رُسُلِکَ، وَ بَلَّغْتَهُمْ صَلَاتَنَا عَلَیْهِمْ، فَصَلِّ عَلَیْنَا بِمَا فَتَحْتَ لَنَا مِنْ حُسْنِ الْقَوْلِ فِیهِمْ، إِنَّکَ جَوَادٌ کَرِیمٌ.

ص: ۳۲

و بر آنهایی که وزن آبها و انـدازه باران های تند و رگبارها را به ایشان آموخته ای و سـلام و درود بر فرشـتگانی که برای اهل زمین رسولان بلا و یا رحمت تو هسـتند و بر سفیران صاحب کرم و نیکوکار و بر نگهبانان با کرامت که کارشان نوشتن اعمال است و درود بر فرشـته مرگ و یارانش و بر منکر و نکیر و فرشـته رومان که مأمور بازپرسی و آزمایش مردگان در قبرهاست و بر آنهایی که اطراف بیت المعمور مشغول طواف می باشند و سلام و درود بر مالک دوزخ و بر رضوان و کلیدداران بهشت.

سلام بر آن ملائکه ای که دسـتورات حق تعالی را نافرمانی نمی کنند و آنچه بدان امر شده اند انجام می دهند. همان هایی که به انسان های سعادتمند خطاب می کنند که: درود بر شما به خاطر شکیبایی در دنیا و پایان کار شما چه نیکوست و آنهایی که به انتظار دسـتور نشسـته انـد تا بـدانها فرمان داده شود که انسان بـدبخت و مسـتحق آتش را بگیریـد و وی را به زنجیر ببندید و سپس او را به سوی جهنم بکشید و در آتش اندازید و این فرشتگان کارشان را با شتاب انجام می دهند.

و بر آن فرشته ای که نامش را نیاوردیم و مقام و منزلتش و مکان و کارش را ندانستیم نیز درود می فرستیم.

و بر سـاکنین در هـوا و زمیـن و بر آب و هرکـدام که بر خلـق گماشـته شـده انـد. پس بر جمیـع ایشـان درود فرست روزی که هرکس با دو فرشته یکی راننده به سوی معاد و دیگری شاهد بر اعمال حاضر می شود.

پس درود فرست بر ایشان، درودی که سبب مزید کرامت و بزرگواری و طهارت و پاکیزگی آنها شود.

پروردگارا هرگاه بر فرشتگان خویش درود فرستادی، درود و سلام ما را نیز به آنها ابلاغ فرما و سپس به خاطر گفتار نیکی که عبارت بود از درود بر ملائکه بر ما نیز درود فرست که به تحقیق تو صاحب جود و کرمی.

ص: ۳۳

(۴) وَ کَانَ مِنْ دُعَائِهِ عَلَیْهِ السّلَامُ فِی الصّلَاهِ عَلَی أَتْبَاعِ الرّسُلِ وَ مُصَدّقِیهِمْ

اللّهُمّ وَ أَتْبَاعُ الرّسُلِ وَ مُصَدّقُوهُمْ مِنْ أَهْلِ الْأَرْضِ بِالْغَیْبِ عِنْدَ مُعَارَضَهِ الْمُعَانِدِینَ لَهُمْ بِالتّکْذِیبِ وَ الِاشْتِیَاقِ إِلَی الْمُرْسَلِینَ بِحَقَائِقِ الْإِیمَانِ، فِی کُلّ دَهْرٍ وَ زَمَانٍ أَرْسَلْتَ فِیهِ رَسُولًا وَ أَقَمْتَ لِأَهْلِهِ دَلِیلًا مِنْ لَدُنْ آدَمَ إِلَی مُحَمّدٍ -صَلّی اللّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ مِنْ أَئِمّهِ الْهُدَی، وَ قَادَهِ أَهْلِ التّقَی- عَلَی جَمِیعِهِمُ السّلَامُ، فَاذْکُرْهُمْ مِنْکَ بِمَغْفِرَهٍ وَ رِضْوَانٍ. اللّهُمّ وَ أَصْحَابُ مُحَمّدٍ خَاصّهً الّذِینَ أَحْسَنُوا الصّحَابَهَ وَ الّذِینَ أَبْلَوُا الْبَلَاءَ الْحَسَنَ فِی نَصْرِهِ، وَ کَانَفُوهُ، وَ أَسْرَعُوا إِلَی وِفَادَتِهِ، وَ سَابَقُوا إِلَی دَعْوَتِهِ، وَ اسْتَجَابُوا لَهُ حَیْثُ أَسْمَعَهُمْ حُجّهَ رِسَالَاتِهِ. وَ فَارَقُوا الْأَزْوَاجَ وَ الْأَوْلَادَ فِی إِظْهَارِ کَلِمَتِهِ، وَ قَاتَلُوا الْ آبَاءَ وَ الْأَبْنَاءَ فِی تَثْبِیتِ نُبُوّتِهِ، وَ انْتَصَرُوا

ص: ۳۴

درود بر پیروان پیامبران

خداونـدا سـلام و درود فرست بر پیروان انبیـاء و آنهـایی که در بـاطن ایمـان آوردنـد، در همان حالی که معانـدین پیغمبران را تکـذیب می کردنـد آنهـا مشـتاقانه بـا حقیقت ایمـان به آنها می گرویدنـد. بار الها برای مردم هر زمان پیامبرانی فرسـتادی و بر هرکـدام آنهـا اقـامه دلیـل کردی از زمـان آدم تـا حضـرت محمـد صـلی الله علیـه و آلـه و سلّم کـه همگی رهـبران هـدایت و پرهیزکاری بودند بر آنها نیز سلام و درود فرست و آنها را از خود به مغفرت و رضامندی یاد کن.

خداونـدا به خصوص بر یاران پایـدار و صـمیمی حضـرت محمد صـلی الله علیه و آله و سلّم و آنهایی که سـختی ها را به جان خریدنـد او را به بهـترین شـکل یـاری نمودنـد درود فرست و بر آنـان که در ایمـان آوردن و قبـول دعوتش گوی سـبقت را از دیگران ربودند و در آن هنگام که دلایل رسالتش را می شنیدند اجابتش کردند.

و بر آنان درود فرست که برای آشـکار ساختن حقایق دین او از زن و فرزنـد گذشـتند و حتی با پـدران و یا فرزنـدان در تثبیت مقـام ارزشـمند نبوت آن گرامی به کـارزار و مبـارزه برخاسـتند و به خاطر وجود مبارک رسول الله صـلی الله علیه و آله و سـلّم پیروز شدند.

ص: ۳۵

بِهِ، وَ مَنْ كَانُوا مُنْطَوِينَ عَلَى مَحَبَّتِهِ يَرْجُونَ تِجَارَةً لَنْ تَبُورَ فِي مَوَدَّتِهِ، وَ الَّذِينَ هَجَرَتْهُمُ الْعَشَائِرُ إِذْ تَعَلَّقُوا بِعُرْوَتِهِ، وَ انْتَفَتْ مِنْهُمُ الْقَرَابَاتُ إِذْ سَكَنُوا فِي ظِلِّ قَرَابَتِهِ. فَلَا تَنْسَ لَهُمُ اللَّهُمَّ مَا تَرَكُوا لَكَ وَ فِيكَ، وَ أَرْضِهِمْ مِنْ رِضْوَانِكَ، وَ بِمَا حَاشُوا الْخَلْقَ عَلَيْكَ، وَ كَانُوا مَعَ رَسُولِكَ دُعَاةً لَكَ إِلَيْكَ، اشْكُرْهُمْ عَلَى هَجْرِهِمْ فِيكَ دِيَارَ قَوْمِهِمْ، وَ خُرُوجِهِمْ مِنْ سَعَةِ الْمَعَاشِ إِلَى ضِيقِهِ، وَ مَنْ كَثَّرْتَ فِي إِعْزَازِ دِينِكَ مِنْ مَظْلُومِهِمْ. اَللَّهُمَّ وَ أَوْصِلْ إِلَى التَّابِعِينَ لَهُمْ بِإِحْسَانٍ، الَّذِينَ يَقُولُونَ: «رَبَّنَا اغْفِرْ لَنَا وَ لِإِخْوَانِنَا الَّذِينَ سَبَقُونَا بِالْإِيمَانِ»، خَيْرَ جَزَائِكَ، الَّذِينَ قَصَدُوا سَمْتَهُمْ، وَ تَحَرَّوْا وِجْهَتَهُمْ، وَ مَضَوْا عَلَى شَاكِلَتِهِمْ، لَمْ يَثْنِهِمْ رَيْبٌ فِي بَصِيرَتِهِمْ، وَ لَمْ يَخْتَلِجْهُمْ شَكٌّ فِي قَفْوِ آثَارِهِمْ، وَ الِائْتِمَامِ بِهِدَايَةِ مَنَارِهِمْ، مُكَانِفِينَ وَ مُوَازِرِينَ لَهُمْ، يَدِينُونَ بِدِينِهِمْ، وَ يَهْتَدُونَ بِهَدْيِهِمْ، يَتَّفِقُونَ عَلَيْهِمْ، وَ لَا يَتَّهِمُونَهُمْ فِيمَا أَدَّوْا إِلَيْهِمْ. اللَّهُمَّ وَ صَلِّ عَلَى التَّابِعِينَ مِنْ يَوْمِنَا هَذَا إِلَى يَوْمِ الدِّينِ وَ عَلَى أَزْوَاجِهِمْ وَ عَلَى ذُرِّيَّاتِهِمْ وَ عَلَى مَنْ أَطَاعَكَ مِنْهُمْ، صَلَاةً تَعْصِمُهُمْ بِهَا مِنْ مَعْصِيَتِكَ، وَ تَفْسَحُ لَهُمْ فِي رِيَاضِ جَنَّتِكَ، وَ تَمْنَعُهُمْ بِهَا مِنْ كَيْدِ الشَّيْطَانِ، وَ تُعِينُهُمْ بِهَا عَلَى مَا اسْتَعَانُوكَ

بارالها بر آنانکه از علاقمندان واقعی پیامبر بودند و در راه دوستی آن حضرت تجارتی را امید داشتند که هیچ وقت ضرر و کسادی همراه ندارد درود فرست.

و بر کسانی که وقتی روی به پیامبر آوردند قبایل و عشایرشان از آنها دوری جستند و چون در سایه رسول الله صلی الله علیه و آله و سلّم قرار گرفتند اقوام و نزدیکانشان آنها را بیگانه پنداشتند.

پس پروردگارا آنچه را که به خاطر تو از دست داده اند از جهت پداش فراموششان مکن و ایشان را برای آنکه سبب شدند مردم به دین تو بگروند و همراه با پیامبرت دیگران را دعوت به اسلام نمودند از کانون رضای خویش خشنود ساز و به دلیل اینکه برای رضای تو از شهرها و موطن خویش هجرت کردند و از زندگی مرفه و خوب خود در تنگنا قرار گرفتند مزد شایسته ای عنایت فرما و نیز آنهایی را که در سربلندی دینت کوشا بودند و خود را از مظلومیت درآوردند و باعث کثرت دینداران شدند پاداش عطا فرما.

خداوندا بهترین پاداش خود را به پیروان راستین اصحاب (خاص) پیامبر اختصاص ده همان هایی که می گفتند: پروردگارا ما را با برادرانمان که در ایمان آوردن از ما سبقت گرفتند بیامرز. همان هایی که به سمت اصحاب (خاص) میل کردند و بدانجا رو کردند و در عقاید و رفتار به روش آنها معتقد بودند و عمل کردند.

کسانی که در بینش و طرز تفکرشان تردیدی راه نیافت و در تبعیت از آثار هدایت و نیکبختی اصحاب (خاص) اسیر دودلی نشدند. در حالی که از مددکنندگان و متدین به دین و هدایت یافتگان به هدایت ایشان بودند و در این رابطه اتفاق نظر داشتند و هیچ گاه آنها را به خاطر نقل احکام و روایات مورد تهمت قرار نمی دادند.

بار پروردگارا بر پیروان یاران (خاص) رسول الله صلی الله علیه و آله و سلّم و همسران و فرزندانشان و بر هرکدام که تو را اطاعت کرده اند از امروز تا روز قیامت درود فرست. چنان درودی که به توسط آن از نافرمانی تو مصون گردند و جای وسیعی از بهشت را جایگاهشان کن و نگذار تا از ناحیه شیطان به آنها فریب و خدعه ای وارد شود و در هر کار پسندیده ای که از تو کمک خواستند یاری شان نما و آنها را از حوادث شب و روز مگر آنکه خیری در آن باشد حفظ فرما.

عَلَيْهِ مِنْ بِرٍّ، وَ تَقِيهِمْ طَوَارِقَ اللَّيْلِ وَ النَّهَارِ إِلَّا طَارِقاً يَطْرُقُ بِخَيْرٍ، وَ تَبْعَثُهُمْ بِهَا عَلَى اعْتِقَادِ حُسْنِ الرَّجَاءِ لَكَ، وَ الطَّمَعِ فِيمَا عِنْدَكَ، وَ تَرْكِ التُّهَمَةِ فِيمَا تَحْوِيهِ أَيْدِي الْعِبَادِ، لِتَرُدَّهُمْ إِلَى الرَّغْبَةِ إِلَيْكَ وَ الرَّهْبَةِ مِنْكَ، وَ تُزَهِّدَهُمْ فِي سَعَةِ الْعَاجِلِ، وَ تُحَبِّبَ إِلَيْهِمُ الْعَمَلَ لِلْآجِلِ، وَ الِاسْتِعْدَادَ لِمَا بَعْدَ الْمَوْتِ، وَ تُهَوِّنَ عَلَيْهِمْ كُلَّ كَرْبٍ يَحِلُّ بِهِمْ يَوْمَ خُرُوجِ الْأَنْفُسِ مِنْ أَبْدَانِهَا، وَ تُعَافِيَهُمْ مِمَّا تَقَعُ بِهِ الْفِتْنَةُ مِنْ مَحْذُورَاتِهَا، وَ كَبَّةِ النَّارِ وَ طُولِ الْخُلُودِ فِيهَا، وَ تُصَيِّرَهُمْ إِلَى أَمْنٍ مِنْ مَقِيلِ الْمُتَّقِينَ.

ص: ٣٨

چنـان درودی که بـاعث شود به آنچه در اختیـار توست برایشـان مـایه امیـد و اطمینان و طمع شود و آنچه نزد خلق توست و به بنـدگانت عطـا کردی آنهـا را به تهمت وادار نسـازد. تـا در نتیجه آنهـا را به میـل و رغبت به سویت سوق دهی و خداترسـشان نمایی و در عین حالی که زندگی وسـیعی دارند کاری کنی که دلبسـتگی به دنیا نداشـته باشند و عمل برای آخرت و آمادگی برای مرگ را مورد علاقه ایشان قرار دهی.

خداونـدا وضع آنـان را به گونه ای نمـایی که در هنگـام جـان دادن هر نوع نـاراحتی را برایشان آسان کنی و از مراحل پس از مرگ چون آزمـایش هـا و سـختی هـاماننـد افتـادن در آتش و جاودانگی در آن معافشان داری و آنها را به جایگاه آرامش و اقامتگاه پرهیزکاران روانه سازی.

ص: ۳۹

(۵) وَ كَانَ مِنْ دُعَائِهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ لِنَفْسِهِ و لِأَهْلِ وَلَايَتِهِ

يَا مَنْ لَا تَنْقَضِی عَجَائِبُ عَظَمَتِهِ، صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ احْجُبْنَا عَنِ الْإِلْحَادِ فِی عَظَمَتِکَ، وَ یا مَنْ لَا تَنْتَهِی مُدَّهُ مُلْکِهِ، صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ أَعْتِقْ رِقَابَنَا مِنْ نَقِمَتِکَ. وَ یَا مَنْ لَا تَفْنَی خَزَائِنُ رَحْمَتِهِ، صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ وَ اجْعَلْ لَنَا نَصِیباً فِی رَحْمَتِکَ. وَ یَا مَنْ تَنْقَطِعُ دُونَ رُؤْیَتِهِ الْأَبْصَارُ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ أَدْنِنَا إِلَی قُرْبِکَ، وَ یَا مَنْ تَصْغُرُ عِنْدَ خَطَرِهِ الْأَخْطَارُ، صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ کَرِّمْنَا عَلَیْکَ. وَ یَا مَنْ تَظْهَرُ عِنْدَهُ بَوَاطِنُ الْأَخْبَارِ، صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ لَا تَفْضَحْنَا لَدَیْکَ. اللّهُمّ أَغْنِنَا عَنْ هِبَهِ الْوَهّابِینَ بِهِبَتِکَ، وَ اکْفِنَا وَحْشَهَ الْقَاطِعِینَ بِصِلَتِکَ، حَتّی لَا نَرْغَبَ إِلَی أَحَدٍ مَعَ بَذْلِکَ، وَ لَا نَسْتَوْحِشَ مِنْ أَحَدٍ مَعَ فَضْلِکَ.

اللّهُمّ فَصَلِّ عَلَی مُحَمّدٍ وَ آلِهِ، وَ کِدْ لَنَا وَ لَا تَکِدْ عَلَیْنَا،

ص: ۴۰

۵

دعای آن گرامی در حق خود و دوستانش

ای کسی که شگفتی های بزرگی هایش پایان ندارد، بر محمد و آل او درود فرست و ما را از منحرف شدن درباره عظمت و کبریایی ات بر حذر بدار.

و ای آنکه زمان سلطنت و زعامتش به آخر نمی رسد، بر محمد و آل او درود فرست و ما را از زیر بار عذاب و نقمت خود آزاد ساز.

و ای کسی که ذخایر رحمتش فانی نمی شود، بر محمد و آل او درود فرست و نصیبی از رحمت خودت شامل حال ما فرما.

و ای آنکه دیدگان قادر به دیدنش نمی باشند، بر محمد و آل او درود فرست و ما را به درگاهت نزدیک فرما.

و ای کسی که هر بلند مرتبه ای در برابرش کوچک و ناچیز است، بر محمد و آل او درود فرست و ما را در نزد خود گرامی بدار.

و ای آنکه اخبار و مطالب سرّی نزدش آشکار است، بر محمد و آل او درود فرست و ما را در محضر خود رسوا مفرما.

بار پروردگارا به بخشش خود ما را از بخشش اهل جود و کرم بی نیاز کن و نیز با بخشش خود ما را از نگرانی اینکه دیگران با ما قطع رابطه کرده اند بیرون بیاور تا به دیگری رو نیندازیم و به فضل و کرم تو از هیچکس هراس به خود راه ندهیم.

پروردگارا بر محمد و آل او درود فرست، تدبیرت را به سود ما و نه به زیان ما اجرا فرما.

ص: ۴۱

وَ امْكَرْ لَنَا وَ لَا تَمْكُرْ بِنَا، وَ أَدِلْ لَنَا وَ لَا تُدِلْ مِنَّا. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ قِنَا مِنْكَ، وَ احْفَظْنَا بِكَ، وَ اهْدِنَا إِلَيْكَ، وَ لَا تُبَاعِدْنَا عَنْكَ إِنَّ مَنْ تَقِهِ يَسْلَمْ وَ مَنْ تَهْدِهِ يَعْلَمْ، وَ مَنْ تُقَرِّبْهُ إِلَيْكَ يَغْنَمْ. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ اكْفِنَا حَدَّ نَوَائِبِ الزَّمَانِ، وَ شَرَّ مَصَايِدِ الشَّيْطَانِ، وَ مَرَارَةَ صَوْلَةِ السُّلْطَانِ. اللَّهُمَّ إِنَّمَا يَكْتَفِي الْمُكْتَفُونَ بِفَضْلِ قُوَّتِكَ، فَصَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ اكْفِنَا، وَ إِنَّمَا يُعْطِي الْمُعْطُونَ مِنْ فَضْلِ جِدَتِكَ، فَصَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ أَعْطِنَا، وَ إِنَّمَا يَهْتَدِي الْمُهْتَدُونَ بِنُورِ وَجْهِكَ، فَصَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ اهْدِنَا. اللَّهُمَّ إِنَّكَ مَنْ وَالَيْتَ لَمْ يَضْرُرْهُ خِذْلَانُ الْخَاذِلِينَ، وَ مَنْ أَعْطَيْتَ لَمْ يَنْقُصْهُ مَنْعُ الْمَانِعِينَ، وَ مَنْ هَدَيْتَ لَمْ يُغْوِهِ إِضْلَالُ الْمُضِلِّينَ، فَصَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ امْنَعْنَا بِعِزِّكَ مِنْ عِبَادِكَ، وَ أَغْنِنَا عَنْ غَيْرِكَ بِإِرْفَادِكَ، وَ اسْلُكْ بِنَا سَبِيلَ الْحَقِّ بِإِرْشَادِكَ. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ اجْعَلْ سَلَامَةَ قُلُوبِنَا فِي ذِكْرِ عَظَمَتِكَ، وَ فَرَاغَ أَبْدَانِنَا فِي شُكْرِ نِعْمَتِكَ، وَ انْطِلَاقَ أَلْسِنَتِنَا فِي وَصْفِ مِنَّتِكَ. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ اجْعَلْنَا مِنْ دُعَاتِكَ الدَّاعِينَ إِلَيْكَ، وَ هُدَاتِكَ الدَّالِّينَ عَلَيْكَ، وَ مِنْ خَاصَّتِكَ الْخَاصِّينَ لَدَيْكَ، يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ.

برای مخالفین ما مکر کن و برای ما مکر مکن و ما را بر آنها غلبه بده و آنها را بر ما پیروز مکن. خداوندا بر محمد و آل او درود فرست، ما را پناه ده و ما را به خود حفظ فرما و به سوی خود هدایتمان کن و ما را از خودت دور مفرما زیرا هرکه را تو پناه دهی سلامت می ماند و هرکه را تو هدایت فرمایی آگاه می شود و هرکه را به خویش نزدیک نمایی بی نیاز می گردد. بارالها بر محمد و آل او درود فرست، ما را از تلخی حوادث زمان و شرّ وساوس شیطان و سختی ستم و غلبه اهل سلطه حفظ فرما.

پروردگارا تردیدی نیست آنهایی که به فضل پرتوان تو اکتفا کردند از دیگران بی نیاز شدند پس بر محمد و آل او درود فرست و ما را بی نیاز کن و بی تردید اهل جود و کرم از عطا و بخشش توست که می بخشند، پس بر محمد و آل او درود فرست، و بر ما نیز عطا فرما. و تردیدی نیست که هدایتگران از نور وجود توست که دیگران را هدایت می کنند، پس بر محمد و آل او درود فرست و ما را نیز هدایت فرما.

خداوندا هرکه با تو پیوند دوستی داشت، حرکات آنهایی که قصد خوار کردن او را داشتند بی ثمر ماند و هرکه را تو عطا فرمودی ممانعت بخیلان نقصانی در عطای تو وارد نکرد و هرکه را تو هدایت فرمودی دعوت به گمراهی گمراه کنندگان به جایی نرسید.

پس بر محمد و آل او درود فرست، و ما را به قدرت لایزال خویش از گزند بندگانت دور ساز و به لطف و کرمت ما را از دیگران بی نیاز کن و با راهنمایی های خود سلوک در مسیر حق را پیش پایمان بگذار.

بار الها بر محمد و آل او درود فرست، و سلامت دلهایمان را در پرتو یادی از عظمت و جلالت و آسایش بدنهایمان را در قدردانی از نعمت هایت و شیرینی گفتارمان را در بیان و توصیف الطافت قرار ده.

الها بر محمد و آل او درود فرست و ما را از جمله کسانی قرار ده که ضمن دعوت شدن خود، دیگران را نیز به سویت دعوت کنیم و ضمن هدایت یافتن، مردم دیگر را به سویت دلالت کنیم و بالاخره از افراد بسیار نزدیک به تو محسوب شویم، ای مهربانترین مهربانان.

ص: ۴۳

(۶) وَ كَانَ مِنْ دُعَائِهِ عَلَيْهِ السّلَامُ عِنْدَ الصّبَاحِ وَ الْمَسَاءِ

الْحَمْدُ لِلّهِ الّذِی خَلَقَ اللّيْلَ وَ النّهَارَ بِقُوّتِهِ، وَ مَيّزَ بَيْنَهُمَا بِقُدْرَتِهِ، وَ جَعَلَ لِكُلّ وَاحِدٍ مِنْهُمَا حَدّاً مَحْدُوداً، وَ أَمَداً مَمْدُوداً. يُولِجُ كُلّ وَاحِدٍ مِنْهُمَا فِی صَاحِبِهِ، وَ يُولِجُ صَاحِبَهُ فِيهِ بِتَقْدِيرٍ مِنْهُ لِلْعِبَادِ فِيمَا يَغْذُوهُمْ بِهِ، وَ يُنْشِئُهُمْ عَلَيْهِ، فَخَلَقَ لَهُمُ اللّيْلَ لِيَسْكُنُوا فِيهِ مِنْ حَرَكَاتِ التّعَبِ وَ نَهَضَاتِ النّصَبِ، وَ جَعَلَهُ لِبَاساً لِيَلْبَسُوا مِنْ رَاحَتِهِ وَ مَنَامِهِ، فَيَكُونَ ذَلِكَ لَهُمْ جَمَاماً وَ قُوّةً، وَ لِيَنَالُوا بِهِ لَذّةً وَ شَهْوَةً، وَ خَلَقَ لَهُمُ النّهَارَ مُبْصِراً لِيَبْتَغُوا فِيهِ مِنْ فَضْلِهِ، وَ لِيَتَسَبّبُوا إِلَى رِزْقِهِ، وَ يَسْرَحُوا فِی أَرْضِهِ، طَلَباً لِمَا فِيهِ نَيْلُ الْعَاجِلِ مِنْ دُنْيَاهُمْ، وَ دَرَكُ الْآجِلِ فِی أُخْرَاهُمْ. بِكُلّ ذَلِكَ يُصْلِحُ شَأْنَهُمْ، وَ يَبْلُو أَخْبَارَهُمْ، وَ يَنْظُرُ كَيْفَ هُمْ فِی أَوْقَاتِ طَاعَتِهِ، وَ مَنَازِلِ فُرُوضِهِ، وَ مَوَاقِعِ أَحْكَامِهِ، لِيَجْزِیَ الّذِينَ أَسَاءُوا بِمَا عَمِلُوا، وَ

دعای امام علیه السلام در صبح و شام

حمد خدایی را که به قدرتش شب و روز را خلق فرمود و آنها را از هم متمایز کرد و بر هرکدام از آنها زمان و مدّت مشخصی را تعیین نمود.

خدایی که هریک از شب و روز را در حد معیّنی برای بندگان قرار داد تا هم به روزی و تغذیه خود برسند و هم باعث پرورش آنها گردد. بنابراین شب را برای ایشان خلق کرد تا از حرکت های خستگی آور و دشواری های روز به استراحت و آرامش بپردازند و شب را در واقع لباس و پوششی قرار داد تا مردم به راحتی در آن بیارامند که حقاً شب برای بشر وقت آسایش و گرفتن نیرو است و وسیله ای برای لذّت بردن و دفع شهوت می باشد. و روز را برای ایشان خلق کرد تا با چشمی بینا در طلب روزی و فضل پروردگار همت کنند و با گردش در زمین هم وسایل سودمند دنیاشان را به دست آورند و هم قدمی برای جهان آخرت بردارند.

خداوند تبارک و تعالی به توسط این وسایل است که کارشان را اصلاح می کند و رفتارشان را آزمایش می نماید و می نگرد که چگونه اوقات طاعت و بندگی را صرف می کنند و چگونه واجبات و احکامش را انجام می دهند تا در نتیجه آنهایی را که کارهای زشت و ناپسند به جا می آورده اند و آنان که با رفتار شایسته نیکویی کرده اند پاداش دهد.

ص: ۴۵

يَجْزِىَ الَّذِينَ أَحْسَنُوا بِالْحُسْنَى. اللّهُمّ فَلَكَ الْحَمْدُ عَلَى مَا فَلَقْتَ لَنَا مِنَ الْإِصْبَاحِ، وَ مَتّعْتَنَا بِهِ مِنْ ضَوْءِ النّهَارِ، وَ بَصّرْتَنَا مِنْ مَطَالِبِ الْأَقْوَاتِ، وَ وَقَيْتَنَا فِيهِ مِنْ طَوَارِقِ الْآفَاتِ. أَصْبَحْنَا وَ أَصْبَحَتِ الْأَشْيَاءُ كُلّهَا بِجُمْلَتِهَا لَكَ سَمَاؤُهَا وَ أَرْضُهَا، وَ مَا بَثَثْتَ فِي كُلّ وَاحِدٍ مِنْهُمَا، سَاكِنُهُ وَ مُتَحَرّكُهُ، وَ مُقِيمُهُ وَ شَاخِصُهُ وَ مَا عَلَا فِي الْهَوَاءِ، وَ مَا كَنّ تَحْتَ الثّرَى، أَصْبَحْنَا فِي قَبْضَتِكَ يَحْوِينَا مُلْكُكَ وَ سُلْطَانُكَ، وَ تَضُمّنَا مَشِيّتُكَ، وَ نَتَصَرّفُ عَنْ أَمْرِكَ، وَ نَتَقَلّبُ فِي تَدْبِيرِكَ. لَيْسَ لَنَا مِنَ الْأَمْرِ إِلّا مَا قَضَيْتَ، وَ لَا مِنَ الْخَيْرِ إِلّا مَا أَعْطَيْتَ. وَ هَذَا يَوْمٌ حَادِثٌ جَدِيدٌ، وَ هُوَ عَلَيْنَا شَاهِدٌ عَتِيدٌ، إِنْ أَحْسَنّا وَدّعَنَا بِحَمْدٍ، وَ إِنْ أَسَأْنَا فَارَقَنَا بِذَمّ ٍ. اللّهُمّ صَلّ عَلَى مُحَمّدٍ وَ آلِهِ، وَ ارْزُقْنَا حُسْنَ مُصَاحَبَتِهِ، وَ اعْصِمْنَا مِنْ سُوءِ مُفَارَقَتِهِ بِارْتِكَابِ جَرِيرَةٍ، أَوِ اقْتِرَافِ صَغِيرَةٍ أَوْ كَبِيرَةٍ، وَ أَجْزِلْ لَنَا فِيهِ مِنَ الْحَسَنَاتِ، وَ أَخْلِنَا فِيهِ مِنَ السّيّئَاتِ، وَ امْلَأْ لَنَا مَا بَيْنَ طَرَفَيْهِ حَمْداً وَ شُكْراً وَ أَجْراً وَ ذُخْراً وَ فَضْلًا وَ إِحْسَاناً. اللّهُمّ يَسّرْ عَلَى الْكِرَامِ الْكَاتِبِينَ مَئُونَتَنَا، وَ امْلَأْ لَنَا مِنْ حَسَنَاتِنَا صَحَائِفَنَا، وَ لَا تُخْزِنَا عِنْدَهُمْ بِسُوءِ أَعْمَالِنَا. اللّهُمّ اجْعَلْ لَنَا فِي كُلّ سَاعَةٍ مِنْ سَاعَاتِهِ حَظّاً

خداوندا حمد تراست که صبح ها را برای ما گشودی و ما را از روشنایی روز بهره مند ساختی و به مواردی که ارزاق ما بدست می آید آشنایمان کردی و ما را از آفات و بلایا حفظ فرمودی. صبح کردیم و همه موجودات نیز صبح کردند چون آسمان ها و زمین ها و آنچه که در بین آسمانها و زمین ها هستند اعم از ساکن و یا متحرّک، چه آنهایی که ایستاده اند و چه آنهایی که رونده اند و آنچه در هوا بالا رفته و آنچه در اعماق خاک پنهان شده در حالی که همه و همه ملک تو هستیم. صبح کردیم در حالی که در قبضه قدرت تو می باشیم و سلطه و توانایی ات ما را فرا می گیرد و مشمول اراده توایم و هر نوع حرکتی از ما به فرمان تو و هر انقلاب و دگرگونی از تدبیر توست. از برای ما چیزی جز آنچه را که تو حکم قطعی فرموده ای وجود ندارد و خیری نیست مگر آنچه را که تو عطا کرده ای.

خداوندا این روز برای ما روز جدیدی است و آن برای ما شاهد آماده ای است. اگر کار نیکی انجام دهیم بر ما درود می فرستد و اگر کار بدی انجام دهیم با نفرین کردن بر ما از ما جدا خواهد شد.

بارالها بر محمد و آل او درود فرست و توفیقمان ده تا مصاحب خوبی برای آن باشیم و ما را از اینکه در هنگام جدایی با آن مرتکب لغزشی شویم خواه گناه کوچک و یا بزرگ حفظ فرما بلکه ما را موفق کن تا در این روز جدید بر کارهای نیک خویش بیفزاییم و از بدیها خود را تخلیه کنیم و بالاخره اول تا آخر روز ما را از حمد و ستایش و پاداش و اندوختن برای جهان آخرت و فضل و احسان لبریز کن.

خداوندا بر دو فرشته با کرامتت که نویسنده اعمال هستند زحمات ما را آسان کن و پرونده ما را از کارهای خوب پر کن و پیش آن دو گرامی به خاطر زشتی کارهایمان ما را رسوا مفرما.

پروردگارا در هر ساعتی از ساعات این روز جدید بهره ای از بندگانت و نصیبی از شکرگزاری ات و شاهد صدقی از بین فرشتگانت برایمان قرار ده.

ص: ۴۷

مِنْ عِبَادِكَ، وَ نَصِيباً مِنْ شُكْرِكَ وَ شَاهِدَ صِدْقٍ مِنْ مَلَائِكَتِكَ. اللّهُمّ صَلّ عَلَى مُحَمّدٍ وَ آلِهِ، وَ احْفَظْنَا مِنْ بَيْنِ أَيْدِينَا وَ مِنْ خَلْفِنَا وَ عَنْ أَيْمَانِنَا وَ عَنْ شَمَائِلِنَا وَ مِنْ جَمِيعِ نَوَاحِينَا، حِفْظاً عَاصِماً مِنْ مَعْصِيَتِكَ، هَادِياً إِلَى طَاعَتِكَ، مُسْتَعْمِلًا لِمَحَبّتِكَ. اللّهُمّ صَلّ عَلَى مُحَمّدٍ وَ آلِهِ، وَ وَفّقْنَا فِي يَوْمِنَا هَذَا وَ لَيْلَتِنَا هَذِهِ وَ فِي جَمِيعِ أَيّامِنَا لِاسْتِعْمَالِ الْخَيْرِ، وَ هِجْرَانِ الشّرّ، وَ شُكْرِ النّعَمِ، وَ اتّبَاعِ السّنَنِ، وَ مُجَانَبَةِ الْبِدَعِ، وَ الْأَمْرِ بِالْمَعْرُوفِ، وَ النّهْيِ عَنِ الْمُنْكَرِ، وَ حِيَاطَةِ الْإِسْلَامِ، وَ انْتِقَاصِ الْبَاطِلِ وَ إِذْلَالِهِ، وَ نُصْرَةِ الْحَقّ وَ إِعْزَازِهِ، وَ إِرْشَادِ الضّالّ، وَ مُعَاوَنَةِ الضّعِيفِ، وَ إِدْرَاكِ اللّهِيفِ. اللّهُمّ صَلّ عَلَى مُحَمّدٍ وَ آلِهِ، وَ اجْعَلْهُ أَيْمَنَ يَوْمٍ عَهِدْنَاهُ، وَ أَفْضَلَ صَاحِبٍ صَحِبْنَاهُ، وَ خَيْرَ وَقْتٍ ظَلِلْنَا فِيهِ. وَ اجْعَلْنَا مِنْ أَرْضَى مَنْ مَرّ عَلَيْهِ اللّيْلُ وَ النّهَارُ مِنْ جُمْلَةِ خَلْقِكَ، أَشْكَرَهُمْ لِمَا أَوْلَيْتَ مِنْ نِعَمِكَ، وَ أَقْوَمَهُمْ بِمَا شَرَعْتَ مِنْ شَرَائِعِكَ، وَ أَوْقَفَهُمْ عَمّا حَذّرْتَ مِنْ نَهْيِكَ. اَللّهُمّ إِنّي أُشْهِدُكَ وَ كَفَى بِكَ شَهِيداً، وَ أُشْهِدُ سَمَاءَكَ وَ أَرْضَكَ وَ مَنْ أَسْكَنْتَهُمَا مِنْ مَلائِكَتِكَ وَ سَائِرِ خَلْقِكَ فِي يَوْمِي هَذَا وَ سَاعَتِي هَذِهِ وَ لَيْلَتِي هَذِهِ وَ مُسْتَقَرّي هَذَا، أَنّي أَشْهَدُ أَنّكَ أَنْتَ اللّهُ الّذِي لَا إِلَهَ

خداونـدا بر محمد و آل او درود فرست و ما را از جمیع نواحی از مقابل و پشت سـر و راست و چپ حفظ فرما، آنچنان حفظی که مرتکب معصیت نشویم و به بندگی ات هدایت شده و به راه دوستی تو عمل کنیم.

الها بر محمـد و آل او درود فرست و ما را در امروز و امشب و در جمیع ایام زنـدگی برای انجام کار خیر موفّق بدار و نیز برای دوری از شـرّ و شـکر نعمت ها و پیروی از سنت ها و اجتناب از بدعت ها و امر به معروف و نهی از منکر و نگهبانی از اسلام و سرکوب باطل و یاری و عزّت بخشـیدن به حق و هدایت نمودن گمراهان و یاری ضـعیفان و دادرسـی سـتم دیدگان توفیق عطا فرما.

پروردگارا بر محمـد و آل او درود فرست و این روز را ایمن ترین روز و بهترین همراه و نیکوترین زمان برای ما قرار بـده و در بین آفریده هایت ما را راضـی ترین آفریده از گردش شب و روز و شاکرترین نسبت به نعمت هایی که عطا فرموده ای و مقاوم ترین اجرا کننده احکام و شرایعت و پرهیزگارترین افراد از آنچه را که تو نهی فرموده ای بنما.

خداوندا ترا شاهد می گیرم و تو برای گواهی دادن کافی هستی و نیز آسـمان و زمینت و آن فرشـتگانی که در آسـمان و زمین ساکنند و سایر مخلوقات را شاهد می گیرم که در این روز و این ساعت و در این شب و در این جایگاه خود شـهادت می دهم که تویی خدای یکتا که غیر تو خدایی نیست.

ص: ۴۹

إِلّا أَنْتَ، قَائِمٌ بِالْقِسْطِ، عَدْلٌ فِی الْحُکْمِ، رَءُوفٌ بِالْعِبَادِ، مَالِکَ الْمُلْکِ، رَحِیمٌ بِالْخَلْقِ، وَ أَنّ مُحَمّداً عَبْدُکَ وَ رَسُولُکَ و خِیَرَتُکَ مِنْ خَلْقِکَ، حَمّلْتَهُ رِسَالَتَکَ فَأَدّاهَا، وَ أَمَرْتَهُ بِالنّصْحِ لِأُمّتِهِ فَنَصَحَ لَهَا. اللّهُمّ فَصَلّ عَلَی مُحَمّدٍ وَ آلِهِ، أَکْثَرَ مَا صَلّیْتَ عَلَی أَحَدٍ مِنْ خَلْقِکَ، وَ آتِهِ عَنّا أَفْضَلَ مَا آتَیْتَ أَحَداً مِنْ عِبَادِکَ، وَ اجْزِهِ عَنّا أَفْضَلَ وَ أَکْرَمَ مَا جَزَیْتَ أَحَداً مِنْ أَنْبِیَائِکَ عَنْ أُمّتِهِ، إِنّکَ أَنْتَ الْمَنّانُ بِالْجَسِیمِ، الْغَافِرُ لِلْعَظِیمِ، وَ أَنْتَ أَرْحَمُ مِنْ کُلّ رَحِیمٍ، فَصَلّ عَلَی مُحَمّدٍ وَ آلِهِ الطّیّبِینَ الطّاهِرِینَ الْأَخْیَارِ الْأَنْجَبِینَ.

تویی برپاکننده عدالت و مجری احکام عادلانه و مهربان نسبت به بندگان و تویی صاحب قدرت و سیطره بر خلق و رحم کننده بر آفریده هایت.

و نیز شهادت می دهم که حضرت محمد صلی الله علیه و آله و سلّم بنده و رسول توست و از بهترین خلقت می باشد. بار رسالت را بر دوش او گذاشتی و او به خوبی ابلاغ کرد. وی را به نصیحت امتش فرمان دادی او امت را پند داد.

بارالها بر محمد و آل او درود فرست بیش از آنچه بر آفریده هایت درود فرستاده ای و بر او از جانب ما بالاترین موهبتی را که بر بندگانت عطا فرمودی عنایت کن و پاداش ده از ناحیه ما به او برترین و باکرامت ترین پاداشی که به هر پیامبری از ناحیه امتش به او داده ای.

پروردگارا تویی بخشنده نعمت های بزرگ و تویی آمرزنده لغزش های سنگین و تو از هر مهربانی مهربانتری پس بر محمد و آل پاک و پاکیزه و برگزیده او درود فرست.

(۷) وَ كَانَ مِنْ دُعَائِهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ إِذَا عَرَضَتْ لَهُ مُهِمّهٌ أَوْ نَزَلَتْ بِهِ، مُلِمّهٌ وَ عِنْدَ الْكَرْبِ

يَا مَنْ تُحَلّ بِهِ عُقَدُ الْمَكَارِهِ، وَ يَا مَنْ يَفْثَأُ بِهِ حَدّ الشّدَائِدِ، وَ يَا مَنْ يُلْتَمَسُ مِنْهُ الْمَخْرَجُ إِلَى رَوْحِ الْفَرَجِ. ذَلّتْ لِقُدْرَتِكَ الصّعَابُ، وَ تَسَبّبَتْ بِلُطْفِكَ الْأَسْبَابُ، وَ جَرَى بِقُدرَتِكَ الْقَضَاءُ، وَ مَضَتْ عَلَى إِرَادَتِكَ الْأَشْيَاءُ. فَهِيَ بِمَشِيّتِكَ دُونَ قَوْلِكَ مُؤْتَمِرَهٌ، وَ بِإِرَادَتِكَ دُونَ نَهْيِكَ مُنْزَجِرَهٌ. أَنْتَ الْمَدْعُوّ لِلْمُهِمّاتِ، وَ أَنْتَ الْمَفْزَعُ فِي الْمُلِمّاتِ، لَا يَنْدَفِعُ مِنْهَا إِلّا مَا دَفَعْتَ، وَ لَا يَنْكَشِفُ مِنْهَا إِلّا مَا كَشَفْت. وَ قَدْ نَزَلَ بِي يَا رَبّ مَا قَدْ تَكَأّدَنِي ثِقْلُهُ، وَ أَلَمّ بِي مَا قَدْ بَهَظَنِي حَمْلُهُ، وَ بِقُدْرَتِكَ أَوْرَدْتَهُ عَلَيّ وَ بِسُلْطَانِكَ وَجّهْتَهُ إِلَيّ. فَلَا مُصْدِرَ لِمَا أَوْرَدْتَ، وَ لَا صَارِفَ لِمَا وَجّهْتَ، وَ لَا فَاتِحَ لِمَا أَغْلَقْتَ، وَ لَا مُغْلِقَ لِمَا

در هنگام سختی و غم و اندوه

ای کسی که گره های گرفتاریها به دستش باز می گردد و ای کسی که شدت سختی ها به وسیله او برطرف می شود و ای کسی که رفع گرفتاریها و رفتن به سوی گشایش با التماس و التجاء به او حاصل می گردد.

پروردگارا کارهای بسیار سخت به قدرت تو آسان شده و به لطف و کرم توست که وسایل و اسباب هر کار آماده گردیده و به نیروی توست که حکم قطعی برای کارها به جریان افتاده و به اراده توست که همه چیزها به کار افتاده اند.

بنابراین موجودات به اراده ات و نه به گفتارت، فرمان می برند و به اراده تو و نه به نهی کردنت دست از کار می کشند. پس تویی که برای حوایج زندگی خوانده می شوی و تویی که در ناگواریها مدد کننده ای و از مخلوقات چیزی رفع و دفع نمی گردد مگر تو بخواهی و نیز گشایشی ایجاد نمی شود مگر تو اراده کنی.

ص: ۵۳

فَتَحْتَ، وَ لَا مُيَسّرَ لِمَا عَسّرْتَ، وَ لَا نَاصِرَ لِمَنْ خَذَلْتَ، فَصَلّ عَلَى مُحَمّدٍ وَ آلِهِ، وَ افْتَحْ لِی يَا رَبّ بَابَ الْفَرَجِ بِطَوْلِکَ، وَ اكْسِرْ عَنّی سُلْطَانَ الْهَمّ بِحَوْلِکَ، وَ أَنِلْنِی حُسْنَ النّظَرِ فِيمَا شَكَوْتُ، وَ أَذِقْنِی حَلَاوَةَ الصّنْعِ فِيمَا سَأَلْتُ، وَ هَبْ لِی مِنْ لَدُنْکَ رَحْمَةً وَ فَرَجاً هَنِيئاً، وَ اجْعَلْ لِی مِنْ عِنْدِکَ مَخْرَجاً وَحِيّاً. وَ لَا تَشْغَلْنِی بِالِاهْتِمَامِ عَنْ تَعَاهُدِ فُرُوضِکَ، وَ اسْتِعْمَالِ سُنّتِکَ. فَقَدْ ضِقْتُ لِمَا نَزَلَ بِی يَا رَبّ ذَرْعاً، وَ امْتَلَأْتُ بِحَمْلِ مَا حَدَثَ عَلَيّ هَمّاً، وَ أَنْتَ الْقَادِرُ عَلَى كَشْفِ مَا مُنِيتُ بِهِ، وَ دَفْعِ مَا وَقَعْتُ فِيهِ، فَافْعَلْ بِی ذَلِکَ وَ إِنْ لَمْ أَسْتَوْجِبْهُ مِنْکَ، يَا ذَا الْعَرْشِ الْعَظِيمِ.

ص: ۵۴

خداوندا به من گرفتاریها و مشکلاتی روی آورده که مرا به زحمت انداخته و باعث درماندگی ام شده است.

و این امور با قدرت تو بر من وارد شده و تو متوجه ام ساخته ای و چون تو هستی که مشکلات را بر من وارد و به من متوجه ساخته ای بنابراین فقط تویی که مشکلات را دفع می کنی و آنچه بر رویم بسته ای می گشایی و از سختی ها به آسانی ها برمی گردانی و در هنگام خواری یاری ام می دهی.

پس بر محمد و آل او درود فرست و در آسایش و آسودگی را با فضل و کرمت برویم بگشا و سلطه غم و اندوه را به قوّت خویش در وجودم بشکن و نسبت به من درباره آنچه شکایت کردم حسن نظر داشته باش و حلاوت و شیرینی کرمت را به من بچشان و از جانب خود رحمت و گشایشی گوارا به من عطا فرما. و از ناحیه خود نجات از گرفتاریها را نصیبم کن.

خداوندا به سبب پرداختن به رفع گرفتاریها و مشکلات زندگی مرا از انجام واجبات و مستحبات و اعمال عبادی محروم مفرما.

بارالها آنچه بر سر من آمده طاقتم را بریده و لبریز از غم و اندوه گشته ام و تو قادری که همه این گرفتاریها را برطرف کنی پس با قدرت لایزال خویش هم و غم و گرفتاری را از من دور کن، گرچه استحقاق آن را نداشته باشم ای صاحب عرش عظیم.

ص: ۵۵

(۸) وَ کَانَ مِنْ دُعَائِهِ عَلَیْهِ السَّلَامُ فِی الِاسْتِعَاذَهِ مِنَ الْمَکَارِهِ وَ سَیِّئِ الْأَخْلَاقِ وَ مَذَامِّ الْأَفْعَالِ

اللَّهُمَّ إِنِّی أَعُوذُ بِکَ مِنْ هَیَجَانِ الْحِرْصِ، وَ سَوْرَهِ الْغَضَبِ، وَ غَلَبَهِ الْحَسَدِ، وَ ضَعْفِ الصَّبْرِ، وَ قِلَّهِ الْقَنَاعَهِ، وَ شَکَاسَهِ الْخُلُقِ، وَ إِلْحَاحِ الشَّهْوَهِ، وَ مَلَکَهِ الْحَمِیَّهِ

وَ مُتَابَعَهِ الْهَوَی، وَ مُخَالَفَهِ الْهُدَی، وَ سِنَهِ الْغَفْلَهِ، وَ تَعَاطِی الْکُلْفَهِ، وَ إِیثَارِ الْبَاطِلِ عَلَی الْحَقِّ، وَ الْإِصْرَارِ عَلَی الْمَأْثَمِ، وَ اسْتِصْغَارِ الْمَعْصِیَهِ، وَ اسْتِکْبَارِ الطَّاعَهِ.

وَ مُبَاهَاهِ الْمُکْثِرِینَ، وَ الْإِزْرَاءِ بِالْمُقِلِّینَ، وَ سُوءِ الْوِلَایَهِ لِمَنْ تَحْتَ أَیْدِینَا، وَ تَرْکِ الشُّکْرِ لِمَنِ اصْطَنَعَ الْعَارِفَهَ عِنْدَنَا، أَوْ أَنْ نَعْضُدَ ظَالِماً، أَوْ نَخْذُلَ مَلْهُوفاً، أَوْ نَرُومَ مَا لَیْسَ لَنَا بِحَقٍّ، أَوْ نَقُولَ فِی الْعِلْمِ بِغَیْرِ عِلْمٍ. وَ نَعُوذُ بِکَ أَنْ نَنْطَوِیَ عَلَی غِشِّ أَحَدٍ، وَ أَنْ نُعْجِبَ بِأَعْمَالِنَا، وَ نَمُدَّ فِی آمَالِنَا. وَ نَعُوذُ بِکَ مِنْ سُوءِ السَّرِیرَهِ،

پناه بر خدا از رذایل اخلاق

خداونـدا به تو پنـاه م بریم از هیجـان حرص و تنـدی غضب و عصـبانیت و مسـلط شـدن حسـد و ضـعف صبر و کمی قناعت و بداخلاقی و اصـرار در شـهوترانی و تسلط حمیّت جاهلی و پیروی از هوای نفس و مخالفت با ارشاد و هدایت دیگران و خواب سنگین غفلت و خود را به زحمت و تکلّف انداختن و انتخاب باطل در برابر حق و اصـرار بر معصیت و گناه و کوچک شمردن معصیت و بزرگ شمردن طاعت و غرور در عبادت.

(خدایا به تو پناه می بریم) از فخرفروشـی ثروتمندان و خوار شمردن فقرا و بدرفتاری نسبت به آنهایی که پایین دست ما هستند و حق ناشناسی نسبت به آنهایی که در حق ما لطفت و مرحمتی داشته اند.

(الهـا به تو پناه می بریم) از اینکه بازو و مـددکار ظالمی باشـیم و یا مظلومی را خوار کنیم و یا آنچه را که سـزاوار نیستیم طلب نمائیم و یا بدون آگاهی اظهار فضل کنیم.

ص: ۵۷

وَ احْتِقَارِ الصَّغِيرَهِ، وَ أَنْ يَسْتَحْوِذَ عَلَيْنَا الشَّيْطَانُ، أَوْ يَنْكُبَنَا الزَّمَانُ، أَوْ يَتَهَضَّمَنَا السُّلْطَانُ، وَ نَعُوذُ بِکَ مِنْ تَنَاوُلِ الْإِسْرَافِ، وَ مِنْ فِقْدَانِ الْکَفَافِ. وَ نَعُوذُ بِکَ مِنْ شَمَاتَهِ الْأَعْدَاءِ، وَ مِنَ الْفَقْرِ إِلَى الْأَکْفَاءِ، وَ مِنْ مَعِيشَهٍ فِی شِدَّهٍ، وَ مِيتَهٍ عَلَى غَيْرِ عُدَّهٍ. وَ نَعُوذُ بِکَ مِنَ الْحَسْرَهِ الْعُظْمَى، وَ الْمُصِيبَهِ الْکُبْرَى، وَ أَشْقَى الشَّقَاءِ، وَ سُوءِ الْمَآبِ، وَ حِرْمَانِ الثَّوَابِ، وَ حُلُولِ الْعِقَابِ. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ أَعِذْنِی مِنْ کُلِّ ذَلِکَ بِرَحْمَتِکَ وَ جَمِيعَ الْمُؤْمِنِينَ وَ الْمُؤْمِنَاتِ، يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ.

ص: ۵۸

و به تو پنـاه می بریم از اینکه قصـد خیـانت به کسـی داشـته باشـیم و به اعمال خویش مغرور شویم و آرزوهای خود را طولانی کنیم.

و به تو پنـاه می بریم از بـدی بـاطن و کوچک شـمردن گناهان کوچک و از اینکه شـیطان بر ما مسـلط شود و یا منکوب زمانه خویش گردیم و یا پادشاه بر ما ستم کند.

خداونـدا به تو پنـاه می بریم از افتـادن در اسـراف و از کف دادن کفـاف و به انـدازه خواسـتن. و به تو پنـاه می بریم از ملامت دشمنان و محتاج به مثل خود شدن و از زندگی با مشقت و از بی کس و یاور مردن.

الها به تو پناه می بریم از حسـرت بزرگ و مصـیبت کبری و بـدبخت ترین نکبت ها و پایان بد و محروم ماندن از ثواب و وارد شدن در عقاب و عذاب.

پروردگـارا بر محمـد و آل او درود فرست و در تمـام این موارد مرا و جمیع مؤمنین و مؤمنـات را پناه بـده به خاطر رحمتت ای مهربانترین مهربانان.

ص: ۵۹

(۹) وَ كَانَ مِنْ دُعَائِهِ عَلَيْهِ السّلَامُ فِى الِاشْتِيَاقِ إِلَى طَلَبِ الْمَغْفِرَهِ مِنَ اللّهِ جَلّ جَلَالُهُ

اللّهُمّ صَلّ عَلَى مُحَمّدٍ وَ آلِهِ، وَ صَيّرْنَا إِلَى مَحْبُوبِكَ مِنَ التّوْبَهِ، و أَزِلْنَا عَنْ مَكْرُوهِكَ مِنَ الْإِصْرَارِ. اللّهُمّ وَ مَتَى وَقَفْنَا بَيْنَ نَقْصَيْنِ فِى دِينٍ أَوْ دُنْيَا، فَأَوْقِعِ النّقْصَ بِأَسْرَعِهِمَا فَنَاءً، وَ اجْعَلِ التّوْبَهَ فِى أَطْوَلِهِمَا بَقَاءً. وَ إِذَا هَمَمْنَا بِهَمّيْنِ يُرْضِيكَ أَحَدُهُمَا عَنّا، وَ يُسْخِطُكَ الآخَرُ عَلَيْنَا، فَمِلْ بِنَا إِلَى مَا يُرْضِيكَ عَنّا، وَ أَوْهِنْ قُوّتَنَا عَمّا يُسْخِطُكَ عَلَيْنَا، وَ لَا تُخَلّ فِى ذَلِكَ بَيْنَ نُفُوسِنَا وَ اخْتِيَارِهَا، فَإِنّهَا مُخْتَارَهٌ لِلْبَاطِلِ إِلّا مَا وَفّقْتَ، أَمّارَهٌ بِالسّوءِ إِلّا مَا رَحِمْتَ. اللّهُمّ وَ إِنّكَ مِنَ الضّعْفِ خَلَقْتَنَا، وَ عَلَى الْوَهْنِ بَنَيْتَنَا، وَ مِنْ مَاءٍ مَهِينٍ ابْتَدَأْتَنَا، فَلَا حَوْلَ لَنَا إِلّا بِقُوّتِكَ، وَ لَا قُوّهَ لَنَا إِلّا بِعَوْنِكَ، فَأَيّدْنَا بِتَوْفِيقِكَ، وَ سَدّدْنَا بِتَسْدِيدِكَ، وَ أَعْمِ

اظهار شوق برای طلب آمرزش

خداونـدا بر محمـد و آل او درود فرست و مـا را به چیزی که محبوب توست یعنی توبه موفق کن و از اصـرار بر گنـاه که مورد غضب توست بر حذر بدار.

پروردگـارا هرگـاه بین ضـرر به دین و دنیـا قرار گرفـتیم ضـرر را به آنی که زود از بین می رود یعنی دنیـا متـوجه کن و عفو و بخشـش را در آنکه مـدتش طولانـی است یعنی دین مقرر فرمـا و هرگـاه بین دو کـار واقـع شـدیم که یکی مورد رضـای تو و دیگری مشـمول غضب توست ما را متمایل به آن کن که رضایت را جلب می کند و نیروی ما را نسبت به آنچه ترا خشـمگین می کند سست کن.

و در آن هنگام نفس های ما را به خودشان وا مگـذار زیرا که هماره نفس های ما باطل را انتخاب می کننـد مگر آنکه توفیقی از ناحیه تو باشد و هماره امر به بدی می کنند مگر آنکه تو رحم کنی.

بارالها بتحقیق ما را ضـعیف آفریـده ای و بنیان ما را سـست گـذارده ای و از آبی پست خلقتمان را آغاز کرده ای بنابراین ما را هیچ حرکت و جنبشی نیست مگر به قوّت تو و هیچ قوّتی نیست مگر به یاری و مدد تو پس با توفیق خودت ما را یاری کن و با راهنمائی هایت ما را به راه راست هدایت فرما.

ص: ۶۱

أَبْصَارَ قُلُوبِنَا عَمّا خَالَفَ مَحَبَّتَکَ، وَ لَا تَجْعَلْ لِشَیْ ءٍ مِنْ جَوَارِحِنَا نُفُوذاً فِی مَعْصِیَتِکَ. اَللّهُمّ فَصَلّ عَلَی مُحَمّدٍ وَ آلِهِ، وَ اجْعَلْ هَمَسَاتِ قُلُوبِنَا، وَ حَرَکَاتِ أَعْضَائِنَا وَ لَمَحَاتِ أَعْیُنِنَا، وَ لَهَجَاتِ أَلْسِنَتِنَا فِی مُوجِبَاتِ ثَوَابِکَ حَتّی لَا تَفُوتَنَا حَسَنَهٌ نَسْتَحِقّ بِهَا جَزَاءَکَ، وَ لَا تَبْقَی لَنَا سَیّئَهٌ نَسْتَوْجِبُ بِهَا عِقَابَکَ.

ص: ۶۲

و چشم دلمان را به آنچه خلاف رضایت می باشد آشنا و بینا کن و در هیچ عضوی از اعضای ما راه نفوذ معصیت قرار مده.

الها بر محمد و آل او درود فرست و اسرار دلهایمان و حرکات اعضای بدنمان و نگاه های پنهانی دیدگانمان و سخنان زبانهایمان را در چیزهایی قرار ده که موجبات ثواب ترا فراهم می آورد تا هیچ حسنه ای از ما فوت نشود و سزاوار پاداش شایسته تو گردیم و کار بدی که به خاطر آن مستوجب عذاب تو شویم برای ما باقی نماند.

ص: ۶۳

(١٠) وَ كَانَ مِنْ دُعَائِهِ عَلَيْهِ السّلَامُ فِی اللّجَإِ إِلَی اللّهِ تَعَالَی

اَللّهُمّ إِنْ تَشَأْ تَعْفُ عَنّا فَبِفَضْلِکَ، وَ إِنْ تَشَأْ تُعَذّبْنَا فَبِعَدْلِکَ، فَسَهّلْ لَنَا عَفْوَکَ بِمَنّکَ، وَ أَجِرْنَا مِنْ عَذَابِکَ بِتَجَاوُزِکَ، فَإِنّهُ لَا طَاقَةَ لَنَا بِعَدْلِکَ، وَ لَا نَجَاةَ لِأَحَدٍ مِنّا دُونَ عَفْوِکَ، يَا غَنِيّ الْأَغْنِيَاءِ! هَا، نَحْنُ عِبَادُکَ بَيْنَ يَدَيْکَ، وَ أَنَا أَفْقَرُ الْفُقَرَاءِ إِلَيْکَ، فَاجْبُرْ فَاقَتَنَا بِوُسْعِکَ، وَ لَا تَقْطَعْ رَجَاءَنَا بِمَنْعِکَ، فَتَکُونَ قَدْ أَشْقَيْتَ مَنِ اسْتَسْعَدَ بِکَ، وَ حَرَمْتَ مَنِ اسْتَرْفَدَ فَضْلَکَ، فَإِلَی مَنْ حِينَئِذٍ مُنْقَلَبُنَا عَنْکَ؟ وَ إِلَی أَيْنَ مَذْهَبُنَا عَنْ بَابِکَ؟ سُبْحَانَکَ نَحْنُ الْمُضْطَرّونَ الّذِينَ أَوْجَبْتَ إِجَابَتَهُمْ، وَ أَهْلُ السّوءِ الّذِينَ وَعَدْتَ الْکَشْفَ عَنْهُمْ، وَ أَشْبَهُ الْأَشْيَاءِ بِمَشِيّتِکَ، وَ أَوْلَی الْأُمُورِ بِکَ فِی عَظَمَتِکَ رَحْمَةُ مَنِ اسْتَرْحَمَکَ، وَ غَوْثُ مَنِ اسْتَغَاثَ بِکَ، فَارْحَمْ تَضَرّعَنَا إِلَيْکَ، وَ أَغْنِنَا إِذْ طَرَحْنَا

دعای امام علیه السلام در التجاء به پروردگار

خداوندا اگر از ما بگذری از فضل توست و اگر ما را عذاب کنی از عدل توست پس با عنایت خود عفوت را بر ما آسان کن و به خاطر گذشتت ما را از عذابت پناه ده چرا که ما را طاقت عدل تو نیست و به غیر از عفو تو راه نجاتی برایمان نمی باشد.

ای بی نیازترین بی نیازان، اینک ما بندگانت در اختیار تو هستیم و من فقیرترین فقرایم به سویت آمده ام پس فقر و تهیدستی ما را به وسیله اعمال صالحه با وسعت رحمتت جبران کن و با طرد کردنمان از در خانه ات قطع امیدمان مکن. که اگر از رحمت خویش آنکه را که خوشبخت کرده ای بازداری بدبخت خواهد شد و آنکه را که مشمول فضل خویش نموده ای ناامید می گردد.

پس با این اوصاف از در خانه تو به کجا روی آورم و کدامین ملجأ را برگزینم. تو منزّهی از اینکه ما درماندگان را که اجابتشان را واجب کرده ای و مردمی که برطرف کردن گرفتاریهایشان را وعده داده ای از در خانه ات برانی.

چیزی که شباهت زیادی به اراده تو و سزاوارترین امور به عظمتت دارد رحمتی است که بر تقاضاکننده رحمتت عنایت می فرمایی و پناهی است که به پناهنده درگاهت می دهی بنابراین به تضرّع ما به پیشگاهت بر ما رحم کن و چون خود را در اختیارت قرار داده ایم بی نیازمان فرما.

ص: ۶۵

أَنْفُسَـنَا بَيْنَ يَدَيْکَ اللّهُمّ إِنّ الشّيْطَانَ قَدْ شَمِتَ بِنَا إِذْ شَايَعْنَاهُ عَلَى مَعْصِيَتِکَ، فَصَلّ عَلَى مُحَمّدٍ وَ آلِهِ، وَ لَا تُشْمِتْهُ بِنَا بَعْدَ تَرْكِنَا إِيّاهُ لَکَ، وَ رَغْبَتِنَا عَنْهُ إِلَيْکَ.

ص: ۶۶

خداوندا وقتی از شـیطان پیروی کردیم و تو را مخالفت نمودیم شیطان ما را سرزنش کرد پس بر محمد و آل او درود فرست و هنگـامی که به خاطر تو او را رها کردیم و روی به درگاهت آوردیم ما را گرفتار بلایا مفرما تا دسـتاویز سـرزنش شـیطان بر ما شود.

ص: ۶۷

(١١) وَ كَانَ مِنْ دُعَائِهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ بِخَوَاتِمِ الْخَيْرِ

يَا مَنْ ذِكْرُهُ شَرَفٌ لِلذّاكِرِينَ، وَ يَا مَنْ شُكْرُهُ فَوْزٌ لِلشّاكِرِينَ، وَ يَا مَنْ طَاعَتُهُ نَجَاةٌ لِلْمُطِيعِينَ، صَلِّ عَلَى مُحَمّدٍ وَ آلِهِ، وَ اشْغَلْ قُلُوبَنَا بِذِكْرِكَ عَنْ كُلِّ ذِكْرٍ، وَ أَلْسِنَتَنَا بِشُكْرِكَ عَنْ كُلِّ شُكْرٍ، وَ جَوَارِحَنَا بِطَاعَتِكَ عَنْ كُلِّ طَاعَةٍ. فَإِنْ قَدّرْتَ لَنَا فَرَاغاً مِنْ شُغْلٍ فَاجْعَلْهُ فَرَاغَ سَلَامَةٍ لَا تُدْرِكُنَا فِيهِ تَبِعَةٌ، وَ لَا تَلْحَقُنَا فِيهِ سَأْمَةٌ، حَتّى يَنْصَرِفَ عَنّا كُتّابُ السّيّئَاتِ بِصَحِيفَةٍ خَالِيَةٍ مِنْ ذِكْرِ سَيّئَاتِنَا، وَ يَتَوَلّى كُتّابُ الْحَسَنَاتِ عَنّا مَسْرُورِينَ بِمَا كَتَبُوا مِنْ حَسَنَاتِنَا، وَ إِذَا انْقَضَتْ أَيّامُ حَيَاتِنَا، وَ تَصَرّمَتْ مُدَدُ أَعْمَارِنَا، وَ اسْتَحْضَرَتْنَا دَعْوَتُكَ الّتِي لَا بُدّ مِنْهَا وَ مِنْ إِجَابَتِهَا، فَصَلّ عَلَى مُحَمّدٍ وَ آلِهِ، وَ اجْعَلْ خِتَامَ مَا تُحْصِي عَلَيْنَا كَتَبَةُ أَعْمَالِنَا تَوْبَةً مَقْبُولَةً لَا تُوقِفُنَا بَعْدَهَا عَلَى ذَنْبٍ اجْتَرَحْنَاهُ، وَ لَا مَعْصِيَةٍ

درباره عاقبت بخیری

ای کسی که یادش برای هر یادکننده ای شرافت است و ای آنکه شکر نعمت هایش رستگاری برای اهل شکر است و ای کسی که بندگی اش سبب نجات اهل طاعت است، بر محمد و آل او درود فرست و دلهای ما را به یادت مشغول کن و یاد غیر تو را از قلوبمان خارج فرما. و زبانهایمان را فقط به شکرگزاری از خودت متوجه کن و اعضاء و جوارحمان را منحصراً در استخدام بندگی ذات مقدست قرار ده.

پروردگارا اگر برای ما وقت فراغت مقدّر فرمودی آن را فراغتی سالم و دور از هر نوع تخلّف قرار ده به گونه ای که در آن گناهی به سراغمان نیاید تا دو فرشته نویسنده اعمال با نامه ای خالی از گناهان و پر از کارهای نیک مواجه شوند و شادمان گردند.

و در آن هنگام که عمرمان به پایان می رسد و در موقع اجابت دعوتت که هیچ راه فراری از آن نیست بر محمد و آل او درود فرست و پایان آنچه دو فرشته نویسنده اعمال برایمان نوشته اند توبه قبول شده ثبت و ضبط فرما که اگر پس از آن لغزشی از ما سر زده باشد به حساب نیاوری و باز خواستمان نکنی.

ص: ۶۹

اقْتَرَفْنَاهَـا. وَ لَـا تَكْشِفْ عَنّـا سِتْراً سَتَرْتَهُ عَلَى رُءُوسِ الْأَشْـهَادِ، يَوْمَ تَبْلُو أَخْبَـارَ عِبَـادِكَ. إِنّكَ رَحِيمٌ بِمَنْ دَعَاكَ، وَ مُسْـتَجِيبٌ لِمَنْ نَادَاكَ.

الها روزی که به حساب بندگانت می رسی (ای ستّارالعیوب) همان روزی که اخبار بندگانت را آشکار می سازی در مقابل چشمان مردمان اسرارمان را فاش مکن. چرا که تو به آنکه می خواندت رحم می کنی و هرکه را فریادکنان صدایت می زند اجابت می نمایی.

ص: ۷۱

(۱۲) وَ کَانَ مِنْ دُعَائِهِ عَلَیْهِ السّلَامُ فِی الِاعْتِرَافِ وَ طَلَبِ التّوْبَهِ إِلَی اللّهِ تَعَالَی

اللّهُمّ إِنّهُ یَحْجُبُنِی عَنْ مَسْأَلَتِکَ خِلَالٌ ثَلَاثٌ، وَ تَحْدُونِی عَلَیْهَا خَلّهٌ وَاحِدَهٌ: یَحْجُبُنِی أَمْرٌ أَمَرْتَ بِهِ فَأَبْطَأْتُ عَنْهُ، وَ نَهْیٌ نَهَیْتَنِی عَنْهُ فَأَسْرَعْتُ إِلَیْهِ، وَ نِعْمَهٌ أَنْعَمْتَ بِهَا عَلَیّ فَقَصّرْتُ فِی شُکْرِهَا. وَ یَحْدُونِی عَلَی مَسْأَلَتِکَ تَفَضّلُکَ عَلَی مَنْ أَقْبَلَ بِوَجْهِهِ إِلَیْکَ، وَ وَفَدَ بِحُسْنِ ظَنّهِ إِلَیْکَ، إِذْ جَمِیعُ إِحْسَانِکَ تَفَضّلٌ، وَ إِذْ کُلّ نِعَمِکَ ابْتِدَاءٌ. فَهَا أَنَا ذَا، یَا إِلَهِی، وَاقِفٌ بِبَابِ عِزّکَ وُقُوفَ الْمُسْتَسْلِمِ الذّلِیلِ، وَ سَائِلُکَ عَلَی الْحَیَاءِ مِنّی سُؤَالَ الْبَائِسِ الْمُعِیلِ، مُقِرٌّ لَکَ بِأَنّی لَمْ أَسْتَسْلِمْ وَقْتَ إِحْسَانِکَ إِلّا بِالْإِقْلَاعِ عَنْ عِصْیَانِکَ، وَ لَمْ أَخْلُ فِی الْحَالَاتِ کُلّهَا مِنِ امْتِنَانِکَ، فَهَلْ یَنْفَعُنِی، یَا إِلَهِی! إِقْرَارِی عِنْدَکَ بِسُوءِ مَا اکْتَسَبْتُ؟ وَ هَلْ یُنْجِینِی

اعتراف به گناه و درخواست توبه

خداونـدا سه حالت مرا از درخواست نمودن از تو مانع می شود و یک حالت مرا بدان تشویق می کند. آن سه که باز می دارند عبارتنـد از کـاری که به آن دسـتور دادی و من از انجام آن کوتاهی کردم و عملی که از آن مرا نهی فرمودی و من به سویش شتـافتم و نعمتی که به من عنـایت کردی و شـکرش را بجا نیاوردم. و آن یک موردی که مرا تشویق به طلب آمرزش از تو می کنـد فضـل و کرم توبه کسـی است که رو به درگـاهت می آورد و گمـان نیـک به سویت دارد زیرا همه احسانهـایت به خاطر فضل و رحمت توست و جمیع نعمت هایت ابتدایی و بدون مقدمه است.

پس هم اینک ای خدای من به درگاه عزّتت همانند فرد تسـلیم شده و ذلیل ایسـتاده ام و خجلت زده همانند دردمند عیالمند از تو تمنّا می کنم.

الهـا اعـتراف می کنم که در مواقع احسـانت جز خودداری از معصـیت تو کـاری نکرده ام و در همه حالاـت محروم از لطف و کرم تو نبوده ام.

پروردگارا آیا اقرارم نزد تو به زشتی آنچه انجام داده ام به حالم سودی دارد؟

ص: ۷۳

مِنْکَ اعْتِرَافِی لَکَ بِقَبِیحِ مَا ارْتَکَبْتُ؟ أَمْ أَوْجَبْتَ لِی فِی مَقَامِی هَذَا سُخْطَکَ؟ أَمْ لَزِمَنِی فِی وَقْتِ دُعَایَ مَقْتُکَ؟ سُبْحَانَکَ، لَا أَیْأَسُ مِنْکَ وَ قَدْ فَتَحْتَ لِی بَابَ التَّوْبَهِ إِلَیْکَ، بَلْ أَقُولُ مَقَالَ الْعَبْدِ الذَّلِیلِ الظَّالِمِ لِنَفْسِهِ الْمُسْتَخِفِّ بِحُرْمَهِ رَبِّهِ، الَّذِی عَظُمَتْ ذُنُوبُهُ فَجَلَّتْ، وَ أَدْبَرَتْ أَیَّامُهُ فَوَلَّتْ حَتَّی إِذَا رَأَی مُدَّهَ الْعَمَلِ قَدِ انْقَضَتْ وَ غَایَهَ الْعُمُرِ قَدِ انْتَهَتْ، وَ أَیْقَنَ أَنَّهُ لَا مَحِیصَ لَهُ مِنْکَ، وَ لَا مَهْرَبَ لَهُ عَنْکَ، تَلَقَّاکَ بِالْإِنَابَهِ، وَ أَخْلَصَ لَکَ التَّوْبَهَ، فَقَامَ إِلَیْکَ بِقَلْبٍ طَاهِرٍ نَقِیٍّ، ثُمَّ دَعَاکَ بِصَوْتٍ حَائِلٍ خَفِیٍّ، قَدْ تَطَأْطَأَ لَکَ فَانْحَنَی، وَ نَکَّسَ رَأْسَهُ فَانْثَنَی، قَدْ أَرْعَشَتْ خَشْیَتُهُ رِجْلَیْهِ، وَ غَرَّقَتْ دُمُوعُهُ خَدَّیْهِ، یَدْعُوکَ بِیَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِینَ، وَ یَا أَرْحَمَ مَنِ انْتَابَهُ الْمُسْتَرْحِمُونَ، وَ یَا أَعْطَفَ مَنْ أَطَافَ بِهِ الْمُسْتَغْفِرُونَ، وَ یَا مَنْ عَفْوُهُ أَکْثَرُ مِنْ نَقِمَتِهِ، وَ یَا مَنْ رِضَاهُ أَوْفَرُ مِنْ سَخَطِهِ، وَ یَا مَنْ تَحَمَّدَ إِلَی خَلْقِهِ بِحُسْنِ التَّجَاوُزِ، وَ یَا مَنْ عَوَّدَ عِبَادَهُ قَبُولَ الْإِنَابَهِ، وَ یَا مَنِ اسْتَصْلَحَ فَاسِدَهُمْ بِالتَّوْبَهِ وَ یَا مَنْ رَضِیَ مِنْ فِعْلِهِمْ بِالْیَسِیرِ، وَ مَنْ کَافَی قَلِیلَهُمْ بِالْکَثِیرِ، وَ یَا مَنْ ضَمِنَ لَهُمْ إِجَابَهَ الدُّعَاءِ، وَ یَا مَنْ وَعَدَهُمْ عَلَی نَفْسِهِ بِتَفَضُّلِهِ حُسْنَ الْجَزَاءِ. مَا أَنَا بِأَعْصَی مَنْ

و آیا اعترافم به درگاه تو به قبح آنچه مرتکب شده ام مرا نجات می بخشد؟

یـا اینکه واقعاً سـزاوار سـخط و غضب تو هسـتم و یا اینکه در هنگام دعا کردنم دشـمنی تو با من همراه بوده است؟! منزهی تو، مـأیوس از رحمتت نمی شـوم. خودت بـاب توبه را به رویم گشـاده ای! بلکه می گویم، هماننـد گفتـار بنـده ذلیلی که بر نفس خویش ظلم کرده و حرمت پروردگـارش را رعـایت نکرده است. همانگونه گناهانش بزرگ و رو به فزونی است و روزگار بر او پشت کرده و بخت برگشـته است تا آنجا که می بیند وقت کار کردن تمام شده و عمر به پایان رسـیده و یقین پیدا کرده که هیـچ راه چـاره و گریزگـاهی از جـانب تـو نـدارد بـه همیـن جهت بـا گریه و زاری به تـو روی آورده و تـوبه را برایت خـالص گردانیده و به درگاهت ایستاده و با قلبی پاکیزه و بی آلایش و با صدایی لرزان و آرام ترا می خواند.

در حالی که قـد خمیـده شـده و سر به زیر انداخته و کج گشـته از خوف و خشیت تو پاهایش می لرزد و اشک دیدگانش بر صـورتش روان است. این گـونه دعـا می کنـد: ای مهربـانترین مهربانـان و ای کسـی که طالبـان رحمتش همـاره به او روی می آورند و ای مهربانترین فردی که استغفار کنندگان دورش می گردند و ای آنکه عفو و بخشـش او بیش از خشم و بلایش می باشد و ای کسی که رضایش از سخطش فراوانتر است.

و ای آنکه با گـذشت خویش بر آفریـده هایش منت گـذارده و ای کسـی که بندگانش را به قبول توبه عادت داده و به وسـیله توبه مفاسدشان را اصلاح فرموده و عمل کمشان را قبول کرده و به همان کار اندکشان پاداش فراوان داده و استجابت دعایشان را ضمانت نموده و بر خود واجب کرده است که بدانها طبق وعده اش از جانب فضلش بهترین پاداش را عطا فرماید.

عَصَاکَ فَغَفَرْتَ لَهُ، وَ مَا أَنَا بِأَلْوَمِ مَنِ اعْتَذَرَ إِلَيْکَ فَقَبِلْتَ مِنْهُ، وَ مَا أَنَا بِأَظْلَمِ مَنْ تَابَ إِلَيْکَ فَعُدْتَ عَلَيْهِ، أَتُوبُ إِلَيْکَ فِی مَقَامِی هَذَا تَوْبَهَ نَادِمٍ عَلَى مَا فَرَطَ مِنْهُ، مُشْفِقٍ مِمَّا اجْتَمَعَ عَلَيْهِ، خَالِصِ الْحَيَاءِ مِمَّا وَقَعَ فِيهِ، عَالِمٍ بِأَنَّ الْعَفْوَ عَنِ الذَّنْبِ الْعَظِيمِ لَا يَتَعَاظَمُکَ، وَ أَنَّ التَّجَاوُزَ عَنِ الْإِثْمِ الْجَلِيلِ لَا يَسْتَصْعِبُکَ، وَ أَنَّ احْتِمَالَ الْجِنَايَاتِ الْفَاحِشَهِ لَا يَتَکَأَّدُکَ، وَ أَنَّ أَحَبَّ عِبَادِکَ إِلَيْکَ مَنْ تَرَکَ الِاسْتِکْبَارَ عَلَيْکَ، وَ جَانَبَ الْإِصْرَارَ، وَ لَزِمَ الِاسْتِغْفَارَ، وَ أَنَا أَبْرَأُ إِلَيْکَ مِنْ أَنْ أَسْتَکْبِرَ، وَ أَعُوذُ بِکَ مِنْ أَنْ أُصِرَّ، وَ أَسْتَغْفِرُکَ لِمَا قَصَّرْتُ فِيهِ، وَ أَسْتَعِينُ بِکَ عَلَى مَا عَجَزْتُ عَنْهُ. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ هَبْ لِی مَا يَجِبُ عَلَیَّ لَکَ، وَ عَافِنِی مِمَّا أَسْتَوْجِبُهُ مِنْکَ، وَ أَجِرْنِی مِمَّا يَخَافُهُ أَهْلُ الْإِسَاءَهِ، فَإِنَّکَ مَلِیءٌ بِالْعَفْوِ، مَرْجُوٌّ لِلْمَغْفِرَهِ، مَعْرُوفٌ بِالتَّجَاوُزِ، لَيْسَ لِحَاجَتِی مَطْلَبٌ سِوَاکَ، وَ لَا لِذَنْبِی غَافِرٌ غَيْرُکَ، حَاشَاکَ، وَ لَا أَخَافُ عَلَى نَفْسِی إِلَّا إِيَّاکَ، إِنَّکَ أَهْلُ التَّقْوَى وَ أَهْلُ الْمَغْفِرَهِ، صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ، وَ اقْضِ حَاجَتِی، وَ أَنْجِحْ طَلِبَتِی، وَ اغْفِرْ ذَنْبِی، وَ آمِنْ خَوْفَ نَفْسِی، إِنَّکَ عَلَى کُلِّ شَیْ ءٍ قَدِيرٌ، وَ ذَلِکَ عَلَيْکَ يَسِيرٌ، آمِينَ رَبَّ الْعَالَمِينَ.

ص: ۷۶

الها من گناهکارتر از آنکه تو را مخالفت کرده و او را بخشیده ای نیستم و سزاوار سرزنش بیشتر از کسی که به درگاهت عذر آورده و عذرش را پذیرفته ای نمی باشم و ستمکارتر از کسی که در محضرت توبه کرده و توبه اش را پذیرفته ای نیستم. بنابراین در این حال به پیشگاهت توبه ای می کنم که نسبت به آنچه انجام داده ام پشیمان و از حاصل کار نگران و از آنچه اتفاق افتاده خجالت زده ام.

خدایا این را می دانم که گذشت تو از گناهان بزرگ، برایت بزرگ نیست و صرف نظر از لغزش سنگین، برایت سخت نمی باشد و نادیده گرفتن جنایات آشکار، برایت گران نیست و این را نیز می دانم که محبوب ترین بندگان نزد تو کسی است که بر تو طغیان نکند و از اصرار بر گناه اجتناب نماید و ملازم با استغفار و توبه باشد.

و من از کسی که بر تو طغیان کند بیزارم و از کسی که اصرار بر گناه می کند به تو پناه می برم، و نسبت به آنچه کوتاهی کرده ام طلب عفو می نمایم و درباره آنچه که از انجام آن ناتوانم از تو کمک می خواهم.

بارالها بر محمد و آل او درود فرست و آنچه از حقوق خود بر من لازم فرمودی بکرمت ببخش و از آنچه که باعث شد، مستوجب عذابت گردم عافیتم ده و از هرچه که گنهکاران را می ترساند پناهم ده چرا که تو لبریز از عفو و بخششی و کانون امید و رحمتی و شهره گذشت و اغماضی و برای گرفتن حاجتم جز درگاهت وجود ندارد و و برای آمرزش گناهم بخشنده ای غیر تو نیست. و محال است که غیر از این باشد.

الها من برای خود جز از تو هراسی ندارم چرا که فقط تو سزاواری برای ترسیدن و تو سزاواری که عفو فرمایی. بر محمد و آل او درود فرست و حاجتم را برآورده و خواسته ام را ادا کن و از گناهم درگذر و مرا از نگرانی درونی امان بده که تو بر همه چیز توانایی و این کار برایت آسان است. ای خدای جهانیان دعایم را مستجاب کن.

ص: ۷۷

(۱۳) وَ كَانَ مِن:دُعَائِهِ عَلَيْهِ السّلَامُ فِى طَلَبِ الْحَوَائِجِ إِلَى اللّهِ تَعَالَى

اللّهُمّ يَا مُنْتَهَى مَطْلَبِ الْحَاجَات، وَ يَا مَنْ عِنْدَهُ نَيْلُ الطّلِبَات، وَ يَا مَنْ لَا يَبِيعُ نِعَمَهُ بِالْأَثْمَانِ، وَ يَا مَنْ لَا يُكَدّرُ عَطَايَاهُ بِالِامْتِنَانِ، وَ يَا مَنْ يُسْتَغْنَى بِهِ وَ لَا يُسْتَغْنَى عَنْهُ وَ يَا مَنْ يُرْغَبُ إِلَيْهِ وَ لَا يُرْغَبُ عَنْهُ، وَ يَا مَنْ لَا تُفْنِى خَزَائِنَهُ الْمَسَائِلُ، وَ يَا مَنْ لَا تُبَدّلُ حِكْمَتَهُ الْوَسَائِلُ، وَ يَا مَنْ لَا تَنْقَطِعُ عَنْهُ حَوَائِجُ الْمُحْتَاجِينَ، وَ يَا مَنْ لَا يُعَنّيهِ دُعَاءُ الدّاعِينَ. تَمَدّحْتَ بِالْغَنَاءِ عَنْ خَلْقِكَ وَ أَنْتَ أَهْلُ الْغِنَى عَنْهُمْ، وَ نَسَبْتَهُمْ إِلَى الْفَقْرِ وَ هُمْ أَهْلُ الْفَقْرِ إِلَيْكَ. فَمَنْ حَاوَلَ سَدّ خَلّتِهِ مِنْ عِنْدِكَ، وَ رَامَ صَرْفَ الْفَقْرِ عَنْ نَفْسِهِ بِكَ فَقَدْ طَلَبَ حَاجَتَهُ فِى مَظَانّهَا، وَ أَتَى طَلِبَتَهُ مِنْ وَجْهِهَا. وَ مَنْ تَوَجّهَ بِحَاجَتِهِ إِلَى أَحَدٍ مِنْ خَلْقِكَ أَوْ جَعَلَهُ سَبَبَ نُجْحِهَا دُونَكَ فَقَدْ تَعَرّضَ لِلْحِرْمَانِ، وَ اسْتَحَقّ مِنْ عِنْدِكَ

برای برآورده شدن حاجات

خدایا مسبب اصلی در برآورده شدن حاجات و آنکه وسایل رسیدن به مطلوب در اختیار دارد تو هستی و ای آنکه نعمت هایت را با قیمت ها معامله نمی کنی و همه را از جانب فضل و کرمت عطا می فرمایی و ای کسی که عنایت خویش را با منت گذاردن مکدّر نمی نمایی و ای کسی که همه به او محتاجند و او به کسی محتاج نیست و ای آنکه همه نیازمندند که به او روی آورند ولی او نیازی ندارد که به کسی روی آورد. و ای آنکه به سئوال و اظهار نیاز بندگان خزائن کرمت به پایان نمی رسد و وسایل و اسباب حکمتش را تغییر نمی دهند. و ای کسی که حاجت حاجتمندان هیچگاه از او قطع نمی گردند و ای آنکه دعای دعاکنندگان اسباب زحمتش نمی شوند. خود را به بی نیازی از آفریده هایت ستایش کرده ای و تو به بی نیازی از آنها شایسته ای.

بار الها بندگانت را به احتیاج و فقر نسبت داده ای و حق هم همین بوده که واقعاً محتاجند. بنابراین اگر کسی رسیدن به حاجت های خویش را از درگاه تو و برطرف کردن فقر و تنگدستی خود را به وسیله تو بخواهد از طریق درست آن وارد شده است. و برعکس اگر کسی برای رسیدن به حاجتها رو به سوی خلقت کند و به غیر تو متمسک شود بدون شک مستحق حرمان و نومیدی است و سزاوار محرومیت احسان توست.

ص: ۷۹

فَوْتَ الْإِحْسَانِ. اللّهُمّ وَ لِی إِلَیْکَ حَاجَهٌ قَدْ قَصّرَ عَنْهَا جُهْدِی، وَ تَقَطّعَتْ دُونَهَا حِیَلِی، وَ سَوّلَتْ لِی نَفْسِی رَفْعَهَا إِلَی مَنْ یَرْفَعُ حَوَائِجَهُ إِلَیْکَ، وَ لَا یَسْتَغْنِی فِی طَلِبَاتِهِ عَنْکَ، وَ هِیَ زَلّهٌ مِنْ زَلَلِ الْخَاطِئِینَ، وَ عَثْرَهٌ مِنْ عَثَرَاتِ الْمُذْنِبِینَ، ثُمّ انْتَبَهْتُ بِتَذْکِیرِکَ لِی مِنْ غَفْلَتِی، وَ نَهَضْتُ بِتَوْفِیقِکَ مِنْ زَلّتِی، وَ رَجَعْتُ وَ نَکَصْتُ بِتَسْدِیدِکَ عَنْ عَثْرَتِی، وَ قُلْتُ سُبْحَانَ رَبّی! کَیْفَ یَسْأَلُ مُحْتَاجٌ مُحْتَاجاً وَ أَنّی یَرْغَبُ مُعْدِمٌ إِلَی مُعْدِمٍ؟ فَقَصَدْتُکَ، یَا إِلَهِی! بِالرّغْبَهِ، وَ أَوْفَدْتُ عَلَیْکَ رَجَائِی بِالثّقَهِ بِکَ، وَ عَلِمْتُ أَنّ کَثِیرَ مَا أَسْأَلُکَ یَسِیرٌ فِی وُجْدِکَ، وَ أَنّ خَطِیرَ مَا أَسْتَوْهِبُکَ حَقِیرٌ فِی وُسْعِکَ، وَ أَنّ کَرَمَکَ لَا یَضِیقُ عَنْ سُؤَالِ أَحَدٍ، وَ أَنّ یَدَکَ بِالْعَطَایَا أَعْلَی مِنْ کُلّ یَدٍ. اللّهُمّ فَصَلّ عَلَی مُحَمّدٍ وَ آلِهِ، وَ احْمِلْنِی بِکَرَمِکَ عَلَی التّفَضّلِ، وَ لَا تَحْمِلْنِی بِعَدْلِکَ عَلَی الِاسْتِحْقَاقِ، فَمَا أَنَا بِأَوّلِ رَاغِبٍ رَغِبَ إِلَیْکَ فَأَعْطَیْتَهُ وَ هُوَ یَسْتَحِقّ الْمَنْعَ، وَ لَا بِأَوّلِ سَائِلٍ سَأَلَکَ فَأَفْضَلْتَ عَلَیْهِ وَ هُوَ یَسْتَوْجِبُ الْحِرْمَانَ. اللّهُمّ صَلّ عَلَی مُحَمّدٍ وَ آلِهِ، وَ کُنْ لِدُعَائِی مُجِیباً، وَ مِنْ نِدَائِی قَرِیباً، وَ لِتَضَرّعِی رَاحِماً، وَ لِصَوْتِی سَامِعاً، وَ لَا تَقْطَعْ رَجَائِی عَنْکَ، وَ لَا تَبُتّ سَبَبِی مِنْکَ، وَ لَا تُوَجّهْنِی فِی

خدایا من از تو درخواستی دارم که قدرت رسیدن به آن را ندارم و چاره جوئی هایم به جایی نمی رسد، نفسم مرا سوق داده به کسانی که آنها خود محتاج تواند و این لغزشی است از لغزش های اهل خطا و گناهی است از گناه گنهکاران.

ولی وقتی مرا آگاه فرمودی به خود آمدم و از خواب غفلت بیدار شدم و با توفیق تو از این لغزش رهایی یافتم و با یاری تو از گناه به ثواب بازگشت نمودم و گفتم: منزه است پروردگار من، چگونه آدم محتاج از مثل خودی طلب حاجت می کند؟! و کجا آدم ناچیزی به آدم ناچیز دیگری روی می آورد؟!

پس با ذوق و شوق قصد تو کردم و با اعتماد به تو امیدم را به سویت آوردم. و دانستم که بسیاری از آنچه را که می خواهم در برابر توانگری تو آسان است و چیزهای بزرگی که از تو مطالبه می کنم در نزدت حقیر است و هیچگاه کرم تو از پاسخ به سئوال احدی از بندگانت مضایقه ندارد. و دست عطابخش تو فوق همه دست هاست. خدایا بر محمد و آل او درود فرست و با فضل و کرم خود با من رفتار کن و گرچه استحقاق دارم با عدلت با من برخورد مفرما.

الها من اول روی آورنده به درگاهت نیستم که سزاوار منع است ولی به او کرم کرده ای و نه اول حاجتمندی که مستحق نومیدی است و به او احسان نموده ای.

خدایا بر محمد و آل او درود فرست دعایم را مستجاب، ندایم را نزدیک، و به گریه و زاری ام بر من رحم کن و صدایم را شنوا باش. الها امیدم را نسبت به خودت قطع مکن و دعایم را بی پاسخ مگذار و در این حاجت و حاجات دیگرم مرا به دیگران وامگذار و در برآورده شدن حاجتم پیش از رفتن از درگاهت در نهایت سهولت یاریم فرما و بر محمد و آل او درود فرست آن هم درودی دائمی و پربرکت که هیچ وقت قطع نگردد و آن را وسیله کمک به من و سبب نیل به حاجتم قرار ده زیرا که تو وسعت بخش و بزرگوار هستی.

ص: ۸۱

حَاجَتِی هَـٰذِهِ وَ غَیْرِهَـا إِلَی سِوَاکَ، وَ تَوَلَّنِی بِنُجْحِ طَلِبَتِی وَ قَضَـاءِ حَاجَتِی وَ نَیْلِ سُؤْلِی قَبْلَ زَوَالِی عَنْ مَوْقِفِی هَـٰذَا بِتَیْسِیرِکَ لِیَ الْعَسِیرَ وَ حُسْنِ تَقْدِیرِکَ لِی فِی جَمِیعِ الْأُمُورِ، وَ صَلِّ عَلَی مُحَمَّـدٍ وَ آلِهِ، صَلَاةً دَائِمَةً نَامِیَةً لَا انْقِطَاعَ لِأَبَدِهَا وَ لَا مُنْتَهَی لِأَمَدِهَا، وَ اجْعَلْ ذَلِکَ عَوْناً لِی وَ سَبَباً لِنَجَاحِ طَلِبَتِی، إِنَّکَ وَاسِعٌ کَرِیمٌ.

وَ مِنْ حَاجَتِی یَا رَبِّ کَذَا وَ کَذَا....

«وَ تَذْکُرُ حَاجَتَکَ ثُمَّ تَسْجُدُ وَ تَقُولُ فِی سُجُودِکَ:»

فَضْلُکَ آنَسَنِی، وَ إِحْسَانُکَ دَلَّنِی، فَأَسْأَلُکَ بِکَ وَ بِمُحَمَّدٍ وَ آلِهِ- صَلَوَاتُکَ عَلَیْهِمْ- أَن لَا تَرُدَّنِی خَائِباً.

ص: ۸۲

و از جمله حاجات من ای پروردگارم چنین و چنان است: (آنگاه حاجت خود را بگو و سپس سجده کن و در سجده بگو): خداوندا فضل و کرمت مرا مأنوس و آرام کرده و احسانت مرا دلالت نموده، بنابراین از تو به حق محمد و آل او که درودت بر آنها باد مسئلت می جویم و می خواهم که مرا از در خانه ات ناامید برنگردانی.

ص: ۸۳

(۱۴) وَ كَانَ مِنْ دُعَائِهِ عَلَيْهِ السّلَامُ إِذَا اعْتُدِىَ عَلَيْهِ أَوْ رَأَى مِنَ الظّالِمِينَ مَا لَا يُحِبّ

يَا مَنْ لَا يَخْفَى عَلَيْهِ أَنْبَاءُ الْمُتَظَلّمِينَ، وَ يَا مَنْ لَا يَحْتَاجُ فِى قَصَصِهِمْ إِلَى شَهَادَاتِ الشّاهِدِينَ، وَ يَا مَنْ قَرُبَتْ نُصْرَتُهُ مِنَ الْمَظْلُومِينَ، وَ يَا مَنْ بَعُدَ عَوْنُهُ عَنِ الظّالِمِينَ، قَدْ عَلِمْتَ، يَا إِلَهِى! مَا نَالَنِى مِنْ فُلَانِ بْنِ فُلَانٍ مِمّا حَظَرْتَ، وَ انْتَهَكَهُ مِنّى مِمّا حَجَزْتَ عَلَيْهِ، بَطَراً فِى نِعْمَتِكَ عِنْدَهُ، وَ اغْتِرَاراً بِنَكِيرِكَ عَلَيْهِ. اللّهُمّ فَصَلّ عَلَى مُحَمّدٍ وَ آلِهِ، وَ خُذْ ظَالِمِى وَ عَدُوّى عَنْ ظُلْمِى بِقُوّتِكَ، وَ افْلُلْ حَدّهُ عَنّى بِقُدْرَتِكَ، وَ اجْعَلْ لَهُ شُغْلًا فِيمَا يَلِيهِ، وَ عَجْزاً عَمّا يُنَاوِيهِ. اللّهُمّ وَ صَلّ عَلَى مُحَمّدٍ وَ آلِهِ، وَ لَا تُسَوّغْ لَهُ ظُلْمِى، وَ أَحْسِنْ عَلَيْهِ عَوْنِى، وَ اعْصِمْنِى مِنْ مِثْلِ أَفْعَالِهِ، وَ لَا تَجْعَلْنِى فِى مِثْلِ حَالِهِ. اللّهُمّ صَلّ عَلَى مُحَمّدٍ وَ آلِهِ وَ أَعْدِنِى

هنگامی که به حضرتش ظلم می شد

ای خدایی که اخبار ستم دیدگان بر او پنهان نیست و ای آنکه درباره آنچه بر مظلومین گذشته نیاز به شاهد ندارد و ای کسی که یاری اش بر ستمدیدگان نزدیک است و ای آنکه کمک او از ستمکاران دور است. ای خدای من تو خوب می دانی که فلان فرزند فلان چه بر سر من آورده و به من هتاکی نموده و تو از این حرکات وی را نهی فرموده بودی ولی او از روی طغیان و سرکشی در برابر نعمت هایت و بی باکی از کیفرت این کارها را کرده است. خداوندا بر محمد و آل او درود فرست و با دست قدرتت ظلم و دشمنی او را از من بردار و با توانایی ات تندی اش را نسبت به من زایل کن و او را به کار خودش مشغول دار و وی را درباره کار ظالمانه اش عاجز فرما.

الها بر محمد و آل او درود فرست او را در ظلم به من اجازه مده و مرا در غلبه بر او یاری کن و مرا از انجام دادن کارهایی همانند او محفوظ بدار و مرا مثل او ستمکار قرار مده.

الها بر محمد و آل او درود فرست و به گونه ای مرا بر او مسلط کن که خشم من بر او تسلّی دلم باشد و کینه ام به آخر برسد و دادم را از او بستانم.

ص: ۸۵

عَلَيْهِ عَدْوَى حَاضِرَةً، تَكُونُ مِنْ غَيْظِي بِهِ شِفَاءً، وَ مِنْ حَنَقِي عَلَيْهِ وَفَاءً. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ عَوِّضْنِي مِنْ ظُلْمِهِ لِي عَفْوَكَ، وَ أَبْدِلْنِي بِسُوءِ صَنِيعِهِ بِي رَحْمَتَكَ، فَكُلُّ مَكْرُوهٍ جَلَلٌ دُونَ سَخَطِكَ، وَ كُلُّ مَرْزِئَةٍ سَوَاءٌ مَعَ مَوْجِدَتِكَ. اللَّهُمَّ فَكَمَا كَرَّهْتَ إِلَيَّ أَنْ أُظْلَمَ فَقِنِي مِنْ أَنْ أَظْلِمَ. اللَّهُمَّ لَا أَشْكُو إِلَى أَحَدٍ سِوَاكَ، وَ لَا أَسْتَعِينُ بِحَاكِمٍ غَيْرِكَ، حَاشَاكَ، فَصَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ صِلْ دُعَائِي بِالْإِجَابَةِ، وَ اقْرِنْ شِكَايَتِي بِالتَّغْيِيرِ. اللَّهُمَّ لَا تَفْتِنِّي بِالْقُنُوطِ مِنْ إِنْصَافِكَ، وَ لَا تَفْتِنْهُ بِالْأَمْنِ مِنْ إِنْكَارِكَ، فَيُصِرَّ عَلَى ظُلْمِي، وَ يُحَاضِرَنِي بِحَقِّي، وَ عَرِّفْهُ عَمَّا قَلِيلٍ مَا أَوْعَدْتَ الظَّالِمِينَ، وَ عَرِّفْنِي مَا وَعَدْتَ مِنْ إِجَابَةِ الْمُضْطَرِّينَ. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ وَفِّقْنِي لِقَبُولِ مَا قَضَيْتَ لِي وَ عَلَيَّ وَ رَضِّنِي بِمَا أَخَذْتَ لِي وَ مِنِّي، وَ اهْدِنِي لِلَّتِي هِيَ أَقْوَمُ، وَ اسْتَعْمِلْنِي بِمَا هُوَ أَسْلَمُ. اللَّهُمَّ وَ إِنْ كَانَتِ الْخِيَرَةُ لِي عِنْدَكَ فِي تَأْخِيرِ الْأَخْذِ لِي وَ تَرْكِ الِانْتِقَامِ مِمَّنْ ظَلَمَنِي إِلَى يَوْمِ الْفَصْلِ وَ مَجْمَعِ الْخَصْمِ فَصَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ أَيِّدْنِي مِنْكَ بِنِيَّةٍ صَادِقَةٍ وَ صَبْرٍ دَائِمٍ، وَ أَعِذْنِي مِنْ سُوءِ الرَّغْبَةِ وَ هَلَعِ أَهْلِ الْحِرْصِ، وَ صَوِّرْ فِي قَلْبِي مِثَالَ مَا ادَّخَرْتَ لِي مِنْ ثَوَابِكَ، وَ

خدایا بر محمد و آل او درود فرست و در عوض ظلمی که بر من روا داشته عفوت را شامل حالم فرما و به جای بدرفتاری او رحمتت را نصیبم کن که هر ناراحتی در برابر غضب تو ناچیز است و هر اندوهی در برابر خشم تو قابل تحمل می باشد.

خدایا همان طور که دوست نداری مظلوم واقع شوم از ظلم به دیگران نیز مرا باز دار.

الها به هیچ کس جز تو شکایت نمی کنم و از هیچ حاکمی غیر تو کمک نمی طلبم که پاکیزه ای تو پس بر محمد و آل او درود فرست و دعایم را به اجابت قرین ساز و شکایتم را به تغییر وضعم همراه کن.

خدایا مرا به نومیدی از انصافت و دشمنم را به در امان بودن از کیفر امتحان مکن که او اصرار بر ظلم درباره من خواهد نمود و بر حقم چنگ خواهد زد و به او تفهیم کن وعده ای را که به ستمگران داده ای و به من نیز توجه بده آنچه را که به مضطرّین وعده داده ای.

الها بر محمد و آل او درود فرست و مرا موفق بدار به قبول آنچه از سود و زیان برایم امضاء کرده ای و به آنچه از منافع از دیگری برایم در نظر گرفته ای راضی ام کن و به آن چیزی که محکم تر است رهنمایی ام نما و به آنچه که سالم تر است توفیق عمل کردن عنایتم فرما.

الها اگر نیکی به من از ناحیه تو در تأخیر حقّم و پاداش ندادن ستم کننده به من تا روز قیامت است «همان روزی که حق و باطل از هم جدا می شوند و همه دشمنان جمع می گردند» پس بر محمد و آل او درود فرست و به من توفیق نیّت راست و صبر دایم عنایت کن. و مرا از میل و رغبت بد و حرص اهل حرص حفظ فرما و در صفحه دلم نمونه ای از ثوابی که برایم منظور داشته ای و عذابی که برای دشمنم در نظر گرفته ای نقش بده.

ص: ۸۷

أَعْدَدْتَ لِخَصْمِی مِنْ جَزَائِکَ وَ عِقَابِکَ، وَ اجْعَلْ ذَلِکَ سَبَباً لِقَنَاعَتِی بِمَا قَضَیْتَ، وَ ثِقَتِی بِمَا تَخَیَّرْت، آمِینَ رَبّ الْعَالَمِینَ! إِنّکَ ذُو الْفَضْلِ الْعَظِیمِ، وَ أَنْتَ عَلَی کُلّ شَیْ ءٍ قَدِیرٌ.

ص: ۸۸

و آن را وسیله ای برای آرامش خاطر و اطمینان من به آنچه برایم مقدّر فرموده ای قرار بده.

ای پروردگار عالمیان دعایم را مستجاب کن که تو صاحب فضل بزرگ و بر هر کاری توانایی.

ص: ۸۹

(۱۵) وَ کَانَ مِنْ دُعَائِهِ عَلَیْهِ السَّلَامُ إِذَا مَرِضَ أَوْ نَزَلَ بِهِ کَرْبٌ أَوْ بَلِیَّهٌ

اللّهُمّ لَکَ الْحَمْدُ عَلَی مَا لَمْ أَزَلْ أَتَصَرّفُ فِیهِ مِنْ سَلَامَهِ بَدَنِی، وَ لَکَ الْحَمْدُ عَلَی مَا أَحْدَثْتَ بِی مِنْ عِلّهٍ فِی جَسَدِی، فَمَا أَدْرِی، یَا إِلَهِی! أَیّ الْحَالَیْنِ أَحَقّ بِالشّکْرِ لَکَ؟ وَ أَیّ الْوَقْتَیْنِ أَوْلَی بِالْحَمْدِ لَکَ؟ أَ وَقْتُ الصّحّهِ الّتِی هَنّأْتَنِی فِیهَا طَیّبَاتِ رِزْقِکَ، وَ نَشّطْتَنِی بِهَا لِابْتِغَاءِ مَرْضَاتِکَ وَ فَضْلِکَ، وَ قَوّیْتَنِی مَعَهَا عَلَی مَا وَفّقْتَنِی لَهُ مِنْ طَاعَتِکَ؟ أَمْ وَقْتُ الْعِلّهِ الّتِی مَحّصْتَنِی بِهَا، وَ النّعَمِ الّتِی أَتْحَفْتَنِی بِهَا؟ تَخْفِیفاً لِمَا ثَقُلَ بِهِ عَلَیّ ظَهْرِی مِنَ الْخَطِیئَاتِ، وَ تَطْهِیراً لِمَا انْغَمَسْتُ فِیهِ مِنَ السّیّئَاتِ، وَ تَنْبِیهاً لِتَنَاوُلِ التّوْبَهِ، وَ تَذْکِیراً لِمَحْوِ الْحَوْبَهِ بِقَدِیمِ النّعْمَهِ. وَ فِی خِلَالِ ذَلِکَ مَا کَتَبَ لِیَ الْکَاتِبَانِ مِنْ زَکِیّ الْأَعْمَالِ، مَا لَا قَلْبٌ فَکّرَ فِیهِ، وَ لَا لِسَانٌ نَطَقَ بِهِ، وَ لَا جَارِحَهٌ تَکَلّفَتْهُ، بَلْ إِفْضَالًا مِنْکَ

هنگامی که بیماری یا بلایی به آن گرامی روی می آورد

الها حمـد تراست به خاطر آنکه بدن سالمی به من عنایت فرمودی و حمد تراست برای اینکه هم اینک بیمارم ساخته ای. و من نمی دانم ای خدای من کدام حالت به سپاسـگزاری سـزاوارتر است و کدام وقت اولی برای حمد کردن است. آیا وقتی که در سلامـتی به سـر می برم و از ارزاق پـاکیزه ات اسـتفاده می کنم و برای جلب رضـایت و فضـل تو شادمانم و چون توانایم کرده بودی موفق به طـاعت و عبـادتت بودم. و یا وقتی که بیمارم ساختی تا از گناهان پاکیزه شوم و در هنگام روی آوردن نعمت ها بـا دردها آشـنا شـدم تا از گناهانی که پشت مرا سـنگین کرده بود سـبک شوم و از زشتی هایی که در آن غوطه ور شـده بودم پاک شده و تنبیهی برای توجه به توبه و یادآوری به نعمت سلامتی باشد.

در همان حالی که بیمارم دو فرشـته نویسـنده اعمال پاکیزه ای برایم بنویسـند که بر هیـچ قلبی خطور نکرده و هیچ زبانی آن را نگفته و هیچ جوارحی زحمت بجا آوردنش را نکشیده بلکه فقط به خاطر فضل و کرم تو به من رسیده است.

ص: ۹۱

عَلَیّ، وَ إِحْسَاناً مِنْ صَنِیعِکَ إِلَیّ. اللّهُمّ فَصَلّ عَلَی مُحَمّدٍ وَ آلِهِ، وَ حَبّبْ إِلَیّ مَا رَضِیتَ لِی، وَ یَسّرْ لِی مَا أَحْلَلْتَ بِی، وَ طَهّرْنِی مِنْ دَنَسِ مَا أَسْلَفْتُ، وَ امْحُ عَنّی شَرّ مَا قَدّمْتُ، وَ أَوْجِدْنِی حَلَاوَهَ الْعَافِیَهِ، وَ أَذِقْنِی بَرْدَ السّلَامَهِ، وَ اجْعَلْ مَخْرَجِی عَنْ عِلّتِی إِلَی عَفْوِکَ، وَ مُتَحَوّلِی عَنْ صَرْعَتِی إِلَی تَجَاوُزِکَ، وَ خَلَاصِی مِنْ کَرْبِی إِلَی رَوْحِکَ، وَ سَلَامَتِی مِنْ هَذِهِ الشّدّهِ إِلَی فَرَجِکَ، إِنّکَ الْمُتَفَضّلُ بِالْإِحْسَانِ، الْمُتَطَوّلُ بِالِامْتِنَانِ، الْوَهّابُ الْکَرِیمُ، ذُو الْجَلَالِ وَ الْإِکْرَامِ.

ص: ۹۲

الها بر محمد و آل او درود فرست و آنچه را که تو می پسندی مورد علاقه ام قرار ده و آنچه که تو برایم حلال کرده ای برایم آسان کن و از هرچه درگذشته باعث کدری من شده پاکیزه ام کن و شرور و بدکاریهای گذشته ام را محو گردان و شیرینی و طراوت سلامتی را به من بچشان و بیرون شدن از بیماری را با عفوت و تحول در حالم را با گذشتت و خلاص شدنم از گرفتاری ام را با رحمتت و تندرستی ام از این سختی را با گشایشت همراه ساز زیرا که تو عطا کننده احسان و نعمت دهنده مدام و بخشاینده کریم و صاحب جلالت و بزرگواری هستی.

ص: ۹۳

(۱۶)وَ كَانَ مِنْ دُعَائِهِ عَلَيْهِ السّلَامُ إِذَا اسْتَقَالَ مِنْ ذُنُوبِهِ، أَوْ تَضَرّعَ فِی طَلَبِ الْعَفْوِ عَنْ عُيُوبِهِ

اللّهُمّ يَا مَنْ بِرَحْمَتِهِ يَسْتَغيثُ الْمُذْنِبُونَ، وَ يَا مَنْ إِلَى ذِكْرِ إِحْسَانِهِ يَفْزَعُ الْمُضْطَرّونَ، وَ يَا مَنْ لِخِيفَتِهِ يَنْتَحِبُ الْخَاطِئُونَ، يَا أُنْسَ كُلّ مُسْتَوْحِشٍ غَرِيبٍ، وَ يَا فَرَجَ كُلّ مَكْرُوبٍ كَئِيبٍ، وَ يَا غَوْثَ كُلّ مَخْذُولٍ فَرِيدٍ، وَ يَا عَضُدَ كُلّ مُحْتَاجٍ طَرِيدٍ، أَنْتَ الّذِی وَسِعْتَ كُلّ شَیْ ءٍ رَحْمَةً وَ عِلْماً، وَ أَنْتَ الّذِی جَعَلْتَ لِكُلّ مَخْلُوقٍ فِی نِعَمِكَ سَهْماً، وَ أَنْتَ الّذِی عَفْوُهُ أَعْلَى مِنْ عِقَابِهِ، وَ أَنْتَ الّذِی تَسْعَى رَحْمَتُهُ أَمَامَ غَضَبِهِ، وَ أَنْتَ الّذِی عَطَاؤُهُ أَكْثَرُ مِنْ مَنْعِهِ، وَ أَنْتَ الّذِی اتّسَعَ الْخَلَائِقُ كُلّهُمْ فِی وُسْعِهِ، وَ أَنْتَ الّذِی لَا يَرْغَبُ فِی جَزَاءِ مَنْ أَعْطَاهُ، وَ أَنْتَ الّذِی لَا يُفْرِطُ فِی عِقَابِ مَنْ عَصَاهُ. وَ أَنَا، يَا إِلَهِی! عَبْدُكَ الّذِی أَمَرْتَهُ بِالدّعَاءِ

تضرّع و زاری به خاطر گناهان

خـدایا ای آنکـه گنهکـاران بـه رحمتش استغاثه می جوینـد و ای کسـی کـه بی پناهـان به احسـانش پنـاه می برنـد و ای آنکه خطاکـاران از ترسـش ملتهـب می شونـد، ای مـونس هر وحشـت زده غریـب و ای گشـایش دهنـده هر گرفتـار دل غمین و ای فریـادرس هر خوار شـده تنهـا و ای بـازوی هر نیازمنـد رانـده شـده تو هسـتی که رحمت و علمت بر همه چیز احـاطه دارد و تو هسـتی که بر هریـک از مخلوقـات سـهمی از نعمت هـایت در نظر گرفته ای و تو هسـتی که عفوش از عقـابش برتر است و تو هسـتی کـه رحمتش بر غضـبش سـبقت می گیرد و تـو هسـتی کـه عطـایش بیشـتر از منعش می باشـد و تـو هسـتی کـه تمـامی مخلوقـاتش در دست اوینـد و تویی که در برابر نعمت هایت توقع پاداش نـداری و تویی که در کیفر دادن اهل معصـیت افراط نمی کنی و من ای خدای من آن بنده توأم که بدو فرمان به دعا کردن دادی.

ص: ۹۵

فَقَالَ: لَبَّيْکَ وَ سَعْدَيْکَ، هَا أَنَا ذَا، يَا رَبّ، مَطْرُوحٌ بَيْنَ يَدَيْکَ، أَنَا الَّذِی أَوْقَرَتِ الْخَطَايَا ظَهْرَهُ، وَ أَنَا الَّذِی أَفْنَتِ الذُّنُوبُ عُمُرَهُ، وَ أَنَا الَّذِی بِجَهْلِهِ عَصَاکَ، وَ لَمْ تَکُنْ أَهْلًا مِنْهُ لِذَاکَ. هَلْ أَنْتَ، يَا إِلَهِی، رَاحِمٌ مَنْ دَعَاکَ؟ فَأُبْلِغَ فِی الدُّعَاءِ أَمْ أَنْتَ غَافِرٌ لِمَنْ بَکَاکَ فَأُسْرِعَ فِی الْبُکَاءِ أَمْ أَنْتَ مُتَجَاوِزٌ عَمَّنْ عَفَّرَ لَکَ وَجْهَهُ تَذَلُّلًا؟ أَمْ أَنْتَ مُغْنٍ مَنْ شَکَا إِلَيْکَ، فَقْرَهُ تَوَکُّلًا؟ إِلَهِی! لَا تُخَيِّبْ مَنْ لَا يَجِدُ مُعْطِياً غَيْرَکَ، وَ لَا تَخْذُلْ مَنْ لَا يَسْتَغْنِی عَنْکَ بِأَحَدٍ دُونَکَ. الَهِی! فَصَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ لَا تُعْرِضْ عَنِّی وَ قَدْ أَقْبَلْتُ عَلَيْکَ، وَ لَا تَحْرِمْنِی وَ قَدْ رَغِبْتُ إِلَيْکَ، وَ لَا تَجْبَهْنِی بِالرَّدِّ وَ قَدِ انْتَصَبْتُ بَيْنَ يَدَيْکَ. أَنْتَ الَّذِی وَصَفْتَ نَفْسَکَ بِالرَّحْمَهِ، فَصَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ ارْحَمْنِی، وَ أَنْتَ الَّذِی سَمَّيْتَ نَفْسَکَ بِالْعَفْوِ فَاعْفُ عَنِّی. قَدْ تَرَى يَا إِلَهِی! فَيْضَ دَمْعِی مِنْ خِيفَتِکَ، وَ وَجِيبَ قَلْبِی مِنْ خَشْيَتِکَ، وَ انْتِقَاضَ جَوَارِحِی مِنْ هَيْبَتِکَ، کُلُّ ذَلِکَ حَيَاءٌ مِنْکَ لِسُوءِ عَمَلِی، وَ لِذَاکَ خَمَدَ صَوْتِی عَنِ الْجَأْرِ إِلَيْکَ، وَ کَلَّ لِسَانِی عَنْ مُنَاجَاتِکَ. يَا إِلَهِی! فَلَکَ الْحَمْدُ، فَکَمْ مِنْ عَائِبَهٍ سَتَرْتَهَا عَلَيَّ فَلَمْ تَفْضَحْنِی، وَ کَمْ مِنْ ذَنْبٍ غَطَّيْتَهُ عَلَيَّ فَلَمْ تَشْهَرْنِی، وَ کَمْ مِنْ شَائِبَهٍ أَلْمَمْتُ بِهَا فَلَمْ تَهْتِکْ عَنِّی

و گفت: اجابت کردم دعوتت را اینک منم ای پروردگارم در اختیار تو و منم آنکه پشتش را لغزشها شکسته و منم آنکه عمرش را در گناهان نابود کرده و منم که به خاطر نادانی هایش ترا معصیت کرده در حالی که تو سزاوار معصیت نبودی، آیا ای خدای من آنکه ترا می خواند بدو رحمت می فرستی تا در خواندنت تلاش کنم؟ و آیا هرکه به درگاهت اشک ریزد او را می بخشی تا در اشک ریختن و تضرّع شتاب کنم؟ و آیا تو در می گذری از کسی که خاضعانه صورت بر خاک می ساید؟ و آیا بی نیاز می کنی آن را که در فقر و نداری به تو توکّل می جوید. خدای من آنکه جز تو بخشنده ای سراغ ندارد نومیدش مکن و آنکه جز به وجود تو بی نیاز نمی شود خوارش مفرما.

خدای من بر محمد و آل او درود فرست و از من رو متاب در حالی که رو به تو آورده ام و مرا از مراحمت محروم مکن در حالی که به سویت متمایلم و اینک که به درگاهت ایستاده ام مرا از در خانه ات مران. تویی که ذات خویش را به رحمت و گذشت توصیف فرموده ای پس بر محمد و آل او درود فرست و بر من رحم کن و تویی که خود را بخشنده نامیده ای پس از من درگذر.

خدای من می بینی اشک هایم را از خوفت روان و دلم از خشیت تو در التهاب و اندامم از بزرگی و جلالت لرزان است. و همه به خاطر شرمندگی ام از زشتی اعمالم می باشد و به همین جهت آهنگ صدایم در هنگام تضرع و زاری به درگاهت گرفته و زبانم در هنگام مناجات با تو ناتوان شده است.

خدای من حمد تراست که چه بسیار لغزشهایم را پوشاندی و آبرویم را نبردی و چه فراوان لغزش هایم را پنهان کردی و میان دیگران، مشهورم نکردی و چه گناهانی که بدانها آلوده شدم ولی تو حرمتم را نشکستی.

سِتْرَهَا، وَ لَمْ تُقَلّدْنِی مَکْرُوهَ شَنَارِهَا، وَ لَمْ تُبْدِ سَوْءَاتِهَا لِمَنْ یَلْتَمِسُ مَعَایِبِی مِنْ جِیرَتِی، وَ حَسَدَهِ نِعْمَتِکَ عِنْدِی، ثُمّ لَمْ یَنْهَنِی ذَلِکَ عَنْ أَنْ جَرَیْتُ إِلَی سُوءِ مَا عَهِدْتَ مِنّی، فَمَنْ أَجْهَلُ مِنّی، یَا إِلَهِی! بِرُشْدِهِ؟ وَ مَنْ أَغْفَلُ مِنّی عَنْ حَظّهِ وَ مَنْ أَبْعَدُ مِنّی مِن اسْتِصْلَاحِ نَفْسِهِ حِینَ أُنْفِقُ مَا أَجْرَیْتَ عَلَیّ مِنْ رِزْقِکَ فِیمَا نَهَیْتَنِی عَنْهُ مِنْ مَعْصِیَتِکَ، وَ مَنْ أَبْعَدُ غَوْراً فِی الْبَاطِلِ، وَ أَشَدّ إِقْدَاماً عَلَی السّوءِ مِنّی حِینَ أَقِفُ بَیْنَ دَعْوَتِکَ وَ دَعْوَهِ الشّیْطَانِ فَأَتّبِعُ دَعْوَتَهُ عَلَی غَیْرِ عَمًی مِنّی فِی مَعْرِفَهٍ بِهِ وَ لَا نِسْیَانٍ مِنْ حِفْظِی لَهُ، وَ أَنَا حِینَئِذٍ مُوقِنٌ بِأَنّ مُنْتَهَی دَعْوَتِکَ إِلَی الْجَنّهِ، وَ مُنْتَهَی دَعْوَتِهِ إِلَی النّارِ. سُبْحَانَکَ! مَا أَعْجَبَ مَا أَشْهَدُ بِهِ عَلَی نَفْسِی، وَ أُعَدّدُهُ مِنْ مَکْتُومِ أَمْرِی! وَ أَعْجَبُ مِنْ ذَلِکَ أَنَاتُکَ عَنّی، وَ إِبْطَاؤُکَ عَنْ مُعَاجَلَتِی، وَ لَیْسَ ذَلِکَ مِنْ کَرَمِی عَلَیْکَ، بَلْ تَأَنّیاً مِنْکَ لِی، وَ تَفَضّلًا مِنْکَ عَلَیّ لِأَنْ أَرْتَدِعَ عَنْ مَعْصِیَتِکَ الْمُسْخِطَهِ، وَ أُقْلِعَ عَنْ سَیّئَاتِیَ الْمُخْلِقَهِ، وَ لِأَنّ عَفْوَکَ عَنّی أَحَبّ إِلَیْکَ مِنْ عُقُوبَتِی، بَلْ أَنَا، یَا إِلَهِی! أَکْثَرُ ذُنُوباً، وَ أَقْبَحُ آثَاراً، وَ أَشْنَعُ أَفْعَالًا، وَ أَشَدّ فِی الْبَاطِلِ تَهَوّراً، وَ أَضْعَفُ عِنْدَ طَاعَتِکَ تَیَقّظاً، وَ أَقَلّ لِوَعِیدِکَ انْتِبَاهاً وَ ارْتِقَاباً مِنْ

و طوق زشتی آن گناهـان را بر گردنم نینـداختی و ناپسـندی آن لغزشـها را از دیـد همسایگانم که در جسـتجوی عیبجویی من بودند و نیز از چشم حسودان که نسبت به نعمت هایم حسد می ورزیدند مخفی داشتی.

با اینهمه لطف که از جانب تو به من رسید از دنبال کردن زشتی ها دست برنداشتم!! ای خدای من چه کسی از من در راه رشد و تعالی خویش نادانتر است؟ و چه کسـی از من در بهره منـد شـدن از معنویات غافلتر می باشد؟ و چه کسـی از من از اصـلاح خویش دورتر است در حالی که روزی را که برایم قرار داده ای و مرا از گناه در آن نهی فرمودی،

به معصـیت تمام کردم و چه کسـی از من فرو رونـده تر در باطل و در انجام کارهای زشت جـدی تر است. خدایا وقتی سـر دو راهی دعوت تو و دعوت شیطان قرار می گیرم دعوت شیطان را می پذیرم البته نه از روی نابینایی و یا از روی فراموشی!

و من هم اینـک یقین دارم که پایـان و نـتیجه قبـول دعوت تو بهشت است و ثمره پـذیرفتن دعوت شـیطان آتش و دوزخ است. خدایا تو منزّهی!!

الها چه شـگفت آور است آنچه را که درباره خود اعتراف می کنم و کارهای مخفی خویش را فاش می سازم. و از این عجیب تر بردبـاری تـو دربـاره من و تـأخیر عقـوبت تو نسـبت به من است و این نه به خـاطر گرامی بودن من نزد توست بلکه به خـاطر تحمّل و مـدارای تو و فضـلی است که از جانب تو شامل حالم شـده تا شایـد وسـیله ای شود از گناه خشم آورت دست بکشم. زیرا که عفوت نزد من از عقوبتت محبوبتر است.

بلکه خدای من این منم که بیشترین گناهان را مرتکب شده و بدترین آثار را از خود بجای گذاشـته و دارای شـنیع ترین اعمال است و از همه بیشتر در باطل فرو رفته و بیداری ام هنگام طاعت تو سـست تر و آگاهی و مراقبتم به ترساندن تو از عذاب کمتر از آن است که بدیهایم را برایت شمارش کنم و یا بر یادآوری گناهانم توانا باشم.

أَنْ أَحْصِیَ لَکَ عُیُوبِی، أَوْ أَقْدِرَ عَلَی ذِکْرِ ذُنُوبِی، وَ إِنّمَا أُوَبّخُ بِهَذَا نَفْسِی طَمَعاً فِی رَأْفَتِکَ الّتِی بِهَا صَلَاحُ أَمْرِ الْمُذْنِبِینَ، وَ رَجَاءً لِرَحْمَتِکَ الّتِی بِهَا فَکَاکُ رِقَابِ الْخَاطِئِینَ. اللّهُمّ! وَ هَذِهِ رَقَبَتِی قَدْ أَرَقّتْهَا الذّنُوبُ، فَصَلّ عَلَی مُحَمّدٍ وَ آلِهِ، وَ أَعْتِقْهَا بِعَفْوِکَ، وَ هَذَا ظَهْرِی قَدْ أَثْقَلَتْهُ الْخَطَایَا، فَصَلّ عَلَی مُحَمّدٍ وَ آلِهِ، وَ خَفّفْ عَنْهُ بِمَنّکَ. یَا إِلَهِی! لَوْ بَکَیْتُ إِلَیْکَ حَتّی تَسْقُطَ أَشْفَارُ عَیْنَیّ، وَ انْتَحَبْتُ حَتّی یَنْقَطِعَ صَوْتِی، وَ قُمْتُ لَکَ حَتّی تَتَنَشّرَ قَدَمَایَ، وَ رَکَعْتُ لَکَ حَتّی یَنْخَلِعَ صُلْبِی، وَ سَجَدْتُ لَکَ حَتّی تَتَفَقّأَ حَدَقَتَایَ، وَ أَکَلْتُ تُرَابَ الْأَرْضِ طُولَ عُمْرِی، وَ شَرِبْتُ مَاءَ الرّمَادِ آخِرَ دَهْرِی، وَ ذَکَرْتُکَ فِی خِلَالِ ذَلِکَ حَتّی یَکِلّ لِسَانِی، ثُمّ لَمْ أَرْفَعْ طَرْفِی إِلَی آفَاقِ السّمَاءِ اسْتِحْیَاءً مِنْکَ مَا اسْتَوْجَبْتُ بِذَلِکَ مَحْوَ سَیّئَةٍ وَاحِدَةٍ مِنْ سَیّئَاتِی. وَ إِنْ کُنْتَ تَغْفِرُ لِی حِینَ أَسْتَوْجِبُ مَغْفِرَتَکَ، وَ تَعْفُو عَنّی حِینَ أَسْتَحِقّ عَفْوَکَ فَإِنّ ذَلِکَ غَیْرُ وَاجِبٍ لِی بِاسْتِحْقَاقٍ، وَ لَا أَنَا أَهْلٌ لَهُ بِاسْتِیجَابٍ، إِذْ کَانَ جَزَائِی مِنْکَ فِی أَوّلِ مَا عَصَیْتُکَ النّارَ، فَإِنْ تُعَذّبْنِی فَأَنْتَ غَیْرُ ظَالِمٍ لِی.

إِلَهِی فَإِذْ قَدْ تَغَمّدْتَنِی بِسِتْرِکَ فَلَمْ تَفْضَحْنِی، وَ تَأَنّیْتَنِی بِکَرَمِکَ فَلَمْ تُعَاجِلْنِی، وَ حَلُمْتَ عَنّی

و اگر خود را با این حرفها سرزنش می کنم به خاطر طمعی است که در رأفت تو دارم و اصلاح وضع گنهکاران بدان ارتباط دارد و به خاطر امید به رحمت آنچنانی توست که رهایی خطاکاران بدان وابسته است.

خدایا این گردن منن است که گناهان آن را باریک کرده پس بر محمد و آل او درود فرست و به عفو خود آن را آزاد کن و این پشت من است که بار لغزشها بر آن سنگینی می کند پس بر محمد و آل او درود فرست و با لطف و کرمت آن را سبک کن.

خدایا اگر آن قدر گریه کنم که پلک های چشمانم بیفتد و به صدای بلند ناله کنم تا آوازم قطع شود و آن قدر بایستم تا اینکه پاهایم ورم کند و برایت رکوع کنم تا استخوان پشتم بشکند و ترا سجده کنم تا چشمانم گود شود و همه عمر خاک زمین بخورم و آب آلوده بیاشامم و در این بین آنقدر ذکرت را بگویم که زبانم از کار بیفتد و از شرمندگی سرم را بلند نکنم و به آسمان ننگرم با این حالات سزاوار از بین بردن گناهی از گناهانم نمی باشم.

پروردگارا اگر مرا ببخشی زمانی که استحقاق عفوت را پیدا کنم نه برای آن است که من سزاوار چنین لطفی هستم بلکه پاداش من در اولین بار مخالفت با دستوراتت آتش جهنم بوده و اگر عذابم کنی در حقّم ظلم نکرده ای.

خدایا تو بودی که با پرده پوشی ات لغزشهایم را پوشاندی و رسوایم نکردی و با بخشش خود با من خوشرفتاری نمودی و در کیفر دادنم شتاب نکردی.

ص: ۱۰۱

بِتَفَضّلِكَ فَلَمْ تُغَيّرْ نِعْمَتَكَ عَلَيّ، وَ لَمْ تُكَدّرْ مَعْرُوفَكَ عِنْدِی، فَارْحَمْ طُولَ تَضَرّعِی وَ شِدّهَ مَسْكَنَتِی، وَ سُوءَ مَوْقِفِی. اللّهُمّ صَلّ عَلَى مُحَمّدٍ وَ آلِهِ، وَ قِنِی مِنَ الْمَعَاصِی، وَ اسْتَعْمِلْنِی بِالطّاعَهِ، وَ ارْزُقْنِی حُسْنَ الْإِنَابَهِ، وَ طَهّرْنِی بِالتّوْبَهِ، وَ أَيّدْنِی بِالْعِصْمَهِ، وَ اسْتَصْلِحْنِی بِالْعَافِيَهِ، وَ أَذِقْنِی حَلَاوَهَ الْمَغْفِرَهِ، وَ اجْعَلْنِی طَلِيقَ عَفْوِكَ، وَ عَتِيقَ رَحْمَتِكَ، وَ اكْتُبْ لِی أَمَاناً مِنْ سُخْطِكَ، وَ بَشّرْنِی بِذَلِكَ فِی الْعَاجِلِ دُونَ الْ آجِلِ، بُشْرَى أَعْرِفُهَا، وَ عَرّفْنِی فِيهِ عَلَامَهً أَتَبَيّنُهَا. إِنّ ذَلِكَ لَا يَضِيقُ عَلَيْكَ فِی وُسْعِكَ، وَ لَا يَتَكَأّدُكَ فِی قُدْرَتِكَ، وَ لَا يَتَصَعّدُكَ فِی أَنَاتِكَ، وَ لَا يَئُودُكَ فِی جَزِيلِ هِبَاتِكَ الّتِی دَلّتْ عَلَيْهَا آيَاتُكَ، إِنّكَ تَفْعَلُ مَا تَشَاءُ، وَ تَحْكُمُ مَا تُرِيدُ، إِنّكَ عَلَى كُلّ شَیْ ءٍ قَدِيرٌ.

و درباره من بردباری نمودی و نعمت هایت را تغییر نـدادی و احسانت را به غم و اندوه تیره نساختی. پس بر بسـیاری تضـرّع و زاری ام و شدت بیچارگی ام و بدی جایگاهم رحم کن.

الها بر محمد و آل او درود فرست و از گناهان مرا حفظ کن و به بندگی موفقم بدار و نیکی بازگشت از گناه را روزی ام کن.

خدایا به وسـیله توبه پاکیزه ام نما و به خود نگهداری از گناه یاری ام فرما و به توسط عافیت اصـلاحم کن و حلاوت عفوت را به من بچشان و مرا جزء آزادشدگان از طریق عفو و رحمتت قرار ده و برایم بنویس که از غضب در امان هستم. و مرا در همین دنیـا و نه در آخرت چنین بشـارتی عنـایت فرمـا، بشارتی که علایم آن را ببینم و بتوانم برای دیگران بیان کنم. و این برای تو با وسعت رحمتت سخت نیست و ترا در توانایی ات به زحمت نمی اندازد و در برابر الطاف فراوانت که آیات قرآن بر آن دلالت دارد ترا سـنگینی نمی کنـد زیرا تو آنچه را بخواهی انجام می دهی و بر آنچه اراده می کنی حکم می فرمایی و تو بر همه چیز قادر خواهی بود.

ص: ۱۰۳

(۱۷) وَ كَانَ مِنْ دُعَائِهِ عَلَيْهِ السّلَامُ إِذَا ذُكِرَ الشّيْطَانُ فَاسْتَعَاذَ مِنْهُ وَ مِنْ عَدَاوَتِهِ وَ كَيْدِهِ، اللّهُمّ إِنّا نَعُوذُ بِکَ مِنْ نَزَغَاتِ الشّيْطَانِ الرّجِيمِ وَ كَيْدِهِ وَ مَكَايِدِهِ، وَ مِنَ الثّقَهِ بِأَمَانِيّهِ وَ مَوَاعِيدِهِ وَ غُرُورِهِ وَ مَصَايِدِهِ. وَ أَنْ يُطْمِعَ نَفْسَهُ فِي إِضْلَالِنَا عَنْ طَاعَتِکَ، وَ امْتِهَانِنَا بِمَعْصِيَتِکَ، أَوْ أَنْ يَحْسُنَ عِنْدَنَا مَا حَسّنَ لَنَا، أَوْ أَنْ يَثْقُلَ عَلَيْنَا مَا كَرّهَ إِلَيْنَا. اللّهُمّ اخْسَأْهُ عَنّا بِعِبَادَتِکَ، وَ اكْبِتْهُ بِدُءوبِنَا فِي مَحَبّتِکَ، وَ اجْعَلْ بَيْنَنَا وَ بَيْنَهُ سِتْراً لَا يَهْتِكُهُ، وَ رَدْماً مُصْمِتاً لَا يَفْتُقُهُ. اللّهُمّ صَلّ عَلَى مُحَمّدٍ وَ آلِهِ، وَ اشْغَلْهُ عَنّا بِبَعْضِ أَعْدَائِکَ، وَ اعْصِمْنَا مِنْهُ بِحُسْنِ رِعَايَتِکَ، وَ اكْفِنَا خَتْرَهُ، وَ وَلّنَا ظَهْرَهُ، وَ اقْطَعْ عَنّا إِثْرَهُ. اللّهُمّ صَلّ عَلَى مُحَمّدٍ وَ آلِهِ، وَ أَمْتِعْنَا مِنَ الْهُدَى بِمِثْلِ ضَلَالَتِهِ، وَ زَوّدْنَا مِنَ التّقْوَى ضِدّ غَوَايَتِهِ، وَ اسْلُکْ بِنَا مِنَ التّقَى خِلَافَ سَبِيلِهِ مِنَ

پناه بر خدا از وساوس شیطان

پروردگارا ما از کید و نیرنگ و چاره جویی ها و از اطمینان به آرزوها و فریب و دامهای شیطان به تو پناه می بریم.

و از اینکه او ما را از مسیر بندگی ات دور و به انجام معصیت تشویق کند به تو پناه می بریم. و یا از اینکه کارهایی که نیکو جلوه می دهد نزد ما نیکو باشد و یا آنکه کاری کند طاعت و عباداتت برایمان شاق و مکروه باشد نیز به تو پناه می بریم.

بارالها سرگرمی ما به عبادت و طاعتت او را از ما دور کن و با تلاش ما در راه دوستی ات ذلیل و خوارش فرما و بین ما و او حایلی ایجاد کن که نتواند آن را پاره کند و سدّی بین ما و او قرار ده که استوار و پابرجا باشد.

خدایا بر محمد و آل او درود فرست و شیطان را از ما منصرف کن و به بعضی از دشمنانت مشغول فرما و به حسن التفاتت ما را از شرّ او حفظ نما، الها مکرش را از ما دور و او را فراری ده و پایش را از ما ببر.

پروردگارا بر محمد و آل او درود فرست و ما را از هدایت به مانند آنچه که شیطان گمراهمان می کند بهره مند فرما و توشه ما را از تقوی ضد آنچه فریبمان داده قرار ده و برخلاف راه او که نابودی بود ما را به راه تقوی سیر بده.

ص: ۱۰۵

الرّدَی. اللّهُمّ لَا تَجْعَلْ لَهُ فِی قُلُوبِنَا مَدْخَلًا وَ لَا تُوطِنَنّ لَهُ فِیمَا لَدَیْنَا مَنْزِلًا. اللّهُمّ وَ مَا سَوّلَ لَنَا مِنْ بَاطِلٍ فَعَرّفْنَاهُ، وَ إِذَا عَرّفْتَنَاهُ فَقِنَاهُ، وَ بَصّرْنَا مَا نُکَایِدُهُ بِهِ، وَ أَلْهِمْنَا مَا نُعِدّهُ لَهُ، وَ أَیْقِظْنَا عَنْ سِنَهِ الْغَفْلَهِ بِالرّکُونِ إِلَیْهِ، وَ أَحْسِنْ بِتَوْفِیقِکَ عَوْنَنَا عَلَیْهِ. اللّهُمّ وَ أَشْرِبْ قُلُوبَنَا إِنْکَارَ عَمَلِهِ، وَ الْطُفْ لَنَا فِی نَقْضِ حِیَلِهِ. اللّهُمّ صَلّ عَلَی مُحَمّدٍ وَ آلِهِ، وَ حَوّلْ سُلْطَانَهُ عَنّا، وَ اقْطَعْ رَجَاءَهُ مِنّا، وَ ادْرَأْهُ عَنِ الْوُلُوعِ بِنَا. اللّهُمّ صَلّ عَلَی مُحَمّدٍ وَ آلِهِ، وَ اجْعَلْ آبَاءَنَا وَ أُمّهَاتِنَا وَ أَوْلَادَنَا وَ أَهَالِیَنَا وَ ذَوِی أَرْحَامِنَا وَ قَرَابَاتِنَا وَ جِیرَانَنَا مِنَ الْمُؤْمِنِینَ وَ الْمُؤْمِنَاتِ مِنْهُ فِی حِرْزٍ حَارِزٍ، وَ حِصْنٍ حَافِظٍ، وَ کَهْفٍ مَانِعٍ، وَ أَلْبِسْهُمْ مِنْهُ جُنَناً وَاقِیَهً، وَ أَعْطِهِمْ عَلَیْهِ أَسْلِحَهً مَاضِیَهً.

اللّهُمّ وَ اعْمُمْ بِذَلِکَ مَنْ شَهِدَ لَکَ بِالرّبُوبِیّهِ، وَ أَخْلَصَ لَکَ بِالْوَحْدَانِیّهِ، وَ عَادَاهُ لَکَ بِحَقِیقَهِ الْعُبُودِیّهِ، وَ اسْتَظْهَرَ بِکَ عَلَیْهِ فِی مَعْرِفَهِ الْعُلُومِ الرّبّانِیّهِ. اللّهُمّ احْلُلْ مَا عَقَدَ، وَ افْتُقْ مَا رَتَقَ، وَ افْسَخْ مَا دَبّرَ، وَ ثَبّطْهُ إِذَا عَزَمَ، وَ انْقُضْ مَا أَبْرَمَ. اللّهُمّ وَ اهْزِمْ جُنْدَهُ، وَ أَبْطِلْ کَیْدَهُ وَ اهْدِمْ کَهْفَهُ، وَ أَرْغِمْ أَنْفَهُ. اللّهُمّ اجْعَلْنَا فِی نَظْمِ أَعْدَائِهِ، وَ اعْزِلْنَا عَنْ عِدَادِ أَوْلِیَائِهِ، لَا نُطِیعُ لَهُ إِذَا اسْتَهْوَانَا، وَ لَا نَسْتَجِیبُ لَهُ إِذَا دَعَانَا، نَأْمُرُ بِمُنَاوَأَتِهِ مَنْ أَطَاعَ

ص: ۱۰۶

خدایا راه نفوذی از ناحیه شیطان بر دلهایمان باز مگذار و بدو اجازه مده تا در کنار ما منزل گزیند.

الها آنچه از باطل و خلاف برایمان آرایش می دهد به ما بشناسان و هنگامی که به ما شناساندی ما را محافظت فرما و به آنچه فریبمان می دهد آشنایمان کن و به دل الهامی بخش که برای دور کردنش مهیا باشیم و از خواب غفلتی که سبب میل به او می شود بیدارمان فرما و با توفیقات خودت ما را بر مخالفت با او کمک نما.

خدایا دلهایمان را از انکار اعمال او مملو ساز و در از بین بردن نیرنگهایش موفّقمان فرما. الها بر محمد و آل او درود فرست و تسلط شیطان را از ما بردار و امیدش را از ما قطع کن و او را از حرص و طمع به ما بازدار.

خدایا بر محمد و آل او درود فرست و پدران و مادران و فرزندان و اهالی و اقوام و نزدیکان و همسایگان ما از مردان و زنان باایمان را از شرّ او حفظ فرما و آنها را در دژ محکم و پناهگاه بازدارنده قرار ده و بر اندامشان لباس های حفظ کننده بپوشان و برای درگیری با او سلاح های برّنده به ایشان عطا فرما.

الها هرکه شهادت به خدایی تو می دهد شامل دعایم کن، همان هایی که به یکتایی تو اخلاص دارند و با شیطان از روی حقیقت بندگی دشمنی می کنند و در آموختن علوم الهی بر دشمنی با او از تو مدد می گیرند.

الها آنچه شیطان گره می زند باز کن و آنچه می بندد بگشا و آنچه اندیشه می کند بر هم بزن و هرگاه بر کاری تصمیم می گیرد بازش بدار و آنچه را که استحکام می بخشد در هم بریز.

خدایا لشگرش را شکست بده، فریبش را باطل کن و پناهگاهش را ویران ساز و بینی اش را به خاک بمال.

الها ما را در گروه دشمنان او قرار ده و از زمره دوستانش بر کنار فرما تا موقعی که اقدام به فریبمان می نماید از او پیروی نکنیم و وقتی ما را می خواند اجابتش ننمائیم و هرکس از ما حرف شنوی دارد به دشمنی با او فرمان دهیم.

ص: ۱۰۷

أَمْرَنَا، وَ نَعِظُ عَنْ مُتَابَعَتِهِ مَنِ اتَّبَعَ زَجْرَنَا. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ خَاتَمِ النَّبِيِّينَ وَ سَيِّدِ الْمُرْسَلِينَ وَ عَلَى أَهْلِ بَيْتِهِ الطَّيِّبِينَ الطَّاهِرِينَ، وَ أَعِذْنَا وَ أَهَالِيَنَا وَ إِخْوَانَنَا وَ جَمِيعَ الْمُؤْمِنِينَ وَ الْمُؤْمِنَاتِ مِمَّا اسْتَعَذْنَا مِنْهُ، وَ أَجِرْنَا مِمَّا اسْتَجَرْنَا بِكَ مِنْ خَوْفِهِ، وَ اسْمَعْ لَنَا مَا دَعَوْنَا بِهِ، وَ أَعْطِنَا مَا أَغْفَلْنَاهُ، وَ احْفَظْ لَنَا مَا نَسِينَاهُ، وَ صَيِّرْنَا بِذَلِكَ فِي دَرَجَاتِ الصَّالِحِينَ وَ مَرَاتِبِ الْمُؤْمِنِينَ، آمِينَ رَبَّ الْعَالَمِينَ.

و آنان که از ما پیروی نمی کنند از اطاعت شیطان دور نمائیم. الها بر محمد خاتم پیامبران و سید مرسلین و بر اهل بیت پاک و پاکیزه اش درود فرست و ما و اهل ما و برادرانمان و همه مردان و زنان باایمان را از وساوس شیطان پناه ده و از آنچه از ترس آن از تو نجات خواستیم نجاتمان ده.

خدایا دعاهای ما را در رابطه با وساوس شیطان بشنو و آنچه از دست دادیم عطایمان کن و آنچه فراموش کردیم برایمان حفظ کن و به وسیله آن ما را در درجات صالحین و مراتب مؤمنین قرار ده. ای پروردگار جهانیان اجابتمان فرما.

ص: ۱۰۹

(۱۸) وَ كَانَ مِنْ دُعَائِهِ عَلَيْهِ السّلَامُ إِذَا دُفِعَ عَنْهُ مَا يَحْذَرُ، أَوْ عُجّلَ لَهُ مَطْلَبُهُ

اللّهُمّ لَكَ الْحَمْدُ عَلَى حُسْنِ قَضَائِكَ، وَ بِمَا صَرَفْتَ عَنّی مِنْ بَلَائِكَ، فَلَا تَجْعَلْ حَظّی مِنْ رَحْمَتِكَ مَا عَجّلْتَ لِی مِنْ عَافِيَتِكَ فَأَكُونَ قَدْ شَقِيتُ بِمَا أَحْبَبْتُ وَ سَعِدَ غَيْرِی بِمَا كَرِهْتُ. وَ إِنْ يَكُنْ مَا ظَلِلْتُ فِيهِ أَوْ بِتّ فِيهِ مِنْ هَذِهِ الْعَافِيَةِ بَيْنَ يَدَیْ بَلَاءٍ لَا يَنْقَطِعُ وَ وِزْرٍ لَا يَرْتَفِعُ فَقَدّمْ لِی مَا أَخّرْتَ، وَ أَخّرْ عَنّی مَا قَدّمْتَ.

فَغَيْرُ كَثِيرٍ مَا عَاقِبَتُهُ الْفَنَاءُ، وَ غَيْرُ قَلِيلٍ مَا عَاقِبَتُهُ الْبَقَاءُ، وَ صَلّ عَلَى مُحَمّدٍ وَ آلِهِ.

ص: ۱۱۰

هنگامی که دفع بلا می شد و خواسته اش برآورده می گشت.

پروردگارا به حُسن قضائت و به آنچه از بلایا و حوادث ناگوار از من دفع نمودی، ترا حمد می کنم بنابراین حظّ مرا از رحمتت فقط سلامتی در دنیا قرار مده تا در نتیجه به خاطر آنچه دوست می دارم در جهان آخرت بدبخت شوم و غیر من به آنچه من کراهت دارم خوشبخت گردد. و اگر بنا شود این سلامتی که در دنیا به من داده ای، بلا و عذاب جاودانی و بار سنگین آخرت را در پی داشته باشد، بلا و عذاب آخرت را پیش قرار ده و سلامتی را به تأخیر انداز. زیرا چیزی که عاقبتش نیستی و فناست، بسیار نیست و چیزی که باقی و فناناپذیر عاقبتش سلامتی و عافیت است بسیار می باشد و بر محمد و آل او درود فرست.

ص: ۱۱۱

(۱۹) وَ كَانَ مِنْ دُعَائِهِ، عَلَيْهِ السَّلَامُ عِنْدَ الِاسْتِسْقَاءِ بَعْدَ الْجَدْبِ

اللَّهُمّ اسْقِنَا الْغَيْثَ، وَ انْشُرْ عَلَيْنَا رَحْمَتَكَ بِغَيْثِكَ الْمُغْدِقِ مِنَ السّحَابِ الْمُنْسَاقِ لِنَبَاتِ أَرْضِكَ الْمُونِقِ فِي جَمِيعِ الْآفَاقِ، وَ امْنُنْ عَلَى عِبَادِكَ بِإِينَاعِ الثّمَرَةِ، وَ أَحْيِ بِلَادَكَ بِبُلُوغِ الزّهَرَةِ، وَ أَشْهِدْ مَلَائِكَتَكَ الْكِرَامَ السّفَرَةَ بِسَقْيٍ مِنْكَ نَافِعٍ، دَائِمٍ غُزْرُهُ، وَاسِعٍ دِرَرُهُ، وَابِلٍ سَرِيعٍ عَاجِلٍ، تُحْيِي بِهِ مَا قَدْ مَاتَ، وَ تَرُدّ بِهِ مَا قَدْ فَاتَ وَ تُخْرِجُ بِهِ مَا هُوَ آتٍ، وَ تُوَسّعُ بِهِ فِي الْأَقْوَاتِ، سَحَاباً مُتَرَاكِماً هَنِيئاً مَرِيئاً طَبَقاً مُجَلْجَلًا، غَيْرَ مُلِثٍّ وَدْقُهُ، وَ لَا خُلّبٍ بَرْقُهُ. اللّهُمّ اسْقِنَا غَيْثاً مُغِيثاً مَرِيعاً مُمْرِعاً عَرِيضاً وَاسِعاً غَزِيراً، تَرُدّ بِهِ النّهِيضَ، وَ تَجْبُرُ بِهِ الْمَهِيضَ. اللّهُمّ اسْقِنَا سَقْياً تُسِيلُ مِنْهُ الظّرَابَ، وَ تَمْلَأُ مِنْهُ الْجِبَابَ، وَ تُفَجّرُ بِهِ الْأَنْهَارَ، وَ تُنْبِتُ بِهِ الْأَشْجَارَ، وَ تُرْخِصُ بِهِ الْأَسْعَارَ فِي جَمِيعِ الْأَمْصَارِ، وَ

برای طلب باران

بارالها ما را به وسیله باران سیراب فرما، و رحمتت را به توسط بارانت، آن هم بارانی فراوان از ابری که سبب می شود در اطراف زمینت گیاهان برویند منتشر کن.

خدایا بر بندگانت منّت گذار تا درختانشان میوه دهد و با شکفته شدن شکوفه ها، شهرهایت را حیات تازه ببخش و فرشتگانت را که سفیران تواند به آب دادن سودمند به گیاهان آن هم به طور دایم و باریدن فراوان و تند و سریع و همه جاگیر مأمور فرما.

تا آنچه در زمستان مرده در بهاران زنده شود و آنچه نابود شده بازگردد و آنچه روییدنی است خارج گردد و باعث شود ارزاق وسعت یابد. ابری که متراکم و روی هم انباشته و سیراب کننده و دارای طبقات باشد و نه ابری که فریب دهنده و بی باران و پر سر و صدا باشد.

خدایا ما را از بارانی سیراب فرما که خشکسالی را از بین ببرد و همه جا گیر باشد تا به وسیله آن گیاهان همانند سالهای قبل برویند و جبران خسارت های خشکسالی شود و باعث شوی تا گیاه شکسته و پژمرده را شاداب نمایی.

بارالها ما را بارانی ده که از آن دیم ها سیراب گردند و چاه ها پر شوند و رودها جاری گردند و درختها را به وسیله آن برویانی، تا ثمره اش ارزانی ارزاق در شهرها شود.

ص: ۱۱۳

تَنْعَشُ بِهِ الْبَهَائِمَ وَ الْخَلْقَ، وَ تُكْمِلُ لَنَا بِهِ طَيِّبَاتِ الرِّزْقِ، و تُنْبِتُ لَنَا بِهِ الزَّرْعَ وَ تُدِرّ بِهِ الضَّرْعَ وَ تَزِيدُنَا بِهِ قُوَّةً إِلَى قُوَّتِنَا. اللّهُمّ لَا تَجْعَلْ ظِلّهُ عَلَيْنَا سَمُوماً، وَ لَا تَجْعَلْ بَرْدَهُ عَلَيْنَا حُسُوماً، وَ لَا تَجْعَلْ صَوْبَهُ عَلَيْنَا رُجُوماً، وَ لَا تَجْعَلْ مَاءَهُ عَلَيْنَا أُجَاجاً. اللّهُمّ صَلّ عَلَى مُحَمّدٍ وَ آلِ مُحَمّدٍ، وَ ارْزُقْنَا مِنْ بَرَكَاتِ السّمَاوَاتِ وَ الْأَرْضِ، إِنّكَ عَلَى كُلّ شَيْ ءٍ قَدِيرٌ.

ص: ۱۱۴

و چهارپایـان و خلاـیق را شادمـان نمـایی، و بـه وسـیله آن نعمت هـای پـاکیزه ات را برایمـان کامـل کنی و زراعت را برایمـان برویانی و چهارپایان شیرده پرشیر شوند و بر قدرت و توانایی اقتصادی ما افزوده گردد. پروردگارا سایه ابرها را برای ما مسموم و سرمایش را برایمان شوم و بارشش را عذاب و آبش را شور مگردان.

خداوندا بر محمد و آل او درود فرست و از برکات آسمانها و زمین روزی مان کن که تو بر همه چیز توانایی.

ص: ۱۱۵

(٢٠) وَ كَانَ مِنْ دُعَائِهِ عَلَيْهِ السّلَامُ فِی مَكَارِمِ الْأَخْلَاقِ وَ مَرْضِیّ الْأَفْعَالِ

اللّهُمّ صَلِّ عَلَى مُحَمّدٍ وَ آلِهِ، وَ بَلّغْ بِإِيمَانِی أَكْمَلَ الْإِيمَانِ، وَ اجْعَلْ يَقِينِی أَفْضَلَ الْيَقِينِ، وَ انْتَهِ بِنِيّتِی إِلَى أَحْسَنِ النّيّاتِ، وَ بِعَمَلِی إِلَى أَحْسَنِ الْأَعْمَالِ. اللّهُمّ وَفّرْ بِلُطْفِكَ نِيّتِی، وَ صَحّحْ بِمَا عِنْدَكَ يَقِينِی، وَ اسْتَصْلِحْ بِقُدْرَتِكَ مَا فَسَدَ مِنّی. اللّهُمّ صَلّ عَلَى مُحَمّدٍ وَ آلِهِ، وَ اكْفِنِی مَا يَشْغَلُنِی الِاهْتِمَامُ بِهِ، وَ اسْتَعْمِلْنِی بِمَا تَسْأَلُنِی غَداً عَنْهُ، وَ اسْتَفْرِغْ أَيّامِی فِيمَا خَلَقْتَنِی لَهُ، وَ أَغْنِنِی وَ أَوْسِعْ عَلَیّ فِی رِزْقِكَ، وَ لَا تَفْتِنّی بِالنّظَرِ، وَ أَعِزّنِی وَ لَا تَبْتَلِيَنّی بِالْكِبْرِ، وَ عَبّدْنِی لَكَ وَ لَا تُفْسِدْ عِبَادَتِی بِالْعُجْبِ، وَ أَجْرِ لِلنّاسِ عَلَى يَدِیَ الْخَيْرَ وَ لَا تَمْحَقْهُ بِالْمَنّ، وَ هَبْ لِی مَعَالِیَ الْأَخْلَاقِ، وَ اعْصِمْنِی مِنَ الْفَخْرِ. اللّهُمّ صَلّ عَلَى مُحَمّدٍ وَ آلِهِ، وَ لَا تَرْفَعْنِی فِی النّاسِ

خدایا بر محمد و آل محمد درود فرست و ایمانم را به کاملترین درجات ایمان برسان و یقینم را بهترین یقین ها بگردان، و نیتم را به بهترین نیّت ها، و عمل مرا به بهترین اعمال، منتهی گردان. الها به لطف و کرمت نیّتم را کامل فرما و به وسیله آنچه در پیش توست یقینم را تصحیح کن و به نیروی خودت مفاسد کار مرا اصلاح فرما.

خدایا بر محمد و آل او درود فرست، و کفایت کن از من آنچه را اهتمام بدان مرا به خود مشغول کرده و به کاری بگمار که فردای قیامت مرا بدان بازخواست می کنی، روزهایم را تنها برای آنچه به خاطر آن خلقم کرده ای صرف نما و به کبر و بزرگ منشی مبتلایم مکن و به عبادت خودت وادارم کن و تباه مکن عبادتم را به عجب و خودبینی و به دست من کار خیر مردم را اجرا کن ولی با منت گذاری من از بینش نبر و مرا به پایه های بلند اخلاق برسان و از فخر کردن و به خود بالیدن نگاهم دار.

الها بر محمد و آل او درود فرست و بالا مبر مرا در میان مردم به درجه ای جز آنکه پائینم آری در پیش خودم به همان مقدار.

ص: ۱۱۷

دَرَجَهً إِلّا حَطَطْتَنِی عِنْدَ نَفْسِی مِثْلَهَا، وَ لَا تُحْدِثْ لِی عِزّاً ظَاهِراً إِلّا أَحْدَثْتَ لِی ذِلّهً بَاطِنَهً عِنْدَ نَفْسِی بِقَدَرِهَا. اللّهُمّ صَلّ عَلَی مُحَمّدٍ وَ آلِ مُحَمّدٍ، وَ مَتّعْنِی بِهُدًی صَالِحٍ لَا أَسْتَبْدِلُ بِهِ، وَ طَرِیقَهِ حَقّ لَا أَزِیغُ عَنْهَا، وَ نِیّهِ رُشْدٍ لَا أَشُکّ فِیهَا، وَ عَمّرْنِی مَا کَانَ عُمُرِی بِذْلَهً فِی طَاعَتِکَ، فَإِذَا کَانَ عُمُرِی مَرْتَعاً لِلشّیْطَانِ فَاقْبِضْنِی إِلَیْکَ قَبْلَ أَنْ یَسْبِقَ مَقْتُکَ إِلَیّ، أَوْ یَسْتَحْکِمَ غَضَبُکَ عَلَیّ. اللّهُمّ لَا تَدَعْ خَصْلَهً تُعَابُ مِنّی إِلّا أَصْلَحْتَهَا، وَ لَا عَائِبَهً أُوَنّبُ بِهَا إِلّا حَسّنْتَهَا، وَ لَا أُکْرُومَهً فِیّ نَاقِصَهً إِلّا أَتْمَمْتَهَا. اللّهُمّ صَلّ عَلَی مُحَمّدٍ وَ آلِ مُحَمّدٍ، وَ أَبْدِلْنِی مِنْ بِغْضَهِ أَهْلِ الشّنَ آنِ الْمَحَبّهَ، وَ مِنْ حَسَدِ أَهْلِ الْبَغْیِ الْمَوَدّهَ، وَ مِنْ ظِنّهِ أَهْلِ الصّلَاحِ الثّقَهَ، وَ مِنْ عَدَاوَهِ الْأَدْنَیْنَ الْوَلَایَهَ، وَ مِنْ عُقُوقِ ذَوِی الْأَرْحَامِ الْمَبَرّهَ، وَ مِنْ خِذْلَانِ الْأَقْرَبِینَ النّصْرَهَ، وَ مِنْ حُبّ الْمُدَارِینَ تَصْحِیحَ الْمِقَهِ، وَ مِنْ رَدّ الْمُلَابِسِینَ کَرَمَ الْعِشْرَهِ، وَ مِنْ مَرَارَهِ خَوْفِ الظّالِمِینَ حَلَاوَهَ الْأَمَنَهِ. اللّهُمّ صَلّ عَلَی مُحَمّدٍ وَ آلِهِ، وَ اجْعَلْ لِی یَداً عَلَی مَنْ ظَلَمَنِی، وَ لِسَاناً عَلَی مَنْ خَاصَمَنِی، وَ ظَفَراً بِمَنْ عَانَدَنِی، وَ هَبْ لِی مَکْراً عَلَی مَنْ کَایَدَنِی، وَ قُدْرَهً عَلَی مَنِ اضْطَهَدَنِی، وَ تَکْذِیباً لِمَنْ قَصَبَنِی، وَ سَلَامَهً مِمّنْ

و پیش نیاور برای من عزّتی در ظاهر جز آنکه پیش آوری به همان اندازه برایم خواری در باطن در پیش خودم.

پروردگارا بر محمـد و آل او درود فرست و مرا به هـدایت شایسـته ای بهره مند ساز که چیزی را با آن تبدیل نکنم و راه حقی که از آن منحرف نشـوم و نیت درسـتی که در آن شـک نکنم و عمر بـده تـا وقـتی که عمرم در راه طـاعت تو صـرف گـردد و هرگاه دیدی عمر من چرا گاه شیطان شد جانم را بگیر پیش از آنکه خشم تو بر من سبقت جوید و یا غضبت درباره من محقق گردد.

خدایا وامگذار برای من خصلتی را که مورد نکوهش باشد جز آنکه اصلاحش کنی و نه عیبی که مایه سرزنش باشد جز آنکه نیکویش گردانی و نه کرامتی که در من ناقص باشد جز آنکه کاملش گردانی.

الها بر محمـد و آل محمـد درود فرست، و کینه کینه توزان را برای من به محبّت تبـدیل کن و حسد سـتمکاران را به دوستی و بدگمانی مردمان شایسـته را به اطمینان و وثوق و دشـمنی نزدیکانم را به دوستی و نافرمانی و مخالفت خویشاوندان را به نیکی کردن و احسـان، و خوار کردن نزدیکـانم را به یـاری دادن، و دوستی ظـاهری مـدارا کننـدگان را به دوستی حقیقی، و اهـانت معاشران را به معاشرت نیک، و تلخی ترس از ستمگران را به شیرینی ایمن بودن مبدل فرما.

بارالها بر محمـد و آل او درود فرست، و قرار ده برایم دست نیرومنـدی بر هرکه به من سـتم کند و زبان گویایی بر هرکه با من ستیزگی نماید و پیروزی بر هرکس که با من دشـمنی کند و حیله ای در مقابل حیله کنندگان به من بده و نیرویی بر کسـی که در تنگنایم گذارد و تکذیب گفتار هرکه عیبجویی و بدگویی ام نماید.

ص: ۱۱۹

تَوَعّدَنِی، وَ وَفّقْنِی لِطَاعَهِ مَنْ سَدّدَنِی، وَ مُتَابَعَهِ مَنْ أَرْشَدَنِی. اللّهُمّ صَلّ عَلَی مُحَمّدٍ وَ آلِهِ، وَ سَدّدْنِی لِأَنْ أُعَارِضَ مَنْ غَشّنِی بِالنّصْحِ، وَ أَجْزِیَ مَنْ هَجَرَنِی بِالْبِرّ، وَ أُثِیبَ مَنْ حَرَمَنِی بِالْبَذْلِ، وَ أُکَافِیَ مَنْ قَطَعَنِی بِالصّلَهِ، وَ أُخَالِفَ مَنِ اغْتَابَنِی إِلَی حُسْنِ الذّکْرِ، وَ أَنْ أَشْکُرَ الْحَسَنَهَ، وَ أُغْضِیَ عَنِ السّیّئَهِ. اللّهُمّ صَلّ عَلَی مُحَمّدٍ وَ آلِهِ، وَ حَلّنِی بِحِلْیَهِ الصّالِحِینَ، وَ أَلْبِسْنِی زِینَهَ الْمُتّقِینَ، فِی بَسْطِ الْعَدْلِ، وَ کَظْمِ الغَیْظِ، وَ إِطْفَاءِ النّائِرَهِ، وَ ضَمّ أَهْلِ الْفُرْقَهِ، وَ إِصْلَاحِ ذَاتِ الْبَیْنِ، وَ إِفْشَاءِ الْعَارِفَهِ، وَ سَتْرِ الْعَائِبَهِ، وَ لِینِ الْعَرِیکَهِ، وَ خَفْضِ الْجَنَاحِ، وَ حُسْنِ السّیرَهِ، وَ سُکُونِ الرّیحِ، وَ طِیبِ الْمُخَالَقَهِ، وَ السّبْقِ إِلَی الْفَضِیلَهِ، وَ إِیثَارِ التّفَضّلِ، وَ تَرْکِ التّعْیِیرِ، وَ الْإِفْضَالِ عَلَی غَیْرِ الْمُسْتَحِقّ، وَ الْقَوْلِ بِالْحَقّ وَ إِنْ عَزّ، وَ اسْتِقْلَالِ الْخَیْرِ وَ إِنْ کَثُرَ مِنْ قَوْلِی وَ فِعْلِی، وَ اسْتِکْثَارِ الشّرّ وَ إِنْ قَلّ مِنْ قَوْلِی وَ فِعْلِی، وَ أَکْمِلْ ذَلِکَ لِی بِدَوَامِ الطّاعَهِ، وَ لُزُومِ الْجَمَاعَهِ، وَ رَفْضِ أَهْلِ الْبِدَعِ، وَ مُسْتَعْمِلِ الرّأْیِ الْمُخْتَرَعِ. اللّهُمّ صَلّ عَلَی مُحَمّدٍ وَ آلِهِ، وَ اجْعَلْ أَوْسَعَ رِزْقِکَ عَلَیّ إِذَا کَبِرْتُ، وَ أَقْوَی قُوّتِکَ فِیّ إِذَا نَصِبْتُ، وَ لَا تَبْتَلِیَنّی بِالْکَسَلِ عَنْ عِبَادَتِکَ، وَ لَا الْعَمَی عَنْ سَبِیلِکَ، وَ لَا بِالتّعَرّضِ لِخِلَافِ مَحَبّتِکَ، وَ لَا

و تندرستی از شر کسی که مرا تهدید می نماید و موفقم بدار برای فرمانبرداری کسی که کمکم کند و پیروی کسی که به راه راستم وادارد.

پروردگارا بر محمد و آل محمد درود فرست و پابرجایم کن تا پاسخ دهم خیانت کسی را که به من خیانت کرده به خیرخواهی، و پاداش دهم کسی که ترک مرا کرده به نیکی، و عوض دهم کسی که محرومم نموده به بذل و بخشش، و مکافات کنم هرکه پیوندش را از من بریده به پیوستگی و مخالفت کنم با هرکه پشت سرم بد گوید به اینکه به خوبی یادش کنم و از نیکی و احسان انسانها سپاسگزاری کنم و از بدی دیگران چشم پوشم.

الها بر محمد و آل او درود فرست و مرا به زیور انسانهای صالح بیارای و به لباس زینت پرهیزکاران بپوشان و به عدالت گستری و فرو بردن خشم و خاموش کردن آتش فتنه و آشوب و گرد آوردن مردم پراکنده و اصلاح میان مردم و آشکار ساختن کارهای خوب و پوشاندن عیوب و نرم خویی و فروتنی و خوشرفتاری و نداشتن نخوت و کبر و خوش خلقی و سبقت گرفتن به سوی فضیلت و از خود گذشتگی در احسان و بخشش و ترک کردن سرزنش مردم و بخشش بر غیرمستحق و سخن گفتن به حق و راستی، اگرچه گران و سخت باشد و کم شمردن کار خیر اگرچه گفتار و کردارم زیاد باشد و زیاد شمردن کار شر را از گفتار و کردارم و کامل کن اینها را برایم به وسیله طاعت همیشگی و ملازمت با جماعت اهل حق و واگذار کردن بدعت گزاران و آنانکه رأی ساختگی خود را به کار بندند.

پروردگارا بر محمد و آل محمد درود فرست و مقرر دار وسیع ترین روزیت را برای من آنگاه که پیر شوم و قوی ترین نیرو را هنگامی که از کار افتاده و وامانده شدم و گرفتارم مکن به بیحالی در عبادتت و نه به کوری و گمراهی از راهت و نه به دست زدن آنچه مخالف دوستی توست.

ص: ۱۲۱

مُجامَعَهِ مَنْ تَفَرّقَ عَنْکَ، وَ لَا مُفَارَقَهِ مَنِ اجْتَمَعَ إِلَیْکَ. اللّهُمّ اجْعَلْنِی أَصُولُ بِکَ عِنْدَ الضّرُورَهِ، وَ أَسْأَلُکَ عِنْدَ الْحَاجَهِ، وَ أَتَضَرّعُ إِلَیْکَ عِنْدَ الْمَسْکَنَهِ، وَ لَا تَفْتِنّی بِالِاسْتِعَانَهِ بِغَیْرِکَ إِذَا اضْطُرِرْتُ، وَ لَا بِالْخُضُوعِ لِسُؤَالِ غَیْرِکَ إِذَا افْتَقَرْتُ، وَ لَا بِالتّضَرّعِ إِلَی مَنْ دُونَکَ إِذَا رَهِبْتُ، فَأَسْتَحِقّ بِذَلِکَ خِذْلَانَکَ وَ مَنْعَکَ وَ إِعْرَاضَکَ، یَا أَرْحَمَ الرّاحِمِینَ. اللّهُمّ اجْعَلْ مَا یُلْقِی الشّیْطَانُ فِی رُوعِی مِنَ التّمَنّی وَ التّظَنّی وَ الْحَسَدِ ذِکْراً لِعَظَمَتِکَ، وَ تَفَکّراً فِی قُدْرَتِکَ، وَ تَدْبِیراً عَلَی عَدُوّکَ، وَ مَا أَجْرَی عَلَی لِسَانِی مِنْ لَفْظَهِ فُحْشٍ أَوْ هُجْرٍ أَوْ شَتْمِ عِرْضٍ أَوْ شَهَادَهِ بَاطِلٍ أَوِ اغْتِیَابِ مُؤْمِنٍ غَائِبٍ أَوْ سَبّ حَاضِرٍ وَ مَا أَشْبَهَ ذَلِکَ نُطْقاً بِالْحَمْدِ لَکَ، وَ إِغْرَاقاً فِی الثّنَاءِ عَلَیْکَ، وَ ذَهَاباً فِی تَمْجِیدِکَ، وَ شُکْراً لِنِعْمَتِکَ، وَ اعْتِرَافاً بِإِحْسَانِکَ، وَ إِحْصَاءً لِمِنَنِکَ. اللّهُمّ صَلّ عَلَی مُحَمّدٍ وَ آلِهِ، وَ لَا أُظْلَمَنّ وَ أَنْتَ مُطِیقٌ لِلدّفْعِ عَنّی، وَ لَا أَظْلِمَنّ وَ أَنْتَ الْقَادِرُ عَلَی الْقَبْضِ مِنّی، وَ لَا أَضِلّنّ وَ قَدْ أَمْکَنَتْکَ هِدَایَتِی، وَ لَا أَفْتَقِرَنّ وَ مِنْ عِنْدِکَ وُسْعِی، وَ لَا أَطْغَیَنّ وَ مِنْ عِنْدِکَ وُجْدِی. اللّهُمّ إِلَی مَغْفِرَتِکَ وَفَدْتُ، وَ إِلَی عَفْوِکَ قَصَدْتُ، وَ إِلَی تَجَاوُزِکَ اشْتَقْتُ، وَ بِفَضْلِکَ وَثِقْتُ، وَ لَیْسَ

و نه به همراه شدن با کسی که از تو جدا شده و نه جدا شدن از آن کسی که با تو همراه گشته، خدایا چنانم کن که در هنگام بیچارگی و گرفتاری به تو رو کنم و در هنگام حاجتمندی از تو درخواست و در هنگام نداری به درگاه تو زاری نمایم، دچارم مکن به کمک خواهی از غیرت در هنگام ناچاری و نه به خضوع و کرنش برای درخواست از غیر تو گاهی که نیازمند گشتم و نه به زاری کردن به درگاه دیگری جز تو هنگام هراسم که در نتیجه سزاوار خذلان و خواری تو گردم و مستحق منع لطف و اعراض تو شوم ای مهربانترین مهربانان.

خدایا چنان کن آنچه را شیطان در دلم و خاطرم اندازد از آرزو و بدگمانی و حسد همه مبدل به تذکر عظمت تو و تفکر در قدرت تو و تدبیری برای از بین بردن دشمنت گردد و آنچه را بر زبانم جاری سازد از لفظ فحش یا هرزه گویی یا ریختن آبرو و یا شهادت بناحق یا غیبت مؤمنی که غائب است یا دشنام مؤمنی که حاضر است و امثال اینها همه را مبدل کن به ذکر حمد و ستایش خودت و ثناگویی ات به حد اغراق و ورود در تمجیدت و سپاسگزاری نعمت و اعتراف به احسان و لطف و شماره کردن بخشش هایت.

الها بر محمد و آل او درود فرست، و چنان کن که من مورد ستم واقع نشوم با اینکه تو قادر بر دفع آن هستی و نه من به دیگری ستم نمایم که تو می توانی مرا از ستم نمودن بازداری و گمراه نشوم با اینکه به هدایت کردنم امکان داری و نیازمند نشوم با اینکه وسعت روزی ام از نزد توست و طغیان نکنم با آنکه هستی من از جانب توست، خدایا به سوی آمرزش تو وارد گشتم و به جانب گذشت تو آهنگ کردم.

عِنْدِی مَا یُوجِبُ لِی مَغْفِرَتَکَ، وَ لَا فِی عَمَلِی مَا أَسْتَحِقّ بِهِ عَفْوَکَ، وَ مَا لِی بَعْدَ أَنْ حَکَمْتُ عَلَی نَفْسِی إِلّا فَضْلُکَ، فَصَلّ عَلَی مُحَمّدٍ وَ آلِهِ، وَ تَفَضّلْ عَلَیّ.

اللّهُمّ وَ أَنْطِقْنِی بِالْهُدَی، وَ أَلْهِمْنِی التّقْوَی، وَ وَفّقْنِی لِلّتِی هِیَ أَزْکَی، وَ اسْتَعْمِلْنِی بِمَا هُوَ أَرْضَی. اللّهُمّ اسْلُکْ بِیَ الطّرِیقَةَ الْمُثْلَی، وَ اجْعَلْنِی عَلَی مِلّتِکَ أَمُوتُ وَ أَحْیَا. اللّهُمّ صَلّ عَلَی مُحَمّدٍ وَ آلِهِ، وَ مَتّعْنِی بِالِاقْتِصَادِ، وَ اجْعَلْنِی مِنْ أَهْلِ السّدَادِ، وَ مِنْ أَدِلّهِ الرّشَادِ، وَ مِنْ صَالِحِ الْعِبَادِ، وَ ارْزُقْنِی فَوْزَ الْمَعَادِ، وَ سَلَامَهَ الْمِرْصَادِ.

اللّهُمّ خُذْ لِنَفْسِکَ مِنْ نَفْسِی مَا یُخَلّصُهَا، وَ أَبْقِ لِنَفْسِی مِنْ نَفْسِی مَا یُصْلِحُهَا، فَإِنّ نَفْسِی هَالِکَهٌ أَوْ تَعْصِمَهَا. اللّهُمّ أَنْتَ عُدّتِی إِنْ حَزِنْتُ، وَ أَنْتَ مُنْتَجَعِی إِنْ حُرِمْتُ، وَ بِکَ اسْتِغَاثَتِی إِنْ کَرِثْتُ، وَ عِنْدَکَ مِمّا فَاتَ خَلَفٌ، وَ لِمَا فَسَدَ صَلَاحٌ، وَ فِیمَا أَنْکَرْتَ تَغْیِیرٌ، فَامْنُنْ عَلَیّ قَبْلَ الْبَلَاءِ بِالْعَافِیَهِ، وَ قَبْلَ الطّلَبِ بِالْجِدَهِ، وَ قَبْلَ الضّلَالِ بِالرّشَادِ، وَ اکْفِنِی مَئُونَهَ مَعَرّهِ الْعِبَادِ، وَ هَبْ لِی أَمْنَ یَوْمِ الْمَعَادِ، وَ امْنَحْنِی حُسْنَ الْإِرْشَادِ. اللّهُمّ صَلّ عَلَی مُحَمّدٍ وَ آلِهِ، وَ ادْرَأْ عَنّی بِلُطْفِکَ، وَ اغْذُنِی بِنِعْمَتِکَ، وَ أَصْلِحْنِی بِکَرَمِکَ، وَ دَاوِنِی بِصُنْعِکَ، وَ أَظِلّنِی فِی ذَرَاکَ، وَ جَلّلْنِی رِضَاکَ، وَ وَفّقْنِی

و به سوی چشم پوشـی تو بار شوق خود را بسـتم و به فضل و کرم تو اعتماد نمود و چیزی که موجب آمرزش تو باشـد در نزد من نیست و نه در کردارم چیزی است که مسـتحق عفـو تـو گردم و چیزی برای من نمانـده پس از اینکه خـود را محکوم کردم جز فضـل تـو، پس درود فرست بر محمـد و آلش و بر من تفضّـل فرمـا، خـدایا به هـدایت و راهنمـایی گویـایم کن و تقـوی و پرهیزگـاری را به من الهـام کن و موفقم دار به روش و کرداری که پاکیزه تر است و وادارم کن بـدانچه بیشتر مورد خشـنودی توست. الها مرا به نیکوترین کارها موفق دار و چنان کن که بر آئین تو بمیرم و بر آن زنده شوم.

پروردگارا بر محمـد و آل او درود فرست و بهره مند کن به میانه روی و قرارم ده از محکم کاران و از راهنمایان به راه راسـت و درست و از بندگان شایسـته ات، و روزی ام کن رسـتگاری در روز قیامت و به سـلامت گذشـتن از کمینگاه آن روز را، الها برای خود بگیر از نفس آنچه را که موجب نجـات و خلاصـی او گردد و به جـای گـذار برای خودم از نفسم زیرا که نفس من هلاك شونده است مگر آنکه تو نگاهش داری.

خـدایا تویی ذخیره ام هنگام حزن و انـدوه و تویی جایگاه نعمت و توشه من آنگاه که از همه جا محروم گردم و به تو اسـتغاثه کنم هرگاه که به اندوه سختی دچار گردم و پیش توست عوض هرچه از دست برود و اصلاح هر آنچه تباه گردد و تغییر دادن هرچه که بـد بـدانستی پس ای خـدا، منت گـذار بر من به دادن تنـدرستی و عـافیت پیش از رسـیدن بلاـ و به توانگری پیش از درخـواست و بـه راهنمـایی قبـل از گمراهی، و کفـایت کن از من رنـج آزار رسانـدن بنـدگانت را و امنیت روز معـاد را به من بخشش و راهنمایی کردن نیکویت را بر من عطا فرما.

پروردگـارا بر محمـد و آل او درود فرست و دفاع کن از من به لطف خود و غـذایم ده به نعمتت و اصـلاحم کن به بزرگواری ات و درمانم کن به تربیت و پرورش خودت و در سایه حمایت و لطف خودت قرارم بده و لباس خشنودی ات را در برم کن.

ص: ۱۲۵

إِذَا اشْـتَكَلَتْ عَلَىّ الْـأَمُورُ لِأَهْـدَاهَا، وَ إِذَا تَشَابَهَتِ الْأَعْمَالُ لِأَزْكَاهَا، وَ إِذَا تَنَاقَضَتِ الْمِلَلُ لِأَرْضَاهَا. اللّهُمّ صَلّ عَلَى مُحَمّـدٍ وَ آلِهِ، وَ تَوّجْنِى بِالْكِفَايَهِ، وَ سُـمْنِى حُسْنَ الْوِلَايَهِ، وَ هَبْ لِى صِـدْقَ الْهِـدَايَهِ، وَ لَا تَفْتِنّى بِالسّـعَهِ، وَ امْنَحْنِى حُسْنَ الـدّعَهِ، وَ لَا تَجْعَلْ عَيْشِـى كَـدّاً كَـدّاً، وَ لَـا تَرُدّ دُعَـائِى عَلَىّ رَدّاً، فَإِنّى لَا أَجْعَلُ لَكَ ضِـدّاً، وَ لَا أَدْعُو مَعَكَ نِـدّاً. اللّهُمّ صَلّ عَلَى مُحَمّـدٍ وَ آلِهِ، وَ امْنَعْنِى مِنَ السّرَفِ، وَ حَصّنْ رِزْقِى مِنَ التّلَفِ، وَ وَفّرْ مَلَكَتِى بِالْبَرَكَهِ فِيهِ، وَ أَصِبْ بِى سَبِيلَ الْهِدَايَهِ لِلْبِرّ فِيمَا أُنْفِقُ مِنْهُ. اللّهُمّ صَلّ عَلَى مُحَمّدٍ وَ آلِهِ، وَ اكْفِنِى مَئُونَهَ الِاكْتِسَـابِ، وَ ارْزُقْنِى مِنْ غَيْرِ احْتِسَـابٍ، فَلَـا أَشْـتَغِلَ عَنْ عِبَادَتِكَ بِالطّلَبِ، وَ لَا أَحْتَمِلَ إِصْـرَ تَبِعَاتِ الْمَكْسَبِ. اللّهُمّ فَأَطْلِبْنِى بِقُـدْرَتِكَ مَا أَطْلُبُ، وَ أَجِرْنِى بِعِزّتِكَ مِمّا أَرْهَبُ. اللّهُمّ صَلّ عَلَى مُحَمّـدٍ وَ آلِهِ، وَ صُنْ وَجْهِى بِالْيَسَارِ، وَ لَا تَبْتَـذِلْ جَـاهِى بِالْإِقْتَـارِ فَأَسْتَرْزِقَ أَهْـلَ رِزْقِكَ، وَ أَسْـتَعْطِىَ شِـرَارَ خَلْقِكَ، فَأَفْتَتِنَ بِحَمْـدِ مَنْ أَعْطَانِى، و أُبْتَلَى بِـذَمّ مَنْ مَنَعَنِى، وَ أَنْتَ مِنْ دُونِهِمْ وَلِىّ الْإِعْطَـاءِ وَ الْمَنْعِ. اللّهُمّ صَـلّ عَلَى مُحَمّـدٍ وَ آلِهِ، وَ ارْزُقْنِى صِـحّهً فِى عِبَادَهٍ، وَ فَرَاغاً فِى زَهَادَهٍ، وَ عِلْماً فِى اسْـتِعْمَالٍ، وَ وَرَعاً فِى إِجْمَالٍ. اللّهُمّ اخْتِمْ

و موفقم بدار گاهی که کارها بر من مشکل شود به درست ترین آنها و هنگامی که کردارها به هم مشتبه گردد به پاکیزه ترین آنها و چون ملتها به اختلاف و نزغ برخیزند به پسندیده ترین آنها.

خدایا درود فرست بر محمد و آل او و تاج کفایت را بر سرم بگذار و رخسارم را زیبا کن به دوستی خوب و درستی در هدایت را به من ببخش و آزمایشم مکن به وسعت روزی و ثروت و زندگی راحتی به من عطا فرما و مگردان زندگی ام را سختی روی سختی و دعایم را رد مکن زیرا شریک و ضدی برای تو قرار ندادم و همتا و رقیبی برایت نگرفتم.

الها بر محمد و آل او درود فرست، و جلوگیری کن از اسراف کاری و نگه دار روزی ام را از تلف شدن و فراوان کن دارایی ام را به برکت و راهنمایی کن مرا به راه راست و احسان در آنچه از دارایی ام خرج می کنم.

پروردگارا بر محمد و آل او درود فرست و کفایت کن از من رنج کسب کردن را و روزی بی حساب به من عطا فرما تا در نتیجه سرگرم نشوم از انجام عبادتت به طلب روزی و به دوش نکشم و زر و وبال مسئولیت های کسب و کار را.

خدایا به من با نیروی خودت آنچه را می جویم عطا کن و به عزتت از آنچه می ترسم پناهم ده.

الها بر محمد و آل او درود فرست و حفظ کن آبرویم را به وسعت مال و دارایی و بی اعتبار مکن جاه و شخصیتم را به تنگدستی و نداری که در نتیجه از روزی خوارانت روزی خواهم و از اشرار خلقت خواستار عطا گردم و بدین سبب گرفتار شوم به ستایش کسی که چیزی به من عطا کرده و مبتلا گردم به بدگویی کسی که از من دریغ داشته در صورتی که تویی مالک و صاحب اختیار عطا و منع نه آنها.

پروردگارا بر محمد و آل او درود فرست، سلامتی در حال انجام عبادت و فراغت و آسایش در عین زهدورزی و علم و عمل و تقوی در عین کار دنیا کردن روزی ام فرما.

ص: ۱۲۷

بِعَفْوِکَ أَجَلِی، وَ حَقِّقْ فِی رَجَاءِ رَحْمَتِکَ أَمَلِی، وَ سَهِّلْ إِلَی بُلُوغِ رِضَاکَ سُبُلِی، وَ حَسِّنْ فِی جَمِیعِ أَحْوَالِی عَمَلِی. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ نَبِّهْنِی لِذِکْرِکَ فِی أَوْقَاتِ الْغَفْلَهِ، وَ اسْتَعْمِلْنِی بِطَاعَتِکَ فِی أَیَّامِ الْمُهْلَهِ، وَ انْهَجْ لِی إِلَی مَحَبَّتِکَ سَبِیلًا سَهْلَهً، أَکْمِلْ لِی بِهَا خَیْرَ الدُّنْیَا وَ الْآخِرَهِ. اللَّهُمَّ وَ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، کَأَفْضَلِ مَا صَلَّیْتَ عَلَی أَحَدٍ مِنْ خَلْقِکَ قَبْلَهُ، وَ أَنْتَ مُصَلٍّ عَلَی أَحَدٍ بَعْدَهُ، وَ آتِنَا فِی الدُّنْیَا حَسَنَهً وَ فِی الْ آخِرَهِ حَسَنَهً، وَ قِنِی بِرَحْمَتِکَ عَذَابَ النَّارِ.

خـدایا عمرم را بـا گـذشت خودت به پایـان رسان و آرزویی که در امیـدواری به رحمتت دارم تحقق بخش و راهھایم را برای رسیدن به خشنودی ات هموار کن و در جمیع حالات کردارم را نیکو گردان.

الهـا بر محمـد و آل محمـد درود فرست و به ذکر خودت در اوقـات غفلت و بی خبری آگاهم کن و به فرمانبرداری از خودت در روزهای مهلت و دوران عمر وادارم کن. و باز کن برای من به سوی محبت و دوستی ات راه همواری که به وسـیله آن برای من خیر دنیا و آخرت را کامل کنی.

پروردگارا بر محمـد و آل او درود فرست، همانند بهترین درودی که بر خلقت پیش از آن حضـرت فرسـتادی و یا پس از او بر یکی از آفریدگانت خواهی فرستاد و بده به ما در دنیا خوبی و در آخرت نیز خوبی و به رحمتت از عذاب دوزخ نگاهم دار.

ص: ۱۲۹

(۲۱) وَ كَانَ مِنْ دُعَائِهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ إِذَا حَزَنَهُ أَمْرٌ وَ أَهَمَّتْهُ الْخَطَايَا

اللَّهُمَّ يَا كَافِيَ الْفَرْدِ الضَّعِيفِ، وَ وَاقِيَ الْأَمْرِ الْمَخُوفِ، أَفْرَدَتْنِی الْخَطَايَا فَلَا صَاحِبَ مَعِی، وَ ضَعُفْتُ عَنْ غَضَبِکَ فَلَا مُؤَيِّدَ لِی، وَ أَشْرَفْتُ عَلَى خَوْفِ لِقَائِکَ فَلَا مُسَكِّنَ لِرَوْعَتِی، وَ مَنْ يُؤْمِنُنِی مِنْکَ وَ أَنْتَ أَخَفْتَنِی؟ وَ مَنْ يُسَاعِدُنِی وَ أَنْتَ أَفْرَدْتَنِی؟ وَ مَنْ يُقَوِّينِی وَ أَنْتَ أَضْعَفْتَنِی؟ لَا يُجِيرُ، يَا إِلَهِی، إِلَّا رَبٌّ عَلَى مَرْبُوبٍ، وَ لَا يُؤْمِنُ إِلَّا غَالِبٌ عَلَى مَغْلُوبٍ، وَ لَا يُعِينُ إِلَّا طَالِبٌ عَلَى مَطْلُوبٍ. وَ بِيَدِکَ، يَا إِلَهِی، جَمِيعُ ذَلِکَ السَّبَبِ، وَ إِلَيْکَ الْمَفَرُّ وَ الْمَهْرَبُ، فَصَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ أَجِرْ هَرَبِی، وَ أَنْجِحْ مَطْلَبِی.
اللَّهُمَّ إِنَّکَ إِنْ صَرَفْتَ عَنِّی وَجْهَکَ الْكَرِيمَ، أَوْ مَنَعْتَنِی فَضْلَکَ الْجَسِيمَ أَوْ حَظَرْتَ عَلَيَّ رِزْقَکَ، أَوْ قَطَعْتَ عَنِّی سَبَبَکَ، لَمْ أَجِدِ السَّبِيلَ إِلَى شَیْ ءٍ مِنْ أَمَلِی غَيْرَکَ، وَ لَمْ أَقْدِرْ عَلَى مَا عِنْدَکَ

در هنگام نگرانی

بارالها ای بی نیاز کننـده آنکه تنها و ناتوان است و ای حفظ کننـده از مسائل ترسـناک. خدایا گناهان سـبب تنهایی من شده و یـار و یاوری نـدارم و از غضب تو ناتوان گشـته ام و مؤیّدی برایم نیست. در حال ترس به ملاقاتت نزدیک شـده ام و تسـکین دهنـده ای برای ترسم نمی باشـد و چه کسـی به من ایمنی می دهـد در هنگـامی که تـو مرا نگران کرده ای و چه کسـی بـا من مساعدت می کند در حالی که تو مرا تنها گذارده ای و چه کسی مرا تقویت می کند هنگامی که تو مرا تضعیف نموده ای؟

ای خـدای من کسـی پنـاه نمی دهـد جز پروردگار دست پرورده خودش را و ایمن نمی سازد مگر غالب مغلوب شـده اش را و یـاری نمی دهـد مگر طلب کننـده آنکه را در اختیارش هست ای خـدای من تمام این وسایل در دست قـدرت توست و فرار و گریز از گرفتاریها به سوی توست پس بر محمد و آل او درود فرست من گریخته را پناه ده و خواسته ام را برآورده ساز.

الهـا اگر رویت را از من برگردانی و یـا فضـل و کرم بزرگت را از من دریغ نمایی و یا روزی ات را از من منع کنی و یا وسایل رحمتـت را از من قطع نمـایی راهی جز آرزومنـدی و امیـد به درگـاهت نـدارم و به آنچه در اختیـار تـوست به کمـک غیر تو دسترسی ندارم.

ص: ۱۳۱

بِمَعُونَهِ سِوَاکَ، فَإِنّی عَبْدُکَ وَ فِی قَبْضَتِکَ، نَاصِیَتِی بِیَدِکَ. لَا أَمْرَ لِی مَعَ أَمْرِکَ، مَاضٍ فِیّ حُکْمُکَ، عَدْلٌ فِیّ قَضَاؤُکَ، وَ لَا قُوّهَ لِی عَلَی الْخُرُوجِ مِنْ سُلْطَانِکَ، وَ لَا أَسْتَطِیعُ مُجَاوَزَهَ قُدْرَتِکَ، وَ لَا أَسْتَمِیلُ هَوَاکَ، وَ لَا أَبْلُغُ رِضَاکَ، وَ لَا أَنَالُ مَا عِنْدَکَ إِلّا بِطَاعَتِکَ وَ بِفَضْلِ رَحْمَتِکَ. إِلَهِی أَصْبَحْتُ وَ أَمْسَیْتُ عَبْداً دَاخِراً لَکَ، لَا أَمْلِکُ لِنَفْسِی نَفْعاً وَ لَا ضَرّاً إِلّا بِکَ، أَشْهَدُ بِذَلِکَ عَلَی نَفْسِی، وَ أَعْتَرِفُ بِضَعْفِ قُوّتِی وَ قِلّهِ حِیلَتِی، فَأَنْجِزْ لِی مَا وَعَدْتَنِی، وَ تَمّمْ لِی مَا آتَیْتَنِی، فَإِنّی عَبْدُکَ الْمِسْکِینُ الْمُسْتَکِینُ الضّعِیفُ الضّرِیرُ الْحَقِیرُ الْمَهِینُ الْفَقِیرُ الْخَائِفُ الْمُسْتَجِیرُ. اللّهُمّ صَلّ عَلَی مُحَمّدٍ وَ آلِهِ، وَ لَا تَجْعَلْنِی نَاسِیاً لِذِکْرِکَ فِیمَا أَوْلَیْتَنِی، وَ لَا غَافِلًا لِإِحْسَانِکَ فِیمَا أَبْلَیْتَنِی، وَ لَا آیِساً مِنْ إِجَابَتِکَ لِی وَ إِنْ أَبْطَأَتْ عَنّی، فِی سَرّاءَ کُنْتُ أَوْ ضَرّاءَ، أَوْ شِدّهٍ أَوْ رَخَاءٍ، أَوْ عَافِیَهٍ أَوْ بَلَاءٍ، أَوْ بُؤْسٍ أَوْ نَعْمَاءَ، أَوْ جِدَهٍ أَوْ لَأْوَاءَ، أَوْ فَقْرٍ أَوْ غِنًی. اللّهُمّ صَلّ عَلَی مُحَمّدٍ وَ آلِهِ، وَ اجْعَلْ ثَنَائِی عَلَیْکَ، وَ مَدْحِی إِیّاکَ، وَ حَمْدِی لَکَ فِی کُلّ حَالَاتِی حَتّی لَا أَفْرَحَ بِمَا آتَیْتَنِی مِنَ الدّنْیَا، وَ لَا أَحْزَنَ عَلَی مَا مَنَعْتَنِی فِیهَا، وَ أَشْعِرْ قَلْبِی تَقْوَاکَ، وَ اسْتَعْمِلْ بَدَنِی فِیمَا تَقْبَلُهُ مِنّی،

بنابراین من بنده توام که در قبضه قدرتت می باشم و موی جلوی سرم در دست توست. با فرمان تو فرمان دیگری برایم نیست، فرمانت درباره ام روان و قضاوتت درباره ام از روی عدل و داد است و مرا نیروی بیرون رفتن از احاطه تسلط تو نیست و نمی توانم از حیطه قدرتت تجاوز کنم و توان آن را ندارم که دوستی ات را جلب نمایم و به رضایت نایل شوم و به آنچه نزد توست جز طاعتت و فضل و رحمتت دسترسی ندارم.

خدایا صبح و شام نمودم در حالی که بنده زبون توام و جز به مدد تو بر سود و زیان خود ناتوانم و به آنچه درباره خویش می گویم شهادت می دهم و به ضعف نیرو و کمی چاره اندیشی خود معترفم بنابراین به آنچه وعده داده ای وفا کن و آنچه را که عطا کرده ای به کمال برسان چرا که من بنده دردمند و ذلیل و کوچک و پست و فقیر و نگران و پناهنده توام.

بارالها بر محمد و آل او درود فرست و مرا نسبت به نعمت هایت فراموشکار و نسبت به گرفتاری هایی که برایم به وجود آوردی و بر من در رفع آنها احسان کردی غافل مگردان.

خداوندا از اجابت دعایم اگرچه طولانی شود مأیوسم مکن خواه در شادی باشم و یا در اندوه، در سختی و یا خوشی، در سلامتی یا گرفتاری، بدحالی و یا در نعمت، توسعه روزی و یا تنگدستی، در فقر و یا ثروت.

پروردگارا بر محمد و آل او درود فرست و توفیقم ده تا تنها تو را ستایش و سپاس گویم و در هر حال حمدت را بجا آورم تا آنجا که آنچه به من عطا می کنی مرا به شادمانی نیندازد و آنچه از من دریغ می فرمایی محزونم نکند.

الها شعار دلم را تقوای خودت قرار بده و بدنم را در استخدام آنچه تو می پسندی قرار ده.

ص: ۱۳۳

وَ اشْغَلْ بِطَاعَتِکَ نَفْسِی عَنْ کُلِّ مَا یَرِدُ عَلَیّ حَتّی لَا أُحِبّ شَیْئاً مِنْ سُخْطِکَ، وَ لَا أَسْخَطَ شَیْئاً مِنْ رِضَاکَ. اللّهُمّ صَلّ عَلَی مُحَمّدٍ وَ آلِهِ، وَ فَرّغْ قَلْبِی لِمَحَبّتِکَ، وَ اشْغَلْهُ بِذِکْرِکَ، وَ انْعَشْهُ بِخَوْفِکَ وَ بِالْوَجَلِ مِنْکَ، وَ قَوّهِ بِالرّغْبَهِ إِلَیْکَ، وَ أَمِلْهُ إِلَی طَاعَتِکَ، وَ أَجْرِ بِهِ فِی أَحَبّ السّبُلِ إِلَیْکَ، وَ ذَلّلْهُ بِالرّغْبَهِ فِیمَا عِنْدَکَ أَیّامَ حَیَاتِی کُلّهَا. وَ اجْعَلْ تَقْوَاکَ مِنَ الدّنْیَا زَادِی، وَ إِلَی رَحْمَتِکَ رِحْلَتِی، وَ فِی مَرْضَاتِکَ مَدْخَلِی، وَ اجْعَلْ فِی جَنّتِکَ مَثْوَایَ، وَ هَبْ لِی قُوّهً أَحْتَمِلُ بِهَا جَمِیعَ مَرْضَاتِکَ، وَ اجْعَلْ فِرَارِی إِلَیْکَ، وَ رَغْبَتِی فِیمَا عِنْدَکَ، وَ أَلْبِسْ قَلْبِیَ الْوَحْشَهَ مِنْ شِرَارِ خَلْقِکَ، وَ هَبْ لِیَ الْأُنْسَ بِکَ وَ بِأَوْلِیَائِکَ وَ أَهْلِ طَاعَتِکَ. وَ لَا تَجْعَلْ لِفَاجِرٍ وَ لَا کَافِرٍ عَلَیّ مِنّهً، وَ لَا لَهُ عِنْدِی یَداً، وَ لَا بِی إِلَیْهِمْ حَاجَهً، بَلِ اجْعَلْ سُکُونَ قَلْبِی وَ أُنْسَ نَفْسِی وَ اسْتِغْنَائِی وَ کِفَایَتِی بِکَ وَ بِخِیَارِ خَلْقِکَ. اللّهُمّ صَلّ عَلَی مُحَمّدٍ وَ آلِهِ، وَ اجْعَلْنِی لَهُمْ قَرِیناً، وَ اجْعَلْنِی لَهُمْ نَصِیراً، وَ امْنُنْ عَلَیّ بِشَوْقٍ إِلَیْکَ، وَ بِالْعَمَلِ لَکَ بِمَا تُحِبّ وَ تَرْضَی، إِنّکَ عَلَی کُلّ شَیْ ءٍ قَدِیرٌ، وَ ذَلِکَ عَلَیْکَ یَسِیرٌ.

و مرا نسبت به همه مسائل به طاعت خودت وادار کن تا آنچه را که تو را به غضب می آورد دوست نداشته باشم و از آنچه که تو را راضی می کند به خشم نیایم.

خدایا بر محمد و آل او درود فرست و دلم را خالص برای محبت خودت قرار ده و آن را به یادت مشغول کن و با خوف و بیم از خودت مقامش را بالا ببر و با میل و شوق به سویت تقویتش کن و آن را متوجه اطاعتت فرما و به چیزی که از همیشه بیشتر دوست می داری شوقش ده و در تمام روزهای زندگی ام به خواستن آنچه نزد توست رامش نما.

پروردگارا توشه ام را در دنیا ترس از خودت قرار ده و سفرم را به سوی رحمتت و ورودم را به جهان آخرت در رضایتت و جایگاهم را در بهشت برینت مقرر فرما و به من نیرویی عطا کن تا بتوانم خشنودی ات را تمام و کمال به دست آورم.

الها گریزگاهم را به سویت و تقاضایم را از درگاهت توفیق ده و دلم را از بندگان گنهکار و آلوده ات دور ساز و انس و جوشش با دوستان و اهل طاعتت را نصیبم فرما.

خدایا مرا در گرو منّت هیچ کافر و فاجری قرار مده و دست آنها را به سویم دراز مفرما و مرا نسبت به ایشان نیازمند مکن بلکه آرامش دلم و الفت جانم و بی نیازی و کفایتم را به خودت و بندگان خوبت اختصاص بده.

بارالها بر محمد و آل او درود فرست و مرا همنشین و یاور این دودمان قرار ده بر من منت گذار و از مشتاقان حضرتت قرار ده و به کار کردن برایت به آنچه را که تو دوست می داری و مورد رضایتت می باشد توفیقم ده چرا که تو بر همه چیز قادر و توانایی و این کار برایت آسان است.

ص: ۱۳۵

(۲۲) وَ كَانَ مِنْ دُعَائِهِ عَلَيْهِ السّلَامُ عِنْدَ الشّدّهِ وَ الْجَهْدِ وَ تَعَسّرِ الْأُمُورِ

اللّهُمّ إِنّكَ كَلّفْتَنِی مِنْ نَفْسِی مَا أَنْتَ أَمْلَكُ بِهِ مِنّی، وَ قُدْرَتُكَ عَلَيْهِ وَ عَلَیّ أَغْلَبُ مِنْ قُدْرَتِی، فَأَعْطِنِی مِنْ نَفْسِی مَا يُرْضِيكَ عَنّی، وَ خُذْ لِنَفْسِكَ رِضَاهَا مِنْ نَفْسِی فِی عَافِيَهٍ. اللّهُمّ لَا طَاقَهَ لِی بِالْجَهْدِ، وَ لَا صَبْرَ لِی عَلَی الْبَلَاءِ، وَ لَا قُوّهَ لِی عَلَی الْفَقْرِ، فَلَا تَحْظُرْ عَلَیّ رِزْقِی، وَ لَا تَكِلْنِی إِلَی خَلْقِكَ، بَلْ تَفَرّدْ بِحَاجَتِی، وَ تَوَلّ كِفَايَتِی. وَ انْظُرْ إِلَیّ وَ انْظُرْ لِی فِی جَمِيعِ أُمُورِی، فَإِنّكَ إِنْ وَكَلْتَنِی إِلَی نَفْسِی عَجَزْتُ عَنْهَا وَ لَمْ أُقِمْ مَا فِيهِ مَصْلَحَتُهَا، وَ إِنْ وَكَلْتَنِی إِلَی خَلْقِكَ تَجَهّمُونِی، وَ إِنْ أَلْجَأْتَنِی إِلَی قَرَابَتِی حَرَمُونِی، وَ إِنْ أَعْطَوْا أَعْطَوْا قَلِيلًا نَكِداً، وَ مَنّوا عَلَیّ طَوِيلًا، وَ ذَمّوا كَثِيراً. فَبِفَضْلِكَ، اللّهُمّ، فَأَغْنِنِی، وَ بِعَظَمَتِكَ فَانْعَشْنِی، وَ ص: ۱۳۶

در سختی ها و دشواریها

خدایا مرا برای اصلاح نفس خویش به کارهایی تکلیف فرمودی که خود به انجام آن از من تواناتری و قدرت تو بر آن کارها و بر من بیش از قدرت من بر آنهاست بنابراین آن عملی را به من عطا کن که تو را از من خشنود سازد و خشنودی خودت را در حال عافیت و سلامتی از من دریافت کن.

بارالها من طاقت سختی و صبر در برابر بلاها را ندارم و نیرویی برایم در مقابل فقر و تنگدستی نیست، به همین جهت روزی ام را از من مگیر و مرا به بندگانت واگذار مکن بلکه خودت به تنهایی حاجتم را برآورده کن و خود کارم را کفالت فرما.

الها به من بنگر و در همه امور، ناظر احوالم باش که اگر مرا به خودم واگذاری از همه کارها باز می مانم و نمی توانم آنچه را که مصلحتم می باشد انجام دهم. و اگر مرا به بندگانت واگذاری با من برخورد بد می کنند و اگر به خویشاوندانم رجوع دهی نومیدم می کنند و اگر چیزی عطا کنند کم و با ناگواری می دهند و یک عمر بر سرم منّت می گذارند و مرا سرزنش می کنند.

پس (خدای خوب من) به فضل و کرمت مرا بی نیاز کن و با بزرگی ات بلند مرتبه ام فرما.

ص: ۱۳۷

بِسَعَتِکَ، فَابْسُطْ یَدِی، وَ بِمَا عِنْدَکَ فَاکْفِنِی. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ خَلِّصْنِی مِنَ الْحَسَدِ، وَ احْصُرْنِی عَنِ الذُّنُوبِ، وَ وَرِّعْنِی عَنِ الْمَحَارِمِ، وَ لَا تُجَرِّئْنِی عَلَی الْمَعَاصِی، وَ اجْعَلْ هَوَایَ عِنْدَکَ، وَ رِضَایَ فِیمَا یَرِدُ عَلَیَّ مِنْکَ، وَ بَارِکْ لِی فِیمَا رَزَقْتَنِی وَ فِیمَا خَوَّلْتَنِی وَ فِیمَا أَنْعَمْتَ بِهِ عَلَیَّ، وَ اجْعَلْنِی فِی کُلِّ حَالَاتِی مَحْفُوظاً مَکْلُوءاً مَسْتُوراً مَمْنُوعاً مُعَاذاً مُجَاراً. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ اقْضِ عَنِّی کُلَّ مَا أَلْزَمْتَنِیهِ وَ فَرَضْتَهُ عَلَیَّ لَکَ فِی وَجْهٍ مِنْ وُجُوهِ طَاعَتِکَ أَوْ لِخَلْقٍ مِنْ خَلْقِکَ وَ إِنْ ضَعُفَ عَنْ ذَلِکَ بَدَنِی، وَ وَهَنَتْ عَنْهُ قُوَّتِی، وَ لَمْ تَنَلْهُ مَقْدُرَتِی، وَ لَمْ یَسَعْهُ مَالِی وَ لَا ذَاتُ یَدِی، ذَکَرْتُهُ أَوْ نَسِیتُهُ. هُوَ، یَا رَبِّ، مِمَّا قَدْ أَحْصَیْتَهُ عَلَیَّ وَ أَغْفَلْتُهُ أَنَا مِنْ نَفْسِی، فَأَدِّهِ عَنِّی مِنْ جَزِیلِ عَطِیَّتِکَ وَ کَثِیرِ مَا عِنْدَکَ، فَإِنَّکَ وَاسِعٌ کَرِیمٌ، حَتَّی لَا یَبْقَی عَلَیَّ شَیْ ءٌ مِنْهُ تُرِیدُ أَنْ تُقَاصَّنِی بِهِ مِنْ حَسَنَاتِی، أَوْ تُضَاعِفَ بِهِ مِنْ سَیِّئَاتِی یَوْمَ أَلْقَاکَ یَا رَبِّ. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ ارْزُقْنِی الرَّغْبَةَ فِی الْعَمَلِ لَکَ لِآخِرَتِی حَتَّی أَعْرِفَ صِدْقَ ذَلِکَ مِنْ قَلْبِی، وَ حَتَّی

یَکُونَ الْغَالِبُ عَلَیَّ الزُّهْدَ فِی دُنْیَایَ، وَ حَتَّی أَعْمَلَ الْحَسَنَاتِ شَوْقاً، وَ آمَنَ مِنَ السَّیِّئَاتِ فَرَقاً وَ خَوْفاً، وَ هَبْ

و به وسیله توانگری ات دستم را باز بگذار و به آنچه در اختیار داری کفایتم کن.

الها بر محمـد و آل او درود فرست و مرا از حسد پاک کن و از ارتکاب گناه محصورم فرما و پرهیز از کارهای حرام را توفیقم ده و مرا بر انجام معاصـی جری مکن و خواهشم را نزد خود قرار ده و به آنچه از تو می رسد راضـی ام کن و به آنچه روزی ام دادی و احسـان و نعمت بر من عطـا فرمودی برکت ده و در همه حالاـتم مرا حفظ کن، لغزشـهایم را بپوشان، از انجام کارهای زشت بازم دار و پناهگاهم باش.

خداونـدا بر محمـد و آل او درود فرست، و مرا بر انجـام کارهـای مربوط به خودم و یـا سایر بنـدگانت که بر من لازم و واجب فرموده ای موفق بدار، گرچه از نظر جسمانی ضعیف و ناتوان باشم. و قدرتم بدان نرسد و سرمایه ام به وسعت آن کارها نباشد چه کارهایی که به یادم هست و چه آنهایی را که فراموش کرده ام.

بارالهـا آن واجبـات و تکالیف را تو بر من بازگو کرده ای و من آنها از روی سـهل انگاری از یاد برده ام. پس به خاطر بزرگی عطایت و بسیاری رحمتت آنها را ادا شده فرض کن چرا که تو صاحب رحمتی وسیع و کرمی بی پایان هستی.

خـدایا تـا آن روز که ترا ملاقـات می کنم تکلیفی از من ناتمـام نمانـد تا به سـبب آن از کارهای خوبم بکاهی و یا بر بـدی یم بیفزایی.

خـدایا بر محمـد و آل او درود فرست و برای آخرتم میـل به انجـام کارهـا برای خشـنودی ات نصـیبم فرمـا تا از روی صـدق و صمیم قلب تو را بنـدگی کنم و آن چیزی که بر من غـالب می شود زهـد در دنیـا و انجـام کارهای خوب از روی ذوق و شوق باشد و از بدیها در امان باشم، بدین جهت که از عذاب بیم و ترس دارم.

ص: ۱۳۹

لِی نُوراً أَمْشِی بِهِ فِی النّاسِ، وَ أَهْتَدِی بِهِ فِی الظُّلُمَاتِ، وَ أَسْتَضِی ءُ بِهِ مِنَ الشّکّ وَ الشّبُهَاتِ اللّهُمّ صَلّ عَلَی مُحَمّدٍ وَ آلِهِ، وَ ارْزُقْنِی خَوْفَ غَمّ الْوَعِیدِ، وَ شَوْقَ ثَوَابِ الْمَوْعُودِ حَتّی أَجِدَ لَذّةَ مَا أَدْعُوکَ لَهُ، وَ کَأْبَةَ مَا أَسْتَجِیرُ بِکَ مِنْهُ، اللّهُمّ قَدْ تَعْلَمُ مَا یُصْلِحُنِی مِنْ أَمْرِ دُنْیَایَ وَ آخِرَتِی فَکُنْ بِحَوَائِجِی حَفِیّاً. اللّهُمّ صَلّ عَلَی مُحَمّدٍ وَ آلِ مُحَمّدٍ، وَ ارْزُقْنِی الْحَقّ عِنْدَ تَقْصِیرِی فِی الشّکْرِ لَکَ بِمَا أَنْعَمْتَ عَلَیّ فِی الْیُسْرِ وَ الْعُسْرِ وَ الصّحّهِ وَ السّقَمِ، حَتّی أَتَعَرّفَ مِنْ نَفْسِی رَوْحَ الرّضَا وَ طُمَأْنِینَهَ النّفْسِ مِنّی بِمَا یَجِبُ لَکَ فِیمَا یَحْدُثُ فِی حَالِ الْخَوْفِ وَ الْأَمْنِ وَ الرّضَا وَ السّخْطِ وَ الضّرّ وَ النّفْعِ. اللّهُمّ صَلّ عَلَی مُحَمّدٍ وَ آلِهِ، وَ ارْزُقْنِی سَلَامَهَ الصّدْرِ مِنَ الْحَسَدِ حَتّی لَا أَحْسُدَ أَحَداً مِنْ خَلْقِکَ عَلَی شَیْ ءٍ مِنْ فَضْلِکَ، وَ حَتّی لَا أَرَی نِعْمَهً مِنْ نِعَمِکَ عَلَی أَحَدٍ مِنْ خَلْقِکَ فِی دِینٍ أَوْ دُنْیَا أَوْ عَافِیَهٍ أَوْ تَقْوَی أَوْ سَعَهٍ أَوْ رَخَاءٍ إِلّا رَجَوْتُ لِنَفْسِی أَفْضَلَ ذَلِکَ بِکَ وَ مِنْکَ وَحْدَکَ لَا شَرِیکَ لَکَ. اللّهُمّ صَلّ عَلَی مُحَمّدٍ وَ آلِهِ، وَ ارْزُقْنِی التّحَفّظَ مِنَ الْخَطَایَا، وَ الِاحْتِرَاسَ مِنَ الزّلَلِ فِی الدّنْیَا وَ الْ آخِرَهِ فِی حَالِ الرّضَا وَ الْغَضَبِ، حَتّی أَکُونَ بِمَا یَرِدُ عَلَیّ مِنْهُمَا بِمَنْزِلَهٍ سَوَاءٍ، عَامِلًا

الهـا به من نوری عطـا کن تا بتوانم بین مردم زنـد گی کنم و به وسـیله آن از تاریکی ها رهایی یابم و در پرتو آن اسـیر شک و تردید نگردم.

پروردگـارا بر محمـد و آل او درود فرست، نگرانی و دلهره نسبت به جهـان آخرت روزی ام کن و چنـان شوقی دربـاره ثواب اعمال به من بـده که لـذّت چیزی را که تو را برای آن می خوانم و اندوه چیزی که از آن به تو پناه می برم در همین دنیا حس کنم.

بارالها به تحقیق تو خوب می دانی چه چیز کار این جهان و جهان دیگرم را اصـلاح می کنـد پس به حوائج من توجه فرما و به من مهربانی کن.

خـدایا بر محمد و آل او درود فرست، در مواقعی که به من نعمت می دهی چه در حال آسایش و یا سـختی و در سـلامتی و یا بیمـاری اعتراف به حق یعنی اعتراف به اینکه در شـکر گزاری این نعمت هـا کوتـاهی کرده ام روزی ام کن تـا در حال ترس و امنیت و خشـنودی و خشم و زیان و سود و حوادثی که برایم پیش می آید به مقام رضا و طمأنینه نفس به آنچه برای تو واجب است نائل آیم.

خـدایا بر محمـد و آل او درود فرست و سـینه ام را از حسـد تهی فرما تا بر احـدی از بندگانت به خاطر آنچه که به آنها عنایت فرموده ای رشـک نبرم و تـا نبینم نعمتی از نعمت هـایی را که بر احـدی از بنـدگانت در دین و دنیـا و عافیت و تقوی و توسـعه روزی و آسایش عنایت فرمودی مگر آنکه بهتر از آن را از جانب فضل و کرمت که یکتا و بی شریکی امید داشته باشم.

خـدایا بر محمـد و آل او درود فرسـت و خـود نگهـداری از لغزشــها و حراسـت از لغزیـدن هـا در دنیـا و آخرت چـه در حـال خشـنودی و چه در حـال غضب نصـیبم فرما تا در انجام بنـد گی ات در حال خوشـی و خشم به طور یکسان عمل کنم و درباره دوستان و دشمنان رضایت را مقدم بدارم.

ص: ۱۴۱

بِطَاعَتِکَ، مُؤْثِراً لِرِضَاکَ عَلَی مَا سِوَاهُمَا فِی الْأَوْلِیَاءِ وَ الْأَعْدَاءِ، حَتّی یَأْمَنَ عَدُوّی مِنْ ظُلْمِی وَ جَوْرِی، وَ یَیْأَسَ وَلِیّی مِنْ مَیْلِی وَ انْحِطَاطِ هَوَایَ وَ اجْعَلْنِی مِمّنْ یَدْعُوکَ مُخْلِصاً فِی الرّخَاءِ دُعَاءَ الْمُخْلِصِینَ الْمُضْطَرّینَ لَکَ فِی الدّعَاءِ، إِنّکَ حَمِیدٌ مَجِیدٌ.

ص: ۱۴۲

تا آنجا که دشمنم از ظلم و جور من در امان باشد و دوستم از آنکه به میل و هوای نفس او عمل کنم، نومید گردد.

الهـا مرا توفیق ده که ترا در هنگـام خوشـحالی از روی اخلاص بخوانم مثل کسـی که در هنگام اضـطرار و درمانـدگی از روی اخلاص دعا می کند که به تحقیق تو ستوده و باعظمتی.

ص: ۱۴۳

(۲۳) وَ کَانَ مِنْ دُعَائِهِ عَلَیْهِ السّلَامُ إِذَا سَأَلَ اللّهَ الْعَافِیَهَ وَ شُکْرَهَا

اللّهُمّ صَلّ عَلَی مُحَمّدٍ وَ آلِهِ، وَ أَلْبِسْنِی عَافِیَتَکَ، وَ جَلّلْنِی عَافِیَتَکَ، وَ حَصّنّی بِعَافِیَتِکَ، وَ أَکْرِمْنِی بِعَافِیَتِکَ، وَ أَغْنِنِی بِعَافِیَتِکَ، وَ تَصَدّقْ عَلَیّ بِعَافِیَتِکَ، وَ هَبْ لِی عَافِیَتَکَ وَ أَفْرِشْنِی عَافِیَتَکَ، وَ أَصْلِحْ لِی عَافِیَتَکَ، وَ لَا تُفَرّقْ بَیْنِی وَ بَیْنَ عَافِیَتِکَ فِی الدّنْیَا وَ الْآخِرَهِ. اللّهُمّ صَلّ عَلَی مُحَمّدٍ وَ آلِهِ، وَ عَافِنِی عَافِیَهً کَافِیَهً شَافِیَهً عَالِیَهً نَامِیَهً، عَافِیَهً تُوَلّدُ فِی بَدَنِی الْعَافِیَهَ، عَافِیَهَ الدّنْیَا وَ الْآخِرَهِ. وَ امْنُنْ عَلَیّ بِالصّحّهِ وَ الْأَمْنِ وَ السّلَامَهِ فِی دِینِی وَ بَدَنِی، وَ الْبَصِیرَهِ فِی قَلْبِی، وَ النّفَاذِ فِی أُمُورِی، وَ الْخَشْیَهِ لَکَ، وَ الْخَوْفِ مِنْکَ، وَ الْقُوّهِ عَلَی مَا أَمَرْتَنِی بِهِ مِنْ طَاعَتِکَ، وَ الِاجْتِنَابِ لِمَا نَهَیْتَنِی عَنْهُ مِنْ مَعْصِیَتِکَ. اللّهُمّ وَ امْنُنْ عَلَیّ بِالْحَجّ وَ الْعُمْرَهِ، وَ زِیَارَهِ قَبْرِ رَسُولِکَ - صَلَوَاتُکَ

درخواست سلامتی و شکر آن

خدایا بر محمد و آل او درود فرست، سلامتیت را بر من بپوشان و مرا به سلامتیت زیور بخش و به سلامتیت حراستم فرما و به سلامتیت گرامی ام بدار و به سلامتیت بی نیازم کن و به سلامتیت بر من تصدق ده و سلامتیت را به من ببخش و سلامتیت را برایم گسترش ده و سلامتیت را برایم شایسته گردان و بین من و بین سلامتیت در دنیا و آخرت جدایی نینداز.

خدایا بر محمد و آل او درود فرست و چنان سلامتی بر من عنایت فرما که بی نیاز کننده و شفابخش، بالا مرتبه و افزون شونده باشد، سلامتی آنچنانه ای که بدنم در دنیا و آخرت در عافیت و تندرستی کامل باشد.

پروردگارا بر من منت بگذار به سلامتی و امنیت و تندرستی در دین و بدنم و آگاهی دلم و نفوذ در کارهایم و خشیت به درگاهت و ترس از تو و نیرویی که بتوانم آنچه امر کرده ای درباره طاعتت بجا آورم و از آنچه از معاصی نهی فرموده ای ترک کنم.

الها بر من منت بگذار به توفیق انجام مناسک حج و عمره و زیارت قبر رسولت که صلوات و رحمت و برکاتت بر او و آل او باد.

ص: ۱۴۵

عَلَیْهِ وَ رَحْمَتُکَ وَ بَرَکَاتُکَ عَلَیْهِ وَ عَلَی آلِهِ- وَ آلِ رَسُولِکَ عَلَیْهِمُ السَّلَامُ أَبَداً مَا أَبْقَیْتَنِی، فِی عَامِی هَذَا وَ فِی کُلِّ عَامٍ، وَ اجْعَلْ ذَلِکَ مَقْبُولًا مَشْکُوراً، مَذْکُوراً لَدَیْکَ، مَذْخُوراً عِنْدَکَ. وَ أَنْطِقْ بِحَمْدِکَ وَ شُکْرِکَ وَ ذِکْرِکَ وَ حُسْنِ الثَّنَاءِ عَلَیْکَ لِسَانِی، وَ اشْرَحْ لِمَرَاشِدِ دِینِکَ قَلْبِی، وَ أَعِذْنِی وَ ذُرِّیَّتِی مِنَ الشَّیْطَانِ الرَّجِیمِ، وَ مِنْ شَرِّ السَّامَّهِ وَ الْهَامَّهِ و الْعَامَّهِ وَ اللَّامَّهِ، وَ مِنْ شَرِّ کُلِّ شَیْطَانٍ مَرِیدٍ، وَ مِنْ شَرِّ کُلِّ سُلْطَانٍ عَنِیدٍ، وَ مِنْ شَرِّ کُلِّ مُتْرَفٍ حَفِیدٍ، وَ مِنْ شَرِّ کُلِّ ضَعِیفٍ وَ شَدِیدٍ، وَ مِنْ شَرِّ کُلِّ شَرِیفٍ وَ وَضِیعٍ، وَ مِنْ شَرِّ کُلِّ صَغِیرٍ وَ کَبِیرٍ، وَ مِنْ شَرِّ کُلِّ قَرِیبٍ وَ بَعِیدٍ، وَ مِنْ شَرِّ کُلِّ مَنْ نَصَبَ لِرَسُولِکَ وَ لِأَهْلِ بَیْتِهِ حَرْباً مِنَ الْجِنِّ وَ الْإِنْسِ، وَ مِنْ شَرِّ کُلِّ دَابَّهٍ أَنْتَ آخِذٌ بِنَاصِیَتِهَا، إِنَّکَ عَلَی صِرَاطٍ مُسْتَقِیمٍ. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ مَنْ أَرَادَنِی بِسُوءٍ فَاصْرِفْهُ عَنِّی، وَ ادْحَرْ عَنِّی مَکْرَهُ، وَ ادْرَأْ عَنِّی شَرَّهُ، وَ رُدَّ کَیْدَهُ فِی نَحْرِهِ. وَ اجْعَلْ بَیْنَ یَدَیْهِ سُدّاً حَتَّی تُعْمِیَ عَنِّی بَصَرَهُ، وَ تُصِمَّ عَنْ ذِکْرِی سَمْعَهُ، وَ تُقْفِلَ دُونَ إِخْطَارِی قَلْبَهُ، وَ تُخْرِسَ عَنِّی لِسَانَهُ، وَ تَقْمَعَ رَأْسَهُ، وَ تُذِلَّ عِزَّهُ، وَ تَکْسِرَ جَبَرُوتَهُ، وَ تُذِلَّ رَقَبَتَهُ، وَ تَفْسَخَ کِبْرَهُ، وَ تُؤْمِنَنِی مِنْ جَمِیعِ ضَرِّهِ

ص: ۱۴۶

و زیـارت قبول آل رسولت که بر آنها درود جاویـد باد تا زنـده ام در این سال و هر سال موفق به عمره و حـج شوم، و حـج مرا مقبول و سعی ام را مشکور و آن را در نظر داشته و ذخیره نزد خود قرار ده.

پروردگارا زبانم را به حمد و شـکر و یاد و سـتایش شایسته برای خودت گویا فرما و دلم را برای فهم حقایق دینت بگشا، و من و فرزندانم را از دست شـیطان رانده شده به خود پناه ده و نیز از شرّ جانوران نیش دار و زهردار و همه جانوران و چشم زخم و از شـرّ هر شـیطان طغیانگر و از شرّ هر پادشاه ستمگر و از شرّ هر ثروتمند اسراف کننده و از شرّ هر فقیر و سخت برخورد کننده و از شـرّ هر شـریف و پست و از شـرّ هر کوچک و بزرگ و از شـرّ هر فرد نزدیک و یا دور و از شرّ هرکسی که از طبقه جن و انسان برای پیامبرت و خاندان او جنگ و ستیزی برپا داشـته و از شرّ هر حیوانی که بر آنها تسلط داری مرا حفظ کن و پناهم ده که تو به راه مستقیم و درست عمل می کنی.

بارالها بر محمـد و آل او درود فرست و هر که تصـمیم بدی درباره ام گرفته نقش شومش را از من دفع کن و مکرش را از من دور ساز و شرّش را نسبت به من رفع فرما و نیرنگش را به خودش برگردان و بین دیدگانش حایلی قرار ده تا چشمش از دیدن من کور و گوشـش از شـنیدن من کر و قلبش از یاد من قفل و زبانش درباره من لال شود تا آنجا که بر سرش بکوبی و عزّتش را به خواری مبدل سازی و کبر و غرورش را بشکنی و بر گردنش گردنبند ذلت بیندازی و سرفرازی اش را بر هم زنی.

ص: ۱۴۷

وَ شَرِّهِ وَ غَمْزِهِ وَ هَمْزِهِ وَ لَمْزِهِ وَ حَسَدِهِ وَ عَدَاوَتِهِ وَ حَبَائِلِهِ وَ مَصَايِدِهِ وَ رَجِلِهِ وَ خَيْلِهِ، إِنَّکَ عَزِيزٌ قَدِيرٌ.

ص: ۱۴۸

پروردگارا مرا از جمیع ضررها و شرها و عیبجویی ها و حسادتها و دشمنی ها و بندها و دامها و پیاده نظام و سواره نظام او ایمن ساز که تو عزیز و قدرتمندی.

ص: ۱۴۹

(۲۴) وَ كَانَ مِنْ دُعَائِهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ لِأَبَوَيْهِ عَلَيْهِمَا السَّلَامُ

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ عَبْدِكَ وَ رَسُولِكَ، وَ أَهْلِ بَيْتِهِ الطَّاهِرِينَ، وَ اخْصُصْهُمْ بِأَفْضَلِ صَلَوَاتِكَ وَ رَحْمَتِكَ وَ بَرَكَاتِكَ وَ سَلَامِكَ، وَ اخْصُصِ اللَّهُمَّ وَالِدَيَّ بِالْكَرَامَةِ لَدَيْكَ، وَ الصَّلَاةِ مِنْكَ، يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ أَلْهِمْنِي عِلْمَ مَا يَجِبُ لَهُمَا عَلَيَّ إِلْهَاماً، وَ اجْمَعْ لِي عِلْمَ ذَلِكَ كُلِّهِ تَمَاماً، ثُمَّ اسْتَعْمِلْنِي بِمَا تُلْهِمُنِي مِنْهُ، وَ وَفِّقْنِي لِلنُّفُوذِ فِيمَا تُبَصِّرُنِي مِنْ عِلْمِهِ حَتَّى لَا يَفُوتَنِي اسْتِعْمَالُ شَيْ ءٍ عَلَّمْتَنِيهِ، وَ لَا تَثْقُلَ أَرْكَانِي عَنِ الْحُفُوفِ فِيمَا أَلْهَمْتَنِيهِ. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ كَمَا شَرَّفْتَنَا بِهِ، وَ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، كَمَا أَوْجَبْتَ لَنَا الْحَقَّ عَلَى الْخَلْقِ بِسَبَبِهِ. اللَّهُمَّ اجْعَلْنِي أَهَابُهُمَا هَيْبَةَ السُّلْطَانِ الْعَسُوفِ، وَ أَبَرُّهُمَا بِرَّ الْأُمِّ الرَّءُوفِ، وَ اجْعَلْ طَاعَتِي لِوَالِدَيَّ وَ بِرِّي بِهِمَا أَقَرَّ

دعا در حق پدر و مادر

پروردگارا بر محمد بنده و رسولت و بر اهل بیت پاکیزه اش درود فرست و بهترین درود و رحمت و برکات و سلامت را بدانها اختصاص ده.

خدایا پدر و مادرم را به گرامی داشتن نزد خودت و درود از جانب لطفت اختصاص ده، ای مهربانترین مهربانان.

الها بر محمد و آل او درود فرست و آنچه بر من در رابطه با پدر و مادرم واجب است از دلم بگذران و بر من الهام کن و دانش رعایت حقوق پدر و مادر را به طور کامل در اختیارم قرار ده و سپس به عمل کردن به دانستنی هایم و انجام آنچه بدان آگاهم ساختی توفیقم ده تا آنجا که چیزی از وظایفم کم نگردد و اندامم از خدمت بدانچه بر من الهام فرمودی خسته و سنگین نگردد.

خداوندا بر محمد و آل او درود فرست همان طور که ما را به قبول اسلام و دین او و ارادت به اهل بیت گرامی اش شرافت دادی و نیز بر محمد و آل او درود فرست همان طور که به سبب آن گرامی برای ما حقی بر گردن خلق واجب گردانیدی.

الها ترس مرا از هیبت و شوکت پدر و مادرم همانند ترس از هیبت سلطان قرار ده و توفیقم ده تا با ایشان همچون مادری مهربان رفتار نمایم.

ص: ۱۵۱

لِعَيْنِى مِنْ رَقْدَهِ الْوَسْنَانِ، وَ أَثْلَجَ لِصَدْرِى مِنْ شَرْبَهِ الظّمْ آنِ حَتّى أُوثِرَ عَلَى هَوَاىَ هَوَاهُمَا، وَ أُقَدّمَ عَلَى رِضَاىَ رِضَاهُمَا وَ أَسْتَكْثِرَ بِرّهُمَا بِى وَ إِنْ قَلّ، وَ أَسْتَقِلّ بِرّى بِهِمَا وَ إِنْ كَثُرَ. اللّهُمّ خَفّضْ لَهُمَا صَوْتِى، وَ أَطِبْ لَهُمَا كَلَامِى، وَ أَلِنْ لَهُمَا عَرِيكَتِى، وَ اعْطِفْ عَلَيْهِمَا قَلْبِى، وَ صَيّرْنِى بِهِمَا رَفِيقاً، وَ عَلَيْهِمَا شَفِيقاً. اللّهُمّ اشْكُرْ لَهُمَا تَرْبِيَتِى، وَ أَثِبْهُمَا عَلَى تَكْرِمَتِى، وَ احْفَظْ لَهُمَا مَا حَفِظَاهُ مِنّى فِى صِغَرِى. اللّهُمّ وَ مَا مَسّهُمَا مِنّى مِنْ أَذًى، أَوْ خَلَصَ إِلَيْهِمَا عَنّى مِنْ مَكْرُوهٍ، أَوْ ضَاعَ قِبَلِى لَهُمَا مِنْ حَقّ فَاجْعَلْهُ حِطّةً لِذُنُوبِهِمَا، وَ عُلُوّاً فِى دَرَجَاتِهِمَا، وَ زِيَادَةً فِى حَسَنَاتِهِمَا، يَا مُبَدّلَ السّيّئَاتِ بِأَضْعَافِهَا مِنَ الْحَسَنَاتِ. اللّهُمّ وَ مَا تَعَدّيَا عَلَيّ فِيهِ مِنْ قَوْلٍ، أَوْ أَسْرَفَا عَلَيّ فِيهِ مِنْ فِعْلٍ، أَوْ ضَيّعَاهُ لِى مِنْ حَقّ، أَوْ قَصّرَا بِى عَنْهُ مِنْ وَاجِبٍ فَقَدْ وَهَبْتُهُ لَهُمَا، وَ جُدْتُ بِهِ عَلَيْهِمَا وَ رَغِبْتُ إِلَيْكَ فِى وَضْعِ تَبِعَتِهِ عَنْهُمَا، فَإِنّى لَا أَتّهِمُهُمَا عَلَى نَفْسِى، وَ لَا أَسْتَبْطِئُهُمَا فِى بِرّى، وَ لَا أَكْرَهُ مَا تَوَلّيَاهُ مِنْ أَمْرِى يَا رَبّ، فَهُمَا أَوْجَبُ حَقّاً عَلَيّ، وَ أَقْدَمُ إِحْسَاناً إِلَيّ، وَ أَعْظَمُ مِنّةً لَدَيّ مِنْ أَنْ أُقَاصّهُمَا بِعَدْلٍ، أَوْ أُجَازِيَهُمَا عَلَى مِثْلٍ، أَيْنَ إِذاً -يَا إِلَهِى!- طُولُ شُغْلِهِمَا بِتَرْبِيَتِى؟ وَ أَيْنَ شِدّةُ تَعَبِهِمَا فِى حِرَاسَتِى؟ وَ أَيْنَ

خدایا اطاعت از پدر و مادر و نیکی به ایشان را در نظرم از خواب شیرین خوشتر و از سیراب شدن تشنه گواراتر گردان تا خواسته آنها را بر خواسته های خویش مقدم قرار دهم و خشنودی ایشان را بر خشنودی خویش برگزینم و گرچه آنها نیکی و لطفشان به من کم باشد ولی زیاد جلوه بده و اگرچه محبت من به آنها زیاد باشد کم به نظر آور.

پروردگارا یاری ام کن تا صدایم را در برابرشان آهسته و سخنم را پاکیزه و برخوردم را ملایم نمایم و دلم را نسبت به ایشان عطوف و مهربان کن و مرا با آنها رفیق و شفیق و دلسوز فرما.

خدایا به خاطر زحماتی که در تربیتم کشیدند و مرا تکریم نمودند اجر و پاداش عنایت کن و همان طور که در کودکی در حفظ و حراست من کوشیدند تو آنها را نیز حفظ فرما.

پروردگارا آنچه از ناحیه من به آنها آزار رسیده و یا کاری ناخوشایندشان انجام داده ام و یا حقّی را از ایشان ضایع کرده ام همه را وسیله آمرزش گناهانشان و بالا ـ رفتن مقاماتشان و زیادی حسناتشان قرار ده ای خدایی که بدیها را چندین برابر به خوبیها تبدیل می فرمایی.

خدایا آنچه را که پدر و مادرم در گفتار به من تعدّی کردند و یا در عمل درباره من بدرفتاری نمودند و یا حقّی را از من ضایع کردند و یا از آنچه واجب و وظیفه ایشان بوده کوتاهی کرده اند همه را به آنها بخشیدم و آن را وسیله احسان و محبّت به ایشان گردانیدم و از تو می خواهم که تبعات و گرفتاری آن را از آنها برداری زیرا که من درباره خودم ایشان را متّهم نمی کنم و آنها را در نیکی به خودم سهل انگار نمی دانم. ای خدای من نسبت به آنچه پدر و مادرم به خاطر تربیت من انجام داده اند دلگیر نیستم.

زیرا که آنها حقوقشان بر گردن من واجب تر است و احسانشان به من قدیمی تر است و منتشان بر من بزرگتر از آن است که آنها را تقاص به عدل کنم و یا مقابله به مثل نمایم و اگر چنین کنم پس اینهمه زحمتشان در راه تربیت من چه می شود و آنهمه حراست و مواظبتی که با سختی و ناراحتی از من داشتند چگونه به حساب می آید و آنهمه فشار و گرفتاری که برای آسایش من تحمّل نمودند چه می شود؟!

ص: ۱۵۳

إِقْتَارُهُمَا عَلَى أَنْفُسِهِمَا لِلتَّوْسِعَهِ عَلَيّ؟! هَيْهَاتَ مَا يَسْتَوْفِيَانِ مِنِّی حَقَّهُمَا، وَ لَا أَدْرِکُ مَا یَجِبُ عَلَيّ لَهُمَا، وَ لَا أَنَا بِقَاضٍ وَظِيفَهَ خِدْمَتِهِمَا، فَصَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ أَعِنِّی یَا خَیْرَ مَنِ اسْتُعِینَ بِهِ، وَ وَفِّقْنِی یَا أَهْدَی مَنْ رُغِبَ إِلَیْهِ، وَ لَا تَجْعَلْنِی فِی أَهْلِ الْعُقُوقِ لِلْ آبَاءِ وَ الْأُمَّهَاتِ یَوْمَ تُجْزَی کُلُّ نَفْسٍ بِمَا کَسَبَتْ وَ هُمْ لَا یُظْلَمُونَ. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ وَ ذُرِّیَّتِهِ، وَ اخْصُصْ أَبَوَيّ بِأَفْضَلِ مَا خَصَصْتَ بِهِ آبَاءَ عِبَادِکَ الْمُؤْمِنِینَ وَ أُمَّهَاتِهِمْ، یَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِینَ. اللَّهُمَّ لَا تُنْسِنِی ذِکْرَهُمَا فِی أَدْبَارِ صَلَوَاتِی، وَ فِی إِنًی مِنْ آنَاءِ لَیْلِی، وَ فِی کُلِّ سَاعَهٍ مِنْ سَاعَاتِ نَهَارِی. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ اغْفِرْ لِی بِدُعَائِی لَهُمَا، وَ اغْفِرْ لَهُمَا بِبِرِّهِمَا بِی مَغْفِرَهً حَتْماً، وَ ارْضَ عَنْهُمَا بِشَفَاعَتِی لَهُمَا رِضًی عَزْماً، وَ بَلِّغْهُمَا بِالْکَرَامَهِ مَوَاطِنَ السَّلَامَهِ. اللَّهُمَّ وَ إِنْ سَبَقَتْ مَغْفِرَتُکَ لَهُمَا فَشَفِّعْهُمَا فِيّ، وَ إِنْ سَبَقَتْ مَغْفِرَتُکَ لِی فَشَفِّعْنِی فِیهِمَا حَتَّی نَجْتَمِعَ بِرَأْفَتِکَ فِی دَارِ کَرَامَتِکَ وَ مَحَلِّ مَغْفِرَتِکَ وَ رَحْمَتِکَ، إِنَّکَ ذُو الْفَضْلِ الْعَظِیمِ، وَ الْمَنِّ الْقَدِیمِ، وَ أَنْتَ أَرْحَمُ الرَّاحِمِینَ.

شگفتا که آن دو بزرگوار نمی توانند آن طور که سزاوارند حقشان را از من بستانند و من نمی توانم آنچه از ناحیه آنها بر من واجب شده ادا کنم و شرط خدمتگزاری آنان را به خوبی انجام دهم پس بر محمد و آل او درود فرست و مرا در خدمت به ایشان یاری کن ای بهترین کسی که از او یاری می طلبند و توفیقم ده ای بهترین هدایتگر برای کسی که به تو روی آورد؛ مرا در روزی که هرکس به آنچه کرده جزا داده می شود و به کسی ظلم نمی گردد عاق والدین قرار مده.

خدایا بر محمد و آل او و ذریه اش درود فرست و به پدر و مادرم از لطف و کرمت برتر از آنچه را که به پدران و مادران اهل ایمان عطا فرموده ای اختصاص ده ای مهربانترین مهربانان.

الها در تعقیب نمازهایم و در اوقات شب و در هر ساعتی از ساعات روزم یاد و ذکرشان را از دل و زبانم مبر.

خدایا بر محمد و آل او درود فرست و مرا به وسیله دعا در حق پدر و مادرم بیامرز و آنها را به خاطر مهربانی شان نسبت به من مشمول عفو حتمی خودت قرار ده و به شفاعت من از ایشان به طور قطع راضی شو و آنها را با گرامی داشتن به مکانهای آسایش جای ده.

خدایا اگر آنها را زودتر از من بخشیدی شفاعتشان را درباره من بپذیر و اگر مرا زودتر از آنها بخشیدی مرا شفیع ایشان قرار ده تا همراه پدر و مادرم در جوار رأفت و کرم و مغفرت و رحمتت قرار گیرم. زیرا که تو صاحب فضل بزرگ و نعمت دیرینه ای و تو هستی مهربانترین مهربانان.

ص: ۱۵۵

(۲۵) وَ كَانَ مِنْ دُعَائِهِ عَلَيْهِ السّلَامُ لِوُلْدِهِ عَلَيْهِمُ السّلَامُ

اللّهُمّ وَ مُنّ عَلَيّ بِبَقَاءِ وُلْدِی وَ بِإِصْلَاحِهِمْ لِی و بِإِمْتَاعِی بِهِمْ. إِلَهِی امْدُدْ لِی فِی أَعْمَارِهِمْ، وَ زِدْ لِی فِی آجَالِهِمْ، وَ رَبّ لِی صَغِيرَهُمْ، وَ قَوّ لِی ضَعِيفَهُمْ، وَ أَصِحّ لِی أَبْدَانَهُمْ وَ أَدْيَانَهُمْ وَ أَخْلَاقَهُمْ، وَ عَافِهِمْ فِی أَنْفُسِهِمْ وَ فِی جَوَارِحِهِمْ وَ فِی كُلّ مَا عُنِيتُ بِهِ مِنْ أَمْرِهِمْ، وَ أَدْرِرْ لِی وَ عَلَى يَدِی أَرْزَاقَهُمْ. وَ اجْعَلْهُمْ أَبْرَاراً أَتْقِيَاءَ بُصَرَاءَ سَامِعِينَ مُطِيعِينَ لَكَ، وَ لِأَوْلِيَائِكَ مُحِبّينَ مُنَاصِحِينَ، وَ لِجَمِيعِ أَعْدَائِكَ مُعَانِدِينَ وَ مُبْغِضِينَ، آمِينَ. اللّهُمّ اشْدُدْ بِهِمْ عَضُدِی، وَ أَقِمْ بِهِمْ أَوَدِی، وَ كَثّرْ بِهِمْ عَدَدِی، وَ زَيّنْ بِهِمْ مَحْضَرِی، وَ أَحْيِ بِهِمْ ذِكْرِی، وَ اكْفِنِی بِهِمْ فِی غَيْبَتِی، وَ أَعِنّی بِهِمْ عَلَى حَاجَتِی، وَ اجْعَلْهُمْ لِی مُحِبّينَ، وَ عَلَيّ حَدِبِينَ مُقْبِلِينَ مُسْتَقِيمِينَ لِی، مُطِيعِينَ، غَيْرَ عَاصِينَ وَ لَا عَاقّينَ وَ

۲۵

دعا در حق فرزندان

پروردگارا بر من منّت بگذار به زنده ماندن فرزندانم و به اصلاح و تربیت ایشان و به بهره بردن از وجودشان برای خودم.

خدایا عمرشان را برایم طولانی کن و مدت زندگانی آنها را بسیار نما، اطفال صغیر مرا تربیت کن و فرزندان ناتوانم را تقویت فرما و بدنها و آئین ها و اخلاقشان را برای من سالم بدار و در جان و اعضایشان و در هر کاری که برای ایشان تلاش می کنم عافیت و سلامتی عطا کن و روزیهایشان را برای من و به دست من بسیار کن.

خداوندا فرزندانم را از جمله نیکان و متقین و صاحبان بینش و حرف شنو و فرمانبرداران دستوراتت قرار ده.

الها آنها را برای دوستانت پند دهندگانی علاقمند و برای تمامی دشمنانت، دشمن و کینه توز نما. خدایا دعایم را مستجاب فرما.

خدایا به توسط فرزندانم بازوانم را محکم کن و در سختی ها باورم فرما و به وجود ایشان شماره یاوران مرا فراوان فرما و در حضور، آنها را سبب زینت و در غیاب، باعث یاد و ذکرم گردان و در نبود من آنها را کفایت کن و به وسیله آنها مرا حاجت روا فرما و ایشان را به من علاقمند کن و آنها را نسبت به من پابرجا و فرمانبردار کن و نه نافرمان و زشتکار و مخالفت کننده و خطا کار.

ص: ۱۵۷

لـا مُخَـالِفِینَ وَ لَا خَاطِئِینَ، وَ أَعِنِّی عَلَی تَرْبِیَتِهِمْ وَ تَأْدِیبِهِمْ، وَ بِرِّهِمْ، وَ هَبْ لِی مِنْ لَـدُنْکَ مَعَهُمْ أَوْلَاداً ذُکُوراً، وَ اجْعَلْ ذَلِکَ خَیْراً لِی، وَ اجْعَلْهُمْ لِی عَوْناً عَلَی مَا سَأَلْتُکَ. وَ أَعِذْنِی وَ ذُرِّیَّتِی مِنَ الشَّیْطَانِ الرَّجِیم، فَإِنَّکَ خَلَقْتَنَا وَ أَمَرْتَنَا وَ نَهَیْتَنَا وَ رَغَّبْتَنَا فِی ثَوَابِ مَا أَمَرْتَنَا وَ رَهَّبْتَنَا عِقَابَهُ، وَ جَعَلْتَ لَنَا عَدُوّاً یَکِیدُنَا، سَلَّطْتَهُ مِنَّا عَلَی مَا لَمْ تُسَلِّطْنَا عَلَیْهِ مِنْهُ، أَسْکَنْتَهُ صُدُورَنَا، وَ أَجْرَیْتَهُ مَجَارِیَ دِمَائِنَا، لَا یَغْفُـلُ إِنْ غَفَلْنَـا، وَ لَا یَنْسَـی إِنْ نَسِـینَا، یُؤْمِنُنَا عِقَابَکَ، وَ یُخَوِّفُنَا بِغَیْرِکَ. إِنْ هَمَمْنَا بِفَاحِشَةٍ شَـجَّعَنَا عَلَیْهَا، وَ إِنْ هَمَمْنَا بِعَمَلٍ صَالِحٍ ثَبَّطَنَا عَنْهُ، یَتَعَرَّضُ لَنَا بِالشَّـهَوَاتِ، وَ یَنْصِبُ لَنَا بِالشُّـبُهَاتِ، إِنْ وَعَدَنَا کَذَبَنَا، وَ إِنْ مَنَّانَا أَخْلَفَنَا، وَ إِلَّا تَصْـرِفْ عَنَّا کَیْدَهُ یُضِـلَّنَا، وَ إِلَّا تَقِنَـا خَبَالَهُ یَسْتَزِلَّنَا. اللَّهُمَّ فَاقْهَرْ سُـلْطَانَهُ عَنَّا بِسُـلْطَانِکَ حَتَّی تَحْبِسَهُ عَنَّا بِکَثْرَةِ الـدُّعَاءِ لَکَ فَنُصْـبِحَ مِنْ کَیْـدِهِ فِی الْمَعْصُومِینَ بِکَ. اللَّهُمَّ أَعْطِنِی کُلَّ سُؤْلِی، وَ اقْضِ لِی حَوَائِجِی، وَ لَا تَمْنَعْنِی الْإِجَابَهَ وَ قَـدْ ضَـمِنْتَهَا لِی، وَ لَا تَحْجُبْ دُعَائِی عَنْکَ وَ قَدْ أَمَرْتَنِی بِهِ، وَ امْنُنْ عَلَیَّ بِکُلِّ مَا یُصْلِحُنِی فِی دُنْیَایَ وَ آخِرَتِی؛ مَا ذَکَرْتُ مِنْهُ وَ مَا نَسِیتُ، أَوْ أَظْهَرْتُ أَوْ أَخْفَیْتُ أَوْ أَعْلَنْتُ أَوْ أَسْرَرْتُ، وَ اجْعَلْنِی

الها در تربیت و ادب کردن و نیکی به آنها مرا یاری کن و از جانب فضل و کرمت در بین آنها فرزندانی پسر نیز عنایت فرما و وجودشان را برایم خیر و برکت قرار ده و فرزندانم را درباره آنچه از تو طلب می کنم یاورم گردان.

خدایا من و ذریّه ام را از شیطان رانده شده پناه ده زیرا که تو ما را آفریدی و به واجبات امر کردی و از محرمات نهی فرمودی و میل و رغبت در ثواب اعمال و ترس و وحشت از عقاب در دلهایمان انداختی. و برای من دشمنی مثل شیطان قرار دادی که هماره ما را فریب می دهد و او را بر مسائلی درباره ما مسلط فرمودی که ما بر آنها تسلط نداریم و او را در سینه هایمان لانه دادی و در خونهایمان به جریان انداختی، اگر ما غافل شویم او از ما غافل نیست و اگر ما فراموش کنیم او ما را فراموش نمی کند. او ما را از عذاب تو ایمن می سازد و از غیر تو می ترساند. اگر ما برای عمل بدی همت کنیم او ما را تشویق و ترغیب می کند و اگر به کار خوبی همت گماریم رأی ما را می زند.

خدایا شیطان ما را به شهوتها دعوت می کند و شبهه ها را برایمان برپا می نماید اگر به ما وعده دهد دروغ می گوید و اگر ما را به نعمت ها سرگرم کند خلاف آن انجام می دهد و اگر تو نیرنگ او را از ما دفع نکنی ما را گمراه می کند و اگر فساد و رفتار زشت او را مانع نشوی ما را گرفتار لغزش خواهد کرد.

خدایا: با قهر و غلبه خود قهر و غلبه اش را بشکن تا آنجا که او را به خاطر دعای فراوانی که ما می کنیم زندانی کنی و صبح کنیم در حالی که به لطف تو از فریب او مصون باشیم.

پروردگارا به همه درخواست هایم پاسخ بده و حوائجم را برآورده ساز و چون ضامن استجابت دعایم شده ای بنابراین مانع استجابت دعایم نشو و چون خود فرمان دادی که ترا بخوانیم پس دعایم را رد مفرما و بر من منت بگذار و هرچه که صلاح دنیا و آخرت من هست خواه ذکر کردم و یا فراموش نمودم و یا آشکار کردم و یا مخفی داشتم و یا اعلان کردم و یا پنهان داشتم همه و همه را به من عنایت فرما.

ص: ۱۵۹

فِی جَمِیعِ ذَلِکَ مِنَ الْمُصْلِحِینَ بِسُؤَالِی إِیَّاکَ، الْمُنْجِحِینَ بِالطَّلَبِ إِلَیْکَ غَیْرِ الْمَمْنُوعِینَ بِالتَّوَکُّلِ عَلَیْکَ. الْمُعَوَّدِینَ بِالتَّعَوُّذِ بِکَ، الرَّابِحِینَ فِی التِّجَارَهِ عَلَیْکَ، الْمُجَارِینَ بِعِزِّکَ، الْمُوَسَّعِ عَلَیْهِمُ الرِّزْقُ الْحَلَالُ مِنْ فَضْلِکَ، الْوَاسِعِ بِجُودِکَ وَ کَرَمِکَ، الْمُعَزِّینَ مِنَ الذُّلِّ بِکَ، وَ الْمُجَارِینَ مِنَ الظُّلْمِ بِعَدْلِکَ، وَ الْمُعَافَیْنَ مِنَ الْبَلَاءِ بِرَحْمَتِکَ، وَ الْمُغْنَیْنَ مِنَ الْفَقْرِ بِغِنَاکَ، وَ الْمَعْصُومِینَ مِنَ الذُّنُوبِ وَ الزَّلَلِ وَ الْخَطَاءِ بِتَقْوَاکَ، وَ الْمُوَفَّقِینَ لِلْخَیْرِ وَ الرُّشْدِ وَ الصَّوَابِ بِطَاعَتِکَ، وَ الْمُحَالِ بَیْنَهُمْ وَ بَیْنَ الذُّنُوبِ بِقُدْرَتِکَ، التَّارِکِینَ لِکُلِّ مَعْصِیَتِکَ، السَّاکِنِینَ فِی جِوَارِکَ. اللَّهُمَّ أَعْطِنَا جَمِیعَ ذَلِکَ بِتَوْفِیقِکَ وَ رَحْمَتِکَ، وَ أَعِذْنَا مِنْ عَذَابِ السَّعِیرِ، وَ أَعْطِ جَمِیعَ الْمُسْلِمِینَ وَ الْمُسْلِمَاتِ وَ الْمُؤْمِنِینَ وَ الْمُؤْمِنَاتِ مِثْلَ الَّذِی سَأَلْتُکَ لِنَفْسِی وَ لِوُلْدِی فِی عَاجِلِ الدُّنْیَا وَ آجِلِ الْآخِرَهِ، إِنَّکَ قَرِیبٌ مُجِیبٌ سَمِیعٌ عَلِیمٌ عَفُوٌّ غَفُورٌ رَءُوفٌ رَحِیمٌ. وَ آتِنَا فِی الدُّنْیَا حَسَنَهً، وَ فِی الْآخِرَهِ حَسَنَهً وَ قِنَا عَذَابَ النَّارِ.

و در تمام این موارد مرا از جمله کسانی قرار ده که خیر و صـلاح خویش را از تو مطالبه می کنـد و در طلب از تو موفق بوده و با توکل بر تو محروم از الطافت نگشته است.

الهـا مرا از جمله آنهایی قرار ده که در پناه بردن بر تو عادت کرده و در معامله با تو سود برده است و به عزتت پناهنـده شـده و از جانب فضلت صاحب روزی وسیع گشته و این به سبب جود و کرمت حاصل گشته است.

خدایا مرا جزء کسانی قرار ده که از تنگنا و خواری به عزّت و شوکت رسیده اند و از ظلم ظالمین به عدلت پناه آورده اند و به توسط رحمتت از بلا معافشان فرموده ای و از نداری به ثروت رسـیده و به سـبب تقوی و ترس از خودت از گناهان و لغزشها و خطایا مصون مانـده انـد و به واسـطه طاعت و بندگی ات موفق در کار خیر و راست و درست شده اند و بین ایشان و گناهان با قدرت لایزالت حایل شده ای و هر نافرمانی ات را رها کرده و در جوار رحمتت ساکن شده اند.

خـدایا همه اینهـا را به لطف و رحمتت عطـا فرما و ما را از عـذاب آزاردهنـده پناه ده و به جمیع مردان و زنان مسـلمان و مؤمن هماننـد آنچه را که برای خود و فرزنـدانم سـئوال کردم عطا کن، هم در این دنیا و هم در آخرت زیرا که تو به ما نزدیکی و ما را اجابت می کنی و صـدای ما را می شـنوی و آگاه به وضع ما هستی و اهل بخششـی و آمرزش و رئوف و مهربان می باشـی. بنابراین در دنیا و آخرت به ما حسنه و توفیق انجام کارهای نیک عنایت کن و ما را از عذاب آتشین دوزخ حفظ فرما.

ص: ۱۶۱

(۲۶) وَ كَانَ مِنْ دُعَائِهِ عَلَيْهِ السّلَامُ لِجِيرَانِهِ وَ أَوْلِيَائِهِ إِذَا ذَكَرَهُمْ

اللّهُمّ صَلِّ عَلَى مُحَمّدٍ وَ آلِهِ، وَ تَوَلّنِي فِي جِيرَانِي وَ مَوَالِيّ الْعَارِفِينَ بِحَقّنَا، وَ الْمُنَابِذِينَ لِأَعْدَائِنَا بِأَفْضَلِ وَلَايَتِكَ. وَ وَفّقْهُمْ لِإِقَامَةِ سُنّتِكَ، وَ الْأَخْذِ بِمَحَاسِنِ أَدَبِكَ فِي إِرْفَاقِ ضَعِيفِهِمْ، وَ سَدّ خَلّتِهِمْ، وَ عِيَادَةِ مَرِيضِهِمْ، وَ هِدَايَةِ مُسْتَرْشِدِهِمْ، وَ مُنَاصَحَةِ مُسْتَشِيرِهِمْ، وَ تَعَهّدِ قَادِمِهِمْ، وَ كِتْمَانِ أَسْرَارِهِمْ، وَ سَتْرِ عَوْرَاتِهِمْ، وَ نُصْرَةِ مَظْلُومِهِمْ، وَ حُسْنِ مُوَاسَاتِهِمْ بِالْمَاعُونِ، وَ الْعَوْدِ عَلَيْهِمْ بِالْجِدَةِ وَ الْإِفْضَالِ، وَ إِعْطَاءِ مَا يَجِبُ لَهُمْ قَبْلَ السّؤَالِ. وَ اجْعَلْنِي اللّهُمّ أَجْزِي بِالْإِحْسَانِ مُسِيئَهُمْ، وَ أُعْرِضُ بِالتّجَاوُزِ عَنْ ظَالِمِهِمْ، وَ أَسْتَعْمِلُ حُسْنَ الظّنّ فِي كَافّتِهِمْ، وَ أَتَوَلّى بِالْبِرّ عَامّتَهُمْ، وَ أَغُضّ بَصَرِي عَنْهُمْ عِفّةً، وَ أُلِينُ جَانِبِي لَهُمْ تَوَاضُعاً، وَ أَرِقّ عَلَى أَهْلِ الْبَلَاءِ مِنْهُمْ رَحْمَةً، وَ أُسِرّ لَهُمْ بِالْغَيْبِ

دعا در حق همسایگان و دوستان

پروردگارا بر محمد و آل او درود فرست و مرا با بهترین نوع سرپرستی و ولایت درباره همسایگان و دوستانم که حق ما را بشناسند و یا دشمنانمان سر ستیز داشته باشند کمک فرما و به همسایگان و دوستانم برپایی سنت هایت و کسب صفات پسندیده در سود رساندن به ضعیفان و جلوگیری از فقر و نداریشان و عیادت بیمارانشان و هدایت ره جویانشان و نصیحت اهل مشورتشان و دیدار مسافرینشان و حفظ اسرارشان و پوشاندن عیب هایشان و یاری مظلومانشان و خوب کمک کردن در خانه و سود رساندن همراه با بخشش فراوان و دادن آنچه که بر آنها واجب شده قبل از آنکه از ایشان مطالبه شود را توفیق ده.

الها به من نیز توفیق ده تا با همسایگان و دوستانی که رفتار ناپسند دارند به نیکی پاداش دهم و از ستمکارانشان با چشم پوشی از ستمشان درگذرم و نسبت به همگی آنها خوش گمان باشم و با نیکی بر آنها سرپرستی ایشان نمایم و با پاکدامنی، از لغزش آنها صرف نظر نمایم و در هنگام ملاقات با ایشان برخوردی متواضعانه و ملایم داشته باشم و با مهربانی و رقت قلب مصیبت زدگانشان را سر سلامتی بدهم و در پشت سرشان دوستی خود را ابراز نموده.

ص: ۱۶۳

مَوَدّهً، وَ أَحِبّ بَقَاءَ النّعْمَهِ عِنْـدَهُمْ نُصْـحاً، وَ أَوجِبُ لَهُمْ مَا أَوجِبُ لِحَامّتِی، وَ أَرْعَی لَهُمْ مَا أَرْعَی لِخَاصّتِی. اللّهُمّ صَلّ عَلَی مُحَمّدٍ وَ آلِهِ، وَ ارْزُقْنِی مِثْلَ ذَلِکَ مِنْهُمْ، وَ اجْعَلْ لِی أَوْفَی الْحُظُوظِ فِیمَا عِنْدَهُمْ، وَ زِدْهُمْ بَصِیرَهً فِی حَقّی، وَ مَعْرِفَهً بِفَضْلِی حَتّی یَسْعَدُوا بِی وَ أَسْعَدَ بِهِمْ، آمِینَ رَبّ الْعَالَمِینَ.

ص: ۱۶۴

و از روی صـفای بـاطن بقـای نعمت را برایشـان دوست بـدارم و آنچه برای نزدیکـان خود لازم و واجب می دانم برای آنها نیز لازم و واجب بدانم و آنچه درباره اقوام و فامیل خویش مراعات می کنم نسبت به آنها نیز مراعات نمایم.

پروردگـارا بر محمـد و آل او درود فرسـت و هماننـد آنچـه را کـه برای همسایگـان و دوسـتانم خواسـتم بـه مـن روزی کـن و برخوردارترین بهره هـا را که به ایشـان عطا شـده برایم در نظر بگیر، و آگاهی آنها را نسـبت به حقوق من افزون فرما و به آنها آشـنایی به فضل مرا فراوان کن تا به وسیله من نیکبخت شوند و من به توسط آنها سعادتمند گردم. ای خدای جهانیان دعایم را مستجاب فرما.

ص: ۱۶۵

(۲۷) وَ كَانَ مِنْ دُعَائِهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ لِأَهْلِ الثُّغُورِ

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ حَصِّنْ ثُغُورَ الْمُسْلِمِينَ بِعِزَّتِكَ، وَ أَيِّدْ حُمَاتَهَا بِقُوَّتِكَ، وَ أَسْبِغْ عَطَايَاهُمْ مِنْ جِدَتِكَ. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ كَثِّرْ عِدَّتَهُمْ، وَ اشْحَذْ أَسْلِحَتَهُمْ، وَ احْرُسْ حَوْزَتَهُمْ، وَ امْنَعْ حَوْمَتَهُمْ، وَ أَلِّفْ جَمْعَهُمْ، وَ دَبِّرْ أَمْرَهُمْ، وَ وَاتِرْ بَيْنَ مِيَرِهِمْ، وَ تَوَحَّدْ بِكِفَايَةِ مُؤَنِهِمْ، وَ اعْضُدْهُمْ بِالنَّصْرِ، وَ أَعِنْهُمْ بِالصَّبْرِ، وَ الْطُفْ لَهُمْ فِي الْمَكْرِ. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ عَرِّفْهُمْ مَا يَجْهَلُونَ، وَ عَلِّمْهُمْ مَا لَا يَعْلَمُونَ، وَ بَصِّرْهُمْ مَا لَا يُبْصِرُونَ. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ أَنْسِهِمْ عِنْدَ لِقَائِهِمُ الْعَدُوَّ ذِكْرَ دُنْيَاهُمُ الْخَدَّاعَةِ الْغَرُورِ، وَ امْحُ عَنْ قُلُوبِهِمْ خَطَرَاتِ الْمَالِ الْفَتُونِ، وَ اجْعَلِ الْجَنَّةَ نُصْبَ أَعْيُنِهِمْ، وَ لَوِّحْ مِنْهَا لِأَبْصَارِهِمْ مَا أَعْدَدْتَ فِيهَا: مِنْ مَسَاكِنِ الْخُلْدِ، وَ مَنَازِلِ الْكَرَامَةِ،

ص: ۱۶۶

۲۷

دعا برای مرزداران

خـدایا بر محمـد و آل او درود فرست و به عزّت مرزهـای مسـلمانان را محکم سـاز و به نیرویت مرزبانـان را تقویت فرمـا و به توانگریت عطاهایت را برایشان فراوان کن.

الهـا بر محمـد و آل او درود فرست و تعـداد مرزبانـان را زیاد و اسـلحه ایشان را تنـد و تیز از حوزه مأموریتشان حراست فرما و حومه کارشان را محکم و جمعشان را نسبت به یکدیگر مهربان گردان.

خـدایا تـدبیر در کارها و روزی پی در پی برایشان مقرّر کن و خود به تنهایی امور زندگی آنها را کفایت فرما و جهت پیروزی بر دشـمن و دارا بودن اسـتقامت و صبر مـددشان فرمـا و برای فریب نخوردن از دست بیگانگان دقت نظر و عمل بـدانها عنایت کن.

خـدایا بر محمـد و آل او درود فرست و در مسائل مربوط به جنگ و مرزبانی آنچه را که نمی داننـد بدانها بشـناسان و به آنچه آگاه نیستند آگاهشان ساز و به آنچه بصیرت ندارند بینش و بصیرتشان ده.

بارالها بر محمـد و آل او درود فرست، و در آن هنگام که با دشـمن روبرو می شوند توجه به دنیای نیرنگ باز و گول زننده را از آنها دور کن و از دلهایشان فکر به ثروت فتنه انگیز را محو فرما و بهشت را در مقابل چشمانشان قرار ده.

ص: ۱۶۷

وَ الْحُورِ الْحِسَانِ وَ الْأَنْهَارِ الْمُطَّرِدَهِ بِأَنْوَاعِ الْأَشْرِبَهِ وَ الْأَشْجَارِ الْمُتَدَلِّيَهِ بِصُنُوفِ الثَّمَرِ حَتَّى لَا يَهُمَّ أَحَدٌ مِنْهُمْ بِالْإِدْبَارِ، وَ لَا يُحَدِّثَ نَفْسَهُ عَنْ قِرْنِهِ بِفِرَارٍ.

اللَّهُمَّ افْلُلْ بِذَلِكَ عَدُوَّهُمْ، وَ اقْلِمْ عَنْهُمْ أَظْفَارَهُمْ، وَ فَرِّقْ بَيْنَهُمْ وَ بَيْنَ أَسْلِحَتِهِمْ، وَ اخْلَعْ وَثَائِقَ أَفْئِدَتِهِمْ، وَ بَاعِدْ بَيْنَهُمْ وَ بَيْنَ أَزْوِدَتِهِمْ، وَ حَيِّرْهُمْ فِي سُبُلِهِمْ، وَ ضَلِّلْهُمْ عَنْ وَجْهِهِمْ، وَ اقْطَعْ عَنْهُمُ الْمَدَدَ، وَ انْقُصْ مِنْهُمُ الْعَدَدَ، وَ امْلَأْ أَفْئِدَتَهُمُ الرُّعْبَ، وَ اقْبِضْ أَيْدِيَهُمْ عَنِ الْبَسْطِ، وَ اخْزِمْ أَلْسِنَتَهُمْ عَنِ النُّطْقِ، وَ شَرِّدْ بِهِمْ مَنْ خَلْفَهُمْ وَ نَكِّلْ بِهِمْ مَنْ وَرَاءَهُمْ، وَ اقْطَعْ بِخِزْيِهِمْ أَطْمَاعَ مَنْ بَعْدَهُمْ. اللَّهُمَّ عَقِّمْ أَرْحَامَ نِسَائِهِمْ، وَ يَبِّسْ أَصْلَابَ رِجَالِهِمْ، وَ اقْطَعْ نَسْلَ دَوَابِّهِمْ وَ أَنْعَامِهِمْ، لَا تَأْذَنْ لِسَمَائِهِمْ فِي قَطْرٍ، وَ لَا لِأَرْضِهِمْ فِي نَبَاتٍ. اللَّهُمَّ وَ قَوِّ بِذَلِكَ مِحَالَ أَهْلِ الْإِسْلَامِ، وَ حَصِّنْ بِهِ دِيَارَهُمْ، وَ ثَمِّرْ بِهِ أَمْوَالَهُمْ، وَ فَرِّغْهُمْ عَنْ مُحَارَبَتِهِمْ لِعِبَادَتِكَ، وَ عَنْ مُنَابَذَتِهِمْ لِلْخَلْوَهِ بِكَ حَتَّى لَا يُعْبَدَ فِي بِقَاعِ الْأَرْضِ غَيْرُكَ، وَ لَا تُعَفَّرَ لِأَحَدٍ مِنْهُمْ جَبْهَهٌ دُونَكَ. اللَّهُمَّ اغْزُ بِكُلِّ نَاحِيَهٍ مِنَ الْمُسْلِمِينَ عَلَى مَنْ بِإِزَائِهِمْ مِنَ الْمُشْرِكِينَ، وَ أَمْدِدْهُمْ بِمَلَائِكَهٍ مِنْ عِنْدِكَ مُرْدِفِينَ حَتَّى يَكْشِفُوهُمْ إِلَى مُنْقَطَعِ التُّرَابِ قَتْلًا فِي أَرْضِكَ وَ

و از آن بهشت آنچه مهیا ساخته ای از خانه های جاودانی و منزلهای کرامت و حورالعین و نهرهایی که به انواع مختلف موجود است و درختانی که از زیادی میوه های متنوع خم گشته اند همه را در برابر چشمانشان جلوه گر ساز تا احدی از آنها فکر پشت کردن به دشمن و فرار از جبهه را در سر نپروراند و با خود گریختن را زمزمه ننماید.

بارالها به آنچه از تو درخواست شد دشمنانشان را در هم شکن و ناخن طمعشان را بگیر و بین آنها و اسلحه هایشان جدایی انداز و بند دلشان را از ترس پاره کن و بین آنها و بین آذوقه هایشان دوری انداز و در راههایی که برای جنگ انتخاب کرده اند حیرانشان کن و از چیزی که بدان روی آورده اند گمراهشان فرما و کمک را از آنها بردار و از تعدادشان بکاه و در دلهایشان رعب و وحشت بینداز و دستهایشان را بر جنگیدن پرتوان مفرما و زبانشان را از رجز خواندن بند بیاور و جمعیت پشت سرشان را پراکنده ساز و آنها را درس عبرتی برای آنها که به دنبالشان می باشند قرار ده و با خوار کردنشان طمع دنباله روهایشان را ببر.

خدایا زنانشان را از زائیدن عقیم کن و صلب مردانشان را خشک گردان و نسل حیوانات و چهارپایانشان را قطع کن. بر آسمانشان باران و بر زمین ایشان روئیدن را اجازه مده.

خدایا بدین طریق تدبیر اهل اسلام را تقویت فرما و شهرهایشان را محکم کن و اموالشان را فراوان فرما و به آنها وقت فراغتی جهت عبادتت عنایت کن و در عوض زد و خورد با آنها فرصتی برای خلوت کردن و راز و نیاز با خودت را توفیق ده تا آن روزی که در روی زمین جز ترا عبادت نکنند و برای غیر تو سر بر خاک نسایند.

پروردگارا گروه های مختلف مسلمین را جهت مبارزه با مشرکین اعزام کن و فرشتگان را پی در پی برای امدادرسانی به ایشان بفرست تا دشمنان را تا لب مرزها برده و آنها را در زمین تو کشته و یا اسیر کنند.

أَسْرِاً، أَوْ يُقِرّوا بِأَنّکَ أَنْتَ اللّهُ الّذِی لَا إِلَهَ إِلّا أَنْتَ وَحْدَکَ لَا شَرِيکَ لَکَ. اللّهُمّ وَ اعْمُمْ بِذَلِکَ أَعْدَاءَکَ فِی أَقْطَارِ الْبِلَادِ مِنَ الْهِنْدِ وَ الرّومِ وَ التّرْکِ وَ الْخَزَرِ وَ الْحَبَشِ وَ النّوبَهِ وَ الزّنْجِ وَ السّقَالِبَهِ وَ الدّيَالِمَهِ وَ سَائِرِ أُمَمِ الشّرْکِ، الّذِينَ تَخْفَی أَسْمَاؤُهُمْ وَ صِفَاتُهُمْ، وَ قَدْ أَحْصَيْتَهُمْ بِمَعْرِفَتِکَ، وَ أَشْرَفْتَ عَلَيْهِمْ بِقُدْرَتِکَ.

اللّهُمّ اشْغَلِ الْمُشْرِکِينَ بِالْمُشْرِکِينَ عَنْ تَنَاوُلِ أَطْرَافِ الْمُسْلِمِينَ، وَ خُذْهُمْ بِالنّقْصِ عَنْ تَنَقّصِهِمْ، وَ ثَبّطْهُمْ بِالْفُرْقَهِ عَنِ الِاحْتِشَادِ عَلَيْهِمْ. اللّهُمّ أَخْلِ قُلُوبَهُمْ مِنَ الْأَمَنَهِ، وَ أَبْدَانَهُمْ مِنَ الْقُوّهِ، وَ أَذْهِلْ قُلُوبَهُمْ عَنِ الِاحْتِيَالِ، وَ أَوْهِنْ أَرْکَانَهُمْ عَنْ مُنَازَلَهِ الرّجَالِ، وَ جَبّنْهُمْ عَنْ مُقَارَعَهِ الْأَبْطَالِ، وَ ابْعَثْ عَلَيْهِمْ جُنْداً مِنْ مَلَائِکَتِکَ بِبَأْسٍ مِنْ بَأْسِکَ کَفِعْلِکَ يَوْمَ بَدْرٍ، تَقْطَعُ بِهِ دَابِرَهُمْ وَ تَحْصُدُ بِهِ شَوْکَتَهُمْ، وَ تُفَرّقُ بِهِ عَدَدَهُمْ. اللّهُمّ وَ امْزُجْ مِيَاهَهُمْ بِالْوَبَاءِ، وَ أَطْعِمَتَهُمْ بِالْأَدْوَاءِ، وَ ارْمِ بِلَادَهُمْ بِالْخُسُوفِ، وَ أَلِحّ عَلَيْهَا بِالْقُذُوفِ، وَ افْرَعْهَا بِالْمُحُولِ، وَ اجْعَلْ مِيَرَهُمْ فِی أَحَصّ أَرْضِکَ وَ أَبْعَدِهَا عَنْهُمْ، وَ امْنَعْ حُصُونَهَا مِنْهُمْ، أَصِبْهُمْ بِالْجُوعِ الْمُقِيمِ وَ السّقْمِ الْأَلِيمِ. اللّهُمّ وَ أَيّمَا غَازٍ غَزَاهُمْ مِنْ أَهْلِ مِلّتِکَ، أَوْ مُجَاهِدٍ جَاهَدَهُمْ مِنْ أَتْبَاعِ سُنّتِکَ، لِيَکُونَ دِينُکَ الْأَعْلَی،

و یا آنکه اقرار نمایند که تو هستی خدای یکتایی که خدایی غیر از تو نیست و شریک و مثل نداری.

خدایا این درخواست مرا درباره دشمنانت در هر کجای جهان هستند به اجرا درآور در هند و روم و ترکستان و خزر و حبشه و نوبه و زنگبار و سقالبه و دیالمه و سایر ملت های مشترک آنهایی که نام و نشانشان مخفی است ولی تو از آنها باخبری و به قدرت خویش بر آنها احاطه داری.

الها مشرکین را به مشرکین مشغول کن تا دست درازی به مرزهای مسلمانان نکنند و به ایجاد نقص در آنها از وارد کردن نقص بر مسلمین برحذرشان دار و تفرقه بین آنها بینداز تا هماهنگی علیه مردم مسلمان نداشته باشند.

خدایا دلهایشان از امنیت خالی و بدنهایشان از قوّت تهی فرما و افکارشان را از چاره جویی مضطرب کن و قدمهایشان را از جنگیدن با رجال ما سست گردان و آنها را از جنگ با دلیران به وحشت انداز و همانند روز بدر فرشتگانت را با کوبندگی و سرسختی تمام بر سر آنها فرود آور تا ریشه آنان را قطع و شکوهشان را نابود و بینشان پراکندگی ایجاد کنی.

خدایا آبشان به وبا آلوده ساز و خوردنی هایشان را به امراض گوناگون آمیخته کن و شهرهایشان را فرو بر و پی در پی بر آن شهرها بلا و گرفتاری برسان و آنها را با قحطی و خشکسالی سرکوب کن و آذوقه هایشان را در شهرهای دوردست قرار ده و پناهگاههایشان را در اختیارشان مگذار و آنها را به گرسنگی دائمی و بیماری دردناک مبتلا فرما.

پروردگارا هر رزمنده ای از ملّت تو و یا هر مجاهدی از پیروان مکتب تو که تلاش می کند دینت در مرتبه اعلی و حزبت در نهایت قدرت و بهره ات کاملتر گردد کارش را آسان

وَ حِزْبُکَ الْأَقْوَی وَ حَظّکَ الْأَوْفَی فَلَقّهِ الْیُسْرَ، وَ هَیّئْ لَهُ الْأَمْرَ، وَ تَوَلّهُ بِالنّجحِ، وَ تَخَیّرْ لَهُ الْأَصْحَابَ، وَ اسْتَقْوِ لَهُ الظّهْرَ، وَ أَسْبِغْ عَلَیْهِ فِی النّفَقَهِ، وَ مَتّعْهُ بِالنّشَاطِ، وَ أَطْفِ عَنْهُ حَرَارَهَ الشّوْقِ، وَ أَجِرْهُ مِنْ غَمّ الْوَحْشَهِ، وَ أَنْسِهِ ذِکْرَ الْأَهْلِ وَ الْوَلَدِ. وَ أْثُرْ لَهُ حُسْنَ النّیّهِ، وَ تَوَلّهُ بِالْعَافِیَهِ، وَ أَصْحِبْهُ السّلَامَهَ، وَ أَعْفِهِ مِنَ الْجُبْنِ، وَ أَلْهِمْهُ الْجُرْأَهَ، وَ ارْزُقْهُ الشّدّهَ، وَ أَیّدْهُ بِالنّصْرَهِ، وَ عَلّمْهُ السّیَرَ وَ السّنَنَ، وَ سَدّدْهُ فِی الْحُکْمِ، وَ اعْزِلْ عَنْهُ الرّیَاءَ، وَ خَلّصْهُ مِنَ السّمْعَهِ، وَ اجْعَلْ فِکْرَهُ وَ ذِکْرَهُ وَ ظَعْنَهُ وَ إِقَامَتَهُ، فِیکَ وَ لَکَ. فَإِذَا صَافّ عَدُوّکَ وَ عَدُوّهُ فَقَلّلْهُمْ فِی عَیْنِهِ، وَ صَغّرْ شَأْنَهُمْ فِی قَلْبِهِ، وَ أَدِلْ لَهُ مِنْهُمْ، وَ لَا تُدِلْهُمْ مِنْهُ، فَإِنْ خَتَمْتَ لَهُ بِالسّعَادَهِ، وَ قَضَیْتَ لَهُ بِالشّهَادَهِ فَبَعْدَ أَنْ یَجْتَاحَ عَدُوّکَ بِالْقَتْلِ، وَ بَعْدَ أَنْ یَجْهَدَ بِهِمُ الْأَسْرُ، وَ بَعْدَ أَنْ تَأْمَنَ أَطْرَافُ الْمُسْلِمِینَ، وَ بَعْدَ أَنْ یُوَلّیَ عَدُوّکَ مُدْبِرِینَ. اللّهُمّ وَ أَیّمَا مُسْلِمٍ خَلَفَ غَازِیاً أَوْ مُرَابِطاً فِی دَارِهِ، أَوْ تَعَهّدَ خَالِفِیهِ فِی غَیْبَتِهِ، أَوْ أَعَانَهُ بِطَائِفَهٍ مِنْ مَالِهِ، أَوْ أَمَدّهُ بِعِتَادٍ، أَوْ شَحَذَهُ عَلَی جِهَادٍ، أَوْ أَتْبَعَهُ فِی وَجْهِهِ دَعْوَهً، أَوْ رَعَی لَهُ مِنْ وَرَائِهِ حُرْمَهً، فَ آجِرْ لَهُ مِثْلَ أَجْرِهِ وَزْناً بِوَزْنٍ وَ مِثْلًا بِمِثْلٍ، وَ عَوّضْهُ مِنْ فِعْلِهِ عِوَضاً حَاضِراً یَتَعَجّلُ بِهِ

ص: ۱۷۲

و امورش را مهیّا و پیروزی را برایش به ارمغان آور و یارانی برایش انتخاب کن که بدانها پشتش قوی گردد و جیره اش را فراوان و از شادی و نشاط بهره مندش ساز و حرارت شوق دوستان را در او فرو نشان و از غم تنهایی پناهش ده و یاد زن و فرزند را از دلش بیرون بر.

الها رزمنده ات را به انگیزه و نیت خوب راهنمایی کن و متولّی تندرستی و عافیتش باش و سلامتی را همراهش گردان و او را از ترسیدن معاف دار و جرأت و شهامت را به دلش الهام کن و شدت و قدرت را نصیبش فرما و او را با یاری خود کمک کن و راه و روش جنگیدن را به او بیاموز و در اجرای احکام شرعی درستکارش فرما و ریاکاری و تظاهر را از او بردار و او را برای خودت خالص فرما و از اینکه برای مردم کاری کند برحذر بدار و بدو توفیق ده تا فکر و ذکرش و سفر کردن و در وطن ماندنش فقط در راه تو و برای تو باشد.

هرگاه با دشمن تو و دشمن خودش روبرو شد دشمن را در برابرش کم جلوه بده و مقامشان را در دلش کوچک ساز، رزمنده ات را بر آنها پیروز کن و آنها را بر رزمنده ات پیروز مفرما البته پس از آنکه دشمنت را از پای درآورد و از آنها اسیر بگیرد و ایشان را فلج کند و بعد از آنکه در مرزهای مسلمین امنیت برقرار کرده و باعث فرار دشمن گردیده است.

بارالها هر مسلمانی که در پشت جبهه جانشین رزمندگان می شود و کارخانه رزمندگان را انجام می دهد و از خانواده آنها نگهداری می کند و یا کمک مالی می نماید و یا وسایل جنگی رزمندگان را آماده می سازد و آنها را به جهاد در راه خدا وادار می نماید و یا حداقل به دعاگویی آنها مشغول می شود و در پشت سر رزمنده آبرویش را حفظ می کند به همان اندازه که به رزمندگان مزد و پاداش می دهی به وی نیز پاداش ده.

ص: ۱۷۳

نَفْعَ مَا قَدّمَ وَ سُرُورَ مَا أَتَى بِهِ، إِلَى أَنْ يَنْتَهِيَ بِهِ الْوَقْتُ إِلَى مَا أَجْرَيْتَ لَهُ مِنْ فَضْلِكَ، وَ أَعْدَدْتَ لَهُ مِنْ كَرَامَتِكَ. اللّهُمّ وَ أَيّمَا مُسْلِمٍ أَهَمّهُ أَمْرُ الْإِسْلَامِ، وَ أَحْزَنَهُ تَحَزّبُ أَهْلِ الشّرْكِ عَلَيْهِمْ فَنَوَى غَزْواً، أَوْ هَمّ بِجِهَادٍ فَقَعَدَ بِهِ ضَعْفٌ، أَوْ أَبْطَأَتْ بِهِ فَاقَةٌ، أَوْ أَخّرَهُ عَنْهُ حَادِثٌ، أَوْ عَرَضَ لَهُ دُونَ إِرَادَتِهِ مَانِعٌ فَاكْتُبِ اسْمَهُ فِي الْعَابِدِينَ، وَ أَوْجِبْ لَهُ ثَوَابَ الْمُجَاهِدِينَ، وَ اجْعَلْهُ فِي نِظَامِ الشّهَدَاءِ وَ الصّالِحِينَ. اللّهُمّ صَلّ عَلَى مُحَمّدٍ عَبْدِكَ وَ رَسُولِكَ وَ آلِ مُحَمّدٍ، صَلَاةً عَالِيَةً عَلَى الصّلَوَاتِ، مُشْرِفَةً فَوْقَ التّحِيّاتِ، صَلَاةً لَا يَنْتَهِي أَمَدُهَا، وَ لَا يَنْقَطِعُ عَدَدُهَا كَأَتَمّ مَا مَضَى مِنْ صَلَوَاتِكَ عَلَى أَحَدٍ مِنْ أَوْلِيَائِكَ، إِنّكَ الْمَنّانُ الْحَمِيدُ الْمُبْدِئُ الْمُعِيدُ الْفَعّالُ لِمَا تُرِيدُ.

ص: ۱۷۴

و عوض کـارش را در همین دنیا عطا فرما تا نتیجه کار خود را نسـبت به آنچه انجام داده و شادی کاری که بجا آورده ببینـد تا آن زمان که عمرش به پایان رسد و به آنچه در آخرت از فضل و کرمت برایش در نظر گرفته ای نایل گردد.

بارالها هر مسـلمانی که امر اسلام برایش مهم است و ساخت و ساز اهل کفر نگرانش می کند و تصمیم به شرکت در نبرد دارد ولی به خاطر ضـعف جسـمانی از جنگ باز می مانـد و یا فقر و نـداری او را وادار به درنگ می کنـد و یا حادثه ای او را برای شرکت در جنگ عقب می اندازد و یا برخلاف خواسته اش اتفاقی برایش می افتد و مانع اراده اش می شود، نامش را در زمره عبادت کنندگان ثبت فرما و پاداش مجاهدین در راهت را به وی عطا کن و او را در صف شهداء و صالحین قرار ده.

خـدایا بر بنده ات و رسولت حضـرت محمد و آل محمد درود فرست، درودی که برتر از همه درودها و بالاتر از همه سـتودنها باشد. درودی که پایان نداشـته و شـماره اش قطع نگردد مانند درودهایی که بر یکی از اولیایت در گذشته فرستاده ای زیرا که تو بسیار بخشنده و ستوده و به وجود آورنده و زنده کننده ای و هرچه را اراده کنی بجا خواهی آورد.

(۲۸) وَ کَانَ مِنْ دُعَائِهِ عَلَیْهِ السّلَامُ مُتَفَزّعاً إِلَی اللّهِ عَزّ وَ جَلّ

اللّهُمّ إِنّی أَخْلَصْتُ بِانْقِطَاعِی إِلَیْکَ، وَ أَقْبَلْتُ بِکُلّی عَلَیْکَ، وَ صَرَفْتُ وَجْهِی عَمّنْ یَحْتَاجُ إِلَی رِفْدِکَ. وَ قَلَبْتُ مَسْأَلَتِی عَمّنْ لَمْ یَسْتَغْنِ عَنْ فَضْلِکَ وَ رَأَیْتُ أَنّ طَلَبَ الْمُحْتَاجِ إِلَی الْمُحْتَاجِ سَفَهٌ مِنْ رَأْیِهِ وَ ضَلّةٌ مِنْ عَقْلِهِ. فَکَمْ قَدْ رَأَیْتُ -یَا إِلَهِی!- مِنْ أُنَاسٍ طَلَبُوا الْعِزّ بِغَیْرِکَ فَذَلّوا، وَ رَامُوا الثّرْوَهَ مِنْ سِوَاکَ فَافْتَقَرُوا، وَ حَاوَلُوا الِارْتِفَاعَ فَاتّضَعُوا، فَصَحّ بِمُعَایَنَهِ أَمْثَالِهِمْ حَازِمٌ وَفّقَهُ اعْتِبَارُهُ، وَ أَرْشَدَهُ إِلَی طَرِیقِ صَوَابِهِ اخْتِیَارُهُ، فَأَنْتَ یَا مَوْلَایَ دُونَ کُلّ مَسْئُولٍ مَوْضِعُ مَسْأَلَتِی، وَ دُونَ کُلّ مَطْلُوبٍ إِلَیْهِ وَلِیّ حَاجَتِی، أَنْتَ الْمَخْصُوصُ قَبْلَ کُلّ مَدْعُوٍّ بِدَعْوَتِی، لَا یَشْرَکُکَ أَحَدٌ فِی رَجَائِی، وَ لَا یَتّفِقُ أَحَدٌ مَعَکَ فِی دُعَائِی، وَ لَا یَنْظِمُهُ وَ إِیّاکَ نِدَائِی

لَکَ -یَا إِلَهِی- وَحْدَانِیّهٌ

ص: ۱۷۶

بریدن از خلق و اتکال بر پروردگار

پروردگارا با بریدن از خلق و اتکال بر تو خود را خالص کرده ام و با همه وجودم به تو رو آورده ام و از آنکه به تو محتاج است خواهش نمی کنم و درخواستم را از کسی که از احسانت بی نیاز نیست برگردانیده ام و دیدم که درخواست حاجت از کسی که خود محتاج است سفاهت و دیوانگی است.

خدای من چه انسان هایی را دیدم که از غیر تو درخواست نمودند و ذلیل شدند و از غیر تو مطالبه ثروت و مال دنیا کردند و فقیر شدند و از غیر تو طلب بالا رفتن و ترقی را نمودند و ضایع شدند. بنابراین با مشاهده این نوع افراد دوراندیشی انسان های آگاه کار صحیح و پسندیده ای است و این دوراندیشی و اتکال بر پروردگار او را به راه درست رهبری خواهد کرد.

پس مولای من تنها تویی پاسخ گوی مشکلات من و نه هرکه از او سئوال می شود و تو رواکننده خواهشم هستی و نه هرکه از او درخواست می شود.

خدایا تو پیش از هرکه خوانده می شود به دعاء من اختصاص داده شده ای و هیچکس در امیدم به تو سهمی ندارد و در خواندنم با تو برابر نمی گردد و دعایم کسی را با تو یکسان قرار نمی دهد.

ص: ۱۷۷

الْعَدَدِ، وَ مَلَكَهُ الْقُدْرَهِ الصّـِمَدِ، وَ فَضِـيلَهُ الْحَوْلِ وَ الْقُوّهِ، وَ دَرَجَهُ الْعُلُوّ وَ الرّفْعَهِ. وَ مَنْ سِوَاکَ مَرْحُومٌ فِی عُمُرِهِ، مَغْلُوبٌ عَلَی أَمْرِهِ، مَقْهُورٌ عَلَی شَأْنِهِ، مُخْتَلِفُ الْحَالَاتِ، مُتَنَقّلٌ فِی الصّفَات، فَتَعَالَیْتَ عَنِ الْأَشْبَاهِ وَ الْأَضْدَادِ، وَ تَکَبّرْتَ عَنِ الْأَمْثَالِ وَ الْأَنْدَادِ، فَسُبْحَانَکَ لَا إِلَهَ إِلّا أَنْتَ.

خداونـدا عدد یک و یکتایی مخصوص توست و صـفت قدرت صـمدانی از آن توست و فضـیلت حول و قوّه و درجه بلندی و برتری برای تو می باشد.

و هرکه غیر از تو در تمـامی عمرش نیازمنـد رحمت است و در وضـعی که هست مغلوب و مقهور است، حالاتش متفاوت و از جهت صفات در حال انتقال است.

و تو برتر از آنی که شبیه ها و یا اضداد داشـته باشی و تو بزرگتر از آنی که کسی همتا و مانندت گردد پس منزّهی تو و نیست خدایی غیر از تو.

ص: ۱۷۹

(۲۹) وَ كَانَ مِنْ دُعَائِهِ عَلَيْهِ السّلَامُ إِذَا قُتِّرَ عَلَيْهِ الرِّزْقُ

اللّهُمّ إِنّكَ ابْتَلَيْتَنَا فِی أَرْزَاقِنَا بِسُوءِ الظّنّ، وَ فِی آجَالِنَا بِطُولِ الْأَمَلِ حَتّی الْتَمَسْنَا أَرْزَاقَکَ مِنْ عِنْدِ الْمَرْزُوقِینَ، وَ طَمِعْنَا بِ آمَالِنَا فِی أَعْمَارِ الْمُعَمّرِينَ.

فَصَلّ عَلَی مُحَمّدٍ وَ آلِهِ، وَ هَبْ لَنَا يَقِيناً صَادِقاً تَكْفِينَا بِهِ مِنْ مَئُونَهِ الطّلَبِ، وَ أَلْهِمْنَا ثِقَهً خَالِصَهً تُعْفِينَا بِهَا مِنْ شِدّهِ النّصَبِ، وَ اجْعَلْ مَا صَرّحْتَ بِهِ مِنْ عِدَتِكَ فِی وَحْيِكَ، وَ أَتْبَعْتَهُ مِنْ قَسَمِكَ فِی كِتَابِكَ، قَاطِعاً لِاهْتِمَامِنَا بِالرّزْقِ الّذِی تَكَفّلْتَ بِهِ، وَ حَسْماً لِلِاشْتِغَالِ بِمَا ضَمِنْتَ الْكِفَايَهَ لَهُ، فَقُلْتَ وَ قَوْلُكَ الْحَقّ الْأَصْدَقُ، وَ أَقْسَمْتَ وَ قَسَمُكَ الْأَبَرّ الْأَوْفَی «وَ فِی السّمَاءِ رِزْقُكُمْ وَ مَا تُوعَدُونَ»، ثُمّ قُلْتَ: «فَوَ رَبّ السّمَاءِ وَ الْأَرْضِ إِنّهُ لَحَقّ مِثْلَ مَا أَنّكُمْ تَنْطِقُونَ».

ص: ۱۸۰

در موقعی که وضع اقتصادی حضرت ضعیف می باشد

خداونـدا تو ما را در مورد مسائل اقتصادی خویش به سوءظن و در دوران عمرمان به آرزوی طولانی امتحان کردی تا آنجا که به سـراغ روزی خوارانت رفتیم و از آنها کمک گرفتیم و به خاطر همین آرزوهای طولانی به آنهایی که عمر دراز کردند طمع نمودیم.

پس بر محمد و آل او درود فرست و به ما یقین درستی عطا فرما تا به وسیله آن از سختی طلب ما را کفایت کنی و به ما اعتماد خالصی عنایت فرما تا به واسطه آن از رنج طلب نگاهمان داری.

خـدایا آنچه را به توسـط وحی ات وعـده داده ای و در کتـاب خویش به دنبـالش قسم یـاد کرده ای و به طور قطع روزی ما را تکفّـل نموده ای و مـا را بـا همین ضـمانت در کفـالت روزیمـان به کـار و اشـتغال واداشـته ای برایمان مقرر فرما، و گفته ای و گفتارت حق و راسترین گفتار است و قسم خورده ای و قسـمت از هر قسـمی نیکوتر و وفاکننـده تر است «و فرموده ای: روزی شما و آنچه بدان وعده داده شده در آسـمان است.» سپس فرموده ای: قسم به پروردگار آسمان و زمین که آن وعده حق است همانند آنکه شما سخن می گویید.

ص: ۱۸۱

(۳۰) وَ كَانَ مِنْ دُعَائِهِ عَلَيْهِ السّلَامُ فِی الْمَعُونَهِ عَلَی قَضَاءِ الدّيْنِ

اللّهُمّ صَلّ عَلَی مُحَمّدٍ وَ آلِهِ، وَ هَبْ لِیَ الْعَافِيَهَ مِنْ دَيْنٍ تُخْلِقُ بِهِ وَجْهِی، وَ يَحَارُ فِيهِ ذِهْنِی، وَ يَتَشَعّبُ لَهُ فِكْرِی، وَ يَطُولُ بِمُمَارَسَتِهِ شُغْلِی. وَ أَعُوذُ بِكَ، يَا رَبّ، مِنْ هَمّ الدّيْنِ وَ فِكْرِهِ، وَ شُغْلِ الدّيْنِ وَ سَهَرِهِ، فَصَلّ عَلَی مُحَمّدٍ وَ آلِهِ، وَ أَعِذْنِی مِنْهُ، وَ أَسْتَجِيرُ بِكَ، يَا رَبّ، مِنْ ذِلّتِهِ فِی الْحَيَاهِ، وَ مِنْ تَبِعَتِهِ بَعْدَ الْوَفَاهِ، فَصَلّ عَلَی مُحَمّدٍ وَ آلِهِ، وَ أَجِرْنی مِنْهُ بِوُسْعٍ فَاضِلٍ أَوْ كَفَافٍ وَاصِلٍ. اللّهُمّ صَلّ عَلَی مُحَمّدٍ وَ آلِهِ، وَ احْجُبْنِی عَنِ السّرَفِ وَ الِازْدِيَادِ، وَ قَوّمْنِی بِالْبَذْلِ وَ الِاقْتِصَادِ، وَ عَلّمْنِی حُسْنَ التّقْدِيرِ، وَ اقْبِضْنِی بِلُطْفِكَ عَنِ التّبْذِيرِ، وَ أَجْرِ مِنْ أَسْبَابِ الْحَلَالِ أَرْزَاقِی، وَ وَجّهْ فِی أَبْوَابِ الْبِرّ إِنْفَاقِی، وَ ازْوِ عَنّی مِنَ الْمَالِ مَا يُحْدِثُ لِی مَخِيلَهً أَوْ تَأَدّياً إِلَی بَغْيٍ أَوْ مَا أَتَعَقّبُ مِنْهُ طُغْيَاناً.

کمک خواستن برای پرداخت قرض

پروردگارا بر محمد و آل او درود فرست، و مرا از زیربار قرضـی که سبب آبروریزی ام شود و ذهنم را مشغول دارد و فکرم را پریشان کند و چاره اندیشی مرا طولانی سازد رهایی بخش.

خـدایا به تو پناه می برم از انـدوه قرض و فکر کردن درباره آن و از کار قرض و بی خوابی که همراه دارد پس بر محمـد و آل او درود فرست و مرا از قرض پناهم ده و از تو مـدد می جویم ای پروردگارم از ذلت و زبونی قرض در زندگی و از تبعات آن پس از مرگ پس بر محمد و آل او درود فرست و مرا به روزی فراوان یا به اندازه کفاف و در دسترس برخوردار فرما.

الها بر محمـد و آل او درود فرست و مرا از اسـراف و زیاده روی بازدار و به بـذل و بخشـش و رعایت اقتصاد مقاومم ساز. و به من عقل معاش ده و اقتصاد سالم را بیاموز و به لطفت مرا از زیاده روی در صـرف مال برحذر دار و روزی ام را از طریق حلال به جریان انـداز و توفیقم ده تا انفاق و خرج کردنم در راه خیر باشـد و آن ثروتی که باعث شود که مغرور شوم و طغیان کنم و دیگران را مورد ستم خویش قرار دهم از من بگیر.

ص: ۱۸۳

اللّهُـمّ حَبِّبْ إِلَىّ صُحْبَةَ الْفُقَرَاءِ، وَ أَعِنّى عَلَى صُحْبَتِهِمْ بِحُسْنِ الصّبْرِ، وَ مَا زَوَيْتَ عَنّى مِنْ مَتَاعِ الـدّنْيَا الْفَانِيَةِ فَاذْخَرْهُ لِى فِى خَزَائِنِكَ الْبَاقِيَةِ، وَ اجْعَلْ مَا خَوّلْتَنِى مِنْ حُطَامِهَا، وَ عَجّلْتَ لِى مِنْ مَتَاعِهَا بُلْغَةً إِلَى جِوَارِكَ وَ وُصْلَةً إِلَى قُرْبِكَ وَ ذَرِيعَةً إِلَى جَنّتِكَ، إِنّكَ ذُو الْفَضْلِ الْعَظِيمِ، وَ أَنْتَ الْجَوَادُ الْكَرِيمُ.

ص: ۱۸۴

پروردگارا علاقه هم صحبتی با فقراء را در دلم انداز و در این مسیر صبر نیکو به من عطا فرما و آنچه از متاع بی ارزش و نابود شدنی دنیا از من گرفتی آنها را برای جهان آخرت برایم ذخیره نما و آنچه از دارایی دنیا به من عنایت کرده ای و آنچه از مال دنیا برایم پیش انداخته ای وسیله رسیدن به جوار رحمتت و پیوستن به قربت و راهی به سوی بهشتت قرار ده زیرا که تو صاحب فضل و کرم بزرگی هستی و تویی جواد و کریم.

ص: ۱۸۵

(۳۱) وَ كَانَ مِنْ دُعَائِهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ فِی ذِكْرِ التَّوْبَهِ وَ طَلَبِهَا

اللَّهُمَّ يَا مَنْ لَا يَصِفُهُ نَعْتُ الْوَاصِفِينَ، وَ يَا مَنْ لَا يُجَاوِزُهُ رَجَاءُ الرَّاجِينَ، وَ يَا مَنْ لَا يَضِيعُ لَدَيْهِ أَجْرُ الْمُحْسِنِينَ، وَ يَا مَنْ هُوَ مُنْتَهَى خَوْفِ الْعَابِدِينَ، وَ يَا مَنْ هُوَ غَايَهُ خَشْيَهِ الْمُتَّقِينَ، هَذَا مَقَامُ مَنْ تَدَاوَلَتْهُ أَيْدِی الذُّنُوبِ، وَ قَادَتْهُ أَزِمَّهُ الْخَطَايَا، وَ اسْتَحْوَذَ عَلَيْهِ الشَّيْطَانُ، فَقَصَّرَ عَمَّا أَمَرْتَ بِهِ تَفْرِيطاً، وَ تَعَاطَى مَا نَهَيْتَ عَنْهُ تَغْرِيراً، كَالْجَاهِلِ بِقُدْرَتِكَ عَلَيْهِ، أَوْ كَالْمُنْكِرِ فَضْلَ إِحْسَانِكَ إِلَيْهِ حَتَّى إِذَا انْفَتَحَ لَهُ بَصَرُ الْهُدَى، وَ تَقَشَّعَتْ عَنْهُ سَحَائِبُ الْعَمَى، أَحْصَى مَا ظَلَمَ بِهِ نَفْسَهُ، وَ فَكَّرَ فِيمَا خَالَفَ بِهِ رَبَّهُ، فَرَأَى كَبِيرَ عِصْيَانِهِ كَبِيراً وَ جَلِيلَ مُخَالَفَتِهِ جَلِيلًا، فَأَقْبَلَ نَحْوَكَ مُؤَمِّلًا لَكَ، مُسْتَحْيِياً مِنْكَ، وَ وَجَّهَ رَغْبَتَهُ إِلَيْكَ ثِقَهً بِكَ، فَأَمَّكَ بِطَمَعِهِ يَقِيناً، وَ قَصَدَكَ بِخَوْفِهِ إِخْلَاصاً، قَدْ خَلَا

درخواست توفیق توبه

خدایا، ای کسی که توصیف کنندگانت قادر به وصفت نیستند و ای آنکه امید امیدواران از او تجاوز نمی کند و ای کسی که در محضرش اجر نیکوکاران ضایع نمی گردد و ای آنکه اهل عبادت از او بیم دارند و اهل تقوی از او در خوف و خشیت می باشند.

بارالها در درگاهت کسی ایستاده که دست های گنهکارش را به سویت باز نموده و خطاها وی را بدینجا کشانده اند و شیطان بر او غلبه نموده و نسبت به آنچه فرمان داده ای سهل انگاری کرده و آنچه نهی کرده ای از روی غرور انجام داده. همانند کسی که به توانایی ات نادان بوده و یا مثل کسی که منکر فضل و احسانت به او بوده تا آنجا که دیده هدایت برایش گشوده شده و ابرهای کوردلی از مقابلش کنار رفته و به شمارش ظلم بر نفس خویش اقدام نموده و به آنچه با خدای خویش مخالفت کرده به فکر فرو رفته و گناه بزرگش را بزرگ و مخالفت عظیمش را عظیم دیده است. به امیدی به تو روی آورده در حالی که از رویت شرمنده است و به خاطر اطمینان به تو به سویت متمایل گشته و با باوری محکم طمع به تو نموده و از روی اخلاص با ترسش قصد تو کرده.

ص: ۱۸۷

طَمَعُهُ مِنْ كُلِّ مَطْمُوعٍ فِيهِ غَيْرِكَ، وَ أَفْرَخَ رَوْعُهُ مِنْ كُلِّ مَحْذُورٍ مِنْهُ سِوَاكَ، فَمَثَلَ بَيْنَ يَدَيْكَ مُتَضَرِّعاً، وَ غَمَّضَ بَصَرَهُ إِلَى الْأَرْضِ مُتَخَشِّعاً، وَ طَأْطَأَ رَأْسَهُ لِعِزَّتِكَ مُتَذَلِّلًا، وَ أَبَثَّكَ مِنْ سِرِّهِ مَا أَنْتَ أَعْلَمُ بِهِ مِنْهُ خُضُوعاً، وَ عَدَّدَ مِنْ ذُنُوبِهِ مَا أَنْتَ أَحْصَى لَهَا خُشُوعاً، وَ اسْتَغَاثَ بِكَ مِنْ عَظِيمِ مَا وَقَعَ بِهِ فِي عِلْمِكَ، وَ قَبِيحِ مَا فَضَحَهُ فِي حُكْمِكَ، مِنْ ذُنُوبٍ أَدْبَرَتْ لَذَّاتُهَا فَذَهَبَتْ، وَ أَقَامَتْ تَبِعَاتُهَا فَلَزِمَتْ، لَا يُنْكِرُ -يَا إِلَهِي- عَدْلَكَ إِنْ عَاقَبْتَهُ، وَ لَا يَسْتَعْظِمُ عَفْوَكَ إِنْ عَفَوْتَ عَنْهُ وَ رَحِمْتَهُ، لِأَنَّكَ الرَّبُّ الْكَرِيمُ الَّذِي لَا يَتَعَاظَمُهُ غُفْرَانُ الذَّنْبِ الْعَظِيمِ. اللَّهُمَّ فَهَا أَنَا ذَا قَدْ جِئْتُكَ مُطِيعاً لِأَمْرِكَ فِيمَا أَمَرْتَ بِهِ مِنَ الدُّعَاءِ، مُتَنَجِّزاً وَعْدَكَ فِيمَا وَعَدْتَ بِهِ مِنَ الْإِجَابَةِ، إِذْ تَقُولُ: «ادْعُونِي أَسْتَجِبْ لَكُمْ». اللَّهُمَّ فَصَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ الْقَنِي بِمَغْفِرَتِكَ كَمَا لَقِيتُكَ بِإِقْرَارِي، وَ ارْفَعْنِي عَنْ مَصَارِعِ الذُّنُوبِ كَمَا وَضَعْتُ لَكَ نَفْسِي، وَ اسْتُرْنِي بِسِتْرِكَ كَمَا تَأَنَّيْتَنِي عَنِ الِانْتِقَامِ مِنِّي. اللَّهُمَّ وَ ثَبِّتْ فِي طَاعَتِكَ نِيَّتِي، وَ أَحْكِمْ فِي عِبَادَتِكَ بَصِيرَتِي، وَ وَفِّقْنِي مِنَ الْأَعْمَالِ لِمَا تَغْسِلُ بِهِ دَنَسَ الْخَطَايَا عَنِّي، وَ تَوَفَّنِي عَلَى مِلَّتِكَ وَ مِلَّهِ نَبِيِّكَ مُحَمَّدٍ -عَلَيْهِ السَّلَامُ- إِذَا تَوَفَّيْتَنِي. اللَّهُمَّ إِنِّي أَتُوبُ إِلَيْكَ فِي

در حالی که دل او از هر طمعی نسبت به غیر تو خالی است و از هرچه ترس آور است جز ترس از تو ندارد.

الها این بندگان گنهکار در حال گریه و زاری به درگاهت ایستاده و از روی خشوع چشم به زمین دوخته و ذلیلانه سر به زیر افکنده و با خضوع راز دلش را که بدان آگاه تری آشکار نموده و با خشوع تعداد گناهانش که تعدادش نزدت بهتر روشن است شمرده و نسبت به گناهان بزرگی که مرتکب شده به درگاهت استغانه نموده، همان گناهانی که در علم تو او را تباه ساخته و در فرمان تو او را رسوا ساخته و همان گناهانی که لذاتش گذشته و تبعات و گرفتاری هایش باقی مانده.

ای خدای من اگر این بنده گنهکارت را کیفر دهی عدلت را انکار نمی کند و اگر از وی درگذری و به او رحمت فرستی عفو تو را به خاطر رحمت واسعه ات بزرگ نمی شمارد چه آنکه تو آن پروردگار کریمی که آمرزش گناه بزرگ در نظرت بزرگ جلوه نمی کند.

خدایا اینک این منم که به قصد اطاعت فرمانت درخصوص دعا که بدان امر فرموده ای به حضورت آمده ام در حالی که قاطعانه می خواهم به وعده ات در مسئله استجابت دعا وفا کنی آنجا که می فرمایی «مرا بخوانید تا اجابت کنم شما را».

بارالها بر محمد و آل او درود فرست و مرا مشمول رحمتت گردان همان طور که من با اعتراف به گناه خود روی به تو آورده ام و مرا از ذلت گناهان بالاـ بر همان گونه که خود را ذلیل تو کرده ام و مرا در پرده رحمتت بپوشان همان طور که در انتقام گرفتن از من درنگ نمودی.

خدایا نیتم را در فرمانبری ات ثابت بدار و بصیرت و آگاهی ام را در بندگی ات استوار گردان و مرا به کارهایی توفیق ده که به وسیله آنها از چرک گناهان پاکیزه ام گردانی و در هنگام مرگ به دین خودت و آئین حضرت محمد صلی الله علیه و آله و سلّم جانم را بگیری.

مَقَامِی هَذَا مِنْ کَبَائِرِ ذُنُوبِی وَ صَغَائِرِهَا، وَ بَوَاطِنِ سَیِّئَاتِی وَ ظَوَاهِرِهَا، وَ سَوَالِفِ زَلَّاتِی وَ حَوَادِثِهَا، تَوْبَهَ مَنْ لَا یُحَدِّثُ نَفْسَهُ بِمَعْصِیَهٍ، وَ لَا یُضْمِرُ أَنْ یَعُودَ فِی خَطِیئَهٍ، وَ قَدْ قُلْتَ -یَا إِلَهِی- فِی مُحْکَمِ کِتَابِکَ: إِنَّکَ تَقْبَلُ التَّوْبَهَ عَنْ عِبَادِکَ، وَ تَعْفُو عَنِ السَّیِّئَاتِ، وَ تُحِبُّ التَّوَّابِینَ، فَاقْبَلْ تَوْبَتِی کَمَا وَعَدْتَ، وَ اعْفُ عَنْ سَیِّئَاتِی کَمَا ضَمِنْتَ، وَ أَوْجِبْ لِی مَحَبَّتَکَ کَمَا شَرَطْتَ، وَ لَکَ -یَا رَبِّ- شَرْطِی أَلَّا أَعُودَ فِی مَکْرُوهِکَ، وَ ضَمَانِی أَنْ لَا أَرْجِعَ فِی مَذْمُومِکَ، وَ عَهْدِی أَنْ أَهْجُرَ جَمِیعَ مَعَاصِیکَ. اللَّهُمَّ إِنَّکَ أَعْلَمُ بِمَا عَمِلْتُ فَاغْفِرْ لِی مَا عَلِمْتَ، وَ اصْرِفْنِی بِقُدْرَتِکَ إِلَی مَا أَحْبَبْتَ. اللَّهُمَّ وَ عَلَیَّ تَبِعَاتٌ قَدْ حَفِظْتُهُنَّ، وَ تَبِعَاتٌ قَدْ نَسِیتُهُنَّ، وَ کُلُّهُنَّ بِعَیْنِکَ الَّتِی لَا تَنَامُ، وَ عِلْمِکَ الَّذِی لَا یَنْسَی، فَعَوِّضْ مِنْهَا أَهْلَهَا، وَ احْطُطْ عَنِّی وِزْرَهَا، وَ خَفِّفْ عَنِّی ثِقْلَهَا، وَ اعْصِمْنِی مِنْ أَنْ أُقَارِفَ مِثْلَهَا.

اللَّهُمَّ وَ إِنَّهُ لَا وَفَاءَ لِی بِالتَّوْبَهِ إِلَّا بِعِصْمَتِکَ، وَ لَا اسْتِمْسَاکَ بِی عَنِ الْخَطَایَا إِلَّا عَنْ قُوَّتِکَ، فَقَوِّنِی بِقُوَّهٍ کَافِیَهٍ، وَ تَوَلَّنِی بِعِصْمَهٍ مَانِعَهٍ. اللَّهُمَّ أَیُّمَا عَبْدٍ تَابَ إِلَیْکَ وَ هُوَ فِی عِلْمِ الْغَیْبِ عِنْدَکَ فَاسِخٌ لِتَوْبَتِهِ، وَ عَائِدٌ فِی ذَنْبِهِ وَ خَطِیئَتِهِ، فَإِنِّی أَعُوذُ بِکَ أَنْ أَکُونَ کَذَلِکَ، فَاجْعَلْ تَوْبَتِی هَذِهِ

بـار پروردگـارا در این حـالی که هسـتم به سـویت توبه می نمـایم، توبه از گناهـان بزرگ و گناهـان کوچکم و از لغزش هـای پنهانی و آشـکارم و زشـتکاری های گذشـته و حالم مانند توبه کاری که خاطره هیچ معصـیتی را از فکر و ذهنش و از صـفحه دلش نمی گذراند و لحظه ای نمی اندیشد که دوباره به خطایش برگردد.

و تو ای خـدای من در کتاب محکم و اسـتوار خود فرموده ای که توبه را از بنـدگانت می پذیری و از گناهانشان می گذری و توبه کاران مداوم را دوست می داری. پس توبه ام را بپذیر همان طور که وعده داده ای و مرا عفو کن همان گونه که ضمانت کرده ای و همان طور که شرط کرده ای محبت و دوستی خود را برای من واجب گردان.

پروردگارم، شـرط من با تو این است که آنچه تو نمی پسـندیدی بـدان بازنگردم و تعهّـد من آنکه به کاری که نزد تو مـذموم است رجوع ننمایم و پیمان من اینکه از جمیع گناهان دوری گزینم.

خداونـدا تـو بـه آنچـه مـن انجـام داده ام دانـاتری، پس آنچـه از مـن می دانی ببخش و بـه نیرویـت مرا بـه آنچـه دوست داری بازگردان.

الهـا بر گردن من بـار معاصـی و لغزش هایی است که بعضـی را یاد دارم و بعضـی را فراموش کرده ام و همه آنها مقابل چشـم توست که هیچ گاه به خواب نمی رود و در نزد علم توست که هیچ وقت به فراموشی سپرده نمی شود.

پس در برابر آن گرفتاری ها به صاحبانش عوض ده و سـنگینی آنها را از دوش من بردار و بارم را سـبک کن و مرا از اینکه به امثال آن گرفتاری ها نزدیک و آلوده شوم حفظ کن.

پروردگارا حقیقت این است که من وفادار به توبه نمی مانم مگر به حفظ و نگهـداری تو و جز با نیرویت توانایی ترک گناه را ندارم پس مرا به نیرویی کافی نیرومند گردان و با حفظی که مرا مانع از گناه می شود سرپرستی ام فرما.

الها هر بنـده ای که توبه کرده و به سویت آمده در حالی که تو براساس علم غیبت می دانی که او توبه شـکن است و دوباره به گناه خویش باز می گردد، اینک من به تو پناه می برم که این گونه باشم.

ص: ۱۹۱

تَوْبَهً لَا أَحْتَاجُ بَعْدَهَا إِلَى تَوْبَهٍ، تَوْبَهً مُوجِبَهً لِمَحْوِ مَا سَلَفَ، وَ السَّلَامَهِ فِيمَا بَقِیَ. اللَّهُمَّ إِنِّی أَعْتَذِرُ إِلَیْکَ مِنْ جَهْلِی، وَ أَسْتَوْهِبُکَ سُوءَ فِعْلِی، فَاضْمُمْنِی إِلَی کَنَفِ رَحْمَتِکَ تَطَوُّلًا، وَ اسْتُرْنِی بِسِتْرِ عَافِیَتِکَ تَفَضُّلًا. اللَّهُمَّ وَ إِنِّی أَتُوبُ إِلَیْکَ مِنْ کُلِّ مَا خَالَفَ إِرَادَتَکَ، أَوْ زَالَ عَنْ مَحَبَّتِکَ، مِنْ خَطَرَاتِ قَلْبِی، وَ لَحَظَاتِ عَیْنِی، وَ حِکَایَاتِ لِسَانِی، تَوْبَهً تَسْلَمُ بِهَا کُلُّ جَارِحَهٍ عَلَی حِیَالِهَا مِنْ تَبِعَاتِکَ، وَ تَأْمَنُ مِمَّا یَخَافُ الْمُعْتَدُونَ مِنْ أَلِیمِ سَطَوَاتِکَ. اللَّهُمَّ فَارْحَمْ وَحْدَتِی بَیْنَ یَدَیْکَ، وَ وَجِیبَ قَلْبِی مِنْ خَشْیَتِکَ، وَ اضْطِرَابَ أَرْکَانِی مِنْ هَیْبَتِکَ، فَقَدْ أَقَامَتْنِی یَا رَبِّ! ذُنُوبِی مَقَامَ الْخِزْیِ بِفِنَائِکَ، فَإِنْ سَکَتُّ لَمْ یَنْطِقْ عَنِّی أَحَدٌ، وَ إِنْ شَفَعْتُ فَلَسْتُ بِأَهْلِ الشَّفَاعَهِ. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ شَفِّعْ فِی خَطَایَایَ کَرَمَکَ، وَ عُدْ عَلَی سَیِّئَاتِی بِعَفْوِکَ، وَ لَا تَجْزِنِی جَزَائِی مِنْ عُقُوبَتِکَ، وَ ابْسُطْ عَلَیَّ طَوْلَکَ، وَ جَلِّلْنِی بِسِتْرِکَ، وَ افْعَلْ بِی فِعْلَ عَزِیزٍ تَضَرَّعَ إِلَیْهِ عَبْدٌ ذَلِیلٌ فَرَحِمَهُ، أَوْ غَنِیٍّ تَعَرَّضَ لَهُ عَبْدٌ فَقِیرٌ فَنَعَشَهُ. اللَّهُمَّ لَا خَفِیرَ لِی مِنْکَ فَلْیَخْفُرْنِی عِزُّکَ، وَ لَا شَفِیعَ لِی إِلَیْکَ فَلْیَشْفَعْ لِی فَضْلُکَ، وَ قَدْ أَوْجَلَتْنِی خَطَایَایَ فَلْیُؤْمِنِّی عَفْوُکَ. فَمَا کُلُّ مَا نَطَقْتُ بِهِ عَنْ

پس توبه مرا توبه ای قرار ده که پس از آن، نیازی به توبه ای دیگر نداشته و باعث محو گناهان گذشته و سالم ماندن در بقیه روزهای عمرم باشند.

پروردگارا درباره نادانی خویش از تو معذرت می خواهم و آرزومندم که بدرفتاری مرا ببخشی پس از روی لطف و کرمت مرا در پناه رحمتت قرار ده و از روی فضل و بزرگواری ات مرا با پوشش عافیتت بپوشان.

خدایا از آنچه برخلاف اراده ات عمل کرده ام به درگاهت توبه می کنم، از قبیل اندیشه های دل و نگاه های زیرچشمی و حرف هایی که زده ام، توبه ای که بر اثر آن، یک یک اعضا و جوارحم به طور جداگانه از عقوبت های تو سالم بماند و از قهرها و سختگیری های دردناکت که بیدادگران از آن می هراسند آسوده باشند.

پروردگارا اینک به تنهایی ام در پیشگاهت و بر تپش قلبم از ترس تو و لرزه اعضای بدنم از هیبتت بر من رحم کن زیرا ای خدای من گناهانم مرا در درگاهت به زبونی کشانده و اگر خاموش شوم کسی درباره ام حرف نمی زند و اگر به جستجوی واسطه و شفیعی برخیزم سزاوار شفاعت نیستم.

بارالها بر محمد و آل او درود فرست و کرمت را در لغزش هایم شفیع گردان و به وسیله عفو و گذشت خود گناهانم را ببخش و مرا به مجازاتی که سزاوار آن هستم و آن عذاب توست مجازاتم مفرما. و چتر احسانت را بر سرم بگستران و مرا به پوشش خویش بپوشان، و با من همانند شخص قدرتمندی که بنده ای ذلیل زاری کنان به درگاهش شتافته و آنگاه آن قدرتمند او را مورد لطف و رحمت خویش قرار داده رفتار فرما و یا همانند توانگری برخورد کن که بنده ای فقیر به وی روی آورده و آن توانگر او را از خاک برداشته و نیازش را رفع می نماید.

پروردگارا مرا از عذاب تو پناهی نیست بنابراین عزّتت پناهگاه من است و مرا به سوی تو شفیعی نیست پس فضل تو باید شفیعم شود و گناهانم مرا ترسانیده پس عفو تو باید امانم دهد.

جَهْلٍ مِنّی بِسُوءِ أَثَرِی، وَ لَا نِسْیَانٍ لِمَا سَبَقَ مِنْ ذَمِیمِ فِعْلِی، لَکِنْ لِتَسْمَعَ سَمَاؤُکَ وَ مَنْ فِیهَا وَ أَرْضُکَ وَ مَنْ عَلَیْهَا مَا أَظْهَرْتُ لَکَ مِنَ النَّدَمِ، وَ لَجَأْتُ إِلَیْکَ فِیهِ مِنَ التَّوْبَهِ، فَلَعَلَّ بَعْضَهُمْ بِرَحْمَتِکَ یَرْحَمُنِی لِسُوءِ مَوْقِفِی، أَوْ تُدْرِکُهُ الرِّقَّهُ عَلَیَّ لِسُوءِ حَالِی فَیَنَالَنِی مِنْهُ بِدَعْوَهٍ هِیَ أَسْمَعُ لَدَیْکَ مِنْ دُعَائِی، أَوْ شَفَاعَهٍ أَوْکَدُ عِنْدَکَ مِنْ شَفَاعَتِی، تَکُونُ بِهَا نَجَاتِی مِنْ غَضَبِکَ وَ فَوْزَتِی بِرِضَاکَ. اللَّهُمَّ إِنْ یَکُنِ النَّدَمُ تَوْبَهً إِلَیْکَ فَأَنَا أَنْدَمُ النَّادِمِینَ، وَ إِنْ یَکُنِ التَّرْکُ لِمَعْصِیَتِکَ إِنَابَهً فَأَنَا أَوَّلُ الْمُنِیبِینَ، وَ إِنْ یَکُنِ الِاسْتِغْفَارُ حِطَّهً لِلذُّنُوبِ فَإِنِّی لَکَ مِنَ الْمُسْتَغْفِرِینَ. اللَّهُمَّ فَکَمَا أَمَرْتَ بِالتَّوْبَهِ، وَ ضَمِنْتَ الْقَبُولَ، وَ حَثَثْتَ عَلَی الدُّعَاءِ، وَ وَعَدْتَ الْإِجَابَهَ، فَصَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ اقْبَلْ تَوْبَتِی، وَ لَا تَرْجِعْنِی مَرْجِعَ الْخَیْبَهِ مِنْ رَحْمَتِکَ، إِنَّکَ أَنْتَ التَّوَّابُ عَلَی الْمُذْنِبِینَ، وَ الرَّحِیمُ لِلْخَاطِئِینَ الْمُنِیبِینَ. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، کَمَا هَدَیْتَنَا بِهِ، وَ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، کَمَا اسْتَنْقَذْتَنَا بِهِ، وَ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، صَلَاهً تَشْفَعُ لَنَا یَوْمَ الْقِیَامَهِ وَ یَوْمَ الْفَاقَهِ إِلَیْکَ، إِنَّکَ عَلَی کُلِّ شَیْ ءٍ قَدِیرٌ، وَ هُوَ عَلَیْکَ یَسِیرٌ.

الها آنچه بر زبان راندم نه از آن جهت است که نسبت به بدکاری ام جاهل هستم و نه از روی فراموشی درباره کارهای زشت گذشته ام می باشد. بلکه بدین خاطر است که آسمانت و هرکه در آن ساکن است و زمینت و هرچه بر روی آن است ندامت و توبه مرا در پیشگاهت بشنوند. تا شاید برخی از آنان به رحمت و مهربانی ات بر من رقّت آورند و بر من ترحم کنند.

آنگاه از جانب آنان دعایی به من رسد که از دعاهای من در نزد تو شنیدنی تر و به اجابت نزدیک تر باشد، یا شفاعتی دست دهد که به نزد تو از شفاعت من استوارتر به شمار آید تا به وسیله آن نجات من از خشم تو و دستیابی ام به رضایتت حاصل گردد.

خدایا اگر ندامت توبه است هم اینک من از نادم ترین نادمانم و اگر ترک گناه توبه است من اولین توبه کننده ام و اگر درخواست آمرزش سبب ریختن گناهان است من از درگاهت جزء درخواست کنندگان آمرزشم.

بارالها همان طور که فرمان به توبه داده ای و قبولی آن را ضمانت کرده ای و بر دعا کردن تشویق فرموده ای و وعده اجابت داده ای پس بر محمد و آل او درود فرست و توبه مرا قبول کن و مرا با نومیدی از رحمتت باز مگردان زیرا که تو بر گنهکاران بخشاینده ای و بر خطاکاران که در حال توبه اند، مهربان می باشی.

الها بر محمد و آل او درود فرست همان طور که به وسیله آن گرامی ما را هدایت کردی و بر محمد و آل او درود فرست چنان که ما را به وسیله آن حضرت از گمراهی رهایی بخشیدی و بر محمد و آل او درود فرست آنچنان درودی که ما را در روز قیامت و در روز نیازمندی به تو شفاعت نماید زیرا که تو بر هر چیز توانایی و برایت آسان است.

(۳۲) وَ كَانَ مِنْ دُعَائِهِ عَلَيْهِ السّلَامُ بَعْدَ الْفَرَاغِ مِنْ صَلَاهِ اللّيْلِ لِنَفْسِهِ فِی الِاعْتِرَافِ بِالذّنْبِ

اللّهُمّ يَا ذَا الْمُلْكِ الْمُتَأَبّدِ بِالْخُلُودِ وَ السّلْطَانِ الْمُمْتَنِعِ بِغَيْرِ جُنُودٍ وَ لَا أَعْوَانٍ، وَ الْعِزّ الْبَاقِی عَلَی مَرّ الدّهُورِ وَ خَوَالِی الْأَعْوَامِ وَ مَوَاضِی الْأَزمَانِ وَ الْأَيّامِ، عَزّ سُلْطَانُكَ عِزّاً لَا حَدّ لَهُ بِأَوّلِيّهٍ، وَ لَا مُنْتَهَی لَهُ بآخِرِيّهٍ، وَ اسْتَعْلَی مُلْكُكَ عُلُوّاً سَقَطَتِ الْأَشْيَاءُ دُونَ بُلُوغِ أَمَدِهِ، وَ لَا يَبْلُغُ أَدْنَی مَا اسْتَأْثَرْتَ بِهِ مِنْ ذَلِكَ أَقْصَی نَعْتِ النّاعِتِينَ. ضَلّتْ فِيكَ الصّفَاتُ، وَ تَفَسّخَتْ دُونَكَ النّعُوتُ، وَ حَارَتْ فِی كِبْرِيَائِكَ لَطَائِفُ الْأَوْهَامِ، كَذَلِكَ أَنْتَ اللّهُ الْأَوّلُ فِی أَوّلِيّتِكَ، وَ عَلَی ذَلِكَ أَنْتَ دَائِمٌ لَا تَزُولُ. وَ أَنَا الْعَبْدُ الضّعِيفُ عَمَلًا، الْجَسِيمُ أَمَلًا، خَرَجَتْ مِنْ يَدِی أَسْبَابُ الْوُصُلَاتِ إِلّا مَا وَصَلَهُ رَحْمَتُكَ، وَ تَقَطّعَتْ عَنّی عِصَمُ الْآمَالِ

دعای بعد از نماز شب

الها ای که صاحب سلطنت جاودانه ای و توانائی ات بدون نیاز به سپاهیان و پشتیبانهاست و ای کسی که عزتت همیشگی است و در گردش روزگار و گذشت سالها و سپری شدن زمانها پاینده است.

توانایی ات آنچنان است که اول و آخر ندارد و در تمام اعصار جلوه گر است و سلطنت آنچنان بلندمرتبه است که همه چیز پیش آنکه زمانش به پایان برسد ساقط شده است و بالاترین نوع توصیفی که بندگانت از تو می کنند به پائین ترین مرتبه بزرگواری ات نمی رسد. توصیف کردنها درباره ات گمراه و صفت ها نزدت از هم گسسته اند و افکار لطیف در برابر کبریایی ات سرگردانند.

آری تویی خدایی که در اولیّت خود اوّلی و بر همین حساب تو همیشه ای زیرا که زوال نمی پذیری و منم بنده ای که در عمل ضعیفم و آرزوی بزرگ و دراز دارم، اسباب و وسایل پیوندها از دستم بیرون رفته و تنها رحمت توست که آنها را پیوند داده است و رشته های آمال از من قطع شده و فقط به عفو تو چنگ زده ام.

خدایا طاعت و بندگی ام کم و معصیت و نافرمانی ام که بدان اقرار نمایم فراوان است و برایت سخت نیست که این بنده گنهکارت را عفو کنی پس مرا عفو کن.

ص: ۱۹۷

إلّا مَا أَنَا مُعْتَصِمٌ بِهِ مِنْ عَفْوِكَ. قَلّ عِنْدِی مَا أَعْتَدّ بِهِ مِنْ طَاعَتِکَ، و کَثُرَ عَلَیّ مَا أَبُوءُ بِهِ مِنْ مَعْصِيَتِکَ، وَ لَنْ يَضِيقَ عَلَيْکَ عَفْوٌ عَنْ عَبْدِکَ وَ إِنْ أَسَاءَ، فَاعْفُ عَنّی. اللّهُمّ وَ قَدْ أَشْرَفَ عَلَى خَفَايَا الْأَعْمَالِ عِلْمُکَ، وَ انْکَشَفَ کُلّ مَسْتُورٍ دُونَ خُبْرِکَ، وَ لَا تَنْطَوِی عَنْکَ دَقَائِقُ الْأُمُورِ، وَ لَا تَعْزُبُ عَنْکَ غَيّبَاتُ السّرَائِرِ. وَ قَدِ اسْتَحْوَذَ عَلَیّ عَدُوّکَ الّذِی اسْتَنْظَرَکَ لِغَوَايَتِی فَأَنْظَرْتَهُ، وَ اسْتَمْهَلَکَ إِلَى يَوْمِ الدّينِ لِإِضْلَالِی فَأَمْهَلْتَهُ، فَأَوْقَعَنِی، وَ قَدْ هَرَبْتُ إِلَيْکَ مِنْ صَغَائِرِ ذُنُوبٍ مُوبِقَةٍ، وَ کَبَائِرِ أَعْمَالٍ مُرْدِيَةٍ حَتّى إِذَا قَارَفْتُ مَعْصِيَتَکَ، وَ اسْتَوْجَبْتُ بِسُوءِ سَعْيِی سَخْطَتَکَ، فَتَلَ عَنّی عِذَارَ غَدْرِهِ، وَ تَلَقّانِی بِکَلِمَهِ کُفْرِهِ، وَ تَوَلّى الْبَرَاءَهَ مِنّی، وَ أَدْبَرَ مُوَلّياً عَنّی، فَأَصْحَرَنِی لِغَضَبِکَ فَرِيداً، وَ أَخْرَجَنِی إِلَى فِنَاءِ نَقِمَتِکَ طَرِيداً، لَا شَفِيعٌ يَشْفَعُ لِی إِلَيْکَ، وَ لَا خَفِيرٌ يُؤْمِنُنِی عَلَيْکَ، وَ لَا حِصْنٌ يَحْجُبُنِی عَنْکَ، وَ لَا مَلَاذٌ أَلْجَأُ إِلَيْهِ مِنْکَ. فَهَذَا مَقَامُ الْعَائِذِ بِکَ، وَ مَحَلّ الْمُعْتَرِفِ لَکَ، فَلَا يَضِيقَنّ عَنّی فَضْلُکَ، وَ لَا يَقْصُرَنّ دُونِی عَفْوُکَ، وَ لَا أَکُنْ أَخْيَبَ عِبَادِکَ التّائِبِينَ، وَ لَا أَقْنَطَ وُفُودِکَ الْآمِلِينَ، وَ اغْفِرْ لِی، إِنّکَ خَيْرُ الْغَافِرِينَ. اللّهُمّ إِنّکَ أَمَرْتَنِی فَتَرَکْتُ، وَ نَهَيْتَنِی فَرَکِبْتُ، وَ

پروردگارا بر اعمال پنهانی من احاطه علمی داری و هر کار مخفی من با آگاهی ات آشکار است و چیزی از کارهای دقیق و ریز از نظرت پنهان نیست و رازهای مخفی از تو پوشیده نمی باشد.

پروردگارا دشمن تو (شیطان) برای گمراه شدنم از تو مهلت خواسته و تو او را مهلت داده ای او بر من دست یافته در حالی که برای گمراهی من تا روز قیامت مهلت خواسته و تو به او مهلت داده ای و من از گناهان کوچک و نابودکننده و گناهان بزرگ و تباه سازنده به سویت آمدم او بر من چیره شد و هنگامی که به نافرمانی ات مشغول شدم و به خاطر بدرفتاری ام استحقاق دوری از رحمتت را سزاوار گشتم نیرنگش را از من برداشت و با حرف های کفرآمیز با من روبه رو شد و از من بیزاری جست و پشت به من کرده و رفت و مرا در صحرای گمراهی در برابر خشم تو تنها گذاشت و رانده شده درگاهت و گرفتار نقمتت نمود.

الها کسی را ندارم که به پیشگاهت شفیع آورم و نه کسی را دارم که مرا در برابرت ایمن دهد و نه پایگاه محکمی دارم که مرا از تو پنهان نماید و نه پناهگاهی است که از تو به آن پناه برم.

پس اینجا محل پناه آوردن است و جای اعتراف به توست بنابراین فضلت را از من مضایقه مکن و عفوت را درباره من دریغ مفرما و من از جمله بی بهره ترین بندگان توبه کننده و نومیدترین آنهایی که به درگاهت روی می آورند نباشم. مرا ببخش که تو بهترین بخشاینده ای.

خدایا تو مرا فرمان دادی تخلّف کردم و مرا نهی فرمودی انجام دادم و افکار بدم لغزش ها را برایم آرایش داد و می لغزیدم و تقصیر کردم.

الها برای روزه داری ام روزی را شاهد نمی گیرم و برای نماز شب و تهجّدم شبی را پناه نمی طلبم و انتظار ستایش برای کارهای مستحبی که کرده ام ندارم جز واجبات که اگر کسی آنها را ضایع کند نابود خواهد شد.

ص: ۱۹۹

سَوّلَ لِیَ الْخَطَاءَ خَاطِرُ السّوءِ فَفَرّطْتُ. وَ لَا أَسْتَشْهِدُ عَلَی صِیَامِی نَهَاراً، وَ لَا أَسْتَجِیرُ بِتَهَجّدِی لَیْلًا، وَ لَا تُثْنِی عَلَیّ بِإِحْیَائِهَا سُنّهٌ حَاشَا فُرُوضِکَ الّتِی مَنْ ضَیّعَهَا هَلَکَ. وَ لَسْتُ أَتَوَسّلُ إِلَیْکَ بِفَضْلِ نَافِلَهٍ مَعَ کَثِیرِ مَا أَغْفَلْتُ مِنْ وَظَائِفِ فُرُوضِکَ، وَ تَعَدّیْتُ عَنْ مَقَامَاتِ حُدُودِکَ إِلَی حُرُمَاتٍ انْتَهَکْتُهَا، وَ کَبَائِرِ ذُنُوبٍ اجْتَرَحْتُهَا، کَانَتْ عَافِیَتُکَ لِی مِنْ فَضَائِحِهَا سِتْراً. وَ هَذَا مَقَامُ مَنِ اسْتَحْیَا لِنَفْسِهِ مِنْکَ، وَ سَخِطَ عَلَیْهَا، وَ رَضِیَ عَنْکَ، فَتَلَقّاکَ بِنَفْسٍ خَاشِعَهٍ، وَ رَقَبَهٍ خَاضِعَهٍ، وَ ظَهْرٍ مُثْقَلٍ مِنَ الْخَطَایَا وَاقِفاً بَیْنَ الرّغْبَهِ إِلَیْکَ وَ الرّهْبَهِ مِنْکَ. وَ أَنْتَ أَوْلَی مَنْ رَجَاهُ، وَ أَحَقّ مَنْ خَشِیَهُ وَ اتّقَاهُ، فَأَعْطِنِی یَا رَبّ مَا رَجَوْتُ، وَ آمِنّی مَا حَذِرْتُ، وَ عُدْ عَلَیّ بِعَائِدَهِ رَحْمَتِکَ، إِنّکَ أَکْرَمُ الْمَسْئُولِینَ. اللّهُمّ وَ إِذْ سَتَرْتَنِی بِعَفْوِکَ، وَ تَغَمّدْتَنِی بِفَضْلِکَ فِی دَارِ الْفَنَاءِ بِحَضْرَهِ الْأَکْفَاءِ، فَأَجِرْنِی مِنْ فَضِیحَاتِ دَارِ الْبَقَاءِ عِنْدَ مَوَاقِفِ الْأَشْهَادِ مِنَ الْمَلَائِکَهِ الْمُقَرّبِینَ، وَ الرّسُلِ الْمُکَرّمِینَ، وَ الشّهَدَاءِ وَ الصّالِحِینَ، مِنْ جَارٍ کُنْتُ أُکَاتِمُهُ سَیّئَاتِی، وَ مِنْ ذِی رَحِمٍ کُنْتُ أَحْتَشِمُ مِنْهُ فِی سَرِیرَاتِی. لَمْ أَثِقْ بِهِمْ رَبّ فِی السّتْرِ عَلَیّ، وَ وَثِقْتُ بِکَ رَبّ فِی الْمَغْفِرَهِ لِی، وَ أَنْتَ أَوْلَی

الها من به خاطر انجام مستحبات به تو متمسک نمی شوم در حالی که نسبت به بسیاری از واجبات سهل انگاری و غفلت داشته ام و از مواضع احکامت تجاوز کرده و کارهای حرامی که نهی فرموده ای بجا آورده ام و به گناهان کبیره مبتلا شده که عافیت تو برایم فضاحت آنها را پوشیده است و اینجا مکان کسی است که درباره نفس خود از تو شرمنده است و بر خویش غضب کرده و از تو راضی است و با تو ملاقات نموده در حالی که نفسی خاشع و گردنی افتاده و پشتی از بار گناه خم شده دارد. به درگاهت ایستاده در حالی که بین خوف و رجاء و ترس از عذابت و امید به بخشش تو قرار دارد و تو از امیدش برتری و از هرکس سزاوارتری که از او بترسند و تقوی پیشه کنند. پس ای خدای من به آنچه بر تو امید دارم بر من ببخش و از هرچه نگرانم امانم ده و سود رحمتت را شامل حالم کن زیرا که تو از هرکه درخواست کنم بخشنده تری.

خدایا همان طور که در دنیا به عفو و کرمت لغزشهایم را پوشاندی و در دنیای فانی به فضلت مرا در حضور خلق رسوا نفرمودی از رسوایی های جهان آخرت در مکان هایی که فرشتگان مقرّب و رسولان مکرّم و شهداء و صالحین حضور دارند پناهم ده و از همسایگانی که کارهای خلافم را از آنها مخفی داشتم و از اقوامی که اعمال پنهانی خود را از آنها می پوشاندم نیز پناهم ده.

خداوندا به همسایگان و اقوام در پوشیدن اسرارم اعتماد نکردم ولی ای خدای من به مغفرتت درباره خودم اعتماد نمودم.

ص: ۲۰۱

مَنْ وُثِقَ بِهِ، وَ أَعْطَى مَنْ رُغِبَ إِلَيْهِ، وَ أَرْأَفُ مَنِ اسْتُرْحِمَ، فَارْحَمْنِي. اللَّهُمَّ وَ أَنْتَ حَدَرْتَنِي مَاءً مَهِيناً مِنْ صُلْبٍ مُتَضَايِقِ الْعِظَامِ، حَرِجِ الْمَسَالِكِ إِلَى رَحِمٍ ضَيِّقَةٍ سَتَرْتَهَا بِالْحُجُبِ، تُصَرِّفُنِي حَالًا عَنْ حَالٍ حَتَّى انْتَهَيْتَ بِي إِلَى تَمَامِ الصُّورَةِ، وَ أَثْبَتَّ فِيَّ الْجَوَارِحَ كَمَا نَعَتَّ فِي كِتَابِكَ نُطْفَةً ثُمَّ عَلَقَةً ثُمَّ مُضْغَةً ثُمَّ عَظْماً ثُمَّ كَسَوْتَ الْعِظَامَ لَحْماً، ثُمَّ أَنْشَأْتَنِي خَلْقاً آخَرَ كَمَا شِئْتَ. حَتَّى إِذَا احْتَجْتُ إِلَى رِزْقِكَ، وَ لَمْ أَسْتَغْنِ عَنْ غِيَاثِ فَضْلِكَ، جَعَلْتَ لِي قُوتاً مِنْ فَضْلِ طَعَامٍ وَ شَرَابٍ أَجْرَيْتَهُ لِأَمَتِكَ الَّتِي أَسْكَنْتَنِي جَوْفَهَا، وَ أَوْدَعْتَنِي قَرَارَ رَحِمِهَا. وَ لَوْ تَكِلُنِي يَا رَبِّ فِي تِلْكَ الْحَالَاتِ إِلَى حَوْلِي، أَوْ تَضْطَرُّنِي إِلَى قُوَّتِي لَكَانَ الْحَوْلُ عَنِّي مُعْتَزِلًا، وَ لَكَانَتِ الْقُوَّةُ مِنِّي بَعِيدَةً. فَغَذَوْتَنِي بِفَضْلِكَ غِذَاءَ الْبَرِّ اللَّطِيفِ، تَفْعَلُ ذَلِكَ بِي تَطَوُّلًا عَلَيَّ إِلَى غَايَتِي هَذِهِ، لَا أَعْدَمُ بِرَّكَ، وَ لَا يُبْطِئُ بِي حُسْنُ صَنِيعِكَ، وَ لَا تَتَأَكَّدُ مَعَ ذَلِكَ ثِقَتِي فَأَتَفَرَّغَ لِمَا هُوَ أَحْظَى لِي عِنْدَكَ. قَدْ مَلَكَ الشَّيْطَانُ عِنَانِي فِي سُوءِ الظَّنِّ وَ ضَعْفِ الْيَقِينِ، فَأَنَا أَشْكُو سُوءَ مُجَاوَرَتِهِ لِي، وَ طَاعَةَ نَفْسِي لَهُ، وَ أَسْتَعْصِمُكَ مِنْ مَلَكَتِهِ، وَ أَتَضَرَّعُ إِلَيْكَ فِي صَرْفِ كَيْدِهِ عَنِّي، وَ أَسْأَلُكَ فِي أَنْ تُسَهِّلَ إِلَى

و تو سزاوارتری به اعتماد کردن و بخشنده ترین کسی هستی که به او روی می آورند و به آنکه از تو طلب رحمت می کند مهربانتری پس بر من رحم کن.

پروردگارا تو مرا از آبی پست از صُلبی که استخوان هایی پیچ در پیچ دارد و راه هایش تنگ است به رحم تنگ که آن را با چند پرده پوشانده ای وارد ساختی. در آن موقع که مرا از حالی به حال دیگر برمی گردانیدی به شکل و صورت کامل درآوردی و جوارح مرا ثابت نمودی همان طور که در کتاب خودت تعریف فرمودی: «از نطفه به خون بسته و سپس پاره گوشت و بعد استخوان و استخوان را با گوشت پوشاندی و بعد به همان ترتیب که خواستی خلق دیگری بر روی من انجام دادی (که عبارت از دمیدن روح باشد.)»

تا آنجا که محتاج روزی گشتم و از یاری رساندن تو به وسیله کرمت بی نیاز نبودم و از اضافات خوردنی و آشامیدنی مادرم که مرا در شکم او جای دادی و در انتهای بچه دانش قرارم دادی تغذیه ام کردی.

الها اگر در آن روزها مرا به حال خودم وا می گذاشتی و یا مرا ناچار به پایداری با نیروی خودم می کردی قادر به حفظ خود و ماندن نبودم و نیرو از من دور بود. و تو همانند نیکوکار مهربان از فضلت به من غذا دادی و تا امروز به طور مرتب و منظّم آن لطف را در حق من کرده ای و نیکوئی ات را انکار نمی کنم و خوش برخوردی تو رو به کندی نمی رود و با این همه لطف اعتماد من به روزی رساندن تو محکم نیست تا به آنچه نزد تو سودمندتر است تلاش نمایم.

الها شیطان مهار مرا به بدگمانی و سستی یقین به دست گرفته و من به تو از همنشینی بد او و اطاعت نفسم از او شکایت می کنم و از احاطه او بر من به تو اعتصام می جویم و عاجزانه می خواهم که نیرنگش را از من برداری.

ص: ۲۰۳

رِزْقِی سَبِیلًا، فَلَکَ الْحَمْدُ عَلَی ابْتِدَائِکَ بِالنِّعَمِ الْجِسَامِ، وَ إِلْهَامِکَ الشُّکْرَ عَلَی الْإِحْسَانِ وَ الْإِنْعَامِ، فَصَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ سَهِّلْ عَلَیَّ رِزْقِی، وَ أَنْ تُقَنِّعَنِی بِتَقْدِیرِکَ لِی، وَ أَنْ تُرْضِیَنِی بِحِصَّتِی فِیمَا قَسَمْتَ لِی، وَ أَنْ تَجْعَلَ مَا ذَهَبَ مِنْ جِسْمِی وَ عُمُرِی فِی سَبِیلِ طَاعَتِکَ، إِنَّکَ خَیْرُ الرَّازِقِینَ. اللَّهُمَّ إِنِّی أَعُوذُ بِکَ مِنْ نَارٍ تَغَلَّظْتَ بِهَا عَلَی مَنْ عَصَاکَ، وَ تَوَعَّدْتَ بِهَا مَنْ صَدَفَ عَنْ رِضَاکَ، وَ مِنْ نَارٍ نُورُهَا ظُلْمَةٌ، وَ هَیِّنُهَا أَلِیمٌ، وَ بَعِیدُهَا قَرِیبٌ، وَ مِنْ نَارٍ یَأْکُلُ بَعْضَهَا بَعْضٌ، وَ یَصُولُ بَعْضُهَا عَلَی بَعْضٍ. وَ مِنْ نَارٍ تَذَرُ الْعِظَامَ رَمِیماً، وَ تسقِی أَهْلَهَا حَمِیماً، وَ مِنْ نَارٍ لَا تُبْقِی عَلَی مَنْ تَضَرَّعَ إِلَیْهَا، وَ لَا تَرْحَمُ مَنِ اسْتَعْطَفَهَا، وَ لَا تَقْدِرُ عَلَی التَّخْفِیفِ عَمَّنْ خَشَعَ لَهَا وَ اسْتَسْلَمَ إِلَیْهَا تَلْقَی سُکَّانَهَا بِأَحَرِّ مَا لَدَیْهَا مِنْ أَلِیمِ النَّکَالِ وَ شَدِیدِ الْوَبَالِ وَ أَعُوذُ بِکَ مِنْ عَقَارِبِهَا الْفَاغِرَهِ أَفْوَاهُهَا، وَ حَیَّاتِهَا الصَّالِقَهِ بِأَنْیَابِهَا، وَ شَرَابِهَا الَّذِی یُقَطِّعُ أَمْعَاءَ وَ أَفْئِدَهَ سُکَّانِهَا، وَ یَنْزِعُ قُلُوبَهُمْ، وَ أَسْتَهْدِیکَ لِمَا بَاعَدَ مِنْهَا، وَ أَخَّرَ عَنْهَا. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ أَجِرْنِی مِنْهَا بِفَضْلِ رَحْمَتِکَ، وَ أَقِلْنِی عَثَرَاتِی بِحُسْنِ إِقَالَتِکَ، وَ لَا تَخْذُلْنِی یَا خَیْرَ الْمُجِیرِینَ. اللَّهُمَّ إِنَّکَ تَقِی الْکَرِیهَهَ، وَ تُعْطِی

خدایا از تو می خواهم که راه آسانی برای روزی من پیش پایم بگذاری و حمد مخصوص توست که نعمت های بزرگ را آغازگری و شکرگزاری بر احسان و نعمت هایت را بر من الهام نمودی پس بر محمد و آل او درود فرست و روزی ام را آسان ساز و مرا به آنچه برایم مقدّر فرموده ای قانع کن و به سودم در آنچه نصیبم گردانیده ای خشنودم ساز و آنچه را که از جسم و عمرم به کار رفته در راه طاعت و بندگی ات قرار ده زیرا که بهترین روزی رسانانی.

بارالها به تو پناه می برم از آتشی که اسباب شکنجه برای معصیت کارانت قرار داده ای و به توسط آن هرکه را از رضایت دوری جوید وعده عذاب داده ای و از آتشی که نور آن کبود و تاریک کننده است و کم آن دردناک و دور آن نزدیک است و به تو پناه می برم از آتشی که بعضی از آن بعض دیگر را می خورد و برخی بر قسمت دیگر حمله می برد و از آتشی که استخوان ها را نرم می کند و به افتادگان در آن آب جوشیده می نوشاند و از آتشی که به تضرّع کننده اش رحمی نمی کند و به آنکه مهربانی می خواهد ترحم نمی نماید و برای آنکه در برابرش سر تسلیم فرود می آورد و خاشع می شود قادر به تخفیف نیست. و با ساکنین خود با پرحرارت ترین عذاب و گرفتاری سخت ملاقات می نماید.

خدایا به تو پناه می برم از عقربهای جهنم که دهانشان را باز کرده اند و مارهایی که نیش می زنند و آب جوشیده آنجا که دل و روده های ساکنین خود را پاره می نماید و دلهاشان را از جای می کند و الها از تو راه دوری جستن از آتش و رهایی از آن را درخواست می نمایم.

پروردگارا بر محمد و آل او درود فرست و مرا از آتش دوزخ به فضل و رحمتت پناه ده و به شایستگی عفوت از گناهانم درگذر و مرا خوار مگردان ای بهترین پناه دهندگان.

ص: ۲۰۵

الْحَسَنَةَ، وَ تَفْعَلُ مَا تُرِيدُ، وَ أَنْتَ عَلَى كُلِّ شَيْ ءٍ قَدِيرٌ. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، إِذَا ذُكِرَ الْأَبْرَارُ، وَ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، مَا اخْتَلَفَ اللَّيْلُ وَ النَّهَارُ، صَلَاةً لَا يَنْقَطِعُ مَدَدُهَا، وَ لَا يُحْصَى عَدَدُهَا، صَلَاةً تَشْحَنُ الْهَوَاءَ، وَ تَمْلَأُ الْأَرْضَ وَ السَّمَاءَ. صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ حَتَّى يَرْضَى، وَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ بَعْدَ الرِّضَا، صَلَاةً لَا حَدَّ لَهَا وَ لَا مُنْتَهَى، يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ.

خداوندا تویی که ما را از معصیت حفظ می کنی و نیکی می بخشی و آنچه بخواهی انجام می دهی و تو بر همه چیز توانایی.

الهـا بر محمـد و آل او درود فرست در آن هنگام که خوبان عالم یاد شونـد و بر محمـد و آلش درود فرست در گردش شب و روز، درودی که هیـچ وقت قطع نگردد و تعـدادش قابل شـمارش نباشـد. درودی که فضا را پر کنـد و آسـمان و زمین را در بر گیرد. و خداوند بر او درود فرسـتد تا آنجا که خشـنود گردد و باز پروردگار بر او و آلش درودی فرستد پس از خشنود شدن، درودی که پایان نداشته باشد ای مهربانترین مهربانان.

(۳۳) وَ كَانَ، مِنْ دُعَائِهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ فِى الِاسْتِخَارَه

اللّهُمّ إِنِیّ أَسْتَخِیرُکَ بِعِلْمِکَ، فَصَلِّ عَلَی مُحَمّدٍ وَ آلِهِ، وَ اقْضِ لِی بِالْخِیَرَهِ، وَ أَلْهِمْنَا مَعْرِفَهَ الِاخْتِیَارِ، وَ اجْعَلْ ذَلِکَ ذَرِیعَهً إِلَی الرّضَا بِمَا قَضَیْتَ لَنَا وَ التّسْلِیمِ لِمَا حَکَمْتَ فَأَزِحْ عَنّا رَیْبَ الِارْتِیَابِ، وَ أَیّدْنَا بِیَقِینِ الْمُخْلِصِینَ. وَ لَا تَسُمْنَا عَجْزَ الْمَعْرِفَهِ عَمّا تَخَیّرْتَ فَنَغْمِطَ قَدْرَکَ، وَ نَکْرَهَ مَوْضِعَ رِضَاکَ، وَ نَجْنَحَ إِلَی الّتِی هِیَ أَبْعَدُ مِنْ حُسْنِ الْعَاقِبَهِ، وَ أَقْرَبُ إِلَی ضِدّ الْعَافِیَهِ. حَبّبْ إِلَیْنَا مَا نَکْرَهُ مِنْ قَضَائِکَ، وَ سَهّلْ عَلَیْنَا مَا نَسْتَصْعِبُ مِنْ حُکْمِکَ، وَ أَلْهِمْنَا الِانْقِیَادَ لِمَا أَوْرَدْتَ عَلَیْنَا مِنْ مَشِیّتِکَ حَتّی لَا نُحِبّ تَأْخِیرَ مَا عَجّلْتَ، وَ لَا تَعْجِیلَ مَا أَخّرْتَ، وَ لَا نَکْرَهَ مَا أَحْبَبْتَ، وَ لَا نَتَخَیّرَ مَا کَرِهْتَ. وَ اخْتِمْ لَنَا بِالّتِی هِیَ أَحْمَدُ عَاقِبَهً، وَ أَکْرَمُ مَصِیراً، إِنّکَ تُفِیدُ الْکَرِیمَهَ، وَ تُعْطِی الْجَسِیمَهَ، وَ تَفْعَلُ مَا تُرِیدُ، وَ أَنْتَ عَلَی کُلّ شَیْ ءٍ قَدِیرٌ.

دعا برای استخاره

پروردگارا به علم تو طلب خیر می کنم پس بر محمد و آل او درود فرست و آنچه خیر است برایم مقرر فرما و شناخت انتخاب را بر دلمان الهام کن و این را وسیله رضامندی به آنچه برایمان مقدّر کرده ای و سبب تسلیم شدن به آنچه بر ما حکم فرموده ای قرار ده و شک و تردید را از ما برطرف کن و ما را به رساندن به یقین اهل اخلاص تأییدمان فرما.

الها ما را به عاجز بودن از شناخت آنچه تو اختیار کرده ای مبتلا مکن تا در نتیجه تقدیرت را سبک شماریم و رضایت را نپسندیم و به راهی رویم که به عاقبت بخیری دورتر و به بیماری و ناراحتی نزدیکتر است.

خداوندا آنچه را که تو حکم کرده ای و باب میل ما نیست مورد علاقه ما گردان و آنچه را که از قضای تو سخت می دانیم بر آن آسان کن. و پذیرفتن خواسته ات را که بر ما وارد نموده ای بر دلمان الهام فرما تا به عقب انداختن جلو انداخته ای و جلو انداختن عقب افتاده ای را دوست نداشته باشیم و آنچه را که تو دوست می داری ما نیز دوست بداریم و آنچه را که تو کراهت داری انتخاب نکنیم.

پروردگارا عاقبت ما را به طوری که پایانش پسندیده است و بازگشتش گرامی تر است ختم به خیر فرما زیرا که تو نیکو عطا می کنی و نعمت بزرگ می بخشی و آنچه اراده کنی انجام می دهی و تو بر همه چیز توانایی.

ص: ۲۰۹

(۳۴) وَ كَانَ مِنْ دُعَائِهِ عَلَيْهِ السّلَامُ إِذَا ابْتُلِيَ أَوْ رَأَى مُبْتَلًى بِفَضِيحَهٍ بِذَنْبٍ

اللّهُمّ لَکَ الْحَمْدُ عَلَى سِتْرِکَ بَعْدَ عِلْمِکَ، وَ مُعَافَاتِکَ بَعْدَ خُبْرِکَ، فَكُلّنَا قَدِ اقْتَرَفَ الْعَائِبَهَ فَلَمْ تَشْهَرْهُ، وَ ارْتَکَبَ الْفَاحِشَهَ فَلَمْ تَفْضَحْهُ، وَ تَسَتّرَ بِالْمَسَاوِئِ فَلَمْ تَدْلُلْ عَلَيْهِ. كَمْ نَهْيٍ لَکَ قَدْ أَتَيْنَاهُ، وَ أَمْرٍ قَدْ وَقَفْتَنَا عَلَيْهِ فَتَعَدّيْنَاهُ، وَ سَيّئَهٍ اكْتَسَبْنَاهَا، وَ خَطِيئَهٍ ارْتَکَبْنَاهَا، كُنْتَ الْمُطّلِعَ عَلَيْهَا دُونَ النّاظِرِينَ، وَ الْقَادِرَ عَلَى إِعْلَانِهَا فَوْقَ الْقَادِرِينَ، كَانَتْ عَافِيَتُکَ لَنَا حِجَاباً دُونَ أَبْصَارِهِمْ، وَ رَدْماً دُونَ أَسْمَاعِهِمْ. فَاجْعَلْ مَا سَتَرْتَ مِنَ الْعَوْرَهِ، وَ أَخْفَيْتَ مِنَ الدّخِيلَهِ، وَاعِظاً لَنَا، وَ زَاجِراً عَنْ سُوءِ الْخُلُقِ، وَ اقْتِرَافِ الْخَطِيئَهِ، وَ سَعْياً إِلَى التّوْبَهِ الْمَاحِيَهِ، وَ الطّرِيقِ الْمَحْمُودَهِ، وَ قَرّبِ الْوَقْتَ فِيهِ، وَ لَا تَسُمْنَا الْغَفْلَهَ عَنْکَ، إِنّا

هنگامی که گرفتار می شد و یا گرفتار به گناهی را می دید

بارالهـا تو را حمـد می کنم که بـا دانـائی ات گناهـان را می پوشـانی و بـا داشـتن اطلاعـات عافیت می بخشـی پس هرکه از ما گناهی مرتکب شد مشهورش نکردی و هرکه فحشا و منکراتی بجا آورد رسوایش ننمودی. گنهکار، لغزش هایش را پوشاند و تو کسـی را به لغزش هایش دلالت نکردی. چه اندازه از نهی تو را که بجا آوردیم و چه اندازه از دستوراتت را که ما را بر آن آشـنایی دادی ولی بر آن تجـاوز نمودیم و چه بسـا زشتی که به چنگ آوردیم و گناهی که مرتکب شـدیم، در حالی که تو از آن مطلع بودی ولی نظاره گر نبودی و بر افشا کردن آن بیشتر از هر توانایی توانا بودی و عافیت و رهایی دادن تو برای ما پیش چشم ایشان پرده و در برابر گوشهایشان حایل بود.

پس پروردگـار آنچه که از بی حیایی پوشانـدی و زشتی که مخفی داشتی برای ما وسـیله موعظه و نفرت از اخلاق بـد و انجام گناه و تلاش برای توبه ای که محو کننده گناه باشد را پسندیده قرار ده.

خدایا وقت بازگشت به سویت را نزدیک گردان و ما را از ناحیه خودت مبتلا به غفلت مفرما.

ص: ۲۱۱

إِلَيْکَ رَاغِبُونَ، وَ مِنَ الذّنُوبِ تَائِبُونَ. وَ صَلّ عَلَى خِيَرَتِکَ اللّهُمّ مِنْ خَلْقِکَ مُحَمّدٍ وَ عِتْرَتِهِ الصّفْوَهِ مِنْ بَرِيّتِکَ الطّاهِرِينَ، وَ اجْعَلْنَا لَهُمْ سَامِعِينَ وَ مُطِيعِينَ كَمَا أَمَرْتَ.

ص: ۲۱۲

ما به سویت خواهانیم و از گناهان توبه کننده می باشیم.

و درود فرست بر برگزیده ات از خلقت که عبارتند از حضرت محمد صلی الله علیه و آله و سلّم و عترت او که برگزیده از بین بندگانت می باشند و از پاکانند و به ما توفیق ده که شنوای فرامین و مطیع دستوراتشان باشیم همان طور که خود به ما امر فرموده ای.

ص: ۲۱۳

(۳۵) وَ كَانَ مِنْ دُعَائِهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ فِي الرِّضَا إِذَا نَظَرَ إِلَى أَصْحَابِ الدُّنْيَا

الْحَمْدُ لِلَّهِ رِضًى بِحُكْمِ اللَّهِ، شَهِدْتُ أَنَّ اللَّهَ قَسَمَ مَعَايِشَ عِبَادِهِ بِالْعَدْلِ، وَ أَخَذَ عَلَى جَمِيعِ خَلْقِهِ بِالْفَضْلِ. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ لَا تَفْتِنِّي بِمَا أَعْطَيْتَهُمْ، وَ لَا تَفْتِنْهُمْ بِمَا مَنَعْتَنِي فَأَحْسُدَ خَلْقَكَ، وَ أَغْمَطَ حُكْمَكَ. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ طَيِّبْ بِقَضَائِكَ نَفْسِي، وَ وَسِّعْ بِمَوَاقِعِ حُكْمِكَ صَدْرِي، وَ هَبْ لِيَ الثِّقَةَ لِأُقِرَّ مَعَهَا بِأَنَّ قَضَاءَكَ لَمْ يَجْرِ إِلَّا بِالْخِيَرَةِ، وَ اجْعَلْ شُكْرِي لَكَ عَلَى مَا زَوَيْتَ عَنِّي أَوْفَرَ مِنْ شُكْرِي إِيَّاكَ عَلَى مَا خَوَّلْتَنِي، وَ اعْصِمْنِي مِنْ أَنْ أَظُنَّ بِذِي عَدَمٍ خَسَاسَةً، أَوْ أَظُنَّ بِصَاحِبِ ثَرْوَةٍ فَضْلًا، فَإِنَّ الشَّرِيفَ مَنْ شَرَّفَتْهُ طَاعَتُكَ، وَ الْعَزِيزَ مَنْ أَعَزَّتْهُ عِبَادَتُكَ، فَصَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ مَتِّعْنَا بِثَرْوَةٍ لَا تَنْفَدُ، وَ

رضامندی امام علیه السلام به داده های خدا

حمد مخصوص پروردگار است و من به حکمش راضی هستم، شهادت می دهم که خداوند معیشت بندگانش را عادلانه تقسیم فرموده و با جمیع خلقش به فضل و احسان رفتار نموده. الها بر محمد و آل او درود فرست و مرا به داده هایت بر بندگانت امتحان مکن و ثروتمندان را به خاطر آنچه را که به من نداده ای گرفتار کبر و نخوت مفرما که بر بندگانت حسادت ورزم و حکم و مقدراتت را سبک شمارم.

خدایا بر محمد و آل او درود فرست و درونم را به حکم قطعی خود پاکیزه گردان و سینه ام را در چیزهایی که مقدر فرموده ای گشاده نما و به من اعتمادی ده که اقرار کنم که قضای تو جز در کار خیر جاری نمی گردد و سپاس مرا درباره آنچه به من نداده ای نسبت به آنچه عطا فرموده ای فراوانتر کن و مرا از اینکه آدم ندار را خوار و پست و ثروتمند را با فضیلت و برتر پندارم حفظ فرما چرا که شریف و ارزشمند کسی است که بندگی تو شرافتش بخشد و عزیز و گرانقدر کسی است که عبادتت عزیزش نماید.

ص: ۲۱۵

أَیّدْنَا بِعِزٍّ لَا یُفْقَدُ، وَ اسْرَحْنَا فِی مُلْکِ الْأَبَدِ، إِنّکَ الْوَاحِدُ الْأَحَدُ الصّمَدُ، الّذِی لَمْ تَلِدْ وَ لَمْ تُولَدْ وَ لَمْ یَکَنْ لَکَ کُفُواً أَحَدٌ.

پس بر محمد و آل او درود فرست و ما را از ثروتی بهره مند ساز که نابود نمی شود و ما را به عزّتی تأیید فرما که از دست نمی رود و مرا در سلطنت ابدی روانه ساز زیرا که تو واحد احد و بی نیازی، کسی هستی که فرزند نداری و فرزند کسی نمی باشی و کسی همتایت نیست.

ص: ۲۱۷

(۳۶) وَ كَانَ مِنْ دُعَائِهِ عَلَيْهِ السّلَامُ إِذَا نَظَرَ إِلَى السّحَابِ وَ الْبَرْقِ وَ سَمِعَ صَوْتَ الرّعْدِ

اللّهُمّ إِنّ هـذَيْنِ آيَتَانِ مِنْ آيَاتِکَ، وَ هَذَيْنِ عَوْنَانِ مِنْ أَعْوَانِکَ، يَبْتَدِرَانِ طَاعَتَکَ بِرَحْمَهٍ نَافِعَهٍ أَوْ نَقِمَهٍ ضَارّهٍ، فَلَا تُمْطِرْنَا بِهِمَا مَطَرَ السّوْءِ، وَ لَا تُلْبِسْنَا بِهِمَا لِبَاسَ الْبَلَاءِ. اللّهُمّ صَلّ عَلَى مُحَمّدٍ وَ آلِهِ، وَ أَنْزِلْ عَلَيْنَا نَفْعَ هَذِهِ السّحَائِبِ وَ بَرَكَتَهَا، وَ اصْرِفْ عَنّا أَذَاهَا وَ مَضَرّتَهَا، وَ لَا تُصِبْنَا فِيهَا بِآفَهٍ، وَ لَا تُرْسِلْ عَلَى مَعَايِشِنَا عَاهَهً.

اللّهُمّ وَ إِنْ كُنْتَ بَعَثْتَهَا نَقِمَهً، وَ أَرْسَلْتَهَا سَخْطَهً، فَإِنّا نَسْتَجِيرُکَ مِنْ غَضَبِکَ، وَ نَبْتَهِلُ إِلَيْکَ فِی سُؤَالِ عَفْوِکَ، فَمِلْ بِالْغَضَبِ إِلَى الْمُشْرِكِينَ، وَ أَدِرْ رَحَى نَقِمَتِکَ عَلَى الْمُلْحِدِينَ. اللّهُمّ أَذْهِبْ مَحْلَ بِلَادِنَا بِسُقْيَاکَ، وَ أَخْرِجْ وَحَرَ صُدُورِنَا بِرِزْقِکَ، وَ لَا تَشْغَلْنَا عَنْکَ بِغَيْرِکَ، وَ لَا تَقْطَعْ عَنْ كَافّتِنَا

هنگام رعد و برق

پروردگارا رعـد و برق دو آیت از آیات توانـد و دو یاری رسان از یاران تواند که جهت فرمانبرداری از تو در رساندن رحمت سودمنـد و یـا عـذاب زیانبـار می شـتابند پس به وسـیله آن دو، بـاران ویران کننـده بر مـا مبار و لباس بلا و گرفتاری بر قامتمان مپوشان.

خداونـدا بر محمد و آل او درود فرست و منافع و برکات این ابرها را بر ما نازل فرما و اذیت ها و زیان هایشان را از ما دفع کن و به توسط آنها به ما بیماری مرسان و بر معیشت ما از ناحیه آنها آسیبی وارد مفرما.

بارالها اگر ابرها را فرستاده ای برای بلا و کیفر رساندن پس به درستی که ما به تو پناه می بریم از غضبت و جهت طلب عفو به درگـاهت گریـه و زاری می کنیم بنـابراین خشـمت را به مشـرکین و کفـار برگردان و آسـیای عـذابت را بر آنـانکه کافرنـد به چرخش درآور خدایا خشـکی شـهرهایمان را با فرسـتادن بارانت از بین ببر و بدخیالی و آزرده خاطر بودنمان را با روزی دادن خود زایل کن و ما را به غیر خودت مشغول مفرما و لطفت را از همه ما دریغ مکن.

ص: ۲۱۹

مَـادّهَ برّ کَ، فَـإنّ الْغَنِیّ مَنْ أَغْنَیْتَ، وَ إنّ السّالِمَ مَنْ وَقَیْت، مَا عِنْـدَ أَحَـدٍ دُونَکَ دِفَاعٌ، وَ لَا بِأَحَـدٍ عَنْ سَـطْوَتِکَ امْتِنَاعٌ، تَحْکُمُ بِمَا شِئْتَ عَلَی مَنْ شِـئْتَ، وَ تَقْضِـی بِمَـا أَرَدْتَ فِیمَنْ أَرَدْت. فَلَـکَ الْحَمْـدُ عَلَی مَـا وَقَیْتَنَـا مِنَ الْبَلَاءِ، وَ لَکَ الشّـکْرُ عَلَی مَا خَوّلْتَنَا مِنَ النّعْمَاءِ، حَمْـداً یُخَلّفُ حَمْدَ الْحَامِدِینَ وَرَاءَهُ، حَمْداً یَمْلَأُ أَرْضَهُ وَ سَـمَاءَهُ، إنّکَ الْمَنّانُ بِجَسِـیم الْمِنَنِ، الْوَهّابُ لِعَظِیمِ النّعَمِ، الْقَابِلُ یَسِیرَ الْحَمْدِ، الشّاکِرُ قَلِیلَ الشّکْرِ، الْمُحْسِنُ الْمُجْمِلُ ذُو الطّوْلِ، لَا إلَهَ إلّا أَنْتَ، إلَیْکَ الْمَصِیرُ.

ص: ۲۲۰

زیرا که بی نیاز واقعی کسی است که تو بی نیازش کنی و آدم سالم کسی است که تو او را سلامت بداری و از حوادث حفظ فرمایی.

چون هیچ کس مثل تو قادر به حفظ و دفاع از بنده اش نیست و هیچ کس را قدرت بازداشتن از غلبه و سطوتت نمی باشد زیرا به هرچه اراده کنی حکم خواهی کرد و به هرچه بخواهی فرمان خواهی داد. پس تو سزاوار حمدی زیرا که ما را از بلاها حفظ کردی و شکر تراست بر نعمت هایی که به ما بخشیده ای حمدی که بر سایر حمدها برتری داشته، حمدی که تمامی زمین و آسمان خدا را پر کند.

به تحقیق تویی کسی که نعمت فراوان می دهی و نعمت های بزرگ بسیار می بخشی و تویی آنکه سپاس اندک را می پذیری، پاداش دهنده شکر کم، نیکوکار و خوشرفتار دارای فضل و کرم، نیست خدایی جز تو و پایان کار به سوی تو می باشد.

ص: ۲۲۱

(۳۷) وَ كَانَ مِنْ دُعَائِهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ إِذَا اعْتَرَفَ بِالتَّقْصِيرِ عَنْ تَأْدِيَهِ الشّكْرِ

اللّهُمّ إِنّ أَحَداً لَا يَبْلُغُ مِنْ شُكْرِكَ غَايَةً إِلّا حَصَلَ عَلَيْهِ مِنْ إِحْسَانِكَ مَا يُلْزِمُهُ شُكْراً، وَ لَا يَبْلُغُ مَبْلَغاً مِنْ طَاعَتِكَ وَ إِنِ اجْتَهَدَ إِلّا كَانَ مُقَصّراً دُونَ اسْتِحْقَاقِكَ بِفَضْلِكَ، فَأَشْكَرُ عِبَادِكَ عَاجِزٌ عَنْ شُكْرِكَ، وَ أَعْبَدُهُمْ مُقَصّرٌ عَنْ طَاعَتِكَ. لَا يَجِبُ لِأَحَدٍ أَنْ تَغْفِرَ لَهُ بِاسْتِحْقَاقِهِ، وَ لَا أَنْ تَرْضَى عَنْهُ بِاسْتِيجَابِهِ، فَمَنْ غَفَرْتَ لَهُ فَبِطَوْلِكَ، وَ مَنْ رَضِيتَ عَنْهُ فَبِفَضْلِكَ، تَشْكُرُ يَسِيرَ مَا شَكَرْتَهُ، وَ تُثِيبُ عَلَى قَلِيلِ مَا تُطَاعُ فِيهِ حَتّى كَأَنّ شُكْرَ عِبَادِكَ الّذِى أَوْجَبْتَ عَلَيْهِ ثَوَابَهُمْ وَ أَعْظَمْتَ عَنْهُ جَزَاءَهُمْ أَمْرٌ مَلَكُوا اسْتِطَاعَةَ الِامْتِنَاعِ مِنْهُ دُونَكَ فَكَافَيْتَهُمْ، أَوْ لَمْ يَكُنْ سَبَبُهُ بِيَدِكَ فَجَازَيْتَهُمْ، بَلْ مَلَكْتَ يَا إِلَهِى! أَمْرَهُمْ قَبْلَ أَنْ يَمْلِكُوا

اقرار به ناتوانی در بجا آوردن شکر

پروردگارا کسی به کمال شکرت نمی رسد مگر اینکه احسان دیگری از جانب تو شامل حالش می گردد و لازم است شکری دیگر نماید. و به طاعتی از طاعاتت نایل نمی گردد گرچه تلاش کند مگر اینکه مقصّر است و مستحق فضل و کرم توست. بنابراین شاکرترین بندگانت عاجز از شکر تواند و عابدترین آنها ناتوان از طاعت تو می باشند. هیچ کس را به خاطر شایستگی که دارد لازم نیست که بیامرزی و نه به علت سزاوار بودنش او را راضی کنی بلکه هرکه را می آمرزی به خاطر فضل و کرمت می باشد و از هرکه راضی می شوی از لطف و مرحمت توست.

به شکر مختصر بنده ات پاداش فراوان می دهی و فرمانبرداری کم را پاداش می دهی تا اینکه گویا شکر بندگانت که پاداششان را بر آن واجب کرده ای و جزای آنان را از آن بزرگ نموده ای کاری است که بدون تو بر باز نگهداشتن از آن قدرت دارند به همین جهت آنها را پاداش می دهی و یا سبب آن شکرگزاری در اختیار تو نبوده بنابراین آنها را پاداش داده ای!

بلکه ای خدای من تو همه امورشان را در اختیار داری پیش از آنکه چیزی را مالك شوند.

ص: ۲۲۳

عِبَادَتَکَ، وَ أَعْدَدْتَ ثَوَابَهُمْ قَبْلَ أَنْ یُفِیضُوا فِی طَاعَتِکَ، وَ ذَلِکَ أَنّ سُنّتَکَ الْإِفْضَالُ، وَ عَادَتَکَ الْإِحْسَانُ، وَ سَبِیلَکَ الْعَفْوُ. فَکَلّ الْبَرِیّهِ مُعْتَرِفَهٌ بِأَنّکَ غَیْرُ ظَالِمٍ لِمَنْ عَاقَبْتَ، وَ شَاهِدَهٌ بِأَنّکَ مُتَفَضّلٌ عَلَی مَنْ عَافَیْتَ، وَ کُلّ مُقِرّ عَلَی نَفْسِهِ بِالتّقْصِیرِ عَمّا اسْتَوْجَبْتَ، فَلَوْ لَا أَنّ الشّیْطَانَ یَخْتَدِعُهُمْ عَنْ طَاعَتِکَ مَا عَصَاکَ عَاصٍ، وَ لَوْ لَا أَنّهُ صَوّرَ لَهُمُ الْبَاطِلَ فِی مِثَالِ الْحَقّ مَا ضَلّ عَنْ طَرِیقِکَ ضَالّ. فَسُبْحَانَکَ مَا أَبْیَنَ کَرَمَکَ فِی مُعَامَلَهِ مَنْ أَطَاعَکَ أَوْ عَصَاکَ تَشْکُرُ لِلْمُطِیعِ مَا أَنْتَ تَوَلّیْتَهُ لَهُ، وَ تُمْلِی لِلْعَاصِی فِیمَا تَمْلِکُ مُعَاجَلَتَهُ فِیهِ، أَعْطَیْتَ کُلّا مِنْهُمَا مَا لَمْ یَجِبْ لَهُ، وَ تَفَضّلْتَ عَلَی کُلّ مِنْهُمَا بِمَا یَقْصُرُ عَمَلُهُ عَنْهُ، وَ لَوْ کَافَأْتَ الْمُطِیعَ عَلَی مَا أَنْتَ تَوَلّیْتَهُ لَأَوْشَکَ أَنْ یَفْقِدَ ثَوَابَکَ، وَ أَنْ تَزُولَ عَنْهُ نِعْمَتُکَ، وَ لَکِنّکَ بِکَرَمِکَ جَازَیْتَهُ عَلَی الْمُدّهِ الْقَصِیرَهِ الْفَانِیَهِ بِالْمُدّهِ الطّوِیلَهِ الْخَالِدَهِ، وَ عَلَی الْغَایَهِ الْقَرِیبَهِ الزّائِلَهِ بِالْغَایَهِ الْمَدِیدَهِ الْبَاقِیَهِ، ثُمّ لَمْ تَسُمْهُ الْقِصَاصَ فِیمَا أَکَلَ مِنْ رِزْقِکَ الّذِی یَقْوَی بِهِ عَلَی طَاعَتِکَ، وَ لَمْ تَحْمِلْهُ عَلَی الْمُنَاقَشَاتِ فِی الْآلَاتِ الّتِی تَسَبّبَ بِاسْتِعْمَالِهَا إِلَی مَغْفِرَتِکَ، وَ لَوْ فَعَلْتَ ذَلِکَ بِهِ لَذَهَبَ بِجَمِیعِ مَا کَدَحَ لَهُ وَ جُمْلَهِ مَا سَعَی فِیهِ،

و در اختیار گیرند و ثواب ایشان را آماده کرده ای قبل از آنکه در گرو دستوراتت درآیند و این بدین خاطر است که تو سنّت خیر رساندن داری و عادت تو بر احسان و راهت بر عفو و بخشش است.

الهـا تمـامی موجودات اعتراف دارنـد که تو بر هرکه کیفر دهی سـتم روا نمی داری و همگی شاهدنـد که تو به خـاطر فضل و کرمت برای آنان عافیت می خواهی و همه اقرار دارند که نسبت به آنچه سزاواری کوتاهی کرده اند.

الها اگر شیطان درباره بندگی تو آنها را فریب ندهد هیچ کس نافرمانی ات نمی کند و اگر باطل را به صورت حق برای ایشان جلوه ندهـد هیـچ کس از راه تـو گمراه نمی گردد. پس منزهی تـو و چه انـدازه کرم و بزرگـواریت در معـامله بـا آنهـایی که فرمانبرداریت کرده و یا نافرمانیت نموده اند روشن و آشکار است. آنکه فرمانت را برده از آنچه برایش آماده ساخته ای پاداش می دهی و نافرمان را با اینکه قادر به شـتاب هستی کیفرش را به تأخیر می انـدازی. به هر دو یعنی فرمانبردار و نافرمان عطا می کنی در حالی که استحقاق ندارند و به هرکدام از آنها چیزی لطف می فرمایی که کارشان در مقابلش ارزش ندارد.

و اگر فرمـانبردار را بـه کـاری که بر او تکلیـف کرده ای پـاداش می دادی چیزی نمانـده بـود که ثـواب را از دست بدهـد و به نعمت تو نایل نگردد ولکن تو مطابق با کرمت کارهای او را که در مـدت کمی بجا آورده در جهان آخرت به زنـدگی جاوید پاداش عنایت نمودی و کارهایی که پایانش نزدیک و از بین رفتنی است به پاداشی همیشگی پاسخ دادی.

و از بنده ات از آنچه که به کرمت ارتزاق می کند تا قدرت بر بندگی ات را داشته باشد توقع عوض نداشـته و او را در ابزار و وسایلی که راهی به آمرزشت می باشـد سـختگیری ننموده ای و اگر با او چنین می کردی آنچه برایش زحمت کشـیده و آنچه برایش تلاش کرده در مقابل کوچکترین الطافت از دست رفته بود.

ص: ۲۲۵

جَزَاءً لِلصّغْرَی مِنْ أَيَادِيکَ وَ مِنَنِکَ، وَ لَتَبْقَی رَهِيناً بَيْنَ يَدَيْکَ بِسَائِرِ نِعَمِکَ، فَمَتَی کَانَ يَسْتَحِقّ شَيْئاً مِنْ ثَوَابِکَ؟ لَا! مَتَی؟!. هَذَا - يَا إِلَهِی!- حَالُ مَنْ أَطَاعَکَ، وَ سَبِيلُ مَنْ تَعَبّدَ لَکَ، فَأَمّا الْعَاصِی أَمْرَکَ وَ الْمُوَاقِعُ نَهْيَکَ فَلَمْ تُعَاجِلْهُ بِنَقِمَتِکَ لِکَیْ يَسْتَبْدِلَ بِحَالِهِ فِی مَعْصِيَتِکَ حَالَ الْإِنَابَهِ إِلَی طَاعَتِکَ، وَ لَقَدْ کَانَ يَسْتَحِقّ فِی أَوّلِ مَا هَمّ بِعِصْيَانِکَ کُلّ مَا أَعْدَدْتَ لِجَمِيعِ خَلْقِکَ مِنْ عُقُوبَتِکَ، فَجَمِيعُ مَا أَخّرْتَ عَنْهُ مِنَ الْعَذَابِ وَ أَبْطَأْتَ بِهِ عَلَيْهِ مِنْ سَطَوَاتِ النّقِمَهِ وَ الْعِقَابِ تَرْکٌ مِنْ حَقّکَ، وَ رِضًی بِدُونِ وَاجِبِکَ. فَمَنْ أَکْرَمُ -يَا إِلَهِی!- مِنْکَ، وَ مَنْ أَشْقَی مِمّنْ هَلَکَ عَلَيْکَ؟ لَا! مَنْ؟. فَتَبَارَکْتَ أَنْ تُوصَفَ إِلّا بِالْإِحْسَانِ، وَ کَرُمْتَ أَنْ يُخَافَ مِنْکَ إِلّا الْعَدْلُ، لَا يُخْشَی جَوْرُکَ عَلَی مَنْ عَصَاکَ، وَ لَا يُخَافُ إِغْفَالُکَ ثَوَابَ مَنْ أَرْضَاکَ، فَصَلّ عَلَی مُحَمّدٍ وَ آلِهِ، وَ هَبْ لِی أَمَلِی، وَ زِدْنِی مِنْ هُدَاکَ مَا أَصِلُ بِهِ إِلَی التّوْفِيقِ فِی عَمَلِی، إِنّکَ مَنّانٌ کَرِيمٌ.

ص: ۲۲۶

و مدیون بقیه نعمت هایت می گشت. پس در چه موقع لایق ثواب تو باشد راستی چه موقع؟!

ای خـدای من این است حال آنکه ترا فرمانبر است و راه کسـی که ترا بندگی کرده است و اما آنکه فرمانت را تخلّف نموده و به آنچه را که نهی فرموده ای عمل کرده در کیفرش شـتاب نکردی شاید از حال معصـیت به حال توبه و بندگی ات برگردد و بی شـک در همـان اولین بـاری که مرتکب معصـیت تـو شـد سـزاوار کیفری بود که برای همه آفریـدگانت آمـاده سـاخته ای، بنابراین همه آنچه را که از عـذاب برایش به تأخیر انـداختی و هر آنچه از حق خود چشم پوشـی کردی رضا به چیزی است که کمتر از اسـتحقاق خود می باشد ای خدای من چه کسـی از تو بزرگوارتر و چه کسـی نگون بخت تر از آن است که برخلاف رضای تو نابود گردد، نه کیست که نگون بخت تر باشـد؟ زیرا تو بزرگتر از آنی در حالی که به احسان و لطف توصـیف شده ای و والاتر از آنی که جز از عدل از تو بترسند.

الهـا ترس از آن نیسـت کـه بر گنهکـار سـتم کنی و جـای نگرانی نیست که پـاداش آنکه رضـایت را جلب کرده بـدون ثـواب بگـذری، پس بر محمـد و آل او درود فرست و به من هم آنچه آرزومنـدم، عطا فرما و با راهنمایی هایت مرا به توفیق در انجام اعمال صالحه برسان زیرا که نعمت دهنده فراوان و کریمی.

(۳۸) وَ كَانَ مِنْ دُعَائِهِ عَلَيْهِ السّلَامُ فِى الِاعْتِذَارِ مِنْ تَبِعَاتِ الْعِبَادِ وَ مِنَ التّقْصِيرِ فِى حُقُوقِهِمْ وَ فِى فَكَاكِ رَقَبَتِهِ مِنَ النّارِ

اللّهُمّ إِنّى أَعْتَذِرُ إِلَيْكَ مِنْ مَظْلُوم ظُلِمَ بِحَضْرَتِى فَلَمْ أَنْصُرْهُ، وَ مِنْ مَعْرُوفٍ أُسْدِىَ إِلَىّ فَلَمْ أَشْكُرْهُ، وَ مِنْ مُسِىءٍ اعْتَذَرَ إِلَىّ فَلَمْ أَعْذِرْهُ، وَ مِنْ ذِى فَاقَهٍ سَأَلَنِى فَلَمْ أُوثِرْهُ، وَ مِنْ حَقّ ذِى حَقّ لَزِمَنِى لِمُؤْمِنٍ فَلَمْ أُوَفّرْهُ، وَ مِنْ عَيْبِ مُؤْمِنٍ ظَهَرَ لِى فَلَمْ أَسْتُرْهُ، وَ مِنْ كُلّ إِثْم عَرَضَ لِى فَلَمْ أَهْجُرْهُ، أَعْتَذِرُ إِلَيْكَ -يَا إِلَهِى!- مِنْهُنّ وَ مِنْ نَظَائِرِهِنّ اعْتِذَارَ نَدَامَهٍ يَكُونُ وَاعِظاً لِمَا بَيْنَ يَدَىّ مِنْ أَشْبَاهِهِنّ، فَصَلّ عَلَى مُحَمّدٍ وَ آلِهِ، وَ اجْعَلْ نَدَامَتِى عَلَى مَا وَقَعْتُ فِيهِ مِنَ الزّلّاتِ، وَ عَزْمِى عَلَى تَرْكِ مَا يَعْرِضُ لِى مِنَ السّيّئَاتِ، تَوْبَهً تُوجِبُ لِى مَحَبّتَكَ، يَا مُحِبّ التّوّابِينَ.

معذرت خواهی از سهل انگاری ها درباره حقوق افراد و درخواست آزادی از آتش دوزخ

خداونـدا از تو معذرت می خواهم از ظلمی که در برابر من بر مظلومی واقع شده و من سـتمدیده را یاری نکرده ام و از نیکی و محبتی که به من شده و قدردانی و سپاسگزاری ننموده ام و از خطاکاری که از من عذر خواسته ولی عذرش را نپذیرفته ام و از گرفتـار و بینوایی که از من کمک خواسـته و من ترتیب اثری به خواسـته اش نـداده ام و از حق صاحب حق با ایمانی که بر من لازم بود و آن را نـداده ام و از عیب مؤمنی که برایم آشـکار شـده و من سرپوشـی نکرده ام و بالاـخره از هر گنـاهی که برایم پیش آمده و از آن اجتناب ننموده ام.

از تو معـذرت می خواهم ای خدای من از اینهایی که برشـمردم و نظایر اینها معذرتی از روی پشـیمانی که اگر مانند آنها برای من اتفاق افتاد واعظ و پند دهنده باشد.

پس بر محمـد و آل او درود فرست و پشـیمانی ام را نسـبت به گناهانی که مرتکب شـدم و تصـمیم مرا بر ترک گناهانی که به من رو می آورد توبه ای قرار ده که برای من سبب دوستی تو گردد ای دوستدار توبه کنندگان.

ص: ۲۲۹

(۳۹) وَ كَانَ مِنْ دُعَائِهِ عَلَيْهِ السّلَامُ فِی طَلَبِ الْعَفْوِ وَ الرّحْمَهِ

اللّهُمّ صَلّ عَلَى مُحَمّدٍ وَ آلِهِ، وَ اكْسِرْ شَهْوَتِی عَنْ كُلّ مَحْرَمٍ، وَ ازْوِ حِرْصِی عَنْ كُلّ مَأْثَمٍ، وَ امْنَعْنِی عَنْ أَذَى كُلّ مُؤْمِنٍ وَ مُؤْمِنَهٍ، وَ مُسْلِمٍ وَ مُسْلِمَهٍ. اللّهُمّ وَ أَيّمَا عَبْدٍ نَالَ مِنّی مَا حَظَرْتَ عَلَيْهِ، وَ انْتَهَكَ مِنّی مَا حَجَزْتَ عَلَيْهِ، فَمَضَى بِظُلَامَتِی مَيّتاً، أَوْ حَصَلَتْ لِی قِبَلَهُ حَيّاً فَاغْفِرْ لَهُ مَا أَلَمّ بِهِ مِنّی، وَ اعْفُ لَهُ عَمّا أَدْبَرَ بِهِ عَنّی، وَ لَا تَقِفْهُ عَلَى مَا ارْتَكَبَ فِیّ، وَ لَا تَكْشِفْهُ عَمّا اكْتَسَبَ بِی، وَ اجْعَلْ مَا سَمَحْتُ بِهِ مِنَ الْعَفْوِ عَنْهُمْ، وَ تَبَرّعْتُ بِهِ مِنَ الصّدَقَهِ عَلَيْهِمْ أَزْكَى صَدَقَاتِ الْمُتَصَدّقِينَ، وَ أَعْلَى صِلَاتِ الْمُتَقَرّبِينَ، وَ عَوّضْنِی مِنْ عَفْوِی عَنْهُمْ عَفْوَكَ، وَ مِنْ دُعَائِی لَهُمْ رَحْمَتَكَ، حَتّى يَسْعَدَ كُلّ وَاحِدٍ مِنّا بِفَضْلِكَ، وَ يَنْجُوَ كُلّ مِنّا بِمَنّكَ. اللّهُمّ وَ أَيّمَا عَبْدٍ مِنْ عَبِيدِكَ أَدْرَكَهُ مِنّی دَرَكٌ، أَوْ مَسّهُ مِنْ نَاحِيَتِی

طلب عفو و رحمت از پروردگار

بارالها بر محمد و آل او درود فرست و شهوتم را درباره هرکار حرام درهم شکن و حرص مرا از هر گناهی دور ساز و از آزار رساندن بر هر مرد و زن مؤمن و مسلمان بازم دار.

خداوندا هرکسی که درباره من آنچه را بر او حرام کرده ای انجام داده و نسبت به آنچه که منع نموده ای بی حیایی کرده و حق مرا برده و مرده و یا زنده است و حق من در اختیار اوست پس از ظلمی که او در حق من کرده درگذر و او را بیامرز و از حقی که از من برده مؤاخذه اش مکن و از آنچه درباره من انجام داده سرزنشش مفرما و به خاطر کارهایی که علیه من بجا آورده رسوایش مکن و این گذشتی که من نسبت به رفتار آنها نمودم و صدقه و لطفی که در حق آنها بخشیدم جزء پاکیزه ترین بخشش های اهل بخشش و برترین عطاهای مقربین درگاهت قرار ده. و در عوض گذشتی که از آنها نمودم عفو و گذشت خودت را شامل حالم فرما و از دعایی که برای ایشان کردم رحمتت را به من پاداش ده تا اینکه هرکدام از ما به فضل و کرمت سعادتمند شده و به نعمت هایت رستگار گردیم.

خدایا هرکدام از بندگانت که از ناحیه من آسیبی دیده و از جانب من به او آزاری رسیده

ص: ۲۳۱

أَذًى، أَوْ لَحِقَهُ بِی أَوْ بِسَبَبِی ظُلْمٌ فَفُتُّهُ بِحَقِّهِ، أَوْ سَبَقْتُهُ بِمَظْلِمَتِهِ، فَصَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ أَرْضِهِ عَنِّی مِنْ وُجْدِکَ، وَ أَوْفِهِ حَقَّهُ مِنْ عِنْدِکَ، ثُمَّ قِنِی مَا یُوجِبُ لَهُ حُکْمُکَ، وَ خَلِّصْنِی مِمَّا یَحْکُمُ بِهِ عَدْلُکَ، فَإِنَّ قُوَّتِی لَا تَسْتَقِلُّ بِنَقِمَتِکَ، وَ إِنَّ طَاقَتِی لَا تَنْهَضُ بِسُخْطِکَ، فَإِنَّکَ إِنْ تُکَافِنِی بِالْحَقِّ تُهْلِکْنِی، وَ إِلَّا تَغَمَّدْنِی بِرَحْمَتِکَ تُوبِقْنِی. اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْتَوْهِبُکَ -یَا إِلَهِی!- مَا لَا یُنْقِصُکَ بَذْلُهُ، وَ أَسْتَحْمِلُکَ، مَا لَا یَبْهَظُکَ حَمْلُهُ: أَسْتَوْهِبُکَ -یَا إِلَهِی!- نَفْسِیَ الَّتِی لَمْ تَخْلُقْهَا لِتَمْتَنِعَ بِهَا مِنْ سُوءٍ، أَوْ لِتَطَرَّقَ بِهَا إِلَی نَفْعٍ، وَ لَکِنْ أَنْشَأْتَهَا إِثْبَاتاً لِقُدْرَتِکَ عَلَی مِثْلِهَا، وَ احْتِجَاجاً بِهَا عَلَی شَکْلِهَا. وَ أَسْتَحْمِلُکَ مِنْ ذُنُوبِی مَا قَدْ بَهَظَنِی حَمْلُهُ، وَ أَسْتَعِینُ بِکَ عَلَی مَا قَدْ فَدَحَنِی ثِقْلُهُ، فَصَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ هَبْ لِنَفْسِی عَلَی ظُلْمِهَا نَفْسِی، وَ وَکِّلْ رَحْمَتَکَ بِاحْتِمَالِ إِصْرِی، فَکَمْ قَدْ لَحِقَتْ رَحْمَتُکَ بِالْمُسِیئِینَ، وَ کَمْ قَدْ شَمِلَ عَفْوُکَ الظَّالِمِینَ، فَصَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ اجْعَلْنِی أُسْوَةَ مَنْ قَدْ أَنْهَضْتَهُ بِتَجَاوُزِکَ عَنْ مَصَارِعِ الْخَاطِئِینَ، وَ خَلَّصْتَهُ بِتَوْفِیقِکَ مِنْ وَرَطَاتِ الْمُجْرِمِینَ، فَأَصْبَحَ طَلِیقَ عَفْوِکَ مِنْ إِسَارِ سُخْطِکَ، وَ عَتِیقَ صُنْعِکَ مِنْ وَثَاقِ عَدْلِکَ. إِنَّکَ إِنْ تَفْعَلْ

و یا به دست من و یا به وسیله من ظلمی بر او وارد شده و حقش پایمال گشته و دادخواهی از حقّش از بین رفته بر محمد و آل او درود فرست و او را به قدرتی که در اختیارت هست از من راضـی کن و از جانب فضـلت حقش را تمام و کمال عطا فرما. و سپس مرا از آنچه فرمـانت در عـذاب من اقتضاء می کنـد حفظ کن و از آنچه را که مطابق عـدلت می باشـد رهایی ده چرا که نیروی من طاقت عذاب تو را ندارد و مرا توانی نیست تا با خشـمت برابری کند و اگر توبه حق، کیفرم دهی نابودم خواهی کرد و اگر به رحمتت نپوشانی تباهم خواهی ساخت.

بارالهـا از تو می خواهم که به من عطـا کنی زیرا که بخشـش تو چیزی را از تو کم نمی کنـد ای خـدای من برداشـتن بـاری بر دوشم را می خواهم که برای تو سخت نیست.

ای خـدای من از تو می خواهم که به من عطـا کنی نفسـی را که آن را نیافریـدی تـا به وسـیله آن مـانع بـدی شوی و به سود و منفعـتی برسـی بلکـه آن را آفریـدی تـا قـدرت خـود را در خلـق آن و امثـال آن ثـابت کنی و بر خلقت شـبیه آن دلیـل آوری. خداونـدا درخواست می کنم بار گناهانم را از دوش من برداری که بر من سـنگینی می کنـد و از تو کمک می خواهم که این سنگینی مرا بیچاره کرده است.

پس بر محمـد و آل او درود فرسـت و نفس مرا در حـالی که ظلم به خـویش کرده عفـو کن و رحمتت را مـأمور برداشـتن بـار گناهم فرما و چقدر رحمت تو به بندگان گنهکارت رسیده و چقدر عفو تو شامل حال ستمکاران گشته است.

پس بر محمد و آل او درود فرست و مرا رهبر کسانی قرار ده که با گذشت خود آنها را از پرتگاه های لغزشـکاران حفظ کرده ای و بـا توفیق خود آنهـا را از ورطه های سـهمگین مجرمین نجات داده ای، صـبح کرده انـد در حالی که آزاد شـده عفو تو از اسارت خشمت بوده و آزاد شده احسانت از بند عدلت گشته اند.

ص: ۲۳۳

ذَلِکَ -یَا إِلَهِی!- تَفْعَلْهُ بِمَنْ لَا یَجْحَدُ اسْتِحْقَاقَ عُقُوبَتِکَ، وَ لَا یُبَرِّئُ نَفْسَهُ مِنِ اسْتِیجَابِ نَقِمَتِکَ. تَفعَل [تَفْعَلْ] ذَلِکَ -یَا إِلَهِی!- بِمَنْ خَوْفُهُ مِنْکَ أَکْثَرُ مِنْ طَمَعِهِ فِیکَ، وَ بِمَنْ یَأْسُهُ مِنَ النَّجَاهِ أَوْکَدُ مِنْ رَجَائِهِ لِلْخَلَاصِ، لَا أَنْ یَکُونَ یَأْسُهُ قُنُوطاً، أَوْ أَنْ یَکُونَ طَمَعُهُ اغْتِرَاراً، بَلْ لِقِلَّهِ حَسَنَاتِهِ بَیْنَ سَیِّئَاتِهِ، وَ ضَعْفِ حُجَجِهِ فِی جَمِیعِ تَبِعَاتِهِ. فَأَمَّا أَنْتَ -یَا إِلَهِی!- فَأَهْلٌ أَنْ لَا یَغْتَرَّ بِکَ الصِّدِّیقُونَ، وَ لَا یَیْأَسَ مِنْکَ الْمُجْرِمُونَ، لِأَنَّکَ الرَّبُّ الْعَظِیمُ الَّذِی لَا یَمْنَعُ أَحَداً فَضْلَهُ، وَ لَا یَسْتَقْصِی مِنْ أَحَدٍ حَقَّهُ، تَعَالَی ذِکْرُکَ عَنِ الْمَذْکُورِینَ، وَ تَقَدَّسَتْ أَسْمَاؤُکَ عَنِ الْمَنْسُوبِینَ، وَ فَشَتْ نِعْمَتُکَ فِی جَمِیعِ الْمَخْلُوقِینَ، فَلَکَ الْحَمْدُ عَلَی ذَلِکَ یَا رَبَّ الْعَالَمِینَ.

ای خـدای من اگر چنین کنی آن را درباره کسـی انجام داده ای که سـزاوار عـذاب بودن را انکار نمی کنـد و نفس خود را از استحقاق کیفرت تبرئه نمی نماید.

ای خدای من چنین رفتاری را درباره کسـی انجام می دهی که ترسش از تو بیش از طمعش به رحمتت می باشد و نومیدی اش از نجـات از امیـدواری اش برای رهـایی محکمتر است نه اینکه نومیـدی اش از رحمت توست یا طمعش از روی نیرنگ است، بلکه به خـاطر کمی اعمـال خوبش در برابر کارهای ناپسـندش می باشـد و دلیل هایش در همه دادخواهی ها و پاسـخگویی ها ضعیف است.

ولی تـو ای خـدای من، سـزاواری که راسـتگویان به رحمتت مغرور نشونـد و مجرمین از عفـوت نومیـد نگردنـد زیرا که تو آن پروردگار بزرگی هستی که کسی را از فضل خود باز نمی دارد و همه حق خود را از کسی باز نمی ستاند.

الهـا یـاد تو برتر از آن است که اهـل ذکر یادت می کننـد و نامهایت از اینکه بر دیگران نسـبت داده شود منزه و پاکیزه است و نعمت تو در بین تمامی بندگانت تقسیم شده پس بدین خاطر حمد مخصوص توست ای خدای جهانیان.

ص: ۲۳۵

(۴۰) وَ كَانَ مِنْ دُعَائِهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ إِذَا نُعِىَ إِلَيْهِ مَيِّتٌ، أَوْ ذَكَرَ الْمَوْتَ

اللّهُمّ صَلّ عَلَى مُحَمّدٍ وَ آلِهِ، وَ اكْفِنَا طُولَ الْأَمَلِ، وَ قَصّرْهُ عَنّا بِصِدْقِ الْعَمَلِ حَتّى لَا نُؤَمّلَ اسْتِتْمَامَ سَاعَةٍ بَعْدَ سَاعَةٍ، وَ لَا اسْتِيفَاءَ يَوْمٍ بَعْدَ يَوْمٍ، وَ لَا اتّصَالَ نَفَسٍ بِنَفَسٍ، وَ لَا لُحُوقَ قَدَمٍ بِقَدَمٍ. وَ سَلّمْنَا مِنْ غُرُورِهِ، وَ آمِنّا مِنْ شُرُورِهِ، وَ انْصِبِ الْمَوْتَ بَيْنَ أَيْدِينَا نَصْباً، وَ لَا تَجْعَلْ ذِكْرَنَا لَهُ غِبّاً. وَ اجْعَلْ لَنَا مِنْ صَالِحِ الْأَعْمَالِ عَمَلًا نَسْتَبْطِئُ مَعَهُ الْمَصِيرَ إِلَيْكَ، وَ نَحْرِصُ لَهُ عَلَى وَشْكِ اللّحَاقِ بِكَ حَتّى يَكُونَ الْمَوْتُ مَأْنَسَنَا الّذِي نَأْنَسُ بِهِ، وَ مَأْلَفَنَا الّذِي نَشْتَاقُ إِلَيْهِ، وَ حَامّتَنَا الّتِي نُحِبّ الدّنُوّ مِنْهَا، فَإِذَا أَوْرَدْتَهُ عَلَيْنَا وَ أَنْزَلْتَهُ بِنَا فَأَسْعِدْنَا بِهِ زَائِراً، وَ آنِسْنَا بِهِ قَادِماً، وَ لَا تُشْقِنَا بِضِيَافَتِهِ، وَ لَا تُخْزِنَا بِزِيَارَتِهِ، وَ اجْعَلْهُ بَاباً مِنْ أَبْوَابِ مَغْفِرَتِكَ، وَ مِفْتَاحاً مِنْ مَفَاتِيحِ رَحْمَتِكَ. أَمِتْنَا مُهْتَدِينَ غَيْرَ ضَالّينَ، طَائِعِينَ غَيْرَ مُسْتَكْرِهِينَ، تَائِبِينَ غَيْرَ عَاصِينَ وَ لَا مُصِرّينَ، يَا ضَامِنَ جَزَاءِ الْمُحْسِنِينَ، وَ مُسْتَصْلِحَ عَمَلِ الْمُفْسِدِينَ.

یاد مرگ

پروردگـارا بر محمـد و آل او درود فرست و آرزوی طولانی را از دل ما بیرون بر و آن را با صـداقت در رفتارمان کوتاه کن تا آنجا که تمام کردن ساعتی بعد ساعتی و دریافتن روزی بعد روزی و اتصال تنفّس ها و گام های پی در پی را آرزو نکنیم.

بارالها ما را از غرور آرزو سـلامت بدار و ما را از شـرّش حفظ فرما و مرگ را نصب العین و در برابر چشمانمان قرار ده و ما را از مرگ غافـل مفرمـا و از میـان اعمـال خوب توفیق انجام عملی را به ما عطا کن که با آن رسـیدن به جهان آخرت و لقائت را دیر شـماریم در نتیجه تلاش کنیم و حرص ورزیم که هرچه زودتر به رحمتت ملحق شویم تا آنجا که مرگ جای اُنس ما باشد و جای اُلفت و به سویش مشتاق شویم و همانند خویشاوندی باشد که در کنار آن بودن را دوست داشته باشیم.

الهـا هرگـاه مرگ را به سـراغ مـا فرسـتادی در هنگـام زیـارت او ما را به وسـیله او سـعادتمند فرما و به محض آمـدن ما را با او مأنوس کن و ما را به مهمانی او بدبخت مکن و ما را با ملاقاتش خوار و زبون مفرما.

خـدایا مرگ را دری از درهای مغفرتت و کلیـدی از کلیدهای رحمتت قرار ده الها ما را بمیران در حالی که هدایت شده ایم و گمراه نیستیم، فرمانبریم و از بنـدگی ات کراهت نداریم. توبه کننده ایم و معصیت کار و اصـرار بر گناه نداریم ای خدایی که ضامن پاداش نیکوکارانی و اصلاح کننده رفتار تبهکارانی.

ص: ۲۳۷

(۴۱) وَ كَانَ مِنْ دُعَائِهِ عَلَيْهِ السّلَامُ فِی طَلَبِ السّتْرِ وَ الْوِقَايَهِ

اللّهُمّ صَلّ عَلَی مُحَمّدٍ وَ آلِهِ، وَ أَفْرِشْنِی مِهَادَ كَرَامَتِكَ، وَ أَوْرِدْنِی مَشَارِعَ رَحْمَتِكَ، وَ أَحْلِلْنِی بُحْبُوحَهَ جَنّتِكَ، وَ لَا تَسُمْنِی بِالرّدّ عَنْكَ، وَ لَا تَحْرِمْنِی بِالْخَيْبَهِ مِنْكَ. وَ لَا تُقَاصّنِی بِمَا اجْتَرَحْتُ وَ لَا تُنَاقِشْنِی بِمَا اكْتَسَبْتُ، وَ لَا تُبْرِزْ مَكْتُومِی، وَ لَا تَكْشِفْ مَسْتُورِی، وَ لَا تَحْمِلْ عَلَی مِيزَانِ الْإِنْصَافِ عَمَلِی، وَ لَا تُعْلِنْ عَلَی عُيُونِ الْمَلَإِ خَبَرِی، أَخْفِ عَنْهُمْ مَا يَكونُ نَشْرُهُ عَلَيّ عَاراً، وَ اطْوِ عَنْهُمْ مَا يُلْحِقُنِی عِنْدَكَ شَنَاراً، شَرّفْ دَرَجَتِی بِرِضْوَانِكَ، وَ أَكْمِلْ كَرَامَتِی بِغُفْرَانِكَ، وَ انْظِمْنِی فِی أَصْحَابِ الْيَمِينِ، وَ وَجّهْنِی فِی مَسَالِكِ الْ آمِنِينَ، وَ اجْعَلْنِی فِی فَوْجِ الْفَائِزِينَ، وَ اعْمُرْ بِی مَجَالِسَ الصّالِحِينَ، آمِينَ رَبّ الْعَالَمِينَ.

تقاضای پوشیدن گناهان از ستّارالعیوب

خدایا بر محمد و آل او درود فرست، بسترهای کرمت را برایم بگستران و مرا از محل نوشیدن شراب رحمتت سیراب کن و در بهشتت جایم ده و با رد کردن از در خانه ات مرا مرنجان و به نومیدی از رحمتت نومیدم مکن، و مرا به گناهانم تقاص مفرما و به آنچه را که انجام داده ام سختگیری مکن و رازم را فاش و سرّم را آشکار مفرما و کارم را در ترازوی عدلت مسنج و وضع حالم را در برابر چشم بزرگان فاش مگردان.

خدایا آنچه برایم ننگ است از دید بزرگان در روز قیامت مخفی بدار و آنچه که نزد تو مرا رسوا می کند از آنان بپوشان.

الهـا به رضـای خویش درجه و رتبه ام را بالا بر و به مغفرتت کرامتت را نسبت به من کمال بخش و مرا از یاران دست راست قرار ده و بـا بردن در گروه ایمن شـدگان آبرویم بخش و از جمله رستگارانم کن و مجالس بنـدگان صالحت را به وسیله من آباد کن دعایم را بپذیر ای پروردگار جهانیان.

ص: ۲۳۹

(۴۲) وَ كَانَ مِنْ دُعَائِهِ عَلَيْهِ السّلَامُ عِنْدَ خَتْمِ الْقُرْآنِ

اللّهُمّ إِنّكَ أَعَنْتَنِى عَلَى خَتْمِ كِتَابِكَ الّذِى أَنْزَلْتَهُ نُوراً، وَ جَعَلْتَهُ مُهَيْمِناً عَلَى كُلّ كِتَابٍ أَنْزَلْتَهُ، وَ فَضّلْتَهُ عَلَى كُلّ حَدِيثٍ قَصَصْتَهُ. وَ فُرْقَاناً فَرَقْتَ بِهِ بَيْنَ حَلَالِكَ وَ حَرَامِكَ، وَ قُرْآناً أَعْرَبْتَ بِهِ عَنْ شَرَائِعِ أَحْكَامِكَ وَ كِتَاباً فَصّلْتَهُ لِعِبَادِكَ تَفْصِيلًا، وَ وَحْياً أَنْزَلْتَهُ عَلَى نَبِيّكَ مُحَمّدٍ -صَلَوَاتُكَ عَلَيْهِ وَ آلِهِ- تَنْزِيلًا. وَ جَعَلْتَهُ نُوراً نَهْتَدِى مِنْ ظُلَمِ الضّلَالَهِ وَ الْجَهَالَهِ بِاتّبَاعِهِ، وَ شِفَاءً لِمَنْ أَنْصَتَ بِفَهَمِ التّصْدِيقِ إِلَى اسْتِمَاعِهِ، وَ مِيزَانَ قِسْطٍ لَا يَحِيفُ عَنِ الْحَقّ لِسَانُهُ، وَ نُورَ هُدًى لَا يَطْفَأُ عَنِ الشّاهِدِينَ بُرْهَانُهُ، وَ عَلَمَ نَجَاهٍ لَا يَضِلّ مَنْ أَمّ قَصْدَ سُنّتِهِ، وَ لا تَنَالُ أَيْدِى الْهَلَكَاتِ مَنْ تَعَلّقَ بِعُرْوَهِ عِصْمَتِهِ. اللّهُمّ فَإِذْ أَفَدْتَنَا الْمَعُونَهَ عَلَى تِلَاوَتِهِ، وَ سَهّلْتَ جَوَاسِىَ أَلْسِنَتِنَا بِحُسْنِ عِبَارَتِهِ، فَاجْعَلْنَا مِمّنْ يَرْعَاهُ

ص: ۲۴۰

دعای ختم قرآن

پروردگارا در ختم قرآنی که آن را نور و روشـنایی فرستادی کمکم کردی و قرآن را بر هر کتابی که نازل فرمودی نگاهبان و بر هر سخنی که نقل کرده ای فضیلت داده ای و آن را جدا کننده حلال از حرامت قرار داده ای همان قرآنی که بیان کننده راه هـای احکـامت می باشـد همـان کتابی که برای بنـدگانت به طور مبسوط شـرح داده ای و همان وحی ای که آن را بر پیامبرت حضرت محمّد که صلوات تو بر او و آلش باد نازل فرموده ای.

الها پیروی از قرآن را نوری برای رهایی از تاریکی های گمراهی و نادانی، و شـفایی برای آنکه از صـمیم دل و از روی درک صحیـح به تلاوت آیاتش گوش می دهـد قرار دادی و آن را ترازوی عـدلی گردانیـدی که هیچگاه زبانه اش از حقیقت برنمی گردد و نور هدایتی که برای گواهانش هیچ وقت از اقامه دلیل خاموش نمی شود و پرچم نجاتی که هرکس قصد پیروی از آن نماید گمراه نمی گردد و هرکس که به ریسمان عصمت آن چنگ بزند گرفتار هلاکت نخواهد شد.

بارالهـا چون ما را بر تلاوت آن کمک نمودی و سـختی و لکنت زبان ما را با زیبایی عباراتش آسان نمودی پس ما را از جمله کسانی قرار ده که به طور شایسته حقوقش را رعایت کرده اند.

ص: ۲۴۱

حَقّ رِعَـايَتِهِ، وَ يَـدِينُ لَکَ بِاعْتِقَادِ التّسْـلِيمِ لِمُحْکَمِ آيَاتِهِ، وَ يَفْزَعُ إِلَی الْإِقْرَارِ بِمُتَشَابِهِهِ، وَ مُوضَـحَاتِ بَيّنَاتِهِ. اللّهُمّ إِنّکَ أَنْزَلْتَهُ عَلَی نَبِيّـکَ مُحَمّـدٍ صَـلّی اللّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ مُجْمَلًـا، وَ أَلْهَمْتَهُ عِلْمَ عَجَـائِبِهِ مُکَمّلًا، وَ وَرّثْتَنَا عِلْمَهُ مُفَسّـراً، وَ فَضّـلْتَنَا عَلَی مَنْ جَهِلَ عِلْمَهُ، وَ قَوّيْتَنَـا عَلَيْهِ لِتَرْفَعَنَـا فَوْقَ مَنْ لَمْ يُطِقْ حَمْلَهُ. اللّهُمّ فَکَمَا جَعَلْتَ قُلُوبَنَا لَهُ حَمَلَةً، وَ عَرّفْتَنَا بِرَحْمَتِکَ شَـرَفَهُ وَ فَضْـلَهُ، فَصَلّ عَلَی مُحَمّدٍ الْخَطِيبِ بِهِ، وَ عَلَی آلِهِ الْخُزّانِ لَهُ، وَ اجْعَلْنَـا مِمّنْ يَعْتَرِفُ بِأَنّهُ مِنْ عِنْـدِکَ حَتّی لَا يُعَارِضَـنَا؛طّ الشّکّ فِی تَصْـدِيقِهِ، وَ لَا يَخْتَلِجَنَا الزّيْغُ عَـنْ قَصْـدِ طَرِيقِـهِ. اللّهُمّ صَـلّ عَلَی مُحَمّـدٍ وَ آلِهِ، وَ اجْعَلْنَـا مِمّنْ يَعْتَصِمُ بِحَبْلِهِ، وَ يَـأْوِی مِنَ الْمُتَشَابِهَـاتِ إِلَی حِرْزِ مَعْقِلِهِ، وَ يَسْکُنُ فِی ظِلّ جَنَاحِهِ، وَ يَهْتَدِی بِضَوْءِ صَبَاحِهِ، وَ يَقْتَدِی بِتَبَلّجِ أَسْفَارِهِ، وَ يَسْتَصْبِحُ بِمِصْبَاحِهِ، وَ لَا يَلْتَمِسُ الْهُدَی فِی غَيْرِهِ. اللّهُمّ وَ کَمَا نَصَـبْتَ بِهِ مُحَمّداً عَلَماً لِلدّلَالَهِ عَلَيْکَ، وَ أَنْهَجْتَ بِ آلِهِ سُبُلَ الرّضَا إِلَيْکَ، فَصَلّ عَلَی مُحَمّدٍ وَ آلِهِ، وَ اجْعَلِ الْقُرْآنَ وَسِيلَةً لَنَا إِلَی أَشْـرَفِ مَنَازِلِ الْکَرَامَهِ، وَ سُـلّماً نَعْرُجُ فِيهِ إِلَی مَحَلّ السّـلَامَهِ، وَ سَـبَباً نُجْزَی بِهِ النّجَاهَ فِی عَرْصَهِ الْقِيَامَهِ، وَ ذَرِيعَةً نَقْدَمُ بِهَا عَلَی نَعِيمِ دَارِ الْمُقَامَهِ. اللّهُمّ صَلّ عَلَی

و در برابر آیـات محکمه آن از روی اعتقـاد گردن نهـاده و نسـبت به آیات متشابه و غیرمحکم به دلیل های روشن آن پناه می برند.

خدایا تو قرآن را بر پیامبرت حضـرت محمد صـلی الله علیه و آله و سـلّم بدون شرح و تفصیل نازل فرمودی و دانش به رازهای آن را به طور مفصـل و مشـروح به وی الهـام نمودی و علم به قرآن همراه بـا تفسـیر به ما میراث دادی و ما را بر آنکه ناآشـنای بـدین علوم است برتری بخشـیدی و بر ما قدرت اشـراف بر قرآن را عنایت کردی تا بر آنکه طاقت زیر بار رفتن آن را نداشـت شرافت دهی.

الهـا همـان طور که دلهـای مـا را حامل قرآن قرار دادی و به رحمتت ما را به شـرافت و فضـیلت آن آشـنا کردی پس بر محمد گوینـده آن و بر آلش خزانه داران آن درود فرست و ما را از جمله کسانی قرار ده که اعتراف دارند که قرآن از جانب توسـت تا در باور کردن آن گرفتار تردید شویم و گرایش به گمراهی ما را از سیر در مسیر حق باز ندارد.

خداونـدا بر محمـد و آل او درود فرست و ما را از جمله افرادی قرار ده که به ریسـمان قرآن چنگ می زنند و از متشابهات آن به محکمات آن پناه می برنـد و در سایه حمایت آن آرام می گیرنـد و از نور صـبحگاهی آن هدایت می شوند و به درخشـش نور آن اقتدا می کنند و از روشنایی آن روشنایی ایجاد می نمایند و از غیر آن طلب نیکبختی نمی نمایند.

الها همان طور که به توسط قرآن برای حضـرت محمد صلی الله علیه و آله و سلّم نشانه ای برای دلالت بر خودت برپا داشتی و به وسـیله آل محمد صـلی الله علیه و آله و سـلّم راههای جلب رضایتت را آشکار ساختی پس بر محمد و آل او درود فرست و قرآن را برای ما وسـیله رسـیدن به شریف ترین منزل های کرامت و بزرگواری و نردبانی جهت ترقی به جایگاه سلامت قرار ده و سببی که به توسط آن در عرصه قیامت نجات یافته و وسیله ای که به خاطر آن همراه با نعمت ها در بهشت جاودانه باشیم.

ص: ۲۴۳

مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ احْطُطْ بِالْقُرْآنِ عَنَّا ثِقْلَ الْأَوْزَارِ، وَ هَبْ لَنَا حُسْنَ شَمَائِلِ الْأَبْرَارِ، وَ اقْفُ بِنَا آثَارَ الَّذِينَ قَامُوا لَکَ بِهِ آنَاءَ اللَّيْلِ وَ أَطْرَافَ النَّهَارِ حَتَّى تُطَهِّرَنَا مِنْ كُلِّ دَنَسٍ بِتَطْهِيرِهِ، وَ تَقْفُوَ بِنَا آثَارَ الَّذِينَ اسْتَضَاءُوا بِنُورِهِ، وَ لَمْ يُلْهِهِمُ الْأَمَلُ عَنِ الْعَمَلِ فَيَقْطَعَهُمْ بِخُدَعِ غُرُورِهِ. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ اجْعَلِ الْقُرْآنَ لَنَا فِي ظُلَمِ اللَّيَالِي مُونِساً، وَ مِنْ نَزَغَاتِ الشَّيْطَانِ وَ خَطَرَاتِ الْوَسَاوِسِ حَارِساً، وَ لِأَقْدَامِنَا عَنْ نَقْلِهَا إِلَى الْمَعَاصِي حَابِساً، وَ لِأَلْسِنَتِنَا عَنِ الْخَوْضِ فِي الْبَاطِلِ مِنْ غَيْرِ مَا آفَةٍ مُخْرِساً، وَ لِجَوَارِحِنَا عَنِ اقْتِرَافِ الْ آثَامِ زَاجِراً، وَ لِمَا طَوَتِ الْغَفْلَةُ عَنَّا مِنْ تَصَفُّحِ الِاعْتِبَارِ نَاشِراً، حَتَّى تُوصِلَ إِلَى قُلُوبِنَا فَهْمَ عَجَائِبِهِ، وَ زَوَاجِرَ أَمْثَالِهِ الَّتِي ضَعُفَتِ الْجِبَالُ الرَّوَاسِي عَلَى صَلَابَتِهَا عَنِ احْتِمَالِهِ. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ أَدِمْ بِالْقُرْآنِ صَلَاحَ ظَاهِرِنَا، وَ احْجُبْ بِهِ خَطَرَاتِ الْوَسَاوِسِ عَنْ صِحَّةِ ضَمَائِرِنَا، وَ اغْسِلْ بِهِ دَرَنَ قُلُوبِنَا وَ عَلَائِقَ أَوْزَارِنَا، وَ اجْمَعْ بِهِ مُنْتَشَرَ أُمُورِنَا، وَ أَرْوِ بِهِ فِي مَوْقِفِ الْعَرْضِ عَلَيْكَ ظَمَأَ هَوَاجِرِنَا، وَ اكْسُنَا بِهِ حُلَلَ الْأَمَانِ يَوْمَ الْفَزَعِ الْأَكْبَرِ فِي نُشُورِنَا. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ اجْبُرْ بِالْقُرْآنِ خَلَّتَنَا مِنْ عَدَمِ الْإِمْلَاقِ، وَ سُقْ إِلَيْنَا

بارالها بر محمد و آل او درود فرست و از برکت وجود قرآن بار سنگین لغزش ها را از ما بردار و صفات پسندیده خوبان را به ما عطا فرما و ما را به پیروی از راه هایی که تلاوت کنندگان قرآن در ساعات شب و روز بدان پرداخته اند موفق بدار تا به وسیله پاکیزگی قرآن ما را نیز از هر آلودگی پاکیزه نمایی و ما پیرو کسانی گردانی که به نور قرآن نورانی شدند و آرزوها آنها را از انجام کارها باز نداشته تا با نیرنگری آرزوها تباه گردند.

بارالها بر محمد و آل او درود فرست و قرآن را در شب های تار مونس و در مواقعی که شیطان ما را دعوت به بدکاری می کند و در دلهایمان وسوسه می اندازد نگهبانمان قرار ده.

الها قرآن را بازدارنده قدم های ما به سوی معصیت ها و زبان هایمان را در عین حالی که بیماری ندارند در گفتن حرف های باطل لال کننده و اعضای ما را از انجام گناهان ممنوع و در هنگامی که غفلت ما را احاطه کرده تا درس عبرت از حوادث روزگار بگیریم هشدار دهنده قرار ده تا در نتیجه درک عجایب قرآن برای ما حاصل گردد و آن چیزهایی که کوه های استوار با همه صلابتی که دارند از حمل آن عاجز بودند برایمان قابل فهم و درک شود.

الها بر محمد و آل او درود فرست و توسط قرآن ظاهرمان را در آراستگی پابرجا فرما و به قرآن اندیشه های بد را از باطن سالم ما بازدار و آلودگی قلب هایمان و وابستگی به گناهانمان را شستشو ده و کارهای پراکنده ما را به وسیله آن جمع کن و در آن ایستگاهی که در پیشگاهت قرار می گیریم و بسیار گرم است سیرابمان فرما و به برکت قرآن در روز فزع اکبر و در روز قیامت لباس امان از آتش و غضبت را بر ما بپوشان.

خدایا بر محمد و آل او درود فرست و به قرآن نداری ما را به بی نیازی جبران و وسعت در زندگی و فراوانی روزی را به سوی ما روان و ما را از صفات ناپسند و اخلاق پست دور کن.

ص: ۲۴۵

بِهِ رَغَدَ الْعَیْشِ وَ خِصْبَ سَعَهِ الْأَرْزَاقِ، وَ جَنِّبْنَا بِهِ الضَّرَائِبَ الْمَذْمُومَهَ وَ مَدَانِیَ الْأَخْلَاقِ، وَ اعْصِمْنَا بِهِ مِنْ هُوَّهِ الْکُفْرِ وَ دَوَاعِی النِّفَاقِ حَتَّی یَکُونَ لَنَا فِی الْقِیَامَهِ إِلَی رِضْوَانِکَ وَ جِنَانِکَ قَائِداً، وَ لَنَا فِی الدُّنْیَا عَنْ سُخْطِکَ وَ تَعَدِّی حُدُودِکَ ذَائِداً، وَ لِمَا عِنْدَکَ بِتَحْلِیلِ حَلَالِهِ وَ تَحْرِیم حَرَامِهِ شَاهِداً. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ هَوِّنْ بِالْقُرْآنِ عِنْدَ الْمَوْتِ عَلَی أَنْفُسِنَا کَرْبَ السِّیَاقِ، وَ جَهْدَ الْأَنِینِ، وَ تَرَادُفَ الْحَشَارِجِ إِذَا بَلَغَتِ النُّفُوسُ التَّرَاقِیَ، وَ قِیلَ مَنْ رَاقٍ؟ وَ تَجَلَّی مَلَکُ الْمَوْتِ لِقَبْضِهَا مِنْ حُجُبِ الْغُیُوبِ، وَ رَمَاهَا عَنْ قَوْسِ الْمَنَایَا بِأَسْهُمِ وَحْشَهِ الْفِرَاقِ، وَ دَافَ لَهَا مِنْ ذُعَافِ الْمَوْتِ کَأْساً مَسْمُومَهَ الْمَذَاقِ، وَ دَنَا مِنَّا إِلَی الْآخِرَهِ رَحِیلٌ وَ انْطِلَاقٌ، وَ صَارَتِ الْأَعْمَالُ قَلَائِدَ فِی الْأَعْنَاقِ، وَ کَانَتِ الْقُبُورُ هِیَ الْمَأْوَی إِلَی مِیقَاتِ یَوْمِ التَّلَاقِ. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ بَارِکْ لَنَا فِی حُلُولِ دَارِ الْبِلَی، وَ طُولِ الْمُقَامَهِ بَیْنَ أَطْبَاقِ الثَّرَی، وَ اجْعَلِ الْقُبُورَ بَعْدَ فِرَاقِ الدُّنْیَا خَیْرَ مَنَازِلِنَا، وَ افْسَحْ لَنَا بِرَحْمَتِکَ فِی ضِیقِ مَلَاحِدِنَا، وَ لَا تَفْضَحْنَا فِی حَاضِرِی الْقِیَامَهِ بِمُوبِقَاتِ آثَامِنَا. وَ ارْحَمْ بِالْقُرْآنِ فِی مَوْقِفِ الْعَرْضِ عَلَیْکَ ذُلَّ مَقَامِنَا، وَ ثَبِّتْ بِهِ عِنْدَ اضْطِرَابِ

و به قرآن مـا را از افتـادن در گودال کفر و آنچه که نفـاق است حفظ کن تا برای ما در روز قیامت به سوی رضوان و بهشـت راهبر باشد و در دنیا از غضبت و تجاوز به حدودت بازدارنده و به آنچه را از احکام حلال و حرام نزد توست شاهد باشد.

خـدایا بر محمـد و آل او درود فرست و به وسـیله قرآن سـخت جـان دادن و ناله های هنگام مرگ را بر ما آسان کن آنگاه که جانها به حلقوم رسد و گفته می شود کیست که او را از مرگ نجات بخشد؟ در این هنگام جناب عزرائیل علیه السـلام آشکار می گردد و از پرده هـای غیب ظـاهر می شود و این انسان را با تیرهای وحشت جـدایی هـدف قرار می دهـد. و برای آن جانها جـامی که زهرآلوده است و آمیخته به زهر مرگ است آمـاده می سـازد و اینجـاست که رفتن و روان شـدن مـا به سوی جهـان آخرت نزدیک می شود و هرکس در گرو اعمال خویش واقع می گردد و خانه های قبر محل سـکونت تا روز رسـتاخیز و روز به هم رسیدن می شود.

بارالهـا بر محمـد و آل او درود فرست و ورود مـا را به خـانه درهم ریخته قبر و بسـیار مانـدن در میـان طبقات خاک را مبارک گردان و بعـد از جـدایی از دنیـا خـانه هـای قبر را بهترین خـانه هـای مـا قرار ده و به رحمت خود تنگی لحـدهایمان را گشـاده گردان و ما را در برابر حاضرین در روز قیامت به خاطر گناهان نابودکننده مان رسوا مفرما.

پروردگارا به خاطر قرآن در روزی که در پیشگاهت در مرتبه ذلت و خواری ایستاده ایم بر ما رحم کن.

ص: ۲۴۷

جِسْرِ جَهَنَّمَ يَوْمَ الْمَجَازِ عَلَيْهَا زَلَلَ أَقْدَامِنَا، وَ نَوِّرْ بِهِ قَبْلَ الْبَعْثِ سُدَفَ قُبُورِنَا، وَ نَجِّنَا بِهِ مِنْ كُلِّ كَرْبِ يَوْمَ الْقِيَامَهِ وَ شَدَائِدِ أَهْوَالِ يَوْمِ الطَّامَّهِ وَ بَيِّضْ وُجُوهَنَا يَوْمَ تَسْوَدّ وُجُوهُ الظَّلَمَهِ فِي يَوْمِ الْحَسْرَهِ وَ النَّدَامَهِ، وَ اجْعَلْ لَنَا فِي صُدُورِ الْمُؤْمِنِينَ وُدّاً، وَ لَا تَجْعَلِ الْحَيَاهَ عَلَيْنَا نَكَداً. اللَّهُمّ صَلِّ عَلَى مُحَمّدٍ عَبْدِكَ وَ رَسُولِكَ كَمَا بَلّغَ رِسَالَتَكَ، وَ صَدَعَ بِأَمْرِكَ، وَ نَصَحَ لِعِبَادِكَ. اللّهُمّ اجْعَلْ نَبِيّنَا -صَلَوَاتُكَ عَلَيْهِ وَ عَلَى آلِهِ- يَوْمَ الْقِيَامَهِ أَقْرَبَ النَّبِيّينَ مِنْكَ مَجْلِساً، وَ أَمْكَنَهُمْ مِنْكَ شَفَاعَهً، وَ أَجَلّهُمْ عِنْدَكَ قَدْراً، وَ أَوْجَهَهُمْ عِنْدَكَ جَاهاً. اللّهُمّ صَلّ عَلَى مُحَمّدٍ وَ آلِ مُحَمّدٍ، وَ شَرّفْ بُنْيَانَهُ، وَ عَظّمْ بُرْهَانَهُ، وَ ثَقّلْ مِيزَانَهُ، وَ تَقَبّلْ شَفَاعَتَهُ، وَ قَرّبْ وَسِيلَتَهُ، وَ بَيّضْ وَجْهَهُ، وَ أَتِمّ نُورَهُ، وَ ارْفَعْ دَرَجَتَهُ، وَ أَحْيِنَا عَلَى سُنّتِهِ، وَ تَوَفّنَا عَلَى مِلّتِهِ وَ خُذْ بِنَا مِنْهَاجَهُ، وَ اسْلُكْ بِنَا سَبِيلَهُ، وَ اجْعَلْنَا مِنْ أَهْلِ طَاعَتِهِ، وَ احْشُرْنَا فِي زُمْرَتِهِ، وَ أَوْرِدْنَا حَوْضَهُ، وَ اسْقِنَا بِكَأْسِهِ. وَ صَلّ اللّهُمّ عَلَى مُحَمّدٍ وَ آلِهِ، صَلَاهً تُبَلّغُهُ بِهَا أَفْضَلَ مَا يَأْمُلُ مِنْ خَيْرِكَ وَ فَضْلِكَ وَ كَرَامَتِكَ، إِنّكَ ذُو رَحْمَهٍ وَاسِعَهٍ، وَ فَضْلٍ كَرِيمٍ. اللّهُمّ اجْزِهِ بِمَا بَلّغَ مِنْ رِسَالَاتِكَ، وَ أَدّى مِنْ آيَاتِكَ، وَ

و قـدمهایمان را در لحظه های پراضـطراب و هنگام عبور از پل جهنم و وقتی که جواز عبور برایمان صادر شـده ثابت و اسـتوار گردان و قبل از زنده شدن در قیامت به نور قرآنیت قبرهای تاریکمان را نورانی فرما و به وسـیله کتاب آسمانی ات از گرفتاری های روز قیامت و سختی های ترسناک رستاخیز نجاتمان ده.

الهـا در روزی که چهره سـتمکاران سـیاه می شود در آن روز حسـرت و نـدامت چهره هـای مـا را سـفید کن و محبت ما را در دلهای اهل ایمان بینداز و زندگی را بر ما دشوار مفرما.

خـدایا بر حضـرت محمد بنده و رسولت همان طور که رسالت را ابلاغ نمود و فرمانت را با صدای رسا بیان کرد و بندگانت را پند داد درود فرست.

الها پیامبر ما را که درودت بر او و بر آلش باد در روز قیامت نزدیک ترین پیامبران از نظر رتبه و مقام در درگاهت قرار ده و از جهت شـفاعت امکانـاتش را از همه بیشتر کن و در قـدر منزلت بالاـترین مقـام و در وجـاهت و آبرو و آبرومنـدترین آنـان نزد خودت قرار ده.

بارالهـا بر محمـد و آل او درود فرست و بنیانش را شـرافت ده و دلیلش را بزرگ گردان و باز نیکویی هایش را سـنگین کن و شفاعتش را بپذیر و وسیله اش را مقرّب قرار ده و رو سفیدش فرما و نورش را کامل و درجه اش را بالا بر.

پروردگارا ما را به وسیله سنّت پیامبر صلی الله علیه و آله و سلّم زنده بدار و بر دین او بمیران و ما را در مسیر آن گرامی سیر ده و به راه او بـبر و مـا را از اطـاعت کننـدگان دسـتوراتش قرار ده و در زمره پیروانش محشورمـان فرمـا و توفیـق ورود به حـوض کوثرش و نوشیدن از آن را به ما عنایت فرما.

و بر محمـد و آل او درود فرست درودی که حضـرتش را به بهترین چیزی که امید داشت از خیر و فضل و کرمت برسانی زیرا که تو صاحب رحمت واسعه و فضل بزرگی.

ص: ۲۴۹

نَصَحَ لِعِبَادِکَ، وَ جَاهَدَ فِی سَبِیلِکَ، أَفْضَلَ مَا جَزَیْتَ أَحداً مِنْ مَلَائِکَتِکَ الْمُقَرّبِینَ، وَ أَنْبِیَائِکَ الْمُرْسَلِینَ الْمُصْطَفَیْنَ، وَ السّلَامُ عَلَیْهِ وَ عَلَی آلِهِ الطّیّبِینَ الطّاهِرِینَ وَ رَحْمَهُ اللّهِ وَ بَرَکَاتُهُ.

ص: ۲۵۰

خدایا پیامبرت را به خاطر آنچه را که از پیغام هایت ابلاغ کرد و آیاتت را به مردم رسانید و بندگانت را نصیحت فرمود و در راهت مجاهده کرد پاداش ده برترین پاداش که به فرشتگانت مقرّبت و انبیاء مرسل برگزیده ات دادی و سلام و رحمت و برکات الهی بر حضرت او و آل و پاکیزه اش باد.

ص: ۲۵۱

(۴۳) وَ کَانَ مِنْ دُعَائِهِ عَلَیْهِ السَّلَامُ إِذَا نَظَرَ إِلَی الْهِلَالِ

أَیُّهَا الْخَلْقُ الْمُطِیعُ، الدَّائِبُ السَّرِیعُ، الْمُتَرَدِّدُ فِی مَنَازِلِ التَّقْدِیرِ، الْمُتَصَرِّفُ فِی فَلَکِ التَّدْبِیرِ! آمَنْتُ بِمَنْ نَوَّرَ بِکَ الظُّلَمَ، وَ أَوْضَحَ بِکَ الْبُهَمَ، وَ جَعَلَکَ آیَةً مِنْ آیَاتِ مُلْکِهِ، وَ عَلَامَةً مِنْ عَلَامَاتِ سُلْطَانِهِ، وَ امْتَهَنَکَ بِالزِّیَادَةِ وَ النُّقْصَانِ، وَ الطُّلُوعِ وَ الْأُفُولِ، وَ الْإِنَارَةِ وَ الْکُسُوفِ، فِی کُلِّ ذَلِکَ أَنْتَ لَهُ مُطِیعٌ، وَ إِلَی إِرَادَتِهِ سَرِیعٌ. سُبْحَانَهُ مَا أَعْجَبَ مَا دَبَّرَ فِی أَمْرِکَ وَ أَلْطَفَ مَا صَنَعَ فِی شَأْنِکَ جَعَلَکَ مِفْتَاحَ شَهْرٍ حَادِثٍ لِأَمْرٍ حَادِثٍ، فَأَسْأَلُ اللَّهَ رَبِّی وَ رَبَّکَ، وَ خَالِقِی وَ خَالِقَکَ، وَ مُقَدِّرِی وَ مُقَدِّرَکَ، وَ مُصَوِّرِی وَ مُصَوِّرَکَ أَنْ یُصَلِّیَ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ أَنْ یَجْعَلَکَ هِلَالَ بَرَکَةٍ لَا تَمْحَقُهَا الْأَیَّامُ، وَ طَهَارَةٍ لَا تُدَنِّسُهَا الْآثَامُ، هِلَالَ أَمْنٍ مِنَ الْآفَاتِ، وَ سَلَامَةٍ مِنَ السَّیِّئَاتِ، هِلَالَ سَعْدٍ لَا نَحْسَ فِیهِ،

دعا در هنگام نگاه بر ماه در شب اول

ای آفریده فرمانبر، ای گردش گر سریع، ای رفت و آمدکننده در منزل هایی که برایت مقدر شده، ای تصرف کننده در چرخی که جای تدبیر است، ایمان آوردم به آنکه به وسیله تو تاریکی ها را روشن نمود و به وجود تو کارها را از ابهام درآورد و تو را آیتی از آیات قدرتش و نشانه ای از نشانه های سلطنتش قرار داد و تو را خدمتگزار و فرمانبردار کرد با زیاد و نقصان نمودنت و طلوع و افولت و نور دادن و کسوفت و تو در پیشگاه پروردگار در تمامی موارد مطیع و فرمانبردار بودی و در اجرای اراده حضرت او سریع عمل کرده ای.

منزه است پروردگار که در آفرینش تو چه شگفتی ها به کار برده است و چه دقیق و لطیف است آنچه درباره ات انجام داده و تو را کلید هر ماه نو برای کاری نو قرار داده است.

از خدایی که پروردگار و خالق من و توست و تقدیرکننده امور و صورت بخش من و توست مسئلت می جویم که بر محمد و آل او درود فرستد و تو را ماه برکت برای ما قرار دهد که در مرور زمان برکت آن زایل نشود و تو را ماه پاکیزه ای قرار ده که گناهان آن را آلوده نسازند.

ماهی که از آفات در امان باشد و از لغزش ها سلامت، ماهی که نیکبختی آورد و نحسی در آن نباشد.

ص: ۲۵۳

وَ يُمْنٍ لَا نَكَدَ مَعَهُ، وَ يُسْرٍ لَا يُمَازِجُهُ عُسْرٌ، وَ خَيْرٍ لَا يَشُوبُهُ شَرٌّ، هِلَالَ أَمْنٍ وَ إِيمَانٍ وَ نِعْمَةٍ وَ إِحْسَانٍ وَ سَلَامَةٍ وَ إِسْلَامٍ. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ اجْعَلْنَا مِنْ أَرْضَى مَنْ طَلَعَ عَلَيْهِ، وَ أَزْكَى مَنْ نَظَرَ إِلَيْهِ، وَ أَسْعَدَ مَنْ تَعَبَّدَ لَكَ فِيهِ، وَ وَفِّقْنَا فِيهِ لِلتَّوْبَةِ، وَ اعْصِمْنَا فِيهِ مِنَ الْحَوْبَةِ، وَ احْفَظْنَا فِيهِ مِنْ مُبَاشَرَةِ مَعْصِيَتِكَ

وَ أَوْزِعْنَا فِيهِ شُكْرَ نِعْمَتِكَ، وَ أَلْبِسْنَا فِيهِ جُنَنَ الْعَافِيَةِ، وَ أَتْمِمْ عَلَيْنَا بِاسْتِكْمَالِ طَاعَتِكَ فِيهِ الْمِنَّةَ، إِنَّكَ الْمَنَّانُ الْحَمِيدُ، وَ صَلَّى اللَّهُ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ الطَّيِّبِينَ الطَّاهِرِينَ.

ص: ۲۵۴

و ماه پرنعمت که سختی را همراه نداشته و ماه آسانی که ممزوج با گرفتاری نباشد و ماه خیری که آلوده به شرّ نشود، ماه امنیت و ایمان و نعمت و احسان و سلامتی و اسلام.

بارالها بر محمد و آل او درود فرست و ما را از راضی ترین کسانی که ماه بر آنها طلوع می کند و پاکیزه ترین افرادی که بر ماه نظر می اندازند و سعادتمندترین کسانی که تو را در این ماه بندگی می کنند قرار ده و توفیق توبه در آن به ما عنایت کن و ما را از لغزیدن و از اینکه در این ماه به نافرمانی ات بپردازیم حفظ فرما.

و ما را بر آن بدار که شکر نعمت هایت را بجا آوریم و لباس عافیت را در این ماه به تن ما کن و به وسیله کامل کردن فرمانبریت در این ماه نعمتت را بر ما کامل ساز زیرا تو بسیار نعمت دهنده و ستایش شده ای و پروردگار بر محمد و آل پاک و پاکیزه او درود می فرستد.

(۴۴) وَ كَانَ مِنْ دُعَائِهِ عَلَيْهِ السّلَامُ إِذَا دَخَلَ شَهْرُ رَمَضَانَ

الْحَمْدُ لِلّهِ الّذِی هَدَانَا لِحَمْدِهِ، وَ جَعَلَنَا مِنْ أَهْلِهِ لِنَكُونَ لِإِحْسَانِهِ مِنَ الشّاكِرِينَ، وَ لِيَجْزِيَنَا عَلَی ذَلِكَ جَزَاءَ الْمُحْسِنِينَ. وَ الْحَمْدُ لِلّهِ الّذِی حَبَانَا بِدِينِهِ، وَ اخْتَصّنَا بِمِلّتِهِ، وَ سَبّلَنَا فِی سُبُلِ إِحْسَانِهِ لِنَسْلُكَهَا بِمَنّهِ إِلَی رِضْوَانِهِ، حَمْداً يَتَقَبّلُهُ مِنّا، وَ يَرْضَی بِهِ عَنّا. وَ الْحَمْدُ لِلّهِ الّذِی جَعَلَ مِنْ تِلْكَ السّبُلِ شَهْرَهُ شَهْرَ رَمَضَانَ، شَهْرَ الصّيَامِ، وَ شَهْرَ الْإِسْلَامِ، وَ شَهْرَ الطّهُورِ، وَ شَهْرَ التّمْحِيصِ، وَ شَهْرَ الْقِيَامِ الّذِی أُنْزِلَ فِيهِ الْقُرْآنُ، هُدًی لِلنّاسِ، وَ بَيّنَاتٍ مِنَ الْهُدَی وَ الْفُرْقَانِ، فَأَبَانَ فَضِيلَتَهُ عَلَی سَائِرِ الشّهُورِ بِمَا جَعَلَ لَهُ مِنَ الْحُرُمَاتِ الْمَوْفُورَهِ، وَ الْفَضَائِلِ الْمَشْهُورَهِ، فَحَرّمَ فِيهِ مَا أَحَلّ فِی غَيْرِهِ إِعْظَاماً، وَ حَجَرَ فِيهِ الْمَطَاعِمَ وَ الْمَشَارِبَ إِكْرَاماً، وَ جَعَلَ لَهُ وَقْتاً بَيّناً لَا يُجِيزُ -جَلّ وَ عَزّ- أَنْ يُقَدّمَ قَبْلَهُ،

دعا هنگام ورود به ماه مبارک رمضان

حمد خدایی راست که توفیق حمدش به ما عطا فرمود و ما را از جمله دوستان خویش گردانید تا به خاطر محبت هایش سپاسگزارش باشیم، و ما را به سبب سپاسگزاری پاداش نیکوکاران عنایت فرماید.

و حمد خدایی را که دینش را به ما عطا فرمود و ما را جزء ملت خودش گردانید و ما را در مسیر لطف و کرامتش سیر داد تا به وسیله نعمت هایش به سوی رضوانش سلوک نمائیم. حمدی که از ما قبول فرماید و به توسط آن از ما راضی گردد.

و حمد خدایی را که یکی از راه های هدایت یعنی ماه مبارک رمضان را به ما اختصاص داد، ماه روزه و ماه اسلام و ماه پاکیزگی و ماه تزکیه و اصلاح درون و ماه برپا خاستن، همان ماهی که قرآن در آن نازل شد در حالی که برای مردم راهنما و بیان کننده راههای هدایت و جداکننده حق از باطل است.

پروردگارا ماه مبارک رمضان را بر سایر ماه های سال به سبب احترامات فراوان و فضایل مشهورش برتری داد و به علت بزرگداشت این ماه آنچه در ماه های دیگر حلال بود در این ماه حرام فرمود و به خاطر گرامی داشت آن، خوردنی ها و آشامیدنی ها را در هنگام روزه داری منع نمود و برای آن زمان معیّنی را تعیین فرمود و جایز ندانست که جلو انداخته شود و تأخیرش را نیز قبول نمی کند.

ص: ۲۵۷

وَ لَا يَقْبَلُ أَنْ يُؤَخّرَ عَنْهُ. ثُمّ فَضّلَ لَيْلَةً وَاحِدَةً مِنْ لَيَالِيهِ عَلَى لَيَالِی أَلْفِ شَهْرٍ، وَ سَمّاهَا لَيْلَهَ الْقَدْرِ، تَنَزّلُ الْمَلَائِکَهُ وَ الرّوحُ فِيهَا بِإِذْنِ رَبّهِمْ مِنْ کُلّ أَمْرٍ سَلَامٌ، دَائِمُ الْبَرَکَهِ إِلَی طُلُوعِ الْفَجْرِ عَلَی مَنْ يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ بِمَا أَحْکَمَ مِنْ قَضَائِهِ. اللّهُمّ صَلّ عَلَی مُحَمّدٍ وَ آلِهِ، وَ أَلْهِمْنَا مَعْرِفَهَ فَضْلِهِ وَ إِجْلَالَ حُرْمَتِهِ، وَ التّحَفّظَ مِمّا حَظَرْتَ فِيهِ، وَ أَعِنّا عَلَی صِيَامِهِ بِکَفّ الْجَوَارِحِ عَنْ مَعَاصِيکَ، وَ اسْتِعْمَالِهَا فِيهِ بِمَا يُرْضِيکَ حَتّی لَا نُصْغِيَ بِأَسْمَاعِنَا إِلَی لَغْوٍ، وَ لَا نُسْرِعَ بِأَبْصَارِنَا إِلَی لَهْوٍ وَ حَتّی لَا نَبْسُطَ أَيْدِيَنَا إِلَی مَحْظُورٍ، وَ لَا نَخْطُوَ بِأَقْدَامِنَا إِلَی مَحْجُورٍ، وَ حَتّی لَا تَعِيَ بُطُونُنَا إِلّا مَا أَحْلَلْتَ، وَ لَا تَنْطِقَ أَلْسِنَتُنَا إِلّا بِمَا مَثّلْتَ، وَ لَا نَتَکَلّفَ إِلّا مَا يُدْنِی مِنْ ثَوَابِکَ، وَ لَا نَتَعَاطَی إِلّا الّذِی يَقِی مِنْ عِقَابِکَ، ثُمّ خَلّصْ ذَلِکَ کُلّهُ مِنْ رِئَاءِ الْمُرَاءِينَ، وَ سُمْعَهِ الْمُسْمِعِينَ، لَا نُشْرِکُ فِيهِ أَحَداً دُونَکَ، وَ لَا نَبْتَغِی فِيهِ مُرَاداً سِوَاکَ. اللّهُمّ صَلّ عَلَی مُحَمّدٍ وَ آلِهِ، وَ قِفْنَا فِيهِ عَلَی مَوَاقِيتِ الصّلَوَاتِ الْخَمْسِ بِحُدُودِهَا الّتِی حَدّدْتَ، وَ فُرُوضِهَا الّتِی فَرَضْتَ، وَ وَظَائِفِهَا الّتِی وَظّفْتَ، وَ أَوْقَاتِهَا الّتِی وَقّتّ، وَ أَنْزِلْنَا فِيهَا مَنْزِلَهَ الْمُصِيبِينَ لِمَنَازِلِهَا، الْحَافِظِينَ لِأَرْکَانِهَا، الْمُؤَدّينَ لَهَا

سپس برتری یک شب از شبهای آن ماه را بر هزار ماه قرار داد و نامش را شب قدر گذاشت که در آن شب فرشتگان همراه روح به اجازه پروردگارشان برای هر مطلبی نازل شوند، برکاتشان تا طلوع فجر بر هرکه از بندگانش که بخواهد با قضا و قدری که محکم کرده ادامه دارد.

بارالها بر محمد و آل او درود فرست و شناخت فضیلت ماه رمضان و عظمت مقاماتش و راه خود نگهداری از محرماتش را به ما الهام فرما و بر بجا آوردن روزه ای که اعضاء و جوارح از افتادن در نافرمانی هایت برحذر باشند و در آن ماه به آنچه ترا راضی می کند مشغول گردند یاریمان کن تا با گوش هایمان سخن بیهوده گوش ندهیم و با چشمانمان به لهو و لعب ننگریم.

و تا دست هایمان را به روی حرام دراز نکنیم و با قدم هایمان به سوی آنچه حرام است قدم ننهیم و تا شکم هایمان فقط از حلال پر شود و زبان هایمان گویای آن باشد که تو خبر داده ای و تا به زحمت نیفتیم مگر به آنچه که ما را به ثواب تو نزدیک می کند و بجا نیاوریم جز آنچه را که از عذاب تو نگاه می دارد.

آنگاه همه کارهایمان را از ریا و تظاهر و رساندن به گوش این و آن خالص گردان تا در بندگی ات کسی را شریک تو قرار نداده و غیر از تو مقصود و مرادی را طلب نکنیم.

خداوندا بر محمد و آل او درود فرست و ما را در بجا آوردن نمازهای پنجگانه در این ماه مبارک با حفظ حدود و احکام آنها و رعایت واجبات و وظایفی که در آنها تکلیف شده و خواندن در اول وقت و هنگام فضیلت آنها توفیقمان ده.

الها ما را از جمله نمازگزارانی قرار ده که به منازل ارزشمند آن رسیده، ارکان آنها را به خوبی مواظبت نموده،

فِی أَوْقَاتِهَا عَلَی مَا سَنَّهُ عَبْدُکَ وَ رَسُولُکَ -صَلَوَاتُکَ عَلَیْهِ وَ آلِهِ- فِی رُکُوعِهَا وَ سُجُودِهَا وَ جَمِیعِ فَوَاضِلِهَا عَلَی أَتَمِّ الطَّهُورِ وَ أَسْبَغِهِ، وَ أَبْیَنِ الْخُشُوعِ وَ أَبْلَغِهِ.

وَ وَفِّقْنَا فِیهِ لِأَنْ نَصِلَ أَرْحَامَنَا بِالْبِرِّ وَ الصِّلَهِ، وَ أَنْ نَتَعَاهَدَ جِیرَانَنَا بِالْإِفْضَالِ وَ الْعَطِیَّهِ، وَ أَنْ نُخَلِّصَ أَمْوَالَنَا مِنَ التَّبِعَاتِ، وَ أَنْ نُطَهِّرَهَا بِإِخْرَاجِ الزَّکَوَاتِ، وَ أَنْ نُرَاجِعَ مَنْ هَاجَرَنَا، وَ أَنْ نُنْصِفَ مَنْ ظَلَمَنَا، وَ أَنْ نُسَالِمَ مَنْ عَادَانَا حَاشَی مَنْ عُودِیَ فِیکَ وَ لَکَ، فَإِنَّهُ الْعَدُوُّ الَّذِی لَا نُوَالِیهِ، وَ الْحِزْبُ الَّذِی لَا نُصَافِیهِ. وَ أَنْ نَتَقَرَّبَ إِلَیْکَ فِیهِ مِنَ الْأَعْمَالِ الزَّاکِیَهِ بِمَا؛عّ تُطَهِّرُنَا بِهِ مِنَ الذُّنُوبِ، وَ تَعْصِمُنَا فِیهِ مِمَّا نَسْتَأْنِفُ مِنَ الْعُیُوبِ، حَتَّی لَا یُورِدَ عَلَیْکَ أَحَدٌ مِنْ مَلَائِکَتِکَ إِلَّا دُونَ مَا نُورِدُ مِنْ أَبْوَابِ الطَّاعَهِ لَکَ، وَ أَنْوَاعِ الْقُرْبَهِ إِلَیْکَ. اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ بِحَقِّ هَذَا الشَّهْرِ، وَ بِحَقِّ مَنْ تَعَبَّدَ لَکَ فِیهِ مِنِ ابْتِدَائِهِ إِلَی وَقْتِ فَنَائِهِ مِنْ مَلَکٍ قَرَّبْتَهُ، أَوْ نَبِیٍّ أَرْسَلْتَهُ، أَوْ عَبْدٍ صَالِحٍ اخْتَصَصْتَهُ، أَنْ تُصَلِّیَ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ أَهِّلْنَا فِیهِ لِمَا وَعَدْتَ أَوْلِیَاءَکَ مِنْ کَرَامَتِکَ، وَ أَوْجِبْ لَنَا فِیهِ مَا أَوْجَبْتَ لِأَهْلِ الْمُبَالَغَهِ فِی طَاعَتِکَ، وَ اجْعَلْنَا فِی نَظْمِ مَنِ اسْتَحَقَّ الرَّفِیعَ الْأَعْلَی بِرَحْمَتِکَ. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ جَنِّبْنَا

در وقت تعیین شده همانند سنّت بنده ات و رسولت حضرت محمد صلی الله علیه و آله و سلّم در رکوع و سجود و همه فضیلت هایش با کامل ترین طهارت و رساترین خشوع بجا آورده اند.

خدایا توفیق صله ارحام و نیکی و احسان بر آنها را در این ماه به ما عنایت فرما و نیز توفیقمان ده که متعهد شویم به عطا و کرم کردن بر همسایگان و اموالمان را از ناخالصی ها پاکیزه کنیم و با پرداخت زکوه آنها را پاکیزه کرده و با کسی که با ما قهر است آشتی کنیم و آنکه بر ما ظلم کرده در حقش منصفانه رفتار نمائیم و با کسی که در حق ما دشمنی کرده دست دوستی دراز کنیم مگر آنکه برای رضای تو با او دشمنی شده باشد زیرا که او دشمنی است که سزاوار دوستی نیست و از حزبی است که نمی شود با وی پیوند محبت داشت.

الها توفیقمان ده که در این ماه رمضان کارهایی انجام دهیم که باعث شود تقرب به درگاهت یافته و تو ما را از گناهان پاک کنی و نگذاری که دوباره روی به لغزش ها آوریم تا اینکه هیچ یک از فرشتگانت جز مواردی از طاعتت و انواعی از عوامل تقربت را بر تو ارائه ندهند.

خداوندا به حق این ماه عزیز و به حق آن بنده ای که از اول تا آخر ماه بندگی تو را کرده و به حق فرشته ای که او را مقرب ساخته ای، یا پیامبری که فرستاده ای و یا بنده صالحی که انتخاب کرده ای بر محمد و آل او درود فرست و لیاقت رسیدن به آنچه را که بر دوستانت از کرم و فضلت وعده داده ای عنایت فرما و بر ما واجب و لازم کن آنچه را که برای تلاشگران در بندگی ات واجب نموده ای و به رحمت و مهربانی ات ما را در صف آنهایی قرار ده که شایسته بالاترین رتبه و مقام هستند.

ص: ۲۶۱

الْإِلْحَادَ فِی تَوْحِیدِکَ، وَ التَّقْصِیرَ فِی تَمْجِیدِکَ، وَ الشَّکَّ فِی دِینِکَ، وَ الْعَمَی عَنْ سَبِیلِکَ، وَ الْإِغْفَالَ لِحُرْمَتِکَ، وَ الِانْخِدَاعَ لِعَدُوِّکَ الشَّیْطَانِ الرَّجِیمِ. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ إِذَا کَانَ لَکَ فِی کُلِّ لَیْلَهٍ مِنْ لَیَالِی شَهْرِنَا هَذَا رِقَابٌ یُعْتِقُهَا عَفْوُکَ، أَوْ یَهَبُهَا صَفْحُکَ فَاجْعَلْ رِقَابَنَا مِنْ تِلْکَ الرِّقَابِ، وَ اجْعَلْنَا لِشَهْرِنَا مِنْ خَیْرِ أَهْلٍ وَ أَصْحَابٍ. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ امْحَقْ ذُنُوبَنَا مَعَ امِّحَاقِ هِلَالِهِ، وَ اسْلَخْ عَنَّا تَبِعَاتِنَا مَعَ انْسِلَاخِ أَیَّامِهِ حَتَّی یَنْقَضِیَ عَنَّا وَ قَدْ صَفَّیْتَنَا فِیهِ مِنَ الْخَطِیئَاتِ، وَ أَخْلَصْتَنَا فِیهِ مِنَ السَّیِّئَاتِ. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ إِنْ مِلْنَا فِیهِ فَعَدِّلْنَا، وَ إِنْ زُغْنَا فِیهِ فَقَوِّمْنَا، وَ إِنِ اشْتَمَلَ عَلَیْنَا عَدُوُّکَ الشَّیْطَانُ فَاسْتَنْقِذْنَا مِنْهُ. اللَّهُمَّ اشْحَنْهُ بِعِبَادَتِنَا إِیَّاکَ، وَ زَیِّنْ أَوْقَاتَهُ بِطَاعَتِنَا لَکَ، وَ أَعِنَّا فِی نَهَارِهِ عَلَی صِیَامِهِ، وَ فِی لَیْلِهِ عَلَی الصَّلَاهِ وَ التَّضَرُّعِ إِلَیْکَ، وَ الْخُشُوعِ لَکَ، وَ الذِّلَّهِ بَیْنَ یَدَیْکَ حَتَّی لَا یَشْهَدَ نَهَارُهُ عَلَیْنَا بِغَفْلَهٍ، وَ لَا لَیْلُهُ بِتَفْرِیطٍ. اللَّهُمَّ وَ اجْعَلْنَا فِی سَائِرِ الشُّهُورِ وَ الْأَیَّامِ کَذَلِکَ مَا عَمَّرْتَنَا، وَ اجْعَلْنَا مِنْ عِبَادِکَ الصَّالِحِینَ الَّذِینَ یَرِثُونَ الْفِرْدَوْسَ هُمْ فِیهَا خَالِدُونَ، وَ الَّذِینَ یُؤْتُونَ مَا آتَوْا وَ قُلُوبُهُمْ وَجِلَهٌ، أَنَّهُمْ إِلَی رَبِّهِمْ

بارالهـا بر محمـد و آل او درود فرست و مـا را در کجروی و الحـاد در توحیـدت و تقصـیر در ثنـاگوئیت و شک در دینت و از کوری در راهت و غفلت از آنچه قابل احترام است و از فریب خوردن از شیطان دشمن رانده شده ات در حذر بدار.

پروردگارا بر محمـد و آل او درود فرست و اگر بناست که در شبی از شب های رمضان بنده ای از بندگانت را مشـمول عفو و رحمتت قرار دهی و یـا گذشـتت به آنهـا تعلق گیرد مـا را از آن گروه بنـدگان قرار ده و مـا را از بهـترین اهـل و اصـحاب مـاه رمضان به حساب آور.

الهـا بر محمـد و آل او درود فرست و بـا کاسـته شـدن هلالـ مـاه مبـارک گناهانمـان را کاسـته و محو فرمـا و با بپایان رسـیدن روزهایش بدی های ما را از وجودمان برکن تا اینکه این ماه از ما بگذرد در حالی که ما را از خطاها پاکیزه کرده و از بدی ها خالص نموده باشی.

بارالها بر محمد و آل او درود فرست و اگر در این ماه از حق برگشتیم ما را به حق برگردان و اگر راه خطا را انتخاب کردیم ما را به راه راست دلالتمان کن و اگر دشمن تو شیطان بر ما مسلط شد ما را از چنگال او رهایی ده.

خداونـدا ماه رمضان را به بندگی ات لبریز کن و اوقاتش را به طاعتت زینت بخش و در روز آن بر گرفتن روزه یاری مان فرما و در شب آن توفیق خوانـدن نمـاز و تضـرّع و زاری و خشوع و ذلت در درگـاهت عنایت کن تا آنجا که روز رمضان به غفلت تمام نشود و شب آن به تقصیر و کوتاهی سپری نگردد.

الهـا در بقیه مـاه هـای سـال و روزهـا تـا زمـانی که به ما عمر داده ای ما را نیز اینگونه قرار ده و ما را از جمله بنـدگان صالحی گردان که وارث فردوس و جاودانگی در آن هسـتند. همان هایی که همه نوع انفاق می کنند ولی دل هایشان از اینکه به سوی پروردگارشان باز می گردند ترسناک است.

ص: ۲۶۳

رَاجِعُونَ، وَ مِنَ الَّذِينَ يُسَارِعُونَ فِی الْخَيْرَاتِ وَ هُمْ لَهَا سَابِقُونَ. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، فِی كُلِّ وَقْتٍ وَ كُلِّ أَوَانٍ وَ عَلَی كُلِّ حَالٍ عَدَدَ مَا صَلَّيْتَ عَلَی مَنْ صَلَّيْتَ عَلَيْهِ، وَ أَضْعَافَ ذَلِكَ كُلِّهِ بِالْأَضْعَافِ الَّتِی لَا يُحْصِيهَا غَيْرُكَ، إِنَّكَ فَعَّالٌ لِمَا تُرِيدُ.

ص: ۲۶۴

و برای انجام کارهای شایسته شتاب می کنند و بدان سبقت می گیرند.

خدایا بر محمد و آل او درود فرست در هر زمان و هر آن و در هر حال به عدد درودهایی که بر اهلش فرستاده ای به چندین برابر آنها که جز تو نتوانند آنها را شماره کند زیرا که تو هرچه را بخواهی انجام خواهی داد.

ص: ۲۶۵

(۴۵) وَ کَانَ مِنْ دُعَائِهِ عَلَیْهِ السّلَامُ فِی وَدَاعِ شَهْرِ رَمَضَانَ

اللّهُمّ یَا مَنْ لَا یَرْغَبُ فِی الْجَزَاءِ، وَ یَا مَنْ لَا یَنْدَمُ عَلَی الْعَطَاءِ، وَ یَا مَنْ لَا یُکَافِئُ عَبْدَهُ عَلَی السّوَاءِ. مِنّتُکَ ابْتِدَاءٌ، وَ عَفْوُکَ تَفَضّلٌ، وَ عُقُوبَتُکَ عَدْلٌ، وَ قَضَاؤُکَ خِیَرَهٌ. إِنْ أَعْطَیْتَ لَمْ تَشُبْ عَطَاءَکَ بِمَنّ ٍ، وَ إِنْ مَنَعْتَ لَمْ یَکُنْ مَنْعُکَ تَعَدّیاً. تَشْکُرُ مَنْ شَکَرَکَ وَ أَنْتَ أَلْهَمْتَهُ شُکْرَکَ. وَ تُکَافِئُ مَنْ حَمِدَکَ وَ أَنْتَ عَلّمْتَهُ حَمْدَکَ، تَسْتُرُ عَلَی مَنْ لَوْ شِئْتَ فَضَحْتَهُ، وَ تَجُودُ عَلَی مَنْ لَوْ شِئْتَ مَنَعْتَهُ، وَ کِلَاهُمَا أَهْلٌ مِنْکَ لِلْفَضِیحَهِ وَ الْمَنْعِ غَیْرَ أَنّکَ بَنَیْتَ أَفْعَالَکَ عَلَی التّفَضّلِ، وَ أَجْرَیْتَ قُدْرَتَکَ عَلَی التّجَاوُزِ. وَ تَلَقّیْتَ مَنْ عَصَاکَ بِالْحِلْمِ، وَ أَمْهَلْتَ مَنْ قَصَدَ لِنَفْسِهِ بِالظّلْمِ، تَسْتَنْظِرُهُمْ بِأَنَاتِکَ إِلَی الْإِنَابَهِ، وَ تَتْرُکُ مُعَاجَلَتَهُمْ إِلَی التّوْبَهِ لِکَیْلَا یَهْلِکَ عَلَیْکَ هَالِکُهُمْ، وَ لَا یَشْقَی بِنِعْمَتِکَ شَقِیّهُمْ

هنگام وداع با ماه مبارک رمضان

خداوندا ای کسی که رغبتی به پاداش ندارد و ای آنکه به عطا کردن نادم نمی گردد و ای کسی که پاداش بنده اش را یکسان نمی دهد. نعمت دادن تو بدون سئوال و عفوت از روی فضل و کرم و عقوبتت بر پایه عدل و حکم قطعی تو خیر است.

الها اگر عطا کنی عطایت را به منّت آغشته نمی فرمایی و اگر ندهی ندادنت براساس تعدّی و ستم نیست. آنکه شکرت را بجا می آورد پاداشش می دهی در حالی که خود شکرگزاری را بدو الهام فرموده ای و آنکه در مقام ستودنت برآید جزا می دهی در حالی که خود ستودن را بدو آموخته ای.

خدایا گناهان بنده ات را می پوشانی و حال آنکه اگر بخواهی رسوایش می کنی به او بخشش می کنی و حال آنکه اگر بخواهی نمی دهی در حالی که هر دو سزاوار رسوایی هستند ولی بنای تو هماره بر این بوده لطف و مرحمت داشته باشی و قدرتت را بر اغماض و صرف نظر کردن روان نمایی.

الها با آنکه معصیت تو را کرده با حلم رفتار کرده ای و با آنکه بر نفس خویش ظلم کرده مهلتش داده ای پروردگارا بدانها مهلت می دهی تا انابه کنند و در مؤاخذه آنها شتاب نمی فرمایی تا رو به توبه آورند تا برخلاف رضای تو هلاک نشوند و به فضل تو گرفتار شقاوت نگردند.

ص: ۲۶۷

إلّا عَنْ طُولِ الْإعْذَارِ إلَيْهِ، وَ بَعْدَ تَرَادُفِ الْحُجّهِ عَلَيْهِ، كَرَماً مِنْ عَفْوِكَ يَا كَرِيمُ، وَ عَائِدَهً مِنْ عَطْفِكَ يَا حَلِيمُ. أَنْتَ الّذِی فَتَحْتَ لِعِبَادِکَ بَاباً إلَی عَفْوِكَ، وَ سَمّيْتَهُ التّوْبَهَ، وَ جَعَلْتَ عَلَی ذَلِكَ الْبَابِ دَلِيلًا مِنْ وَحْيِكَ لِئَلّا يَضِلّوا عَنْهُ، فَقُلْتَ- تَبَارَكَ اسْمُكَ-: «تُوبُوا إلَی اللّهِ تَوْبَهً نَصُوحاً عَسَی رَبّكُمْ أَنْ يُكَفّرَ عَنْكُمْ سَيّئَاتِكُمْ وَ يُدْخِلَكُمْ جَنّاتٍ تَجْرِی مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ. يَوْمَ لَا يُخْزِی اللّهُ النّبِیّ وَ الّذِينَ آمَنُوا مَعَهُ، نُورُهُمْ يَسْعَی بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَ بِأَيْمَانِهِمْ، يَقُولُونَ: رَبّنَا أَتْمِمْ لَنَا نُورَنَا، وَ اغْفِرْ لَنَا، إنّكَ عَلَی كُلّ شَیْ ءٍ قَدِيرٌ». فَمَا عُذْرُ مَنْ أَغْفَلَ دُخُولَ ذَلِكَ الْمَنْزِلِ بَعْدَ فَتْحِ الْبَابِ وَ إقَامَهِ الدّلِيلِ؟ وَ أَنْتَ الّذِی زِدْتَ فِی السّوْمِ عَلَی نَفْسِكَ لِعِبَادِكَ، تُرِيدُ رِبْحَهُمْ فِی مُتَاجَرَتِهِمْ لَكَ، وَ فَوْزَهُمْ بِالْوِفَادَهِ عَلَيْكَ، وَ الزّيَادَهِ مِنْكَ، فَقُلْتَ -تَبَارَكَ اسْمُكَ وَ تَعَالَيْتَ-: «مَنْ جَاءَ بِالْحَسَنَهِ فَلَهُ عَشْرُ أَمْثَالِهَا، وَ مَنْ جَاءَ بِالسّيّئَهِ فَلَا يُجْزَی إلّا مِثْلَهَا»، وَ قُلْتَ: «مَثَلُ الّذِينَ يُنْفِقُونَ أَمْوَالَهُمْ فِی سَبِيلِ اللّهِ كَمَثَلِ حَبّهٍ أَنْبَتَتْ سَبْعَ سَنَابِلَ فِی كُلّ سُنْبُلَهٍ مِائَهُ حَبّهٍ، وَ اللّهُ يُضَاعِفُ لِمَنْ يَشَاءُ»، وَ قُلْتَ: «مَنْ ذَا الّذِی يُقْرِضُ اللّهَ قَرْضاً حَسَناً فَيُضَاعِفَهُ لَهُ أَضْعَافاً كَثِيرَهً»، وَ مَا أَنْزَلْتَ مِنْ

مگر اینکه عـذر زیـاد و حجّت پی در پی آنهـا تمـام شـود و این بزرگواری هـا از عفو توست ای بزرگوار و سودی از مهربـانی توست ای صاحب حلم و بردباری!

خـدایا تو کسـی هستی که برای بنـدگانت دری به سوی عفوت گشوده ای و نـامش را توبه گذاشـته و بر آن در دلیلی از وحی ات قرار دادی تـا از آن گمراه نشونـد و خود که نـامت پر برکت است فرموده ای: سوی پروردگـار توبه ای غیر قابل بازگشـت بیاریـد شایـد پروردگارتان گناهانتان را محو کند و به بهشت هایتان در آرد که در آن جوی ها روان است، روزی که خداوند پیغمبر و کسانی را که به او ایمان آورده اند خوار نکند و نورشان پیشاپیش آنها و طرف راستشان رود و گویند: پروردگارا نور ما را کامل کن و بیامرزمان که تو به همه چیز توانایی.

الهـا پس از گشودن آن در و اقامه دلیلی از وحی ات بر آن، چه عـذری برای آن کس است که از آمـدن به آن منزل غافل می باشد.

و تویی آنکه بر خود لازم کرده ای تـا بنـدگانت در معامله با تو سود بیشتری ببرنـد و اراده کرده ای در تجارتشان با تو منفعت کسب کنند و در سیر به سویت و حظ فراوانی که از ناحیه تو نصیبشان می گردد رستگار شوند.

و خود که نـامت پربرکت و بلنـد است فرموده ای: هرکس کار خوبی انجام دهـد ده برابر مزد می گیرد و هر که کار بـدی بجا آورد فقط یک بار جزا می بیند.

و نیز خود فرمودی: حکایت آنها که اموال خویش در راه خـدا انفاق می کنند، چون دانه ای است که هفت خوشه رویانیده که در هر خوشه صد دانه است و خدا برای هرکه خواهد دو برابر می کند که خدا وسعت بخش داناست.

و نیز فرمودی: چه کسی است که به خداوند تبارک و تعالی قرض دهد و خداوند قرض او را به چندین برابر افزون کند.

ص: ۲۶۹

نَظَائِرِ هِنّ فِی الْقُرْآنِ مِنْ تَضَاعِیفِ الْحَسَنَاتِ. وَ أَنْتَ الّذِی دَلَلْتَهُمْ بِقَوْلِکَ مِنْ غَیْبِکَ وَ تَرْغِیبِکَ الّذِی فِیهِ حَظّهُمْ عَلَی مَا لَوْ سَتَرْتَهُ عَنْهُمْ لَمْ تُدْرِکْهُ أَبْصَارُهُمْ، وَ لَمْ تَعِهِ أَسْمَاعُهُمْ، وَ لَمْ تَلْحَقْهُ أَوْهَامُهُمْ، فَقُلْتَ: «اذْکُرُونِی أَذْکُرْکُمْ، وَ اشْکُرُوا لِی وَ لَا تَکْفُرُونِ»، وَ قُلْتَ: «لَئِنْ شَکَرْتُمْ لَأَزِیدَنّکُمْ، وَ لَئِنْ کَفَرْتُمْ إِنّ عَذَابِی لَشَدِیدٌ»،

وَ قُلْتَ: «ادْعُونِی أَسْتَجِبْ لَکُمْ، إِنّ الّذِینَ یَسْتَکْبِرُونَ عَنْ عِبَادَتِی سَیَدْخُلُونَ جَهَنّمَ دَاخِرِینَ»، فَسَمّیْتَ دُعَاءَکَ عِبَادَةً، وَ تَرْکَهُ اسْتِکْبَاراً، وَ تَوَعّدْتَ عَلَی تَرْکِهِ دُخُولَ جَهَنّمَ دَاخِرِینَ. فَذَکَرُوکَ بِمَنّکَ، وَ شَکَرُوکَ بِفَضْلِکَ، وَ دَعَوْکَ بِأَمْرِکَ، وَ تَصَدّقُوا لَکَ طَلَباً لِمَزِیدِکَ، وَ فِیهَا کَانَتْ نَجَاتُهُمْ مِنْ غَضَبِکَ، وَ فَوْزُهُمْ بِرِضَاکَ. وَ لَوْ دَلّ مَخْلُوقٌ مَخْلُوقاً مِنْ نَفْسِهِ عَلَی مِثْلِ الّذِی دَلَلْتَ عَلَیْهِ عِبَادَکَ مِنْکَ کَانَ مَوْصُوفاً بِالْإِحْسَانِ، وَ مَنْعُوتاً بِالِامْتِنَانِ، وَ مَحْمُوداً بِکُلّ لِسَانٍ، فَلَکَ الْحَمْدُ مَا وُجِدَ فِی حَمْدِکَ مَذْهَبٌ، وَ مَا بَقِیَ لِلْحَمْدِ لَفْظٌ تُحْمَدُ بِهِ، وَ مَعْنًی یَنْصَرِفُ إِلَیْهِ، یَا مَنْ تَحَمّدَ إِلَی عِبَادِهِ بِالْإِحْسَانِ وَ الْفَضْلِ، وَ غَمَرَهُمْ بِالْمَنّ وَ الطّوْلِ، مَا أَفْشَی فِینَا نِعْمَتَکَ! وَ أَسْبَغَ عَلَیْنَا مِنّتَکَ! وَ أَخَصّنَا بِبِرّکَ! هَدَیْتَنَا لِدِینِکَ الّذِی اصْطَفَیْتَ، وَ

و آنچه از نظایر اینها که در قرآن درباره افزایش حسنات نازل فرموده ای.

و تویی آنکه از جانب غیبت بندگانت را راهنمایی نمودی که اگر آنها را دلالت نمی کردی دیدگانشان حقایق را نمی دید و گوش هایشان آنها را حفظ نمی کرد و اندیشه هایشان به آن نمی رسید و خود فرمودی:

به یاد من باشید تا به یاد شما باشم و مرا سپاس گزارید و کفران نعمت هایم را ننمائید و نیز فرمودی: اگر شکرگزار باشید نعمت هایم را برایتان فزونی بخشم و اگر ناسپاسی نمایید بدانید که عذاب من سخت و شدید است.

و خود فرمودی: مرا بخوانید استجابت کنم شما را و آنهایی که از پرستش من کبر می ورزند به زودی با خواری و مذلت داخل جهنم خواهند شد و تو دعا کردن به درگاهت را جزء عبادات و ترک آن را سرکشی و طغیان نامیدی و وعده دادی که آنهایی که از این عبادت دوری جویند با ذلت داخل در آتش خواهند شد.

بنابراین تو را به خاطر نعمت هایت یاد کردند و فضل و احسان ترا سپاس گزارند و به سبب فرمانت تو را خواندند و برای رضای تو و فزونی نعمت ها صدقه دادند و در همین صدقه دادن بود که رهایی از خشمت و رستگاری به سوی رضایت را به دست آورند.

و اگر هر آفریده ای همنوع خود را همان گونه که تو بندگانت را دلالت فرمودی دلالت می کرد به احسان توصیف می شد و به نعمت دهنده تعریف می گشت و در هر زبانی از او ستایش می شد. پس حمد تراست تا آنجا که راهی در حمد تو یافت شود و برای حمد لفظی که به آن حمد شوی و معنی و مقصودی که به حمد برگردد باقی مانده باشد.

ای خدایی که به بندگانش احسان و کرم را به ارمغان داده و ایشان را غرق در نعمت و بخشش خویش فرموده، چه آشکار است در زندگی ما نعمت تو و چه فراوان است برای ما کرم تو و چه بسیار است نیکی هایی که به ما اختصاص داده ای!

ص: ۲۷۱

مِلّتِکَ الّتِی ارْتَضَیْتَ، وَ سَبِیلِکَ الّذِی سَهّلْتَ، وَ بَصّرْتَنَا الزّلْفَهَ لَدَیْکَ، وَ الْوُصُولَ إِلَی کَرَامَتِکَ. اللّهُمّ وَ أَنْتَ جَعَلْتَ مِنْ صَفَایَا تِلْکَ الْوَظَائِفِ، وَ خَصَائِصِ تِلْکَ الْفُرُوضِ شَهْرَ رَمَضَانَ الّذِی اخْتَصَصْتَهُ مِنْ سَائِرِ الشّهُورِ، وَ تَخَیّرْتَهُ مِنْ جَمِیعِ الْأَزْمِنَهِ وَ الدّهُورِ، وَ آثَرْتَهُ عَلَی کُلّ أَوْقَاتِ السّنَهِ بِمَا أَنْزَلْتَ فِیهِ مِنَ الْقُرْآنِ وَ النّورِ، وَ ضَاعَفْتَ فِیهِ مِنَ الْإِیمَانِ، وَ فَرَضْتَ فِیهِ مِنَ الصّیَامِ، وَ رَغّبْتَ فِیهِ مِنَ الْقِیَامِ، وَ أَجْلَلْتَ فِیهِ مِنْ لَیْلَهِ الْقَدْرِ الّتِی هِیَ خَیْرٌ مِنْ أَلْفِ شَهْرٍ، ثُمّ آثَرْتَنَا بِهِ عَلَی سَائِرِ الْأُمَمِ، وَ اصْطَفَیْتَنَا بِفَضْلِهِ دُونَ أَهْلِ الْمِلَلِ، فَصُمْنَا بِأَمْرِکَ نَهَارَهُ، وَ قُمْنَا بِعَوْنِکَ لَیْلَهُ، مُتَعَرّضِینَ بِصِیَامِهِ وَ قِیَامِهِ لِمَا عَرّضْتَنَا لَهُ مِنْ رَحْمَتِکَ، وَ تَسَبّبْنَا إِلَیْهِ مِنْ مَثُوبَتِکَ، وَ أَنْتَ الْمَلِیءُ بِمَا رُغِبَ فِیهِ إِلَیْکَ، الْجَوَادُ بِمَا سُئِلْتَ مِنْ فَضْلِکَ، الْقَرِیبُ إِلَی مَنْ حَاوَلَ قُرْبَکَ. وَ قَدْ أَقَامَ فِینَا هَذَا الشّهْرُ مُقَامَ حَمْدٍ، وَ صَحِبَنَا صُحْبَهَ مَبْرُورٍ، وَ أَرْبَحَنَا أَفْضَلَ أَرْبَاحِ الْعَالَمِینَ، ثُمّ قَدْ فَارَقَنَا عِنْدَ تَمَامِ وَقْتِهِ، وَ انْقِطَاعِ مُدّتِهِ، وَ وَفَاءِ عَدَدِهِ، فَنَحْنُ مُوَدّعُوهُ وِدَاعَ مَنْ عَزّ فِرَاقُهُ عَلَیْنَا، وَ غَمّنَا وَ أَوْحَشَنَا انْصِرَافُهُ عَنّا، وَ لَزِمَنَا لَهُ الذّمَامُ الْمَحْفُوظُ، وَ الْحُرْمَهُ الْمَرْعِیّهُ، وَ الْحَقّ الْمَقْضِیّ، فَنَحْنُ قَائِلُونَ: السّلَامُ عَلَیْکَ یَا شَهْرَ

الهـا مـا را به سـوی دینت که مـورد انتخـاب خـودت بود و به راه و روشت که آن را دوست می داشـتی و طریقه ات که آن را آسان گردانیدی هدایت فرمودی و ما را در رسیدن به مقام قربت و کامیابی از بزرگواری ات آشنا ساختی.

پروردگـارا تو از بین وظایف تعیین شـده و واجبات مخصوص، ماه مبارک رمضان را معیّن فرمودی همان ماهی که بر سایر ماه هـا امتیـاز دادی و آن را از تمـامی زمان ها و روزگاران انتخاب نمودی و بر تمامی اوقات سال به خاطر آنکه قرآن و نور را در آن نـازل فرمـودی برگزیـدی. مـاهی کـه در آن ایمـان را فزونی بخشـیدی و روزه را در آن واجـب کردی و عبـادت در آن را تشویق نمودی و شب قدر را که از هزار ماه برتر است در آن بزرگ گردانیدی.

و بعـد مـا را به خـاطر این مـاه گرانقـدر بر سـایر امت هـا امتیـاز دادی و به فضـل و برتری آن، ما را بر ملت هایی که محروم از رمضان هستند برگزیدی آنگاه به فرمانت روز آن ماه را روزه داشتیم و به یاری ات شبش به عبادت پرداختیم و با روزه داری و شب زنده داری خود را در معرض رحمتت قرار دادیم و آن را وسـیله رسیدن به ثواب تو گردانیدیم و تو به آنچه در این ماه به سویت رغبت و شوق نشـان داده شود مایلی و به آنچه از فضل و کرمت درخواست شود بخشـنده ای و به آنکه قصـد تقرب به تو را داشته باشد نزدیکی.

خداونـدا این مـاه عزیز در بین مـا خوب گـذشت و بـا مـا هم صـحبت شایسـته ای بود و بالاترین سودی که مردم عالم می برند نصیب ما کرد و بعد وقتی که عرض به پایان رسید و شماره اش تکمیل گردید از ما جدا شد. و ما هم ناخواسته با آن وداع می کنیم در حالی که جدایی برایمان سخت و رفتنش از میان ما سبب غم و وحشت ما گشته در حالی که ما موظّف به مواظبت آن و احترام و رعایت آن و اداء حق آن بوده ایم.

ص: ۲۷۳

اللّهِ الْأَكْبَرَ، وَ يَا عِيدَ أَوْلِيَائِهِ. السّلَامُ عَلَيْكَ يَا أَكْرَمَ مَصْحُوبٍ مِنَ الْأَوْقَاتِ، وَ يَا خَيْرَ شَهْرٍ فِي الْأَيّامِ وَ السّاعَاتِ. السّلَامُ عَلَيْكَ مِنْ شَهْرٍ قَرُبَتْ فِيهِ الْ آمَالُ، وَ نُشِرَتْ فِيهِ الْأَعْمَالُ. السّلَامُ عَلَيْكَ مِنْ قَرِينٍ جَلّ قَدْرُهُ مَوْجُوداً، وَ أَفْجَعَ فَقْدُهُ مَفْقُوداً، وَ مَرْجُوٍّ آلَمَ فِرَاقُهُ. السّلَامُ عَلَيْكَ مِنْ أَلِيفٍ آنَسَ مُقْبِلًا فَسَرّ، وَ أَوْحَشَ مُنْقَضِياً فَمَضّ. السّلَامُ عَلَيْكَ مِنْ مُجَاوِرٍ رَقّتْ فِيهِ الْقُلُوبُ، وَ قَلّتْ فِيهِ الذّنُوبُ. السّلَامُ عَلَيْكَ مِنْ نَاصِرٍ أَعَانَ عَلَى الشّيْطَانِ، وَ صَاحِبٍ سَهّلَ سُبُلَ الْإِحْسَانِ. السّلَامُ عَلَيْكَ مَا أَكْثَرَ عُتَقَاءَ اللّهِ فِيكَ، وَ مَا أَسْعَدَ مَنْ رَعَى حُرْمَتَكَ بِكَ!. السّلَامُ عَلَيْكَ مَا كَانَ أَمْحَاكَ لِلذّنُوبِ، وَ أَسْتَرَكَ لِأَنْوَاعِ الْعُيُوبِ!. السّلَامُ عَلَيْكَ مَا كَانَ أَطْوَلَكَ عَلَى الْمُجْرِمِينَ، وَ أَهْيَبَكَ فِي صُدُورِ الْمُؤْمِنِينَ!. السّلَامُ عَلَيْكَ مِنْ شَهْرٍ لَا تُنَافِسُهُ الْأَيّامُ، السّلَامُ عَلَيْكَ مِنْ شَهْرٍ هُوَ مِنْ كُلّ أَمْرٍ سَلَامٌ. السّلَامُ عَلَيْكَ غَيْرَ كَرِيهِ الْمُصَاحَبَةِ، وَ لَا ذَمِيمِ الْمُلَابَسَةِ. السّلَامُ عَلَيْكَ كَمَا وَفَدْتَ عَلَيْنَا بِالْبَرَكَاتِ، وَ غَسَلْتَ عَنّا دَنَسَ الْخَطِيئَاتِ. السّلَامُ عَلَيْكَ غَيْرَ مُوَدّعٍ بَرَماً وَ لَا مَتْرُوكٍ صِيَامُهُ سَأَماً. السّلَامُ عَلَيْكَ مِنْ مَطْلُوبٍ قَبْلَ وَقْتِهِ، وَ مَحْزُونٍ عَلَيْهِ قَبْلَ فَوْتِهِ.

و ما می گوئیم: سلام بر تو ای ماه بزرگ خدا و ای عید دوستان پروردگار، سلام بر تو ای گرامی ترین هم صحبت در زمان ها و ای بهترین ماه در روزها و ساعات.

سلام بر تو ماهی که آرزوها برآورده می شود و اعمال و عبادات در سراسر آن پخش است.

سلام بر تو همنشینی که قدر و منزلتش بزرگ و نبودش درد آور است و سلام بر تو پناهگاهی که جدایی اش قابل تحمل نیست.

سلام بر تو که وقتی با او اُنس می گیرند روی می آورد و شاد می گرداند و هنگامی که می رود بر وحشت و ترس می افزاید.

سلام بر تو همسایه ای که در آن دلها نرم و گناهان کم گردید. سلام بر تو یاوری که در سرکوب کردن شیطان کمک بود و سلام بر تو هم صحبتی که راه های احسان را آسان نمود. سلام بر تو ماهی که بیشتر بخشوده شدگان الهی در تو بوده اند و چه نیکبخت است آنکه رعایت مقامات تو را نماید.

سلام بر تو که گناهان را نابود کردی و عیب ها را پوشاندی. سلام بر تو که بر گنهکاران دیر گذشتی و در دل اهل ایمان با اُبهت و بزرگ بودی.

سلام بر تو ماهی که روزهای سال بر آن فخری ندارند و سلام بر تو ماهی که از هر چیز در امان و سلامت است و سلام بر تو که هم صحبتی با آن ناگوار نیست و معاشرت با آن نکوهیده نمی باشد.

سلام بر تو به خاطر آنکه با برکات بر ما وارد شدی و چرکی خطاها را از ما شستی. سلام بر تو نه سلام وداع و از روی دلتنگی و نه آنکه روزه آن از جهت خستگی ترک شده.

سلام بر تو قبل از آنکه وقتش فرا رسد مطلوب است و قبل از پایانش بر آن اندوهناکیم.

السّلَامُ عَلَیْکَ کَمْ مِنْ سُوءٍ صُرِفَ بِکَ عَنّا، وَ کَمْ مِنْ خَیْرٍ أُفِیضَ بِکَ عَلَیْنَا. السّلَامُ عَلَیْکَ وَ عَلَی لَیْلَهِ الْقَدْرِ الّتِی هِیَ خَیْرٌ مِنْ أَلْفِ شَهْرٍ. السّلَامُ عَلَیْکَ مَا کَانَ أَحْرَصَنَا بِالْأَمْسِ عَلَیْکَ، وَ أَشَدّ شَوْقَنَا غَداً إِلَیْکَ!. السّلَامُ عَلَیْکَ وَ عَلَی فَضْلِکَ الّذِی حُرِمْنَاهُ، وَ عَلَی مَاضٍ مِنْ بَرَکَاتِکَ سُلِبْنَاهُ. اللّهُمّ إِنّا أَهْلُ هَذَا الشّهْرِ الّذِی شَرّفْتَنَا بِهِ، وَ وَفّقْتَنَا بِمَنّکَ لَهُ حِینَ جَهِلَ الْأَشْقِیَاءُ وَقْتَهُ، وَ حُرِمُوا لِشَقَائِهِمْ فَضْلَهُ، أَنْتَ وَلِیّ مَا آثَرْتَنَا بِهِ مِنْ مَعْرِفَتِهِ، وَ هَدَیْتَنَا لَهُ مِنْ سُنّتِهِ، وَ قَدْ تَوَلّیْنَا بِتَوْفِیقِکَ صِیَامَهُ وَ قِیَامَهُ عَلَی تَقْصِیرٍ، وَ أَدّیْنَا فِیهِ قَلِیلًا مِنْ کَثِیرٍ. اللّهُمّ فَلَکَ الْحَمْدُ إِقْرَاراً بِالْإِسَاءَهِ، وَ اعْتِرَافاً بِالْإِضَاعَهِ، وَ لَکَ مِنْ قُلُوبِنَا عَقْدُ النّدَمِ، وَ مِنْ أَلْسِنَتِنَا صِدْقُ الِاعْتِذَارِ، فَأْجُرْنَا عَلَی مَا أَصَابَنَا فِیهِ مِنَ التّفْرِیطِ أَجْراً نَسْتَدْرِکُ بِهِ الْفَضْلَ الْمَرْغُوبَ فِیهِ، وَ نَعْتَاضُ بِهِ مِنْ أَنْوَاعِ الذّخْرِ الْمَحْرُوصِ عَلَیْهِ، وَ أَوْجِبْ لَنَا عُذْرَکَ عَلَی مَا قَصّرْنَا فِیهِ مِنْ حَقّکَ، وَ ابْلُغْ بِأَعْمَارِنَا مَا بَیْنَ أَیْدِینَا مِنْ شَهْرِ رَمَضَانَ الْمُقْبِلِ، فَإِذَا بَلّغْتَنَاهُ فَأَعِنّا عَلَی تَنَاوُلِ مَا أَنْتَ أَهْلُهُ مِنَ الْعِبَادَهِ، وَ أَدّنَا إِلَی الْقِیَامِ بِمَا یَسْتَحِقّهُ مِنَ الطّاعَهِ، وَ أَجْرِ لَنَا مِنْ صَالِحِ الْعَمَلِ مَا یَکُونُ دَرَکاً لِحَقّکَ فِی الشّهْرَیْنِ

سلام بر تو که چه حوادث ناگوار به خاطر تو از ما دفع شد و چه خیراتی که از ناحیه تو نصیب ما گردید.

سلام بر تو و بر شب قدری که از هزار ماه برتر است. سلام بر تو که روزهای قبل انتظارت را می کشیم و حریص به آمدنت بودیم و روزهای آینده چه قدر مشتاق هستیم.

سلام بر تو و بر برتری که از آن محروم شدیم و از برکات گذشته ات بهره مند نگشتیم.

پروردگارا ما اهل این ماهی هستیم که ما را بدان شرافت دادی و ما را به کرم خویش به توسط آن توفیق بخشیدی در حالی که مردم بدبخت آمدن و رفتن آن را نشناختند و به خاطر بدبختی شان از فضل و عظمت این ماه بهره مند نگشتند.

الها تویی صاحب اختیار ما که معرفت ماه رمضان را به ما شناساندی و ما را به آداب آن هدایت فرمودی و با توفیق تو اقدام به روزه و عبادات آن البته به تقصیر و ناقص نمودیم و کمی از بسیار اعمال آن را بجا آوردیم.

خداوندا حمد تراست در حالی که به بد کردن و به ضایع نمودن اعتراف داریم و ندامت واقعی دلها و معذرت خواهی زبان هایمان از روی صدق است پس به ما در آن قسمت هایی که از ماه تقصیر داشتیم حال که اعتراف می کنیم، پاداش خوب ده تا نیکی مرغوب را به دست آوریم و اندوخته های گوناگون را که بدانها علاقمندیم دریافت نمائیم.

خدایا ما را در کوتاهی نسبت به حق خودت ملامت مکن و توفیق درک ماه رمضان آینده را نیز به ما عطا فرما و هرگاه ما را به ماه رمضان سال بعد رساندی برای عبادتی که ترا سزاست یاریمان کن.

و بر رعایت فرمانبری که سزاوار آن ماه است ما را نایل کن و ما را در راهی که موفق به انجام اعمال شایسته بدان گونه که حق توست در ماه رمضان کنونی و رمضان آینده روان کن.

ص: ۲۷۷

مِنْ شُهُورِ الدّهْرِ. اللّهُمّ وَ مَا أَلْمَمْنَا بِهِ فِي شَهْرِنَا هَذَا مِنْ لَمَمٍ أَوْ إِثْمٍ، أَوْ وَاقَعْنَا فِيهِ مِنْ ذَنْبٍ، وَ اكْتَسَبْنَا فِيهِ مِنْ خَطِيئَةٍ عَلَى تَعَمّدٍ مِنّا، أَوْ عَلَى نِسْيَانٍ ظَلَمْنَا فِيهِ أَنْفُسَنَا، أَوِ انْتَهَكْنَا بِهِ حُرْمَةً مِنْ غَيْرِنَا، فَصَلّ عَلَى مُحَمّدٍ وَ آلِهِ، وَ اسْتُرْنَا بِسِتْرِكَ، وَ اعْفُ عَنّا بِعَفْوِكَ، وَ لَا تَنْصِبْنَا فِيهِ لِأَعْيُنِ الشّامِتِينَ، وَ لَا تَبْسُطْ عَلَيْنَا فِيهِ أَلْسُنَ الطّاعِنِينَ، وَ اسْتَعْمِلْنَا بِمَا يَكُونُ حِطّةً وَ كَفّارَةً لِمَا أَنْكَرْتَ مِنّا فِيهِ بِرَأْفَتِكَ الّتِي لَا تَنْفَدُ، وَ فَضْلِكَ الّذِي لَا يَنْقُصُ. اللّهُمّ صَلّ عَلَى مُحَمّدٍ وَ آلِهِ، وَ اجْبُرْ مُصِيبَتَنَا بِشَهْرِنَا، وَ بَارِكْ لَنَا فِي يَوْمِ عِيدِنَا وَ فِطْرِنَا، وَ اجْعَلْهُ مِنْ خَيْرِ يَوْمٍ مَرّ عَلَيْنَا أَجْلَبِهِ لِعَفْوٍ، وَ أَمْحَاهُ لِذَنْبٍ، وَ اغْفِرْ لَنَا مَا خَفِيَ مِنْ ذُنُوبِنَا وَ مَا عَلَنَ. اللّهُمّ اسْلَخْنَا بِانْسِلَاخِ هَذَا الشّهْرِ مِنْ خَطَايَانَا، وَ أَخْرِجْنَا بِخُرُوجِهِ مِنْ سَيّئَاتِنَا، وَ اجْعَلْنَا مِنْ أَسْعَدِ أَهْلِهِ بِهِ، وَ أَجْزَلِهِمْ قِسْماً فِيهِ، وَ أَوْفَرِهِمْ حَظّاً مِنْهُ. اللّهُمّ وَ مَنْ رَعَى هَذَا الشّهْرَ حَقّ رِعَايَتِهِ، وَ حَفِظَ حُرْمَتَهُ حَقّ حِفْظِهَا، وَ قَامَ بِحُدُودِهِ حَقّ قِيَامِهَا، وَ اتّقَى ذُنُوبَهُ حَقّ تُقَاتِهَا، أَوْ تَقَرّبَ إِلَيْكَ بِقُرْبَةٍ أَوْجَبَتْ رِضَاكَ لَهُ، وَ عَطَفَتْ رَحْمَتَكَ عَلَيْهِ، فَهَبْ لَنَا مِثْلَهُ مِنْ وُجْدِكَ، وَ أَعْطِنَا أَضْعَافَهُ مِنْ فَضْلِكَ، فَإِنّ فَضْلَكَ لَا يَغِيضُ، وَ إِنّ خَزَائِنَكَ

بارالهـا هر آنچه از لغزش ها در این ماه از ما سـر زد و یا گناهی که در آن انجام دادیم و خطایی که از روی عمـد یا فراموشـی بجا آوردیم و در آن بر خویش ظلم کردیم و هر آنچه که نسبت به دیگران بی احترامی نمودیم به پوشش خودت بر ما بپوشان و بر محمـد و آل او درود فرست و به عفوت بر ما ببخش و ما را در معرض دید شـماتت کننده قرار مده و زبان طعنه زنها را بر مـا مسـلط مفرمـا و مـا را به رأفتت که قطع نمی شود و به احسـانت که کم نمی گردد به کـاری وادار که بـاعث از میان رفتن و پوشاندن چیزی شود که در آن ماه بر ما نهی نموده ای.

خداوندا بر محمد و آل او درود فرست، و مصیبت رفتن ماه رمضان را برایمان جبران کن و روز عید فطر ما را مبارک گردان و آن را بهـترین روزهـایی برایمـان قرار ده کـه جلب عفـوت را نمـوده ایم و نابودکننـده ترین روزهـا برای گنـاه باشـد و آنچه از گناهان چه مخفی و چه آشکار سراغ داری مورد عفوت قرار ده.

خدایا با به پایان رسـیدن این ماه از خطایای ما درگذر و با خروج آن ما را از بدی ها خارج کن و به وسیله ماه مبارک رمضان ما را از سعادتمندترین و از با نصیب ترین و بهره مند ترین افراد آن قرار ده.

بارالهـا هرکه درست آداب رمضـان را رعـایت کنـد و به طور صـحیح احترام آن را نگه دارد و در اجرای حـدود و احکـام آن کوشـش نماید و از گناهان آن طور که سزاوار است پرهیز کند و یا به توسط کاری که تقرب آور است به سویت تقرّب جوید تا رضایت را جلب کند و رحمتت را بر خویش معطوف دارد. پس از قدرت خود پاداشـی هماننـد پاداش او به ما ببخش و چند برابر از آنچه به او عنایت کردی از جانب فضلت به ما عطا کن چرا که فضل تو نقصان پذیر نیست.

لَا تَنْقُصُ بَلْ تَفِيضُ، وَ إِنَّ مَعَادِنَ إِحْسَانِكَ لَا تَفْنَى، وَ إِنَّ عَطَاءَكَ لَلْعَطَاءُ الْمُهَنَّا. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ اكْتُبْ لَنَا مِثْلَ أُجُورِ مَنْ صَامَهُ، أَوْ تَعَبَّدَ لَكَ فِيهِ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَهِ. اللَّهُمَّ إِنَّا نَتُوبُ إِلَيْكَ فِي يَوْمِ فِطْرِنَا الَّذِي جَعَلْتَهُ لِلْمُؤْمِنِينَ عِيداً وَ سُرُوراً، وَ لِأَهْلِ مِلَّتِكَ مَجْمَعاً وَ مُحْتَشَداً مِنْ كُلِّ ذَنْبٍ أَذْنَبْنَاهُ، أَوْ سُوءٍ أَسْلَفْنَاهُ، أَوْ خَاطِرِ شَرٍّ أَضْمَرْنَاهُ، تَوْبَهَ مَنْ لَا يَنْطَوِي عَلَى رُجُوعٍ إِلَى ذَنْبٍ، وَ لَا يَعُودُ بَعْدَهَا فِي خَطِيئَهٍ، تَوْبَهً نَصُوحاً خَلَصَتْ مِنَ الشَّكِّ وَ الِارْتِيَابِ، فَتَقَبَّلْهَا مِنَّا، وَ ارْضَ عَنَّا، وَ ثَبِّتْنَا عَلَيْهَا. اللَّهُمَّ ارْزُقْنَا خَوْفَ عِقَابِ الْوَعِيدِ، وَ شَوْقَ ثَوَابِ الْمَوْعُودِ حَتَّى نَجِدَ لَذَّهَ مَا نَدْعُوكَ بِهِ، وَ كَأْبَهَ مَا نَسْتَجِيرُكَ مِنْهُ. وَ اجْعَلْنَا عِنْدَكَ مِنَ التَّوَّابِينَ الَّذِينَ أَوْجَبْتَ لَهُمْ مَحَبَّتَكَ، وَ قَبِلْتَ مِنْهُمْ مُرَاجَعَهَ طَاعَتِكَ، يَا أَعْدَلَ الْعَادِلِينَ. اللَّهُمَّ تَجَاوَزْ عَنْ آبَائِنَا وَ أُمَّهَاتِنَا وَ أَهْلِ دِينِنَا جَمِيعاً مَنْ سَلَفَ مِنْهُمْ وَ مَنْ غَبَرَ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَهِ. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ نَبِيِّنَا وَ آلِهِ كَمَا صَلَّيْتَ عَلَى مَلَائِكَتِكَ الْمُقَرَّبِينَ، وَ صَلِّ عَلَيْهِ وَ آلِهِ كَمَا صَلَّيْتَ عَلَى أَنْبِيَائِكَ الْمُرْسَلِينَ، وَ صَلِّ عَلَيْهِ وَ آلِهِ كَمَا صَلَّيْتَ عَلَى عِبَادِكَ الصَّالِحِينَ، وَ أَفْضَلَ مِنْ ذَلِكَ يَا رَبَّ الْعَالَمِينَ، صَلَاهً

و گنجینه های تو کم نمی شود بلکه افزون می گردد. و بلکه معادن احسانت فانی نگشته و به تحقیق که عطاء تو عطایی است گوارا.

الها بر محمد و آل او درود فرست، و برای ما پاداشی همانند پاداش روزه دار ماه رمضان بنویس و یا عبادت آنکه تا روز قیامت بندگی تو را کرده است.

خدایا ما در این روز فطری که برای مؤمنین عید و روز شادمانی، روز اجتماع و روز تعاون برای اهل دینت قرار داده ای از گناهی که آن را انجام داده ایم و یا کار زشتی که در گذشته کرده ایم و یا فکر غلطی که در ذهن گذرانده ایم به سویت توبه می کنیم. تو به کسی که بازگشت به گناه را در دل نمی گذراند توبه خالصی که از شک و تردید پاکیزه باشد. پس آن را از ما قبول کن و از ما راضی باش و توفیق پابرجایی و استقامت عنایت فرما.

پروردگارا ترس از عذاب وعده داده شده و شوق ثواب مقرر گشته را روزیمان کن تا لذّت آنچه را که وعده داده ای بر کام جانمان نشیند و از اندوه آنچه را که لازم است به تو پناه ببریم دریابیم.

الها ما را از جمله توبه کنندگان قرار ده که محبت را بر ایشان واجب فرمودی و این بازگشت افراد به بندگی ات را قبول نموده ای، ای عادل ترین دادگران.

پروردگارا پدران و مادران ما را از اهل دین ما آنهایی که دستشان از دنیا کوتاه شده و آنهایی که زنده اند همه و همه را تا روز قیامت مورد آمرزش خویش قرار ده و از گناهانشان درگذر.

خدایا بر حضرت محمد پیامبر ما و آل او درود فرست همان طور که بر ملائکه مقرّب خویش درود می فرستی و بر او و اهل بیت گرامش درود فرست همان گونه که بر پیامبران مرسلت درود فرستی و بر او و اهل بیتش درود فرست همان طور که بر بندگان صالحت درود فرستی و بلکه برتر از آنها ای خدای جهانیان.

تَبْلُغُنَا بَرَكَتُهَا، وَ يَنَالُنَا نَفْعُهَا، وَ يُسْتَجَابُ لَهَا دُعَاؤُنَا، إِنَّکَ أَکْرَمُ مَنْ رُغِبَ إِلَيْهِ، وَ أَکْفَى مَنْ تُوُكِّلَ عَلَيْهِ، وَ أَعْطَى مَنْ سُئِلَ مِنْ فَضْلِهِ، وَ أَنْتَ عَلَى كُلِّ شَيْ ءٍ قَدِيرٌ.

ص: ۲۸۲

درودی که برکت و سودش به ما رسد و دعایمان مستجاب گردد زیرا که تو کریم تر از آنی که از او درخواست شود و بی نیاز کننده ترین کسی هستی که بر او توکّل شود و تویی که هرکه از او بخواهد می دهی و تویی که بر همه چیز توانایی.

ص: ۲۸۳

(۴۶) وَ كَانَ مِنْ دُعَائِهِ عَلَيْهِ السّلَامُ فِی يَوْمِ الْفِطْرِ، إِذَا انْصَرَفَ مِنْ صَلَاتِهِ قَامَ قَائِماً ثُمّ اسْتَقْبَلَ الْقِبْلَهَ، وَ فِی يَوْمِ الْجُمُعَهِ، فَقَالَ:

يَا مَنْ يَرْحَمُ مَنْ لَا يَرْحَمُهُ الْعِبَادُ، وَ يَا مَنْ يَقْبَلُ مَنْ لَا تَقْبَلُهُ الْبِلَادُ، وَ يَا مَنْ لَا يَحْتَقِرُ أَهْلَ الْحَاجَهِ إِلَيْهِ، وَ يَا مَنْ لَا يُخَيّبُ الْمُلِحّينَ عَلَيْهِ، وَ يَا مَنْ لَا يَجْبَهُ بِالرّدّ أَهْلَ الدّالّهِ عَلَيْهِ، وَ يَا مَنْ يَجْتَبِی صَغِيرَ مَا يُتْحَفُ بِهِ، وَ يَشْكُرُ يَسِيرَ مَا يُعْمَلُ لَهُ، وَ يَا مَنْ يَشْكُرُ عَلَى الْقَلِيلِ وَ يُجَازِی بِالْجَلِيلِ، وَ يَا مَنْ يَدْنُو إِلَى مَنْ دَنَا مِنْهُ، وَ يَا مَنْ يَدْعُو إِلَى نَفْسِهِ مَنْ أَدْبَرَ عَنْهُ، وَ يَا مَنْ لَا يُغَيّرُ النّعْمَهَ، وَ لَا يُبَادِرُ بِالنّقِمَهِ، وَ يَا مَنْ يُثْمِرُ الْحَسَنَهَ حَتّى يُنْمِيَهَا، وَ يَتَجَاوَزُ عَنِ السّيّئَهِ حَتّى يُعَفّيَهَا. انْصَرَفَتِ الْآمَالُ دُونَ مَدَى كَرَمِكَ بِالْحَاجَاتِ، وَ امْتَلَأَتْ بِفَيْضِ جُودِكَ أَوْعِيَهُ الطّلِبَاتِ، وَ تَفَسّخَتْ دُونَ بُلُوغِ نَعْتِكَ الصّفَاتُ، فَلَكَ الْعُلُوّ الْأَعْلَى فَوْقَ

دعای آن گرامی در روز عید فطر و روز جمعه

ای خدایی که رحم می کنی به کسی که بندگان به او رحم نمی کنند و ای آنکه می پذیرد آن کسی را که شهرها وی را قبول نمی نمایند و ای کسی که محتاجان درگاهش را خوار نمی نماید و ای آنکه اصرارکنندگان خود را نومید نمی سازند. و ای کسی که دست رد بر پیشانی رو آورندگان به درش نمی زند و ای آنکه ارمغان کوچک بنده اش را قبول می فرماید و به اندک چیزی که برایش انجام می دهند پاداش می دهد.

و ای آنکه عمل کم را می پذیرد و پاداش بزرگ می دهد و ای آنکه روی برگرداننده از خود را به سوی خویش می خواند و ای آنکه نعمت را تغییر نمی دهد و در عذاب نمودن شتاب نمی نماید. و ای کسی که کار خوب را ثمر می بخشد تا آنجا که باور شود و از بدیها می گذرد تا آن را محو و نابود سازد.

الها آرزوها قبل از رسیدن به آخر همراه با کرمت و برآورده شدن حاجات برگشتند و ظرف های مطالبات به وسیله فیض جودت پر شدند و اوصاف قبل از رسیدن به وصف تو از هم متلاشی شدند. پس ترا بالاترین درجه برتری و بزرگترین بزرگی است که برتر از آن بالایی و بزرگی وجود ندارد.

ص: ۲۸۵

كُلّ عَالٍ، وَ الْجَلَالُ الْأَمْجَدُ فَوْقَ كُلّ جَلَالٍ. كُلّ جَلِيلٍ عِنْدَكَ صَغِيرٌ، وَ كُلّ شَرِيفٍ فِی جَنْبِ شَرَفِکَ حَقِيرٌ، خَابَ الْوَافِدُونَ عَلَى غَيْرِکَ، وَ خَسِرَ الْمُتَعَرّضُونَ إِلّا لَکَ، وَ ضَاعَ الْمُلِمّونَ إِلّا بِکَ، وَ أَجْدَبَ الْمُنْتَجِعُونَ إِلّا مَنِ انْتَجَعَ فَضْلَکَ. بَابُکَ مَفْتُوحٌ لِلرّاغِبِينَ، وَ جُودُکَ مُبَاحٌ لِلسّائِلِينَ، وَ إِغَاثَتُکَ قَرِيبَةٌ مِنَ الْمُسْتَغِيثِينَ. لَا يَخِيبُ مِنْکَ الْ آمِلُونَ، وَ لَا يَيْأَسُ مِنْ عَطَائِکَ الْمُتَعَرّضُونَ، وَ لا يَشْقَى بِنَقِمَتِکَ الْمُسْتَغْفِرُونَ. رِزْقُکَ مَبْسُوطٌ لِمَنْ عَصَاکَ، وَ حِلْمُکَ مُعْتَرِضٌ لِمَنْ نَاوَاکَ، عادَتُکَ الْإِحْسَانُ إِلَى الْمُسِيئِينَ، وَ سُنّتُکَ الْإِبْقَاءُ عَلَى الْمُعْتَدِينَ، حَتّى لَقَدْ غَرّتْهُمْ أَنَاتُکَ عَنِ الرّجُوعِ، وَ صَدّهُمْ إِمْهَالُکَ عَنِ النّزُوعِ، وَ إِنّمَا تَأَنّيْتَ بِهِمْ لِيَفِيئُوا إِلَى أَمْرِکَ، وَ أَمْهَلْتَهُمْ ثِقَةً بِدَوَامِ مُلْکِکَ، فَمَنْ كَانَ مِنْ أَهْلِ السّعَادَهِ خَتَمْتَ لَهُ بِهَا، وَ مَنْ كَانَ مِنْ أَهْلِ الشّقَاوَهِ خَذَلْتَهُ لَهَا، كُلّهُمْ صَائِرُونَ إِلَى حُکْمِکَ، وَ أُمُورُهُمْ آئِلَهٌ إِلَى أَمْرِکَ، لَمْ يَهِنْ عَلَى طُولِ مُدّتِهِمْ سُلْطَانُکَ، وَ لَمْ يَدْحَضْ لِتَرْکِ مُعَاجَلَتِهِمْ بُرْهَانُکَ، حُجّتُکَ قَائِمَهٌ لَا تُدْحَضُ، وَ سُلْطَانُکَ ثَابِتٌ لَا يَزُولُ، فَالْوَيْلُ الدّائِمُ لِمَنْ جَنَحَ عَنْکَ، وَ الْخَيْبَهُ الْخَاذِلَهُ لِمَنْ خَابَ مِنْکَ، وَ الشّقَاءُ الْأَشْقَى لِمَنِ اغْتَرّ بِکَ، مَا أَكْثَرَ

خداونـدا، هر بزرگی نزد تو کوچـک و هر شـریفی در کنـار شـرفت حقیر، آنهـایی که به غیر تو روی آوردنـد نومیـد شدنـد و آنهایی که جز ترا خواسـتند ضـرر کردنـد و آنان که به درگاه غیر تو التماس نمودند ضایع شدند. حاجتمندان جز آن کس که فقط از تو احسان درخواست کرد گرفتار و بدبخت گشتند.

الهـا در خانه ات به سوی میل کننـدگان باز وجودت برای پرسـش کننـدگان حلال و یاریت برای اسـتغاثه کننـدگان درگاهت آماده است.

پروردگـارا آرزومنـدان از تو محروم نمی شونـد و درخواست کننـدگان از عطایت نومیـد نمی گردنـد و اسـتغفار کننـدگان به عذابت بدبخت نمی گردند.

خداونـدا روزی تو برای آنکه نافرمـانی ات کرده گسترده و بردباری ات برای آنکه با تو دشـمنی نموده آماده است. الها عادت تو احسـان به گنهکاران و سـنت تو بر تجاوز پیشه گان مهربانی است تا آنجا که مهلت دادن تو به آنها سـبب غرورشان شـده و آنها را از ترک گناه بازداشته.

بارالهـا تو به آنهـا فرصت دادی تـا شایـد بـازگشت نماینـد و اگر به آنهـا مهلت دادی به خاطر اعتماد به دوام سـلطنت خود می باشـد. بنابراین هرکه اهل نیکبختی باشـد عاقبتش را به خیر گردانیـدی و هرکه اهل بدبختی باشد او را به خاطر شـقاوتش خوار کردی. چه خوشبخت و چه بدبخت هر دو به حکم تو می رسند و کارهایشان به فرمان تو باز می گردد. مهلت طولانی دادن به ایشان سلطنت تو را سست نسازد و شتاب نکردنت در مؤاخذه آنها برهانت را باطل نمی گرداند.

آری دلیل و برهانت پابرجا و سـلطنتت ثابت و استوار است پس عذاب همیشگی برای کسی که از تو روی برگرداند و نومیدی خورکننده کسی راست که از تو نومید شده و بدبخترین بدبختی برای آنکه به کرم تو مغرور گشته.

ص: ۲۸۷

تَصَرّفَهُ فِی عَذَابِکَ! وَ مَا أَطْوَلَ تَرَدّدَهُ فِی عِقَابِکَ! وَ مَا أَبْعَدَ غَایَتَهُ مِنَ الْفَرَجِ! وَ مَا أَقْنَطَهُ مِنْ سُهُولَهِ الْمَخْرَجِ! عَدْلًا مِنْ قَضَائِکَ لَا تَجُورُ فِیهِ، وَ إِنْصَافاً مِنْ حُکْمِکَ لَا تَحِیفُ عَلَیْهِ. فَقَدْ ظَاهَرْتَ الْحُجَجَ، وَ أَبْلَیْتَ الْأَعْذَارَ، وَ قَدْ تَقَدّمْتَ بِالْوَعِیدِ، وَ تَلَطّفْتَ فِی التّرْغِیبِ، وَ ضَرَبْتَ الْأَمْثَالَ، وَ أَطَلْتَ الْإِمْهَالَ، وَ أَخّرْتَ وَ أَنْتَ مُسْتَطِیعٌ لِلمُعَاجَلَه، وَ تَأَنّیْتَ وَ أَنْتَ مَلِیءٌ بِالْمُبَادَرَه، لَمْ تَکُنْ أَنَاتُکَ عَجْزاً، وَ لَا إِمْهَالُکَ وَهْناً، وَ لَا إِمْسَاکُکَ غَفْلَهً، وَ لَا انْتِظَارُکَ مُدَارَاهً، بَلْ لِتَکُونَ حُجّتُکَ أَبْلَغَ، وَ کَرَمُکَ أَکْمَلَ، وَ إِحْسَانُکَ أَوْفَی، وَ نِعْمَتُکَ أَتَمّ، کُلّ ذَلِکَ کَانَ وَ لَمْ تَزَلْ، وَ هُوَ کَائِنٌ وَ لَا تَزَالُ. حُجّتُکَ أَجَلّ مِنْ أَنْ تُوصَفَ بِکُلّهَا، وَ مَجْدُکَ أَرْفَعُ مِنْ أَنْ یُحَدّ بِکُنْهِهِ، وَ نِعْمَتُکَ أَکْثَرُ مِنْ أَنْ تُحْصَی بِأَسْرِهَا، وَ إِحْسَانُکَ أَکْثَرُ مِنْ أَنْ تُشْکَرَ عَلَی أَقَلّهِ. وَ قَدْ قَصّرَ بِیَ السّکُوتُ عَنْ تَحْمِیدِکَ، وَ فَهّهَنِیَ الْإِمْسَاکُ عَنْ تَمْجِیدِکَ، وَ قُصَارَایَ الْإِقْرَارُ بِالْحُسُورِ، لَا رَغْبَهً یَا إِلَهِی! بَلْ عَجْزاً. فَهَا أَنَا ذَا أَؤُمّکَ بِالْوِفَادَهِ، وَ أَسْأَلُکَ حُسْنَ الرّفَادَهِ، فَصَلّ عَلَی مُحَمّدٍ وَ آلِهِ، وَ اسْمَعْ نَجْوَایَ، وَ اسْتَجِبْ دُعَائِی، وَ لَا تَخْتِمْ یَوْمِی بِخَیْبَتِی، وَ لَا تَجْبَهْنِی بِالرّدّ فِی مَسْأَلَتِی، وَ أَکْرِمْ مِنْ عِنْدِکَ

چه بسیار است شامل شدن او عذابت را و چه طولانی است رفت و برگشت او عقابت را و چه دور است پایان غم و اندوهش و چه نومید است از به آسانی نجات یافتن! تو به خاطر قضاوت عادلانه ات ظلم نمی کنی و به علت انصاف توست که بر او ستم روا نمی داری.

پروردگارا، تو حجت ها را ظاهر ساختی و عذر و بهانه ها را برداشتی، وعده ها را اعلام نمودی و با لطف خود ترغیب و تشویق کردی و در تأیید فرمایشات خویش مثالها زدی، مهلت را طولانی کرده و کیفر را به تأخیر انداختی در حالی که تو قادر به شتاب در عذاب هستی ولی شتاب نفرمودی.

خدایا درنگ تو از روی عجز نیست، مهلت دادنت به خاطر سستی نمی باشد، خودداری ات از روی بی خبری نیست، تأخیر انداختنت از روی مدارا نمی باشد، بلکه برای آن است که حجتت را برسانی و کرمت را کامل تر و احسانت را فراوان تر و نعمتت را تمام تر دهی و همه اینها همیشه بوده و هست.

حجت تو بزرگتر از آن است که به طور کامل توصیف گردد و عظمت تو بالاتر از آن است که حقیقت آن اندازه گیری شود و نعمت تو بیشتر از آن است که همه آنها شماره گردد و احسانت فراوان تر از آن است که به طور مختصر سپاسگزاری شود. خداوندا سکوت مرا از حمد تو ناتوان ساخته و خودداری مرا از تمجیدت درمانده کرده و تمام تلاش من اعتراف به درماندگی است نه از روی بی میلی از حمد تو بلکه خدای من از روی عجز و ناتوانی.

حالا- این بنده به درگاهت روی آورده و تقاضای بخشش شایسته را دارد، پس بر محمد و آل او درود فرست و راز دلم را گوش ده و دعایم را مستجاب کن و روزم را به نومیدی تمام مکن و دست رد بر پیشانی ام مزن، رفتنم را به درگاهت و بازگشتم را به سویت ارج نه.

مُنْصَرَفِی، وَ إِلَیْکَ مُنْقَلَبِی، إِنّکَ غَیْرُ ضَائِقٍ بِمَا تُرِیدُ، وَ لَا عَاجِزٍ عَمّا تُسْأَلُ، وَ أَنْتَ عَلَی کُلّ شَیْ ءٍ قَدِیرٌ، وَ لَا حَوْلَ وَ لَا قُوّهَ إِلّا بِاللّهِ الْعَلِیّ الْعَظِیمِ.

ص: ۲۹۰

زیرا که تو هرچه بخواهی برایت مشکل نیست و از آنچه از تو مسئلت می جویند ناتوان نیستی و تو بر انجام هرکاری توانایی و نیست هیچ حول و قوه ای مگر به یاری پروردگار بلندمرتبه.

ص: ۲۹۱

(۴۷) وَ كَانَ مِنْ دُعَائِهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ فِي يَوْمِ عَرَفَهَ

الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ. اللَّهُمَّ لَكَ الْحَمْدُ بَدِيعَ السَّمَاوَاتِ وَ الْأَرْضِ، ذَا الْجَلَالِ وَ الْإِكْرَامِ، رَبَّ الْأَرْبَابِ، وَ إِلَهَ كُلِّ مَأْلُوهٍ، وَ خَالِقَ كُلِّ مَخْلُوقٍ، وَ وَارِثَ كُلِّ شَيْ ءٍ، لَيْسَ كَمِثْلِهِ شَيْ ءٌ، وَ لَا يَعْزُبُ عَنْهُ عِلْمُ شَيْ ءٍ، وَ هُوَ بِكُلِّ شَيْ ءٍ مُحِيطٌ، وَ هُوَ عَلَى كُلِّ شَيْ ءٍ رَقِيبٌ. أَنْتَ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ، الْأَحَدُ الْمُتَوَحِّدُ الْفَرْدُ الْمُتَفَرِّدُ

وَ أَنْتَ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ، الْكَرِيمُ الْمُتَكَرِّمُ، الْعَظِيمُ الْمُتَعَظِّمُ، الْكَبِيرُ الْمُتَكَبِّرُ، وَ أَنْتَ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ، الْعَلِيُّ الْمُتَعَالِ، الشَّدِيدُ الْمِحَالِ. وَ أَنْتَ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ، الرَّحْمَنُ الرَّحِيمُ، الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ. وَ أَنْتَ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ، السَّمِيعُ الْبَصِيرُ، الْقَدِيمُ الْخَبِيرُ. وَ أَنْتَ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ، الْكَرِيمُ الْأَكْرَمُ، الدَّائِمُ الْأَدْوَمُ. وَ أَنْتَ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ، الْأَوَّلُ قَبْلَ كُلِّ

دعای امام علیه السلام در روز عرفه

حمـد مخصوص خداونـدی است که پروردگـار جهانیـان است، بارالهـا تراست حمـد که به وجود آورنـده آسـمان هـا و زمین هستی، صاحب جلالت و کرامت، ربّ اربابان، خـدای هر پرستیـده شـده، آفریننده هر آفریده، وارث کل عالم، خدایی که هیچ چیز مثـل او نیسـت، و هیـچ چیز از دیـدنش پنهـان نمی باشـد، و او بر همـه چیز احـاطه دارد، و او مراقب همه چیز است. تـویی خدایی که غیر از تو خدایی نیست، خدایی که کریم و بالاتر از کرمی و بزرگ و بالاتر از بزرگ و کبیر و بلکه اکبر است.

و تویی خدایی که غیر از تو خدایی نیست، خدایی که رحیم و رحمن و بسیار دانا و حکیم است.

و تویی خدایی که غیر از تو خدایی نیست، خدایی که شنوا و بینا و ازلی و آگاه است.

و تویی خدایی که غیر از تو خدایی نیست، خدایی که کریم و بخشنده و بخشندگی همیشگی دارد.

و تویی خدایی که غیر از تو خدایی نیست، خدایی که اول قبل از هر چیز و آخر بعد از هر عدد است.

ص: ۲۹۳

أَحَدٍ، وَ الْآخِرُ بَعْدَ كُلِّ عَدَدٍ. وَ أَنْتَ اللّهُ لَا إِلَهَ إِلّا أَنْتَ، الدّانِی فِی عُلُوّهِ، وَ الْعَالِی فِی دُنُوّهِ. وَ أَنْتَ اللّهُ لَا إِلَهَ إِلّا أَنْتَ، ذُو الْبَهَاءِ وَ الْمَجْدِ، وَ الْکِبْرِیَاءِ وَ الْحَمْدِ. وَ أَنْتَ اللّهُ لَا إِلَهَ إِلّا أَنْتَ، الّذِی أَنْشَأْتَ الْأَشْیَاءَ مِنْ غَیْرِ سِنْخٍ، وَ صَوّرْتَ مَا صَوّرْتَ مِنْ غَیْرِ مِثَالٍ، وَ ابْتَدَعْتَ الْمُبْتَدَعَاتِ بِلَا احْتِذَاءٍ. أَنْتَ الّذِی قَدّرْتَ کُلّ شَیْ ءٍ تَقْدِیراً، وَ یَسّرْتَ کُلّ شَیْ ءٍ تَیْسِیراً، وَ دَبّرْتَ مَا دُونَکَ تَدْبِیراً. أَنْتَ الّذِی لَمْ یُعِنْکَ عَلَی خَلْقِکَ شَرِیکٌ، وَ لَمْ یُوَازِرْکَ فِی أَمْرِکَ وَزِیرٌ، وَ لَمْ یَکُنْ لَکَ مُشَاهِدٌ وَ لَا نَظِیرٌ. أَنْتَ الّذِی أَرَدْتَ فَکَانَ حَتْماً مَا أَرَدْتَ، وَ قَضَیْتَ فَکَانَ عَدْلًا مَا قَضَیْتَ، وَ حَکَمْتَ فَکَانَ نِصْفاً مَا حَکَمْتَ. أَنْتَ الّذِی لَا یَحْوِیکَ مَکَانٌ، وَ لَمْ یَقُمْ لِسُلْطَانِکَ سُلْطَانٌ، وَ لَمْ یُعْیِکَ بُرْهَانٌ وَ لَا بَیَانٌ. أَنْتَ الّذِی أَحْصَیْتَ کُلّ شَیْ ءٍ عَدَداً، وَ جَعَلْتَ لِکُلّ شَیْ ءٍ أَمَداً، وَ قَدّرْتَ کُلّ شَیْ ءٍ تَقْدِیراً. أَنْتَ الّذِی قَصُرَتِ الْأَوْهَامُ عَنْ ذَاتِیّتِکَ، وَ عَجَزَتِ الْأَفْهَامُ عَنْ کَیْفِیّتِکَ، وَ لَمْ تُدْرِکِ الْأَبْصَارُ مَوْضِعَ أَیْنِیّتِکَ. أَنْتَ الّذِی لَا تُحَدّ فَتَکُونَ مَحْدُوداً، وَ لَمْ تُمَثّلْ فَتَکُونَ مَوْجُوداً، وَ لَمْ تَلِدْ فَتَکُونَ مَوْلُوداً. أَنْتَ الّذِی لَا ضِدّ مَعَکَ فَیُعَانِدَکَ، وَ لَا عِدْلَ لَکَ فَیُکَاثِرَکَ، وَ لَا نِدّ لَکَ

و تویی خدایی که خدایی غیر از تو نیست، خدایی که در عین بلند مرتبه بودن نزدیک و در عین نزدیکی بلند مرتبه است.

و تویی خدایی که غیر از تو خدایی نیست، خدایی که دارای ارزش و بزرگی است و شایسته کبریایی و ستایش است.

و تویی خدایی که غیر از تو خدایی نیست، خدایی که چیزها را بدون خمیر مایه اولیه آفرید و صورت ها را بدون نمونه و مانند ترسیم می کند و مخلوقات جدیدش را از کسی تقلید و پیروی نمی کند.

تویی خدایی که بر هر چیز، اندازه ای قرار دادی و هر چیز را برای آنچه از آن خواسته می شود آماده ساخته ای و آنچه را جز توست آراسته گردانیده ای.

تویی که در خلق موجودات، شریک یاری ات نمی کند و در کار تو وزیر و معاونی ترا کمک نمی نماید و کسی بر تو شاهد و ناظر نمی باشد.

تویی که به هر کاری اراده کنی به طور قطع انجام می گیرد و آنچه حکم کرده ای از روی عدل و آنچه فرمان داده ای از روی انصاف بوده است.

الها تویی که بدون مکان هستی و در برابر سلطنتت کسی سلطه ندارد و برهان و بیان افراد ترا ناتوان نساخته است.

تویی که همه چیزها را شمارش کرده ای و برای هر چیزی انتهایی قرار داده ای و هر چیز را به مقدار معلوم ایجاد فرموده ای.

تویی که اذهان از درک حقیقت ذاتت عاجزند فهم ها از کیفیت ناتوانند و دیده ها جای ترا نیافتند.

تویی آن خدایی که حدّی نداری تا محدود شوی و به تصور نیایی تا دریافته گردی و فرزندی نیاوردی تا زائیده شوی.

ص: ۲۹۵

فَيُعَارِضَكَ، أَنْتَ الَّذِى ابْتَدَأَ، وَ اخْتَرَعَ، وَ اسْتَحْدَثَ، وَ ابْتَدَعَ، وَ أَحْسَنَ صُنْعَ مَا صَنَعَ. سُبْحَانَكَ! مَا أَجَلَّ شَأْنَكَ! وَ أَسْنَى فِى الْأَمَاكِنِ مَكَانَكَ! وَ أَصْدَعَ بِالْحَقِّ فُرْقَانَكَ! سُبْحَانَكَ مِنْ لَطِيفٍ مَا أَلْطَفَكَ! وَ رَءُوفٍ مَا أَرْأَفَكَ! وَ حَكِيمٍ مَا أَعْرَفَكَ! سُبْحَانَكَ مِنْ مَلِيكٍ مَا أَمْنَعَكَ! وَ جَوَادٍ مَا أَوْسَعَكَ! وَ رَفِيعٍ مَا أَرْفَعَكَ! ذُو الْبَهَاءِ وَ الْمَجْدِ وَ الْكِبْرِيَاءِ وَ الْحَمْدِ. سُبْحَانَكَ! بَسَطْتَ بِالْخَيْرَاتِ يَدَكَ، وَ عُرِفَتِ الْهِدَايَةُ مِنْ عِنْدِكَ، فَمَنِ الْتَمَسَكَ لِدِينٍ أَوْ دُنْيَا وَجَدَكَ. سُبْحَانَكَ! خَضَعَ لَكَ مَنْ جَرَى فِى عِلْمِكَ، وَ خَشَعَ لِعَظَمَتِكَ مَا دُونَ عَرْشِكَ، وَ انْقَادَ لِلتَّسْلِيمِ لَكَ كُلُّ خَلْقِكَ، سُبْحَانَكَ! لَا تُحَسُّ وَ لَا تُجَسُّ وَ لَا تُمَسُّ وَ لَا تُكَادُ وَ لَا تُمَاطُ وَ لَا تُنَازَعُ وَ لَا تُجَارَى وَ لَا تُمَارَى وَ لَا تُخَادَعُ وَ لَا تُمَاكَرُ. سُبْحَانَكَ! سَبِيلُكَ جَدَدٌ. وَ أَمْرُكَ رَشَدٌ، وَ أَنْتَ حَيٌّ صَمَدٌ. سُبْحَانَكَ! قَوْلُكَ حُكْمٌ، وَ قَضَاؤُكَ حَتْمٌ، وَ إِرَادَتُكَ عَزْمٌ. سُبْحَانَكَ! لَا رَادَّ لِمَشِيَّتِكَ، وَ لَا مُبَدِّلَ لِكَلِمَاتِكَ. سُبْحَانَكَ! بَاهِرَ الْآيَاتِ، فَاطِرَ السَّمَاوَاتِ، بَارِئَ النَّسَمَاتِ. لَكَ الْحَمْدُ حَمْداً يَدُومُ بِدَوَامِكَ، وَ لَكَ الْحَمْدُ حَمْداً خَالِداً بِنِعْمَتِكَ، وَ لَكَ الْحَمْدُ حَمْداً يُوَازِى صُنْعَكَ، وَ لَكَ الْحَمْدُ

تویی که ضد نداری تا با تو ستیز کند و مانندی نداری که بر تو سزاواری نماید و همتایی برایت نیست تا با تو معارضه نماید.

تویی که ابتداء و اختراع و احداث و به وجود آورنده مخلوقات هستی و آفرینش آنچه را که آفریدی نیکو گرداندی.

منزّهی تو! منزلت تو چه بزرگ و قدر تو چه بلند است و چه آشکارا حق را از باطل جدا ساخته ای.

منزّهی تو! ای لطف کننده به بندگان چقدر لطف تو فراوان است و ای مهربانی که مهربانی ات بسیار است و ای حکیم و آگاه که آگاهی ات فراوان است.

منزّهی تو! ای توانایی که توانایی ات بسیار و ای بخشنده که بخشش تو زیاد و ای بلند مرتبه که مرتبه ات از همه بالاتر است. تویی که صاحب ارزش و بزرگی و کبریایی و حمد می باشی.

منزّهی تو! دستت را برای رساندن خیر باز گذاشته ای و هدایت و ارشاد از ناحیه تو شناخته شده و هرکه به دین و یا دنیا متمسک شود ترا خواهد یافت.

منزّهی تو! هرکس در جریان دانش تو قرار گیرد خاضع درگاهت خواهد شد و آنچه زیر عرش توست خاشع در مقابل عظمت می باشد و همه مخلوقات برای اطاعت از تو فرمانبرند.

منزّهی تو! محسوس به حواس نیستی و با دست مالیدن و اتصال لمس نمی شوی و کسی نمی تواند تو را فریب دهد و تو را دور سازد و یا با تو درگیر شود و بر تو غلبه کرده و با تو خدعه و مکر نماید.

منزّهی تو! راهت هموار و فرمانت رشد و تعالی است و تویی زنده بی نیاز.

منزّهی تو! گفتارت حکمت آمیز و فرمانت قطعی و اراده ات قاطع است.

منزّهی تو! کسی نمی تواند اراده ات را برگرداند و چیزی از کلماتت را تغییر دهد.

منزّهی تو! آیاتت آشکار و غالب است، تویی که پدید آورنده آسمان هایی، آفریننده جهان هایی.

حمد مخصوص توست، حمدی که به دوام تو دائم باشد و حمد تراست، حمدی که به وسیله نعمت هایت جاودانه باشد و حمد تراست حمدی که موازی و برابر با خلق تو باشد.

ص: ۲۹۷

حَمْداً يَزِيدُ عَلَى رِضَاکَ، وَ لَکَ الْحَمْدُ حَمْداً مَعَ حَمْدِ کُلِّ حَامِدٍ، وَ شُکْراً يَقْصُرُ عَنْهُ شُکْرُ کُلِّ شَاکِرٍ، حَمْداً لَا يَنْبَغِی إِلَّا لَکَ، وَ لَا يُتَقَرَّبُ بِهِ إِلَّا إِلَيْکَ، حَمْداً يُسْتَدَامُ بِهِ الْأَوَّلُ، وَ يُسْتَدْعَی بِهِ دَوَامُ الْآخِرِ. حَمْداً يَتَضَاعَفُ عَلَی کُرُورِ الْأَزْمِنَهِ، وَ يَتَزَايَدُ أَضْعَافاً مُتَرَادِفَهً. حَمْداً يَعْجِزُ عَنْ إِحْصَائِهِ الْحَفَظَهُ، وَ يَزِيدُ عَلَى مَا أَحْصَتْهُ فِی کِتَابِکَ الْکَتَبَهُ، حَمْداً يُوازِنُ عَرْشَکَ الْمَجِيدَ وَ يُعَادِلُ کُرْسِيَّکَ الرَّفِيعَ. حَمْداً يَکْمُلُ لَدَيْکَ ثَوَابُهُ، وَ يَسْتَغْرِقُ کُلَّ جَزَاءٍ جَزَاؤُهُ، حَمْداً ظَاهِرُهُ وَفْقٌ لِبَاطِنِهِ، وَ بَاطِنُهُ وَفْقٌ لِصِدْقِ النِّيَّهِ، حَمْداً لَمْ يَحْمَدْکَ خَلْقٌ مِثْلَهُ، وَ لَا يَعْرِفُ أَحَدٌ سِوَاکَ فَضْلَهُ، حَمْداً يُعَانُ مَنِ اجْتَهَدَ فِی تَعْدِيدِهِ، وَ يُؤَيَّدُ مَنْ أَغْرَقَ نَزْعاً فِی تَوْفِيَتِهِ، حَمْداً يَجْمَعُ مَا خَلَقْتَ مِنَ الْحَمْدِ، وَ يَنْتَظِمُ مَا أَنْتَ خَالِقُهُ مِنْ بَعْدُ، حَمْداً لَا حَمْدَ أَقْرَبُ إِلَى قَوْلِکَ مِنْهُ، وَ لَا أَحْمَدَ مِمَّنْ يَحْمَدُکَ بِهِ، حَمْداً يُوجِبُ بِکَرَمِکَ الْمَزِيدَ بِوُفُورِهِ، وَ تَصِلُهُ بِمَزِيدٍ بَعْدَ مَزِيدٍ طَوْلًا مِنْکَ، حَمْداً يَجِبُ لِکَرَمِ وَجْهِکَ، وَ يُقَابِلُ عِزَّ جَلَالِکَ. رَبِّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ، الْمُنْتَجَبِ الْمُصْطَفَى الْمُکَرَّمِ الْمُقَرَّبِ، أَفْضَلَ صَلَوَاتِکَ، وَ بَارِکْ عَلَيْهِ أَتَمَّ بَرَکَاتِکَ، وَ تَرَحَّمْ عَلَيْهِ أَمْتَعَ رَحَمَاتِکَ. رَبِّ

و حمد تراست، حمدی که بر خشنودی ات بیفزاید و حمد تراست، حمدی که با حمد هر حمد کننده ای همراه باشد و شکری که شکر هیچ شکرگزاری به پایه آن نرسد.

حمدی که فقط ترا سزاست و جز به سوی تو وسیله تقرب نگردد.

حمدی که باعث شود نعمت اول ادامه یافته و نعمت آخر به وسیله آن جاودانه گردد.

حمدی که در گردش روزگار اضافه گرد و با اضافه شدن پی در پی افزون شود.

حمدی که فرشتگان نگهبانت از شمارشش عاجز شوند و بر آنچه نویسندگان در کتاب تو ضبط نموده اند فزونی گیرد.

حمدی که هموزن عرش بزرگت و برابر کسی بلند پایه ات باشد.

حمدی که پاداش آن نزد تو کامل باشد، و پاداش همه پاداش ها را در بر گیرد.

حمدی که ظاهرش مطابق با باطنش و باطنش موافق با صدق نیت باشد.

حمدی که آفریده شده ای مانند آن را بجا نیاورده باشد و کسی جز خودت فضل آن را نمی شناسد.

حمدی که هرکه در مواظبت آن کوشد یاری گردد و هرکه در رعایت آداب آن کوتاهی کند کمک شود.

حمدی که هر حمدی را که آفریده ای جمع نماید، و هر حمدی را که در آینده خلق کنی به یک رشته درآورد.

حمدی که هیچ حمدی به گفتارت نزدیک تر و حمدکننده ای از کسانی که ترا حمد می کنند نباشد.

حمدی که به خاطر بسیاریش به وسیله کرمت نعمت ها را فراوان گرداند و تو آن را از روی فضل و کرامت با فزونی پی در پی همراه نمایی.

حمدی که شایسته عظمت تو و برابر با عزّت و جلالت باشد.

پروردگارا بر محمد و آل او درود فرست همو که برگزیده، پسندیده، گرامی و مقرّب است برترین درودهای خود را به او فرست و کامل ترین برکاتت را بر او نازل کن و سودمندترین مهربانی هایت را نثارش کن.

ص: ۲۹۹

صَلّ عَلَی مُحَمّدٍ وَ آلِهِ، صَلَاةً زَاكِيَةً لَا تَكُونُ صَلَاةٌ أَزْكَی مِنْهَا، وَ صَلّ عَلَيْهِ صَلَاةً نَامِيَةً لَا تَكُونُ صَلَاةٌ أَنْمَی مِنْهَا، وَ صَلّ عَلَيْهِ صَلَاةً رَاضِيَةً لَا تَكُونُ صَلَاةٌ فَوْقَهَا.

رَبّ صَلّ عَلَی مُحَمّدٍ وَ آلِهِ، صَلَاةً تُرْضِيهِ وَ تَزِيدُ عَلَی رِضَاهُ، وَ صَلّ عَلَيْهِ صَلَاةً تُرْضِيكَ و تَزِيدُ عَلَی رِضَاكَ لَهُ وَ صَلّ عَلَيْهِ صَلَاةً لَا تَرْضَی لَهُ إِلّا بِهَا، وَ لَا تَرَی غَيْرَهُ لَهَا أَهْلًا. رَبّ صَلّ عَلَی مُحَمّدٍ وَ آلِهِ صَلَاةً تُجَاوِزُ رِضْوَانَكَ، وَ يَتّصِلُ اتّصَالُهَا بِبَقَائِكَ، وَ لَا يَنْفَدُ كَمَا لَا تَنْفَدُ كَلِمَاتُكَ. رَبّ صَلّ عَلَی مُحَمّدٍ وَ آلِهِ، صَلَاةً تَنْتَظِمُ صَلَوَاتِ مَلَائِكَتِكَ وَ أَنْبِيَائِكَ وَ رُسُلِكَ وَ أَهْلِ طَاعَتِكَ، وَ تَشْتَمِلُ عَلَی صَلَوَاتِ عِبَادِكَ مِنْ جِنّكَ وَ إِنْسِكَ وَ أَهْلِ إِجَابَتِكَ، وَ تَجْتَمِعُ عَلَی صَلَاةِ كُلّ مَنْ ذَرَأْتَ وَ بَرَأْتَ مِنْ أَصْنَافِ خَلْقِكَ. رَبّ صَلّ عَلَيْهِ وَ آلِهِ، صَلَاةً تُحِيطُ بِكُلّ صَلَاةٍ سَالِفَةٍ وَ مُسْتَأْنَفَةٍ، وَ صَلّ عَلَيْهِ وَ عَلَی آلِهِ، صَلَاةً مَرْضِيّةً لَكَ وَ لِمَنْ دُونَكَ،

وَ تُنْشِئُ مَعَ ذَلِكَ صَلَوَاتٍ تُضَاعِفُ مَعَهَا تِلْكَ الصّلَوَاتِ عِنْدَهَا، وَ تَزِيدُهَا عَلَی كُرُورِ الْأَيّامِ زِيَادَةً فِی تَضَاعِيفَ لَا يَعُدّهَا غَيْرُكَ. رَبّ صَلّ عَلَی أَطَايِبِ أَهْلِ بَيْتِهِ الّذِينَ اخْتَرْتَهُمْ لِأَمْرِكَ، وَ جَعَلْتَهُمْ خَزَنَةَ عِلْمِكَ، وَ حَفَظَةَ دِينِكَ، وَ خُلَفَاءَكَ فِی أَرْضِكَ، وَ حُجَجَكَ

خداوندا بر محمد و آل او درود فرست، درودی پاکیزه که پاکیزه تر از آن نباشد. و بر او درود فرست، درودی فزاینده که درودی افزون کننده تر از آن نباشد. و بر او درود فرست، درودی خشنود کننده که درودی بالاتر از آن نباشد.

پروردگارا بر محمد و آل او درود فرست، درودی که او را راضی سازد و بر رضایتش بیفزاید. و بر او درود فرست، درودی که تو را راضی سازد و بر رضایتت بیفزاید.

و بر او درود فرست، درودی که به جز آن راضی نباشی. و غیر آن را سزاوار نبینی.

الها بر محمد و آل او درود فرست، درودی که از رضای تو بگذرد و به بقاء و هستی تو متصل گردد و فانی و نابود نشود همان طور که کلماتت فانی نمی گردند.

خدایا بر محمد و آل او درود فرست، درودی که در برگیرنده درود فرشتگانت و پیامبران و رسولان و اهل طاعتت باشد و درودی که بندگانت از جنّ و انسان و پذیرندگان دعوت تو را شامل شود و درود هرکه را از انواع آفریدگانت که پدید آورده ای گرد آورد.

پروردگارا بر محمد و آل او درود فرست، درودی که هر درود گذشته و حال را در بر گیرد. و بر او و آلش درود فرست، درودی که مورد رضای تو و غیر تو نباشد. درودی که با آنچه گفته شد درودهایی را خلق کنی و آنها را چندین برابر سازی و در گردش روزگار آنها را افزون نمایی، افزون شدنی که فقط خودت قادر به شمارش آنها باشی.

بارالها با پاکیزگان اهل پیامبر، همان هایی که برای اجرای فرامینت برگزیدی درود فرست همان هایی که گنجینه های علمت و حافظان دینت و جانشینان روی زمینت و حجت ها برای بندگانت قرار دادی.

ص: ۳۰۱

عَلَی عِبَادِکَ، وَ طَهَّرْتَهُمْ مِنَ الرِّجْسِ وَ الدَّنَسِ تَطْهِیراً بِإِرَادَتِکَ، وَ جَعَلْتَهُمُ الْوَسِیلَهَ إِلَیْکَ، وَ الْمَسْلَکَ إِلَی جَنَّتِکَ، رَبِّ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، صَلَاهً تُجْزِلُ لَهُمْ بِهَا مِنْ نِحَلِکَ وَ کَرَامَتِکَ، وَ تُکْمِلُ لَهُمُ الْأَشْیَاءَ مِنْ عَطَایَاکَ وَ نَوَافِلِکَ، وَ تُوَفِّرُ عَلَیْهِمُ الْحَظَّ مِنْ عَوَائِدِکَ وَ فَوَائِدِکَ. رَبِّ صَلِّ عَلَیْهِ وَ عَلَیْهِمْ صَلَاهً لَا أَمَدَ فِی أَوَّلِهَا، وَ لَا غَایَهَ لِأَمَدِهَا، وَ لَا نِهَایَهَ لِآخِرِهَا. رَبِّ صَلِّ عَلَیْهِمْ زِنَهَ عَرْشِکَ وَ مَا دُونَهُ، وَ مِلْ ءَ سَمَاوَاتِکَ وَ مَا فَوْقَهُنَّ، وَ عَدَدَ أَرَضِیکَ وَ مَا تَحْتَهُنَّ وَ مَا بَیْنَهُنَّ، صَلَاهً تُقَرِّبُهُمْ مِنْکَ زُلْفَی، وَ تَکُونُ لَکَ وَ لَهُمْ رِضًی، وَ مُتَّصِلَهً بِنَظَائِرِهِنَّ أَبَداً. اللَّهُمَّ إِنَّکَ أَیَّدْتَ دِینَکَ فِی کُلِّ أَوَانٍ بِإِمَامٍ أَقَمْتَهُ عَلَماً لِعِبَادِکَ، وَ مَنَاراً فِی بِلَادِکَ بَعْدَ أَنْ وَصَلْتَ حَبْلَهُ بِحَبْلِکَ، وَ جَعَلْتَهُ الذَّرِیعَهَ إِلَی رِضْوَانِکَ، وَ افْتَرَضْتَ طَاعَتَهُ، وَ حَذَّرْتَ مَعْصِیَتَهُ، وَ أَمَرْتَ بِامْتِثَالِ أَوَامِرِهِ، وَ الِانْتِهَاءِ عِنْدَ نَهْیِهِ، وَ أَلَّا یَتَقَدَّمَهُ مُتَقَدِّمٌ، وَ لَا یَتَأَخَّرَ عَنْهُ مُتَأَخِّرٌ فَهُوَ عِصْمَهُ اللَّائِذِینَ، وَ کَهْفُ الْمُؤْمِنِینَ وَ عُرْوَهُ الْمُتَمَسِّکِینَ، وَ بَهَاءُ الْعَالَمِینَ. اللَّهُمَّ فَأَوْزِعْ لِوَلِیِّکَ شُکْرَ مَا أَنْعَمْتَ بِهِ عَلَیْهِ، وَ أَوْزِعْنَا مِثْلَهُ فِیهِ، وَ آتِهِ مِنْ لَدُنْکَ سُلْطَاناً نَصِیراً، وَ افْتَحْ لَهُ فَتْحاً یَسِیراً، وَ أَعِنْهُ بِرُکْنِکَ الْأَعَزِّ، وَ اشْدُدْ

همـان هـایی که به اراده خودت از هر ناپاکی و پلیـدی پاکشان فرمودی و ایشان را وسـیله ای برای ارتباط با خودت و راهی به سوی بهشتت گردانیدی.

خدایا بر محمد و آل او درود فرست، درودی که به توسط آن بخشـش و کرامت را نسـبت به ایشان فراوان گردانی و همه چیز از کرامت و عطایـایت را برای آنهـا کامـل نمایی و حظ و بهره عنایاتت را برای ایشان فراوان کنی الها بر حضـرت محمـد و بر اهل بیت گرامش درود فرست، درودی که اول آن حدّ و آخر آن پایان نداشته باشد.

خدایا بر آن بزرگواران به وزن عرش خود و آنچه در زیر عرش است و به اندازه آنچه آسمانهایت و فوق آسمانهایت را پر می کند. و به تعداد زمین هایت و آنچه در زیر زمین هایت و بین آنهاست درود فرست، درودی که آنها را به کمال قرب تو رساند و برای تو و ایشان رضامندی آورد و همیشه به مثل آن درودها پیوسته باشد.

الها دینت را در هر زمان به توسط امامی که برای بندگانت علامت و در شهرها نشانه بوده اند برپا داشتی و تأیید نمودی بعد از آنکه دوستی آن امام را به دوستی خود پیونـد زدی و وی را سـبب خشـنودی خویش گردانیدی و طاعت او را واجب نمودی و مردم را از نافرمـانی اش بر حـذر داشتی و فرمـان دادی تـا از دسـتوراتش اطاعت کننـد و از آنچه را که نهی می نمایـد اجتناب نمایند و از آن امام جلو نیفتند و در اجرای دستوراتش از او عقب نمانند.

امامی که حافظ پناهندگان و پناه اهل ایمان و ریسمان اهل توسل و بهاء جهانیان است.

بـار پروردگـارا پس بر ولیّت شـکر آنچه را که بر او تفضّـل فرمودی الهـام فرما و توفیق همان نوع شـکرگزاری را به وسـیله آن گرامی به مـا عنایت کن و از جانب فضـلت به او قـدرت و پیروزی ده و درها را به روی او بگشا آن هم گشودنی آسان و او را به تواناترین تکیه گاهت یاری فرما و توانائیش را محکم گردان.

أَزْرَهُ، وَ قَوِّ عَضُدَهُ، وَ رَاعِهِ بِعَيْنِکَ، وَ احْمِهِ بِحِفْظِکَ وَ انْصُرْهُ بِمَلَائِکَتِکَ، وَ امْدُدْهُ بِجُنْدِکَ الْأَغْلَبِ، وَ أَقِمْ بِهِ کِتَابَکَ وَ حُدُودَکَ وَ شَرَائِعَکَ وَ سُنَنَ رَسُولِکَ -صَلَوَاتُکَ اللَّهُمَّ عَلَيْهِ وَ آلِهِ- وَ أَحْيِ بِهِ مَا أَمَاتَهُ الظَّالِمُونَ مِنْ مَعَالِمِ دِينِکَ، وَ اجْلُ بِهِ صَدَاءَ الْجَوْرِ عَنْ طَرِيقَتِکَ، وَ أَبِنْ بِهِ الضَّرَّاءَ مِنْ سَبِيلِکَ، وَ أَزِلْ بِهِ النَّاکِبِينَ عَنْ صِرَاطِکَ، وَ امْحَقْ بِهِ بُغَاةَ قَصْدِکَ عِوَجاً، وَ أَلِنْ جَانِبَهُ لِأَوْلِيَائِکَ، وَ ابْسُطْ يَدَهُ عَلَى أَعْدَائِکَ، وَ هَبْ لَنَا رَأْفَتَهُ، وَ رَحْمَتَهُ وَ تَعَطُّفَهُ وَ تَحَنُّنَهُ، وَ اجْعَلْنَا لَهُ سَامِعِينَ مُطِيعِينَ، وَ فِي رِضَاهُ سَاعِينَ، وَ إِلَى نُصْرَتِهِ وَ الْمُدَافَعَةِ عَنْهُ مُکْنِفِينَ، وَ إِلَيْکَ وَ إِلَى رَسُولِکَ -صَلَوَاتُکَ اللَّهُمَّ عَلَيْهِ وَ آلِهِ- بِذَلِکَ مُتَقَرِّبِينَ. اللَّهُمَّ وَ صَلِّ عَلَى أَوْلِيَائِهِمُ الْمُعْتَرِفِينَ بِمَقَامِهِمُ، الْمُتَّبِعِينَ مَنْهَجَهُمُ، الْمُقْتَفِينَ آثَارَهُمُ، الْمُسْتَمْسِکِينَ بِعُرْوَتِهِمُ، الْمُتَمَسِّکِينَ بِوِلَايَتِهِمُ، الْمُؤْتَمِّينَ بِإِمَامَتِهِمُ، الْمُسَلِّمِينَ لِأَمْرِهِمُ، الْمُجْتَهِدِينَ فِي طَاعَتِهِمُ، الْمُنْتَظِرِينَ أَيَّامَهُمُ، الْمَادِّينَ إِلَيْهِمْ أَعْيُنَهُمُ، الصَّلَوَاتِ الْمُبَارَکَاتِ الزَّاکِيَاتِ النَّامِيَاتِ الْغَادِيَاتِ الرَّائِحَاتِ. وَ سَلِّمْ عَلَيْهِمْ وَ عَلَى أَرْوَاحِهِمْ، وَ اجْمَعْ عَلَى التَّقْوَى أَمْرَهُمْ، وَ أَصْلِحْ لَهُمْ شُئُونَهُمْ، وَ تُبْ عَلَيْهِمْ، إِنَّکَ أَنْتَ التَّوَّابُ الرَّحِيمُ، وَ خَيْرُ

و بازویش را قدرت بخش و با دیده ات وی را نگهبانی کن و با حمایتت او را حفظ فرما و با فرشتگانت او را نصرت بخش و با سپاهت که غالبند کمکش کن.

خدایا به وسیله او کتاب و احکام و شرایع و سنّت های پیامبرت را برپا دار الها درود تو بر او و آلش باد، خدایا به وجود امام آنچه را که ظالمان از معالم و احکام دینت ضایع کردند و از بین بردند زنده کن و زنگ زدگی که از ستمکاران به دینت وارد شده برطرف نما و به وسیله او سختی را از مسیر هدایتت و دین برشتگان و مرتدّین را از سر راهت بردار و به توسط او آنان را که برای راهت کجی و انحراف را طلب می کنند نابود فرما.

خدایا امام را برای دوستانت نرم و مهربان و دست قدرتش را بر دشمنانت غالب گردان و رأفت و رحمت و لطف و مهربانی اش را به ما ببخش و ما را جزء گوش فرا دهندگان به فرامین و اطاعت کنندگان دستوراتش و کوشندگان در جلب رضایش و سیرکنندگان به یاری اش و مدافعین از حضرتش قرار ده.

پروردگارا به سوی تو و به سوی پیامبرت روانه مان ساز و درودت را بر او و آلش بفرست و بدین وسیله ما را جزء تقرب جویان قرار ده.

پروردگارا و درود فرست بر آن دسته دوستان آن گرامیان که به مقامات ایشان اعتراف دارند و از راه و سیره آنها پیروی می کنند و به دنبال آثارشان می روند و به راهنمایی هایشان تمسک می جویند، به دوستی ایشان توسل جسته و به امامتشان اقتدا می کنند، تسلیم امر آن بزرگوارانند و در بجا آوردن فرامین آنها کوشا هستند و انتظار روزهای آنها را می کشند و چشم به راه دولت ایشانند، درودهای با برکت و پاکیزه و فزاینده در صبحگاهان و شبانگاهان.

خدایا برایشان و ارواحشان درود فرست و کارشان را با تقوی و پاکدامنی فراهم نما و شئونات زندگی ایشان را اصلاح کن و بر آنها ببخش و عفوشان فرما زیرا که تو زیاد توبه پذیر و مهربانی و بهترین بخشنده می باشی.

ص: ۳۰۵

الْغَافِرِينَ، وَ اجْعَلْنَا مَعَهُمْ فِي دَارِ السَّلَامِ بِرَحْمَتِكَ، يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ. اللَّهُمَّ هَذَا يَوْمُ عَرَفَهَ يَوْمٌ شَرَّفْتَهُ وَ كَرَّمْتَهُ وَ عَظَّمْتَهُ، نَشَرْتَ فِيهِ رَحْمَتَكَ، وَ مَنَنْتَ فِيهِ بِعَفْوِكَ، وَ أَجْزَلْتَ فِيهِ عَطِيَّتَكَ، وَ تَفَضَّلْتَ بِهِ عَلَى عِبَادِكَ. اللَّهُمَّ وَ أَنَا عَبْدُكَ الَّذِي أَنْعَمْتَ عَلَيْهِ قَبْلَ خَلْقِكَ لَهُ وَ بَعْدَ خَلْقِكَ إِيَّاهُ، فَجَعَلْتَهُ مِمَّنْ هَدَيْتَهُ لِدِينِكَ، وَ وَفَّقْتَهُ لِحَقِّكَ، وَ عَصَمْتَهُ بِحَبْلِكَ، وَ أَدْخَلْتَهُ فِي حِزْبِكَ، وَ أَرْشَدْتَهُ لِمُوَالَاهِ أَوْلِيَائِكَ، وَ مُعَادَاهِ أَعْدَائِكَ. ثُمَّ أَمَرْتَهُ فَلَمْ يَأْتَمِرْ، وَ زَجَرْتَهُ فَلَمْ يَنْزَجِرْ، وَ نَهَيْتَهُ عَنْ مَعْصِيَتِكَ، فَخَالَفَ أَمْرَكَ إِلَى نَهْيِكَ، لَا مُعَانَدَهً لَكَ، وَ لَا اسْتِكْبَاراً عَلَيْكَ، بَلْ دَعَاهُ هَوَاهُ إِلَى مَا زَيَّلْتَهُ وَ إِلَى مَا حَذَّرْتَهُ، وَ أَعَانَهُ عَلَى ذَلِكَ عَدُوُّكَ وَ عَدُوُّهُ، فَأَقْدَمَ عَلَيْهِ عَارِفاً بِوَعِيدِكَ، رَاجِياً لِعَفْوِكَ، وَاثِقاً بِتَجَاوُزِكَ، وَ كَانَ أَحَقَّ عِبَادِكَ مَعَ مَا مَنَنْتَ عَلَيْهِ أَلَّا يَفْعَلَ. وَ هَا أَنَا ذَا بَيْنَ يَدَيْكَ صَاغِراً ذَلِيلًا خَاضِعاً خَاشِعاً خَائِفاً، مُعْتَرِفاً بِعَظِيمٍ مِنَ الذُّنُوبِ تَحَمَّلْتُهُ، وَ جَلِيلٍ مِنَ الْخَطَايَا اجْتَرَمْتُهُ، مُسْتَجِيراً بِصَفْحِكَ، لَائِذاً بِرَحْمَتِكَ، مُوقِناً أَنَّهُ لَا يُجِيرُنِي مِنْكَ مُجِيرٌ، وَ لَا يَمْنَعُنِي مِنْكَ مَانِعٌ.

فَعُدْ عَلَيَّ بِمَا تَعُودُ بِهِ عَلَى مَنِ اقْتَرَفَ مِنْ تَغَمَّدِكَ، وَ جُدْ عَلَيَّ بِمَا تَجُودُ بِهِ عَلَى مَنْ أَلْقَى بِيَدِهِ

ص: ۳۰۶

الها ما را با ایشان در دارالسلام در یکجا قرار ده به لطف و کرمت ای مهربانترین مهربانان.

پروردگارا این روز عرفه است که آن را شرافت و کرامت و عظمت بخشیدی و رحمتت را در آن توسعه دادی و عفوت را تفضل فرمودی و عطایت را در آن بسیار کرده و به وسیله آن بر بندگان کرم کردی.

خدایا این منم بنده تو که پیش از آفرینش و بعد آن به او نعمت دادی و او را جزء هدایت یافتگان در دینت نمودی و برای فهم و عمل به حقّت توفیقش دادی و با تمسک به رشته رحمتت او را حفظ کرده و داخل در حزب خویشت فرمودی و به راه دوستی ات و دشمنی با دشمنانت ارشادش کردی.

سپس به او فرمان دادی و اطاعت نکرد و او را نهی کردی دست از کار خلاف خود برنداشت. تو او را از گناه برحذر داشت و او با فرمانت مخالفت کرد البته نه از روی دشمنی با تو و نه از جهت تکبر بر تو بلکه دعوت هوای نفس خویش را اجابت کرد و همان هوای نفس او را به آنچه ترسانده ای خواند و دشمن تو و دشمن او را بر آن یاری کرد. آنگاه با آشنایی به ترسانیدن تو و امیدواری به عفو تو و اعتماد به گذشت تو بر نافرمانی ات اقدام نمود در حالی که به آن نعمت هایی که به او عنایت کرده ای سزاوارترین بندگانت بود که به نافرمانی ات اقدام ننماید. و اینک منم در اختیار تو در حالی که ناچیز، ذلیل، خاضع، خاشع، ترسانم و به گناهان بزرگی که تن به آنها داده ام و خطاهای بزرگی مرتکب شده ام اعتراف می کنم. الها به عفوت امیدوار به رحمتت پناهنده ام و یقین دارم که غیر از تو پناهگاهی ندارم و بازدارنده ای مرا از تو باز نخواهد داشت.

پس به من پوششی را ببخش که به گنهکاران می بخشی و عفوت را بر من عطا کن همان گونه که به تسلیم شده درگاهت عطا می کنی.

إِلَيْکَ مِنْ عَفْوِکَ، وَ امْنُنْ عَلَیّ بِمَا لَا یَتَعَاظَمُکَ أَنْ تَمُنّ بِهِ عَلَی مَنْ أَمّلَکَ مِنْ غُفْرَانِکَ، وَ اجْعَلْ لِی فِی هَذَا الْیَوْمِ نَصِیباً أَنَالُ بِهِ حَظّاً مِنْ رِضْوَانِکَ، وَ لَا تَرُدّنِی صِفْراً مِمّا یَنْقَلِبُ بِهِ الْمُتَعَبّدُونَ لَکَ مِنْ عِبَادِکَ، وَ إِنّی وَ إِنْ لَمْ أُقَدّمْ مَا قَدّمُوهُ مِنَ الصّالِحَاتِ فَقَدْ قَدّمْتُ تَوْحِیدَکَ وَ نَفْیَ الْأَضْدَادِ وَ الْأَنْدَادِ وَ الْأَشْبَاهِ عَنْکَ، وَ أَتَیْتُکَ مِنَ الْأَبْوَابِ الّتِی أَمَرْتَ أَنْ تُؤْتَی مِنْهَا، وَ تَقَرّبْتُ إِلَیْکَ بِمَا لَا یَقْرُبُ أَحَدٌ مِنْکَ إِلّا بِالتّقَرّبِ بِهِ. ثُمّ أَتْبَعْتُ ذَلِکَ بِالْإِنَابَهِ إِلَیْکَ، وَ التّذَلّلِ وَ الِاسْتِکَانَهِ لَکَ، وَ حُسْنِ الظّنّ بِکَ، وَ الثّقَهِ بِمَا عِنْدَکَ، وَ شَفَعْتُهُ بِرَجَائِکَ الّذِی قَلّ مَا یَخِیبُ عَلَیْهِ رَاجِیکَ. وَ سَأَلْتُکَ مَسْأَلَهَ الْحَقِیرِ الذّلِیلِ الْبَائِسِ الْفَقِیرِ الْخَائِفِ الْمُسْتَجِیرِ، وَ مَعَ ذَلِکَ خِیفَهً وَ تَضَرّعاً وَ تَعَوّذاً وَ تَلَوّذاً، لَا مُسْتَطِیلًا بِتَکَبّرِ الْمُتَکَبّرِینَ، وَ لَا مُتَعَالِیاً بِدَالّهِ الْمُطِیعِینَ، وَ لَا مُسْتَطِیلًا بِشَفَاعَهِ الشّافِعِینَ. وَ أَنَا بَعْدُ أَقَلّ الْأَقَلّینَ، وَ أَذَلّ الْأَذَلّینَ، وَ مِثْلُ الذّرّهِ أَوْ دُونَهَا، فَیَا مَنْ لَمْ یُعَاجِلِ الْمُسِیئِینَ، وَ لَا یَنْدَهُ الْمُتْرَفِینَ، وَ یَا مَنْ یَمُنّ بِإِقَالَهِ الْعَاثِرِینَ، وَ یَتَفَضّلُ بِإِنْظَارِ الْخَاطِئِینَ. أَنَا الْمُسِیءُ الْمُعْتَرِفُ الْخَاطِئُ الْعَاثِرُ، أَنَا الّذِی أَقْدَمَ عَلَیْکَ مُجْتَرِئاً، أَنَا الّذِی عَصَاکَ مُتَعَمّداً، أَنَا الّذِی اسْتَخْفَی مِنْ عِبَادِکَ وَ بَارَزَکَ،

بر من نعمت آمرزشت را عنایت کن که این کار در جایگاه با عظمت تو کار بزرگی نیست در حالی که به کسی که به تو امید بسته عنایت می فرمایی.

در ایـن روز عرفه از کـانون رضـایت مرا بهره منـد فرمـا و مرا از آنچه تلاشـگران در بنـدگی ات بـدان می رسـند دست خـالی برنگردان.

الها گر چه اعمال شایسته ای که تلاشگران در بندگی ات فرستاده اند نفرستاده ام ولی یکتایی تو و نفی تو و نفی بتها و اشباه را از برایت فرستاده ام و از آن درهایی وارد شـده ام که تو فرمان به ورود آنها داده ای و به آنچه که هیـچ کس جز با قرب به تو به آن نمی رسد تقرب جسته ام.

سپس در پی قرب به تو گریه و زاری و ذلت و خواری و حسن ظنّ به تو و اعتماد به بزرگواری ات را قرار داده ام و نیز امید به تو را که هیـچ گاه امیـدوار به تو ناامید نخواهد شد. و از تو مسـئلت می جویم همانند کسـی که حقیر و ذلیل و گرفتار و فقیر و نگران و پناهنــده اسـت. بـا ایـن حـال سـئوال از روی ترس و زاری و پنـاه خـواهی و روی آوردن اسـت و نـه از روی تکـبّر و گردنکشـی گردنکشـان. و نه از روی بلنـد پروازی آنهـایی که به طـاعت خود مغرورنـد و نه از روی کـبر و نخوت به شـفاعت میانجیگران.

پس پروردگـارا بعـد از این اعتراف من از کمترین کمتران و ذلیل ترین ذلیلان هسـتم و همانـنـد ذرّه و یا کمتر از ذرّه می باشم. پس ای خـدایی که در جزا دادن به گنهکاران شـتاب نمی کنی و به اسـراف کنندگان فرصت می دهی و ای خدایی که از سـر تقصیر گنهکاران می گذری و خطاکاران را از روی لطف مهلت می دهی.

منم معترف به بـدکاری و خطاکاری و منم همان که از روی جرأت ترا نافرمانی کرد منم آنکه از روی عمد ترا معصـیت نمود، منم آنکه گنـاهش را از مردم پنهـان داشت ولی در محضـر تو گناه کرد. منم آنکه از بنـدگانت ترسـید و خود را از تو در امان دانست،

أَنَا الّذِی هَابَ عِبَادَکَ وَ أَمِنَکَ، أَنَا الّذِی لَمْ یَرْهَبْ سَطْوَتَکَ، وَ لَمْ یَخَفْ بَأْسَکَ، أَنَا الْجَانِی عَلَی نَفْسِهِ، أَنَا الْمُرْتَهَنُ بِبَلِیّتِهِ، أَنَا الْقَلِیلُ الْحَیَاءِ، أَنَا الطّوِیلُ الْعَنَاءِ، بِحَقّ مَنِ انْتَجَبْتَ مِنْ خَلْقِکَ، وَ بِمَنِ اصْطَفَیْتَهُ لِنَفْسِکَ، بِحَقّ مَنِ اخْتَرْتَ مِنْ بَرِیّتِکَ، وَ مَنِ اجْتَبَیْتَ لِشَأْنِکَ، بِحَقّ مَنْ وَصَلْتَ طَاعَتَهُ بِطَاعَتِکَ، وَ مَنْ جَعَلْتَ مَعْصِیَتَهُ کَمَعْصِیَتِکَ، بِحَقّ مَنْ قَرَنْتَ مُوَالَاتَهُ بِمُوَالَاتِکَ، وَ مَنْ نُطْتَ مُعَادَاتَهُ بِمُعَادَاتِکَ، تَغَمّدْنِی فِی یَوْمِی هَذَا بِمَا تَتَغَمّدُ بِهِ مَنْ جَارَ إِلَیْکَ مُتَنَصّلًا، وَ عَاذَ بِاسْتِغْفَارِکَ تَائِباً. وَ تَوَلّنِی بِمَا تَتَوَلّی بِهِ أَهْلَ طَاعَتِکَ وَ الزّلْفَی لَدَیْکَ وَ الْمَکَانَهِ مِنْکَ، وَ تَوَحّدْنِی بِمَا تَتَوَحّدُ بِهِ مَنْ وَفَی بِعَهْدِکَ، وَ أَتْعَبَ نَفْسَهُ فِی ذَاتِکَ، وَ أَجْهَدَهَا فِی مَرْضَاتِکَ، وَ لَا تُؤَاخِذْنِی بِتَفْرِیطِی فِی جَنْبِکَ، وَ تَعَدّی طَوْرِی فِی حُدُودِکَ، وَ مُجَاوَزَهِ أَحْکَامِکَ، وَ لَا تَسْتَدْرِجْنِی بِإِمْلَائِکَ لِی اسْتِدْرَاجَ مَنْ مَنَعَنِی خَیْرَ مَا عِنْدَهُ وَ لَمْ یَشْرَکْکَ فِی حُلُولِ نِعْمَتِهِ بِی. وَ نَبّهْنِی مِنْ رَقْدَهِ الْغَافِلِینَ، وَ سِنَهِ الْمُسْرِفِینَ، وَ نَعْسَهِ الْمَخْذُولِینَ. وَ خُذْ بِقَلْبِی إِلَی مَا اسْتَعْمَلْتَ بِهِ الْقَانِتِینَ، وَ اسْتَعْبَدْتَ بِهِ الْمُتَعَبّدِینَ، وَ اسْتَنْقَذْتَ بِهِ الْمُتَهَاوِنِینَ. وَ أَعِذْنِی مِمّا یُبَاعِدُنِی عَنْکَ، وَ یَحُولُ بَیْنِی وَ بَیْنَ

منم آنکه از قهر تو نهراسید و از عذاب نترسید، منم ستمگر بر خود، منم در گرو گرفتاری خویش، منم بنده بی حیاء، منم مبتلا به رنج طولانی.

ترا به حق کسی که از بین خلقت برگزیده ای و به حق آنکه برای خویش انتخاب فرموده ای و به حق کسی که او را از آنچه آفریده ای اختیار کرده ای و به حق کسی که برای خویش انتخاب کرده ای و به حق آنکه اطاعتش را به اطاعت خودت پیوند داده ای.

و مخالفتش را همانند مخالفت خودت قرار داده ای و به حق کسی که دوستی اش را قرین دوستی ات نموده ای و دشمنی اش را دشمنی خودت معرفی فرموده ای در این روز لباس رحمتت را بر قامتم بپوشان همانند آنکه با حال زاری به سوی تو زاری می نماید و او را می بخشی و با توبه و استغفار به درگاهت پناه می آورد و مرا سرپرستی کن به مانند آنهایی که اهل طاعت تو و دارای منزلت و ارجمندی نزدت هستند.

و خود به تنهایی مرا مشمول لطف و مرحمتت قرار ده همان گونه که به تنهایی به آنکه وفای به عهدت کرد و خود را به خاطر تو به زحمت انداخت و بیش از طاقتش در مقام جلب رضایت کوشید احسان و محبت نمودی.

خدایا مرا به علّت کوتاهی در انجام تکالیف و تجاوز از حدود و احکامت مؤاخذه مفرما و به خاطر مهلت دادن به من مرا به تدریج مستحق عذابم مکن مثل کسی که به تدریج سزاوار عذاب گشته و مار از خیری که نزد اوست محروم ساخته در حالی که در رسیدن نعمت او به من شریک تو نبود.

الها مرا از غفلت بی خبران و چرت زدن اسراف کنندگان و خواب ذلیل شدگان بیدار فرما و قلبم را در اختیار خود بگیر تا آنچه بندگان خاضعت و کوشش کنندگان در عبادتت و نجات یافتگان از سهل انگاری ها بدان رسیده اند نایل گردد.

پروردگارا مرا از هرچه از تو دورم می سازد و بین من و بهره ام از تو مانع می شود و از آنچه نزد تو قصد می نمایم مرا باز می دارد پناهم ده.

ص: ۳۱۱

حظّی مِنْک، وَ یَصُدّنِی عَمّا أَحاوِلُ لَدَیْک. وَ سَهّلْ لِی مَسْلَکَ الْخَیْرَاتِ إِلَیْکَ، وَ الْمُسَابَقَهَ إِلَیْهَا مِنْ حَیْثُ أَمَرْتَ، وَ الْمُشَاحّهَ فِیهَا عَلَی مَا أَرَدْتَ. وَ لَا تَمْحَقْنِی فِیمَن تَمْحَقُ مِنَ الْمُسْتَخِفّینَ بِمَا أَوْعَدْت، وَ لَا تُهْلِکْنِی مَعَ مَنْ تُهْلِکُ مِنَ الْمُتَعَرّضِینَ لِمَقْتِک، وَ لَا تُتَبّرْنِی فِیمَنْ تُتَبّرُ مِنَ الْمُنْحَرِفینَ عَنْ سُبُلِک، وَ نَجّنِی مِنْ غَمَرَاتِ الْفِتْنَه، وَ خَلّصْنِی مِنْ لَهَوَاتِ الْبَلْوَی، وَ أَجِرْنِی مِنْ أَخْذِ الْإِمْلَاءِ، وَ حُلْ بَیْنِی وَ بَیْنَ عَدُوٍّ یُضِلّنِی، وَ هَوًی یُوبِقُنِی، وَ مَنْقَصهٍ تَرْهَقُنِی، وَ لَا تُعْرِضْ عَنّی إِعْرَاضَ مَنْ لَا تَرْضَی عَنْهُ بَعْدَ غَضَبِک، وَ لَا تُؤْیِسْنِی مِنَ الْأَمَلِ فِیکَ فَیَغْلِبَ عَلَیّ الْقُنُوطُ مِنْ رَحْمَتِک، وَ لَا تَمْنَحْنِی بِمَا لَا طَاقَهَ لِی بِهِ فَتَبْهَظَنِی مِمّا تُحَمّلُنِیهِ مِنْ فَضْلِ مَحَبّتِک، وَ لَا تُرْسِلْنِی مِنْ یَدِکَ إِرْسَالَ مَنْ لَا خَیْرَ فِیهِ، وَ لَا حَاجَهَ بِکَ إِلَیْهِ، وَ لَا إِنَابَهَ لَهُ، وَ لَا تَرْمِ بِی رَمْیَ مَنْ سَقَطَ مِنْ عَیْنِ رِعَایَتِک، وَ مَنِ اشْتَمَلَ عَلَیْهِ الْخِزْیُ مِنْ عِنْدِکَ، بَلْ خُذْ بِیَدِی مِنْ سَقْطَهِ الْمُتَرَدّینَ، وَ وَهْلَهِ الْمُتَعَسّفِینَ، وَ زَلّهِ الْمَغْرُورِینَ، وَ وَرْطَهِ الْهَالِکِینَ، وَ عَافِنِی مِمّا ابْتَلَیْتَ بِهِ طَبَقَاتِ عَبِیدِکَ وَ إِمَائِکَ، وَ بَلّغْنِی مَبَالِغَ مَنْ عُنِیتَ بِهِ، وَ أَنْعَمْتَ عَلَیْهِ، وَ رَضِیتَ عَنْهُ، فَأَعَشْتَهُ حَمِیداً، وَ تَوَفّیْتَهُ سَعِیداً. وَ طَوّقْنِی طَوْقَ

الها سلوک به خوبی هایی که نزد توست و سبقت گرفتن به رسیدن فیض و ثوابی که در آنچه امر فرموده ای و حرص به آنچه تو برایم خواسته ای، همه را برایم آسان کن.

و مرا با آنهایی که دستوراتت را سبک می شمارند و وعده هایت را به حساب نمی آوردند هلاک مفرما و نیز مرا با کسانی که دشمنی تو را طلب می کنند نابود مکن و با آنهایی که به سخت ترین عذاب هلاکشان می کنی به خاطر انحرافشان مرا هلاک مکن.

خدایا مرا از گرداب های فتنه نجات ده و از بلایا و گرفتاری ها خلاصم فرما و از مؤاخذه مهلت دادن ها پناهم ده.

الها بین من دشمنی که می خواهد مرا گمراه کند و هوای نفس که نابودم می سازد و زیانی که مرا در بر می گیرد حایل و مانع شو و از من روی برمگردان مثل روی برگردان از کسی که بر او غضب کرده ای و از او راضی می شوی.

و از امید به درگاهت ناامیدم مکن تا نومیدی بر من غالب آید و چیزی که در توانم نیست به من مده تا به خاطر علاقه فراوانم به تو تکلیفم سنگین شود.

و مرا از درگاه خویش رها مکن مانند رها کردن کسی که در او خیر نیست و ترا به او حاجتی نبوده و اجازه توبه نداشته باشد. و دورم نینداز مانند کسی که از چشم تو افتاده و مورد حفاظت تو نیست و مثل کسی که زبونی از جانب تو گریبانش را گرفته، بلکه دستم را بگیر تا مثل افتادن افتادگان در عذاب و مبتلا به ترس شدن گمراهان و لغزیدن فریب خوردگان و تباه شدن تباه شدگان نگردم.

و از آنچه که طبقات ناتوان جامعه بدان مبتلا می گردند عافیتم بخش و مرا به بالاترین درجات آنهایی که نعمت داده ای و از رفتارشان راضی هستی و آنها را به خاطر کارهای خوبشان ستوده و زندگی بخشیده ای و در سعادت و نیکبختی میرانده ای برسان.

ص: ۳۱۳

الْإِقْلَاعِ عَمَّا يُحْبِطُ الْحَسَنَاتِ، وَ يَذْهَبُ بِالْبَرَكَاتِ، وَ أَشْعِرْ قَلْبِيَ الِازْدِجَارَ عَنْ قَبَائِحِ السَّيِّئَاتِ، وَ فَوَاضِحِ الْحَوْبَاتِ، وَ لَا تَشْغَلْنِي بِمَا لَا أُدْرِكُهُ إِلَّا بِكَ عَمَّا لَا يُرْضِيكَ عَنِّي غَيْرُهُ. وَ انْزِعْ مِنْ قَلْبِي حُبَّ دُنْيَا دَنِيَّةٍ تَنْهَى عَمَّا عِنْدَكَ، وَ تَصُدُّ عَنِ ابْتِغَاءِ الْوَسِيلَةِ إِلَيْكَ، وَ تُذْهِلُ عَنِ التَّقَرُّبِ مِنْكَ، وَ زَيِّنْ لِيَ التَّفَرُّدَ بِمُنَاجَاتِكَ بِاللَّيْلِ وَ النَّهَارِ، وَ هَبْ لِي عِصْمَةً تُدْنِينِي مِنْ خَشْيَتِكَ، وَ تَقْطَعُنِي عَنْ رُكُوبِ مَحَارِمِكَ، وَ تَفُكُّنِي مِنْ أَسْرِ الْعَظَائِمِ. وَ هَبْ لِيَ التَّطْهِيرَ مِنْ دَنَسِ الْعِصْيَانِ، وَ أَذْهِبْ عَنِّي دَرَنَ الْخَطَايَا، وَ سَرْبِلْنِي بِسِرْبَالِ عَافِيَتِكَ، وَ رَدِّنِي رِدَاءَ مُعَافَاتِكَ، وَ جَلِّلْنِي سَوَابِغَ نَعْمَائِكَ، وَ ظَاهِرْ لَدَيَّ فَضْلَكَ وَ طَوْلَكَ، وَ أَيِّدْنِي بِتَوْفِيقِكَ وَ تَسْدِيدِكَ، وَ أَعِنِّي عَلَى صَالِحِ النِّيَّةِ، وَ مَرْضِيِّ الْقَوْلِ، وَ مُسْتَحْسَنِ الْعَمَلِ، وَ لَا تَكِلْنِي إِلَى حَوْلِي وَ قُوَّتِي دُونَ حَوْلِكَ وَ قُوَّتِكَ، وَ لَا تُخْزِنِي يَوْمَ تَبْعَثُنِي لِلِقَائِكَ، وَ لَا تَفْضَحْنِي بَيْنَ يَدَيْ أَوْلِيَائِكَ، وَ لَا تُنْسِنِي ذِكْرَكَ، وَ لَا تُذْهِبْ عَنِّي شُكْرَكَ، بَلْ أَلْزِمْنِيهِ فِي أَحْوَالِ السَّهْوِ عِنْدَ غَفَلَاتِ الْجَاهِلِينَ لِآلَائِكَ، وَ أَوْزِعْنِي أَنْ أُثْنِيَ بِمَا أَوْلَيْتَنِيهِ، وَ أَعْتَرِفَ بِمَا أَسْدَيْتَهُ إِلَيَّ. وَ اجْعَلْ رَغْبَتِي إِلَيْكَ فَوْقَ رَغْبَةِ الرَّاغِبِينَ، وَ حَمْدِي إِيَّاكَ فَوْقَ حَمْدِ

و خودداری از آنچه که باعث از بین رفتن کارهای پسندیده می شود و برکات را از بین می برد بر من تکلیف کن.

و قلبم را از گرایش به زشتی ها و رسوایی گناهان بپوشان و مرا به آنچه که رضایت را در بر نمی گیرد مشغول فرما و علاقه دنیای پست که باعث می شود از آنچه نزد توست مرا منع کند از دلم خارج کن همان چیزی را که سبب می گردد از تدارک وسیله به سویت باز دارد و از نزدیکی به تو بی خبرم گرداند. الها مناجات با خودت را در شب و روز و در خلوت و تنهایی برایم زینت ده.

و من یک نوع خود نگهداری عطا کن که به خوف و خشم تو نزدیکم گرداند و از آنچه حرام است بازم دارد و از گرفتار شدن به گناهان بزرگ رهایم نماید. و پاکیزه شدن از چرکی گناهان را به من ببخش و آلودگی معصیت ها را از من برطرف فرما و لباس عافیت را بر قامتم بپوشان و ردای تندرستی را از جانب خودت در برم کن و نعمت های فراوانت را نصیبم فرما و احسان پی در پی خود را برایم ظاهر ساز.

خداوندا به توفیقات و راهنمایی هایت کمکم کن و برای داشتن انگیزه سالم و گفتار پسندیده و عمل شایسته یاریم فرما و مرا به حول و قوه خودم وامگذار در حالی که از حول و قوّه تو بیرون باشم.

آن روز که برای ملاقاتت مرا برمی انگیزانی خوارم مکن و در برابر دوستانت رسوایم مفرما. یادت را از دلم مبر و توفیق شکرگزاری از نعمت هایت را از من سلب مفرما، بلکه روح شکرگزاری در مواقع فراموشی و هنگامی که نادانان نعمت هایت را از یاد ببرد به من عنایت کن و به من بفهمان که بر آنچه عطا فرموده ای ستایش کنم و به آنچه احسان نموده ای اعتراف نمایم.

خداوندا میل و رغبتم را به سویت برتر از میل و رغبت علاقمندانت و حمدم را برتر از حمد حمدکنندگان درگاهت قرار ده.

ص: ۳۱۵

الْحَامِدِينَ، وَ لَا تَخْذُلْنِی عِنْدَ فَاقَتِی إِلَیْکَ، وَ لَا تُهْلِکْنِی بِمَا. أَسْدَیْتُهُ إِلَیْکَ، وَ لَا تَجْبَهْنِی بِمَا جَبَهْتَ بِهِ الْمُعَانِدِینَ لَکَ، فَإِنّی لَکَ مُسَلِّمٌ، أَعْلَمُ أَنّ الْحُجّهَ لَکَ، وَ أَنّکَ أَوْلَی بِالْفَضْلِ، وَ أَعْوَدُ بِالْإِحْسَانِ، وَ أَهْلُ التّقْوَی، وَ أَهْلُ الْمَغْفِرَهِ، وَ أَنّکَ بِأَنْ تَعْفُوَ أَوْلَی مِنْکَ بِأَنْ تُعَاقِبَ، وَ أَنّکَ بِأَنْ تَسْتُرَ أَقْرَبُ مِنْکَ إِلَی أَنْ تَشْهَرَ.

فَأَحْیِنِی حَیَاهً طَیّبَهً تَنْتَظِمُ بِمَا أُرِیدُ، وَ تَبْلُغُ مَا أُحِبّ مِنْ حَیْثُ لَا آتِی مَا تَکْرَهُ، وَ لَا أَرْتَکِبُ مَا نَهَیْتَ عَنْهُ، وَ أَمِتْنِی مِیتَهَ مَنْ یَسْعَی نُورُهُ بَیْنَ یَدَیْهِ وَ عَنْ یَمِینِهِ. وَ ذَلّلْنِی بَیْنَ یَدَیْکَ، وَ أَعِزّنِی عِنْدَ خَلْقِکَ، وَ ضَعْنِی إِذَا خَلَوْتُ بِکَ، وَ ارْفَعْنِی بَیْنَ عِبَادِکَ، وَ أَغْنِنِی عَمّنْ هُوَ غَنِیّ عَنّی، وَ زِدْنِی إِلَیْکَ فَاقَهً وَ فَقْراً. وَ أَعِذْنِی مِنْ شَمَاتَهِ الْأَعْدَاءِ، وَ مِنْ حُلُولِ الْبَلَاءِ، وَ مِنَ الذّلّ وَ الْعَنَاءِ، تَغَمّدْنِی فِیمَا اطّلَعْتَ عَلَیْهِ مِنّی بِمَا یَتَغَمّدُ بِهِ الْقَادِرُ عَلَی الْبَطْشِ لَوْ لَا حِلْمُهُ، وَ الْآخِذُ عَلَی الْجَرِیرَهِ لَوْ لَا أَنَاتُهُ وَ إِذَا أَرَدْتَ بِقَوْمٍ فِتْنَهً أَوْ سُوءاً فَنَجّنِی مِنْهَا لِوَاذاً بِکَ، وَ إِذْ لَمْ تُقِمْنِی مَقَامَ فَضِیحَهٍ فِی دُنْیَاکَ فَلَا تُقِمْنِی مِثْلَهُ فِی آخِرَتِکَ، وَ اشْفَعْ لِی أَوَائِلَ مِنَنِکَ بِأَوَاخِرِهَا، وَ قَدِیمَ فَوَائِدِکَ بِحَوَادِثِهَا، وَ لَا تَمْدُدْ لِی مَدّاً یَقْسُو مَعَهُ قَلْبِی، وَ لَا تَقْرَعْنِی قَارِعَهً یَذْهَبُ لَهَا بَهَائِی، وَ لَا تَسُمْنِی

و در هنگام نیازمندی به سویت خوارم مساز و به وسیله آنچه در محضرت نیکویی کرده ام نابودم مکن و دست رد بر پیشانی ام مزن همان طور که بر پیشانی دشمنانت زده ای زیرا که من تسلیم توام و می دانم که حق با توست و تو سزاواری در رساندن احسان و یاری کننده تری در بخشش و تویی اهل تقوی و اهل مغفرت و تویی که در بخشیدن سزاوارتری تا عذاب کردن و در پوشیدن گناهان بندگانت نزدیکتری تا افشا کردن و رسوا نمودن! بنابراین زنده ام به زندگی پاکیزه ای که به خواسته ام برسم و به آنچه دوست دارم نایل شوم در صورتی که آنچه را که تو نمی پسندی ترک کنم و آنچه را که نهی فرمودی بجا نیاورم و به طریقی مرا بمیرانی که نورش در پیش رو و از سمت راست درخشش داشته باشد.

الها مرا ذلیل درگاهت و عزیز بین آفریدگانت کن و در هنگام خلوت با خودت فروتن در بین بندگانت ارفع و سزاوارم فرما و از آنکه از من بی نیاز است بی نیازم ساز و بر فقر و نیازم به درگاهت بیفزا.

خدایا از شماتت دشمنان و افتادن در گرفتاری ها و ذلت و خواری نزد مردم پناهم ده و آنچه را که از من می دانی مخفی دار که اگر بردباری ات نبود حتماً مؤاخذه می کردی و اگر شتاب نکردنش نبود عقاب بر گناه می نمودی.

الها هرگاه اراده کردی تا مردمی را گرفتار فتنه کنی و یا بلایی بر آنها وارد سازی مرا از جمع آنها رهایی ده و همین که در دنیا در آنجایی که سزاوار رسوایی بودم ولی رسوایم نفرمودی در جهان آخرت نیز رسوایم مکن و برای من نعمت های دنیایت را با نعمت های آخرتت و سودهای گذشته ات را با تازه های آنها جمع کن و آن قدر عمرم را طولانی مکن که گرفتار قساوت قلب گردم و آن چنان مصیبت زده ام مفرما که ارزشم زایل شود و آنچنان خوارم مکن که از قدر و منزلتم کاسته گردد.

ص: ۳۱۷

خَسِیسَهًیَصْغُرُ لَهَا قَدْرِی وَ لَا نَقِیصَهً یُجْهَلُ مِنْ أَجْلِهَا مَکَانِی، وَ لَا تَرُعْنِی رَوْعَهً أُبْلِسُ بِهَا، وَ لَا خِیفَهً أُوجِسُ دُونَهَا، اجْعَلْ هَیْبَتِی فِی وَعِیدِکَ، وَ حَذَرِی مِنْ إِعْذَارِکَ وَ إِنْذَارِکَ، وَ رَهْبَتِی عِنْدَ تِلَاوَهِ آیَاتِکَ، وَ اعْمُرْ لَیْلِی بِإِیقَاظِی فِیهِ لِعِبَادَتِکَ، وَ تَفَرُّدِی بِالتَّهَجُّدِ لَکَ، وَ تَجَرُّدِی بِسُکُونِی إِلَیْکَ، وَ إِنْزَالِ حَوَائِجِی بِکَ، وَ مُنَازَلَتِی إِیَّاکَ فِی فَکَاکِ رَقَبَتِی مِنْ نَارِکَ، وَ إِجَارَتِی مِمَّا فِیهِ أَهْلُهَا مِنْ عَذَابِکَ. وَ لَا تَذَرْنِی فِی طُغْیَانِی عَامِهاً، وَ لَا فِی غَمْرَتِی سَاهِیاً حَتَّی حِینٍ، وَ لَا تَجْعَلْنِی عِظَهً لِمَنِ اتَّعَظَ، وَ لَا نَکَالًا لِمَنِ اعْتَبَرَ، وَ لَا فِتْنَهً لِمَنْ نَظَرَ، وَ لَا تَمْکُرْ بِی فِیمَنْ تَمْکُرُ بِهِ، وَ لَا تَسْتَبْدِلْ بِی غَیْرِی، وَ لَا تُغَیِّرْ لِی اسْماً، وَ لَا تُبَدِّلْ لِی جِسْماً، وَ لَا تَتَّخِذْنِی هُزُواً لِخَلْقِکَ، وَ لَا سُخْرِیّاً لَکَ، وَ لَا تَبَعاً إِلَّا لِمَرْضَاتِکَ، وَ لَا مُمْتَهَناً إِلَّا بِالانْتِقَامِ لَکَ. وَ أَوْجِدْنِی بَرْدَ عَفْوِکَ، وَ حَلَاوَهَ رَحْمَتِکَ وَ رَوْحِکَ وَ رَیْحَانِکَ، وَ جَنَّهِ نَعِیمِکَ، وَ أَذِقْنِی طَعْمَ الْفَرَاغِ لِمَا تُحِبُّ بِسَعَهٍ مِنْ سَعَتِکَ، وَ الِاجْتِهَادِ فِیمَا یُزْلِفُ لَدَیْکَ وَ عِنْدَکَ، وَ أَتْحِفْنِی بِتُحْفَهٍ مِنْ تُحَفَاتِکَ، وَ اجْعَلْ تِجَارَتِی رَابِحَهً، وَ کَرَّتِی غَیْرَ خَاسِرَهٍ، وَ أَخِفْنِی مَقَامَکَ، وَ شَوِّقْنِی لِقَاءَکَ، وَ تُبْ عَلَیَّ تَوْبَهً نَصُوحاً

و آن گونه در رتبه و و مقام ناقصم مفرما که ارزش من دانسته نشود و چنان وحشت و ترس در دلم مینداز که ناامید شوم و چنان بیمناکم مگردان که ترس در دلم افتد.

پروردگارا ترسم را در وعده های عذابت و بیمم را در مهلت دادنت و ترساندنت و نگرانیم را در هنگام خواندن آیات قرآنت قرار ده.

الها شبم را آباد کن به بیدار ماندن برای بندگی ات و خلوت نمودن برای نماز شب و مناجاتت و آرامش گرفتن فقط با تو و درخواست حوائجم فقط از تو و درخواست نمودن مدام از تو جهت رهایی از آتش جهنّمت و پناه بردن به درگاهت از عذابی که استحقاق آن را دارم.

خداوندا مرا در مدتی طولانی در طغیان و سرکشی و سرگردانی در نادانیم وامگذار و مرا برای کسی که قبول موعظه کند پند و برای آنکه از حوادث عبرت می گیرد عبرت قرار ده.

الها مرا سبب گمراهی کسی مکن که به کارهایم نظری افکند و مرا به خاطر فریبی که داده ام کیفر مفرما و دیگری را به جای من برمگزین و نامم را تغییر مده و تنم را تبدیل مکن و مرا مسخره بندگانت و خودت قرار ده و مرا جز پیرو رضایت و جز به کیفر رساندن دشمنانت برای خودت خادم مگردان.

خدایا خنکی عفوت و شیرینی رحمتت و روح و ریحانت و بهشت پر نعمتت را برایم فراهم مساز و با قدرتی که در اختیار داری مزه فراغت و انجام آنچه را که تو دوست می داری و تلاش برای انجام آنچه را که مرا به تو نزدیک می کند به من بچشان و ارمغانی از تحفه هایت برایم بفرست.

پروردگارا در این راه تجارتم را سودمند و بازگشتم را بی ضرر گردان و مرا از مقامت بترسان و مشتاق لقائت کن و توفیقی عنایت کن تا توبه ای که غیر قابل بازگشت باشد بجا آورم.

ص: ۳۱۹

لَا تُبْقِ مَعَهَا ذُنُوباً صَغِيرَةً وَ لَا كَبِيرَةً، وَ لَا تَذَرْ مَعَهَا عَلَانِيَةً وَ لَا سَرِيرَةً، وَ انْزِعِ الْغِلَّ مِنْ صَدْرِی لِلْمُؤْمِنِینَ، وَ اعْطِفْ بِقَلْبِی عَلَى الْخَاشِعِینَ، وَ كُنْ لِی كَمَا تَكُونُ لِلصَّالِحِینَ، وَ حَلِّنِی حِلْیَةَ الْمُتَّقِینَ، وَ اجْعَلْ لِی لِسَانَ صِدْقٍ فِی الْغَابِرِینَ، وَ ذِكْراً نَامِیاً فِی الْآخِرِینَ، وَ وَافِ بِی عَرْصَةَ الْأَوَّلِینَ. وَ تَمِّمْ سُبُوغَ نِعْمَتِكَ عَلَیَّ، وَ ظَاهِرْ كَرَامَاتِهَا لَدَیَّ، امْلَأْ مِنْ فَوَائِدِكَ یَدِی، وَ سُقْ كَرَائِمَ مَوَاهِبِكَ إِلَیَّ، وَ جَاوِرْ بِیَ الْأَطْیَبِینَ مِنْ أَوْلِیَائِكَ فِی الْجِنَانِ الَّتِی زَیَّنْتَهَا لِأَصْفِیَائِكَ، وَ جَلِّلْنِی شَرَائِفَ نِحَلِكَ فِی الْمَقَامَاتِ الْمُعَدَّةِ لِأَحِبَّائِكَ. وَ اجْعَلْ لِی عِنْدَكَ مَقِیلًا آوِی إِلَیْهِ مُطْمَئِنّاً، وَ مَثَابَةً أَتَبَوَّؤُهَا، وَ أَقَرُّ عَیْناً، وَ لَا تُقَایِسْنِی بِعَظِیمَاتِ الْجَرَائِرِ، وَ لَا تُهْلِكْنِی یَوْمَ تُبْلَى السَّرَائِرُ، وَ أَزِلْ عَنِّی كُلَّ شَكٍّ وَ شُبْهَةٍ، وَ اجْعَلْ لِی فِی الْحَقِّ طَرِیقاً مِنْ كُلِّ رَحْمَةٍ، وَ أَجْزِلْ لِی قِسَمَ الْمَوَاهِبِ مِنْ نَوَالِكَ، وَ وَفِّرْ عَلَیَّ حُظُوظَ الْإِحْسَانِ مِنْ إِفْضَالِكَ. وَ اجْعَلْ قَلْبِی وَاثِقاً بِمَا عِنْدَكَ، وَ هَمِّی مُسْتَفْرَغاً لِمَا هُوَ لَكَ، وَ اسْتَعْمِلْنِی بِمَا تَسْتَعْمِلُ بِهِ خَالِصَتَكَ، وَ أَشْرِبْ قَلْبِی عِنْدَ ذُهُولِ الْعُقُولِ طَاعَتَكَ، وَ اجْمَعْ لِیَ الْغِنَى وَ الْعَفَافَ وَ الدَّعَةَ وَ الْمُعَافَاةَ وَ الصِّحَّةَ وَ السَّعَةَ وَ الطُّمَأْنِینَةَ وَ الْعَافِیَةَ. وَ لَا تُحْبِطْ

و دیگر گناه کوچک و بزرگ و آشکار و نهان از من باقی نماند.

الها کینه اهل ایمان را از دلم برکن و دلم به خاشعین درگاهت نرم فرما و با من چنان باش که با بندگان صالحت هستی و لباس تقوی را بر قامتم بپوشان و برای من یاد خوبی در آیندگان و ذکر پرآوازه ای در بین دیگران قرار ده و مرا در بین مؤمنین نخستین درآور و فراوانی نعمتت را برای من کامل کن و کرامت های آن نعمت ها را برایم ظاهر ساز و دستم را از سودهای خود پر کن و بخشش های گرامی ات را به سویم روانه ساز و پاکیزگان از دوستانت را در بهشتی که برای برگزیدگانت زینت داده ای همسایه ام فرما و در جاهایی که برای دوستانت آماده شده مرا به عطاهای بزرگت بپوشان و برایم نزدت استراحتگاهی مطمئن و مکانی که جای گیرم و باعث روشنی چشمم گردد قرار ده و به گناهان بزرگی که انجام داده ام تقاصم مکن و در روزی که پرده ها کنار می رود نابودم مفرما و هر نوع شک و شبهه را از من زایل کن و برای رسیدن به حق، راهی از کل رحمتت پیش پایم بگذار و تقسیم عطاهایت را برایم بسیار و نصیب های احسان از خان کرمت را برایم فراوان گردان.

پروردگارا دلم را نسبت به آنچه در اختیار تو است مطمئن ساز و تمام همتم را به خودت اختصاص ده و مرا به کاری موفق دار که بندگان خالصت را وا می داری و هنگام غفلت عقل ها طاعتت را به دلم الهام فرما و بی نیازی، پاکدامنی، راحتی در زندگیف نداشتن درد و گرفتاری و سلامتی، توسعه در روزی و آرامش و عافیت را برایم فراهم آور.

ص: ۳۲۱

حَسَنَاتِی بِمَا یَشُوبُهَا مِنْ مَعْصِیَتِکَ، وَ لَا خَلَوَاتِی بِمَا یَعْرِضُ لِی مِنْ نَزَغَاتِ فِتْنَتِکَ، وَ صُنْ وَجْهِی عَنِ الطَّلَبِ إِلَی أَحَدٍ مِنَ الْعَالَمِینَ، وَ ذُبَّنِی عَنِ الْتِمَاسِ مَا عِنْدَ الْفَاسِقِینَ. وَ لَا تَجْعَلْنِی لِلظَّالِمِینَ ظَهِیراً، وَ لَا لَهُمْ عَلَی مَحْوِ کِتَابِکَ یَداً وَ نَصِیراً، وَ حُطْنِی مِنْ حَیْثُ لَا أَعْلَمُ حِیَاطَةً تَقِینِی بِهَا، وَ افْتَحْ لِی أَبْوَابَ تَوْبَتِکَ وَ رَحْمَتِکَ وَ رَأْفَتِکَ وَ رِزْقِکَ الْوَاسِعِ، إِنِّی إِلَیْکَ مِنَ الرَّاغِبِینَ، وَ أَتْمِمْ لِی إِنْعَامَکَ، إِنَّکَ خَیْرُ الْمُنْعِمِینَ، وَ اجْعَلْ بَاقِیَ عُمُرِی فِی الْحَجِّ وَ الْعُمْرَهِ ابْتِغَاءَ وَجْهِکَ، یَا رَبَّ الْعَالَمِینَ، وَ صَلَّی اللَّهُ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ الطَّیِّبِینَ الطَّاهِرِینَ، وَ السَّلَامُ عَلَیْهِ وَ عَلَیْهِمْ أَبَدَ الْآبِدِینَ.

الها کارهای خوبم را به خاطر آلوده شدن به معصیت نابود مکن و راز و نیاز در خلوتم را به علت خلاف کاری هایی که از راه آزمایش تو برایم اتفاق افتاده تباه مساز. و آبرویم را جهت درخواست از مردم عالم حفظ فرما و از طلب کردن و التماس از آنچه نزد مردم فاسق هست بازم دار.

خدایا مرا پشت و کمک کننده ستمگران قرار مده و نیز مرا برای نابود کردن کتابت دست و یاورشان مگردان و از جایی که نمی دانم مرا حفظ کن آن گونه حفظ کردنی که از همه بلایا محفوظ بمانم.

الها درهای توبه ات و رحمتت و رأفتت و روزی فراوانت را به رویم باز کن زیرا که من به سویت از جمله روی آورندگانم و نعمتت را بر من تمام فرما زیرا که تویی بهترین نعمت دهندگان.

خداوندا باقی عمرم را در حج و عمره و کسب آبرو از درگاهت قرار ده ای خدای جهانیان و درود خدا بر محمد و آل پاک و پاکیزه اش باد و سلام همیشگی و جاودانه بر حضرت و بر اهل بیت گرامش.

ص: ۳۲۳

(۴۸) وَ كَانَ مِنْ دُعَائِهِ عَلَيْهِ السّلَامُ يَوْمَ الْأَضْحَى وَ يَوْمَ الْجُمُعَهِ

اَللّهُمّ هَـذَا يَوْمٌ مُبَارَكٌ مَيْمُونٌ، وَ الْمُسْلِمُونَ فِيهِ مُجْتَمِعُونَ فِی أَقْطَارِ أَرْضِکَ، يَشْهَدُ السّائِلُ مِنْهُمْ وَ الطّالِبُ وَ الرّاغِبُ وَ الرّاهِبُ وَ أَنْتَ النّاظِرُ فِی حَوَائِجِهِمْ،

فَأَسْأَلُکَ بِجُودِکَ وَ کَرَمِکَ وَ هَوَانِ مَا سَأَلْتُکَ عَلَيْکَ أَنْ تُصَلّيَ عَلَى مُحَمّدٍ وَ آلِهِ. وَ أَسْأَلُکَ اللّهُمّ رَبّنَا بِأَنّ لَکَ الْمُلْکَ، وَ لَکَ الْحَمْدَ، لَا إِلَهَ إِلّا أَنْتَ، الْحَلِيمُ الْکَرِيمُ الْحَنّانُ الْمَنّانُ ذُو الْجَلَالِ وَ الْإِکْرَامِ، بَدِيعُ السّمَاوَاتِ وَ الْأَرْضِ، مَهْمَا قَسَمْتَ بَيْنَ عِبَادِکَ الْمُؤْمِنِينَ مِنْ خَيْرٍ أَوْ عَافِيَهٍ أَوْ بَرَکَهٍ أَوْ هُدًى أَوْ عَمَلٍ بِطَاعَتِکَ، أَوْ خَيْرٍ تَمُنّ بِهِ عَلَيْهِمْ تَهْدِيهِمْ بِهِ إِلَيْکَ، أَوْ تَرْفَعُ لَهُمْ عِنْدَکَ دَرَجَهً، أَوْ تُعْطِيهِمْ بِهِ خَيْراً مِنْ خَيْرِ الدّنْيَا وَ الْ آخِرَهِ أَنْ تُوَفّرَ حَظّی وَ نَصِيبِی مِنْهُ. وَ أَسْأَلُکَ اللّهُمّ بِأَنّ لَکَ الْمُلْکَ وَ الْحَمْدَ، لَا إِلَهَ إِلّا أَنْتَ، أَنْ تُصَلّيَ عَلَى

در روز عید قربان و روز جمعه

بارالها این روزی است مبارك و خوب و مسلمانان از همه نقاط زمینت گرد آمده اند. سائل و طالب و میل کننده و ترسنده همگی حاضر شده اند و تو ناظر بر حوائج ایشان هستی، بنابراین از جود و کرمت می پرسم زیرا که آنچه می خواهم برایت آسان است و درخواست من این است که بر محمد و آل او درود فرستی.

و ای خدای ما تراست سلطنت و مکنت و حمد مخصوص توست، خدایی نیست جز تو که بردبار و کریم و مهربان و بسیار نعمت دهنده، صاحب جلالت و کرامتی.

ای خدایی که آفریدگار آسمانها و زمینی و از تو مسئلت می جویم که در هنگامی که بین بندگان خیر و عافیت و برکت و یا هدایت و یا عمل به طاعتت را تقسیم می کنی و یا خیری را که به سبب آن برایشان منت می گذاری و آنان را به سویت راهنمایی می نمایی و یا درجه آنها را بالا می بری و یا خیر از دنیا و آخرت به آنها عطا می فرمایی حظّ و نصیبی هم برای من در نظر داشته باش.

پروردگارا تراست سلطنت و حمد، خدایی غیر تو نیست.

ص: ۳۲۵

مُحَمّدٍ عَبْدِکَ وَ رَسُولِکَ وَ حَبِیبِکَ وَ صِفْوَتِکَ وَ خِیَرَتِکَ مِنْ خَلْقِکَ، وَ عَلَی آلِ مُحَمّدٍ الْأَبْرَارِ الطّاهِرِینَ الْأَخْیَارِ صَلَاةً لَا یَقْوَی عَلَی إِحْصَائِهَا إِلّا أَنْتَ، وَ أَنْ تُشْرِکَنَا فِی صَالِحِ مَنْ دَعَاکَ فِی هَذَا الْیَوْمِ مِنْ عِبَادِکَ الْمُؤْمِنِینَ، یَا رَبّ الْعَالَمِینَ، وَ أَنْ تَغْفِرَ لَنَا وَ لَهُمْ، إِنّکَ عَلَی کُلّ شَیْ ءٍ قَدِیرٌ. اللّهُمّ إِلَیْکَ تَعَمّدْتُ بِحَاجَتِی، وَ بِکَ أَنْزَلْتُ الْیَوْمَ فَقْرِی وَ فَاقَتِی وَ مَسْکَنَتِی، وَ إِنّی بِمَغْفِرَتِکَ وَ رَحْمَتِکَ أَوْثَقُ مِنّی بِعَمَلِی، وَ لَمَغْفِرَتُکَ وَ رَحْمَتُکَ أَوْسَعُ مِنْ ذُنُوبِی، فَصَلّ عَلَی مُحَمّدٍ وَ آلِ مُحَمّدٍ، وَ تَوَلّ قَضَاءَ کُلّ حَاجَةٍ هِیَ لِی بِقُدْرَتِکَ عَلَیْهَا، وَ تَیْسِیرِ ذَلِکَ عَلَیْکَ، وَ بِفَقْرِی إِلَیْکَ، وَ غِنَاکَ عَنّی، فَإِنّی لَمْ أُصِبْ خَیْراً قَطّ إِلّا مِنْکَ، وَ لَمْ یَصْرِفْ عَنّی سُوءاً قَطّ أَحَدٌ غَیْرُکَ، وَ لَا أَرْجُو لِأَمْرِ آخِرَتِی وَ دُنْیَایَ سِوَاکَ. اللّهُمّ مَنْ تَهَیّأَ وَ تَعَبّأَ وَ أَعَدّ وَ اسْتَعَدّ لِوِفَادَةٍ إِلَی مَخْلُوقٍ رَجَاءَ رِفْدِهِ وَ نَوَافِلِهِ وَ طَلَبَ نَیْلِهِ وَ جَائِزَتِهِ، فَإِلَیْکَ -یَا مَوْلَایَ- کَانَتِ الْیَوْمَ تَهْیِئَتِی وَ تَعْبِئَتِی وَ إِعْدَادِی وَ اسْتِعْدَادِی رَجَاءَ عَفْوِکَ وَ رِفْدِکَ وَ طَلَبَ نَیْلِکَ وَ جَائِزَتِکَ. اللّهُمّ فَصَلّ عَلَی مُحَمّدٍ وَ آلِ مُحَمّدٍ، وَ لَا تُخَیّبِ الْیَوْمَ ذَلِکَ مِنْ رَجَائِی، یَا مَنْ لَا یُحْفِیهِ سَائِلٌ وَ لَا یَنْقُصُهُ نَائِلٌ، فَإِنّی لَمْ آتِکَ ثِقَةً مِنّی بِعَمَلٍ

از تو می خواهم که بر محمد بنده و رسول و حبیب و برگزیده ات و بهترین آفریدگان و بر آل محمّد که نیکوکار، پاکیزه و خیر رساننده درود فرستی، درودی که کسی جز تو شمارش نتواند کرد و از تو می خواهیم که ما را در دعای خیر بندگان مؤمنت که امروز ترا می خوانند شریک گردانی ای خدای جهانیان و ما و ایشان را مشمول عفوت قرار دهی زیرا که تو بر هر چیزی توانایی.

الها حاجت خود را از تو درخواست می کنم و امروز با فقر و تنگدستی و نهایت بی چیزی به درگاهت روی آورده ام و من به مغفرت و رحمتت از کارهایی که کرده ام بیشتر امیدوارم و به تحقیق که مغفرتت و رحمتت از گناهان من بیشتر و وسیع تر است، پس بر محمد و آل او درود فرست و با دست قدرتت همه حاجاتم را روا فرما و این کار برای تو سهل است با فقری که من به سوی تو دارم و بی نیازی که تو به من داری. بارالها بی شک من به هیچ خیری نرسم مگر با مدد تو و هیچ بدی از من دور نگردد مگر با عنایت تو و من به امور دنیا و آخرتم امیدی ندارم مگر آنکه از ناحیه تو کمک رسد.

ای مولای من، هر که روی به مخلوقات آورد به امید عطا و درخواست احسان من فقط به سوی تو آیم و تنها امید به عفو و بخشش تو دارم.

خداوندا بر محمّد و آل او درود فرست و امروز آن امید مرا ناامید مکن. ای خدایی که سائل را به رنج نمی اندازی و از بخشش کم نمی گذاری زیرا که اعتمادی نیست به اعمال خوبم که پیش فرستاده ام ندارم.

صَالِحٍ قَدَّمْتُهُ، وَ لَا شَفَاعَهِ مَخْلُوقٍ رَجَوْتُهُ إِلَّا شَفَاعَهَ مُحَمَّدٍ وَ أَهْلِ بَيْتِهِ عَلَيْهِ وَ عَلَيْهِمْ سَلَامُکَ. أَتَيْتُکَ مُقِرّاً بِالْجُرْمِ وَ الْإِسَاءَهِ إِلَى نَفْسِى، أَتَيْتُکَ أَرْجُو عَظِيمَ عَفْوِکَ الَّذِى عَفَوْتَ بِهِ عَنِ الْخَاطِئِينَ، ثُمَّ لَمْ يَمْنَعْکَ طُولُ عُکُوفِهِمْ عَلَى عَظِيمِ الْجُرْمِ أَنْ عُدْتَ عَلَيْهِمْ بِالرَّحْمَهِ وَ الْمَغْفِرَهِ. فَيَا مَنْ رَحْمَتُهُ وَاسِعَهٌ، وَ عَفْوُهُ عَظِيمٌ، يَا عَظِيمُ يَا عَظِيمُ! يَا کَرِيمُ يَا کَرِيمُ! صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ عُدْ عَلَيَّ بِرَحْمَتِکَ وَ تَعَطَّفْ عَلَيَّ بِفَضْلِکَ وَ تَوَسَّعْ عَلَيَّ بِمَغْفِرَتِکَ. اللَّهُمَّ إِنَّ هَذَا الْمَقَامَ لِخُلَفَائِکَ وَ أَصْفِيَائِکَ وَ مَوَاضِعَ أُمَنَائِکَ فِى الدَّرَجَهِ الرَّفِيعَهِ الَّتِى اخْتَصَصْتَهُمْ بِهَا قَدِ ابْتَزُّوهَا، وَ أَنْتَ الْمُقَدِّرُ لِذَلِکَ، لَا يُغَالَبُ أَمْرُکَ، وَ لَا يُجَاوَزُ الْمَحْتُومُ مِنْ تَدْبِيرِکَ کَيْفَ شِئْتَ وَ أَنَّى شِئْتَ، وَ لِمَا أَنْتَ أَعْلَمُ بِهِ غَيْرُ مُتَّهَمٍ عَلَى خَلْقِکَ وَ لَا لِإِرَادَتِکَ حَتَّى عَادَ صِفْوَتُکَ وَ خُلَفَاؤُکَ مَغْلُوبِينَ مَقْهُورِينَ مُبْتَزِّينَ، يَرَوْنَ حُکْمَکَ مُبَدَّلًا، وَ کِتَابَکَ مَنْبُوذاً، وَ فَرَائِضَکَ مُحَرَّفَهً عَنْ جِهَاتِ أَشْرَاعِکَ، وَ سُنَنَ نَبِيِّکَ مَتْرُوکَهً. اللَّهُمَّ الْعَنْ أَعْدَاءَهُمْ مِنَ الْأَوَّلِينَ وَ الْآخِرِينَ، وَ مَنْ رَضِىَ بِفِعَالِهِمْ وَ أَشْيَاعَهُمْ وَ أَتْبَاعَهُمْ. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ، إِنَّکَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ، کَصَلَوَاتِکَ وَ بَرَکَاتِکَ وَ تَحِيَّاتِکَ

و به شفاعت مخلوقی جز شفاعت محمد و آل او که سلام تو بر آنها باد به سویت نیامده ام.

بارالها به محضرت آمده ام در حالی که به جز او گناه و بدی هایی که بر خویش کرده ام معترفم به محضرت آمده ام در حالی که به بخشش بزرگت که برای گنهکاران در نظر گرفته ای امیدوارم و سپس زیادی اصرارشان بر گناه بزرگ تر باعث نشده که تو بر ایشان رحمت و مغفرت نفرستی. پس ای خدایی که رحمتش وسیع و عفوش بزرگ است، ای بزرگ، ای بزرگ، ای کریم، ای کریم، بر محمد و آل او درود فرست و رحمتت را شامل حالم نما و به فضل و کرمت بر من عطوفت کن و به مغفرتت بر من وسعت نعمت و روزی عطا فرما.

پروردگارا این مقام برای جانشینان و برگزیدگان توست و این مقام جایگاه اُمناء، توست که درجه ای بلند پریشان در نظر گرفته ای و آنها چنین مقامی را ربودند.

و تویی تقدیر کننده این درجات و چیزی بر فرمانت غالب نگردد و بر تدبیر حتمی تو هر زمان که بخواهی چیزی چیره نشود و تویی تقدیر کننده برای آنچه تو به آن داناتری و در آفرینش و خواسته ات متهم نیستی تا اینکه جانشینان تو شکست خوردند و حقشان از دست رفت، مشاهده کردند که احکامت را تغییر داده، کتابت را کنار گذارده و واجبات را از مسیر خود منحرف نمودند و سنت های پیامبرت را ترک کردند.

خداوندا دشمنان خلفاء و جانشینان به حقّت را از اولین و آخرین و کسانی که به کارها و بدعت های ایشان راضی هستند و پیروان و دنباله روهایشان را لعنت کن.

پروردگارا بر محمد و آل او درود فرست، زیرا که تو ستایش شده و بزرگواری.

ص: ۳۲۹

عَلَى أَصْفِيَائِکَ إِبْرَاهِيمَ وَ آلِ إِبْرَاهِيمَ، وَ عَجّلِ الْفَرَجَ وَ الرّوْحَ وَ النّصْرَهَ وَ التّمْکِينَ وَ التّأْيِيدَ لَهُمْ. اللّهُمّ وَ اجْعَلْنِی مِنْ أَهْلِ التّوْحِيدِ وَ الْإِيمَانِ بِکَ، وَ التّصْدِيقِ بِرَسُولِکَ، وَ الْأَئِمّهِ الّذِينَ حَتَمْتَ طَاعَتَهُمْ مِمّنْ يَجْرِی ذَلِکَ بِهِ وَ عَلَی يَدَيْهِ، آمِينَ رَبّ الْعَالَمِينَ. اللّهُمّ لَيْسَ يَرُدّ غَضَبَکَ إِلّا حِلْمُکَ، وَ لَا يَرُدّ سَخَطَکَ إِلّا عَفْوُکَ، وَ لا يُجِيرُ مِنْ عِقَابِکَ إِلّا رَحْمَتُکَ، وَ لَا يُنْجِينِی مِنْکَ إِلّا التّضَرّعُ إِلَيْکَ وَ بَيْنَ يَدَيْکَ، فَصَلّ عَلَی مُحَمّدٍ وَ آلِ مُحَمّدٍ، وَ هَبْ لَنَا -يَا إِلَهِی- مِنْ لَدُنْکَ فَرَجاً بِالْقُدْرَهِ الّتِی بِهَا تُحْيِی أَمْوَاتَ الْعِبَادِ، وَ بِهَا تَنْشُرُ مَيْتَ الْبِلَادِ. وَ لَا تُهْلِکْنِی يَا إِلَهِی غَمّاً حَتّی تَسْتَجِيبَ لِی، وَ تُعَرّفَنِی الْإِجَابَهَ فِی دُعَائِی، وَ أَذِقْنِی طَعْمَ الْعَافِيَهِ إِلَی مُنْتَهَی أَجَلِی، وَ لَا تُشْمِتْ بِی عَدُوّی، وَ لَا تُمَکّنْهُ مِنْ عُنُقِی، وَ لَا تُسَلّطْهُ عَلَیّ. إِلَهِی! إِنْ رَفَعْتَنِی فَمَنْ ذَا الّذِی يَضَعُنِی؟ وَ إِنْ وَضَعْتَنِی فَمَنْ ذَا الّذِی يَرْفَعُنِی؟ وَ إِنْ أَکْرَمْتَنِی فَمَنْ ذَا الّذِی يُهِينُنِی؟ وَ إِنْ أَهَنْتَنِی فَمَنْ ذَا الّذِی يُکْرِمُنِی؟ وَ إِنْ عَذّبْتَنِی فَمَنْ ذَا الّذِی يَرْحَمُنِی، وَ إِنْ أَهْلَکْتَنِی فَمَنْ ذَا الّذِی يَعْرِضُ لَکَ فِی عَبْدِکَ؟ أَوْ يَسْأَلُکَ عَنْ أَمْرِه؟ وَ قَدْ عَلِمْتَ أَنّهُ لَيْسَ فِی حُکْمِکَ ظُلْمٌ، وَ لَا فِی نَقِمَتِکَ عَجَلَهٌ، وَ إِنّمَا يَعْجَلُ مَنْ يَخَافُ

همانند درود و برکات و رحمت هایت بر برگزیدگانت ابراهیم و آل ابراهیم و در گشایش و نصرت و تسلط دادن و تأیید ایشان شتاب فرما.

بارالها مرا از گروه خدا پرستان و ایمان آورندگان به خودت و تصدیق کنندگان رسولت و امامانی که فرمانبرداری از آنها را واجب کرده ای قرار ده همان هایی که توحید و ایمان و تصدیق به وسیله ایشان واقع گردید. دعایم را مستجاب کن ای خدای جهانیان. الها خشمت را جز حلمت و غضبت را جز عفوت مانع نمی شود و جز رحمتت چیزی مرا از عذابت پناه نمی دهد و جز تضرّع و زاری به درگاهت چیزی مرا از عقابت رهایی نمی بخشد.

پس بر محمد و آل او درود فرست و ای خدای من از جانب فضل و قدرتت که می توانی بندگان مرده را زنده و شهرهای بی آب و گیاه را حیات تازه بخشی گشایشی به من عطا فرما. ای خدای من تا دعایم را مستجاب نفرموده ای مرا در غم و اندوه نمیران و از اینکه دعایم را استجابت فرموده ای مطّلع ساز و مزه عافیت و سلامتی را تا پایان عمرم به من بچشان و مرا گرفتار شماتت دشمنم مفرما و او را بر گردن من مسلط مکن.

خدای من اگر تو مرا بالا بری چه کسی می تواند مرا پائین آورد و ضایع کند و اگر تو مرا پایین آوری چه کسی می تواند مرا بالا برد و اگر بر من کرامت فرمایی چه کسی می تواند بر من اهانت کند و اگر مرا خوار کنی چه کسی می تواند مرا کرامت نماید و اگر مرا عذاب نمایی چه کسی می تواند به من رحم کند و اگر مرا هلاک نمایی چه کسی می تواند مانع و جلوگیر باشد و یا جرأت سئوال کردن از وضع او از تو را داشته باشد و به تحقیق که دانستم در حکم تو ستمی وجود ندارد و رد بلا رساندنت شتابی نخواهد بود.

ص: ۳۳۱

الْفَوْتَ، وَ إِنَّمَا يَحْتَاجُ إِلَى الظُّلْمِ الضَّعِيفُ، وَ قَدْ تَعَالَيْتَ -يَا إِلَهِي- عَنْ ذَلِكَ عُلُوّاً كَبِيراً. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ، وَ لَا تَجْعَلْنِي لِلْبَلَاءِ غَرَضاً، وَ لَا لِنَقِمَتِكَ نَصَباً، وَ مَهِّلْنِي، وَ نَفِّسْنِي، وَ أَقِلْنِي عَثْرَتِي، وَ لَا تَبْتَلِيَنِّي بِبَلَاءٍ عَلَى أَثَرِ بَلَاءٍ، فَقَدْ تَرَى ضَعْفِي وَ قِلَّةَ حِيلَتِي وَ تَضَرُّعِي إِلَيْكَ. أَعُوذُ بِكَ اللَّهُمَّ الْيَوْمَ مِنْ غَضَبِكَ، فَصَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ أَعِذْنِي. وَ أَسْتَجِيرُ بِكَ الْيَوْمَ مِنْ سَخَطِكَ، فَصَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ أَجِرْنِي. وَ أَسْأَلُكَ أَمْناً مِنْ عَذَابِكَ، فَصَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ آمِنِّي. وَ أَسْتَهْدِيكَ، فَصَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ اهْدِنِي. وَ أَسْتَنْصِرُكَ، فَصَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ انْصُرْنِي. وَ أَسْتَرْحِمُكَ، فَصَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ ارْحَمْنِي. وَ أَسْتَكْفِيكَ، فَصَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ اكْفِنِي. وَ أَسْتَرْزِقُكَ، فَصَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ ارْزُقْنِي. وَ أَسْتَعِينُكَ، فَصَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ أَعِنِّي. وَ أَسْتَغْفِرُكَ لِمَا سَلَفَ مِنْ ذُنُوبِي، فَصَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ اغْفِرْ لِي. وَ أَسْتَعْصِمُكَ، فَصَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ اعْصِمْنِي، فَإِنِّي لَنْ أَعُودَ لِشَيْ ءٍ كَرِهْتَهُ مِنِّي إِنْ شِئْتَ ذَلِكَ، يَا رَبِّ يَا رَبِّ، يَا حَنَّانُ يَا مَنَّانُ، يَا ذَا الْجَلَالِ وَ الْإِكْرَامِ! صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ اسْتَجِبْ لِي جَمِيعَ مَا سَأَلْتُكَ وَ طَلَبْتُ إِلَيْكَ

و جز این نیست که کسی شتاب می کند که از فوت شدن کارش بترسد و محتاج به ظلم ضعیف باشد. ولی تو ای خدای من برتر از این حرفها هستی آن هم برتری بزرگ.

پروردگارا بر محمد و آل او درود فرست و مرا هدف تیر بلایا و نشانه انتقام خود قرار مده خداوندا مهلتم ده، اندوهم را از بین ببر و از گناهم درگذر و به بلایای پشت سر هم گرفتارم مکن. تو که ضعف و کم تدبیری و تضرّعم به سویت را می بینی.

الها امروز از غضبت به تو پناه می برم پس بر محمد و آل او درود فرست و مرا پناه ده و امروز از خشمت به تو پناه می برم پس بر محمد و آل او درود فرست و مرا پناه ده و از تو در امان ماندن از عذابت را می خواهم پس بر محمد و آل او درود فرست و امانم ده و از تو طلب هدایت می نمایم پس بر محمد و آل او درود فرست و هدایتم کن و از تو طلب نصرت و یاری می نمایم پس بر محمد و آل او درود فرست و یاریم کن. و از تو طلب رحمت می کنم پس بر محمد و آل او درود فرست و بر من رحم کن و از تو درخواست کفایت می کنم پس بر محمد و آل او درود فرست و کفایتم کن و از تو طلب روزی می نمایم پس بر محمد و آل او درود فرست و روزی ام ده و از تو کمک می خواهم پس بر محمد و آل او درود فرست و کمکم کن و از تو نسبت به گناهان گذشته ام طلب مغفرت می نمایم پس بر محمد و آل او درود فرست و مرا ببخش.

و از تو می خواهم که مرا حفظ کنی پس بر محمد و آل او درود فرست و مرا حفظ فرما زیرا که من چیزی را که تو آن را نخواهی بر نمی گزینم. ای خدای من ای خدای من، ای بسیار مهربان و ای بسیار نعمت دهنده، ای صاحب جلالت و کرامت بر محمد و آل او درود فرست و آنچه را که از تو درخواست نمودم و به سویت تمایل نشان دادم مستجاب فرما.

ص: ۳۳۳

وَ رَغِبْتُ فِيهِ إِلَيْکَ، وَ أَرِدْهُ وَ قَدِّرْهُ وَ اقْضِهِ وَ أَمْضِهِ، وَ خِرْ لِی فِيمَا تَقْضِی مِنْهُ، وَ بَارِکْ لِی فِی ذَلِکَ، وَ تَفَضَّلْ عَلَیَّ بِهِ، وَ أَسْعِدْنِی بِمَا تُعْطِينِی مِنْهُ، وَ زِدْنِی مِنْ فَضْلِکَ وَ سَعَةِ مَا عِنْدَکَ، فَإِنَّکَ وَاسِعٌ کَرِيمٌ، وَ صِلْ ذَلِکَ بِخَيْرِ الْآخِرَةِ وَ نَعِيمِهَا، يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ.

«ثُمَّ تَدْعُو بِمَا بَدَا لَکَ، وَ تُصَلِّی عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ أَلْفَ مَرَّةٍ هَکَذَا کَانَ يَفْعَلُ عَلَيْهِ السَّلَامُ.»

و آن را اراده کن و مقدّر فرما، حکم کن و امضاء فرما و در آنچه از خواسته هایم که حکم می کنی برایم خیر و برکت قرار ده و بر من کرم فرما و مرا به آنچه عطا می فرمایی سعادتمند کن و به فضل و رحمت واسعه ات آنچه که در اختیار داری برایم بیفزا زیرا که تو وسعت بخش و کریم هستی و آن را به خیر آخرت و نعمت فراوان آن متصل کن ای مهربانترین مهربانان.

سپس به هرچه که می خواهی دعا کن و هزار بار ذکر صلوات را بفرست که امام سجاد زین العابدین علیه السلام پس از خواندن این دعا چنین کرد.

ص: ۳۳۵

(۴۹)وَ كَانَ مِنْ دُعَائِهِ عَلَيْهِ السّلَامُ فِى دِفَاعِ كَيْدِ الْأَعْدَاءِ، وَ رَدّ بَأْسِهِمْ

إِلَهِى! هَدَيْتَنِى فَلَهَوْتُ، وَ وَعَظْتَ فَقَسَوْتُ، وَ أَبْلَيْتَ الْجَمِيلَ فَعَصَيْتُ، ثُمّ عَرَفْتُ مَا أَصْدَرْتَ إِذْ عَرّفْتَنِيهِ، فَاسْتَغْفَرْتُ فَأَقَلْتَ، فَعُدْتُ فَسَتَرْتَ، فَلَكَ إِلَهِى الْحَمْدُ.

تَقَحّمْتُ أَوْدِيَهَ الْهَلَاكِ، وَ حَلَلْتُ شِعَابَ تَلَفٍ، تَعَرّضْتُ فِيهَا لِسَطَوَاتِكَ وَ بِحُلُولِهَا عُقُوبَاتِكَ. وَ وَسِيلَتِى إِلَيْكَ التّوْحِيدُ، وَ ذَرِيعَتِى أَنّى لَمْ أُشْرِكْ بِكَ شَيْئاً، وَ لَمْ أَتّخِذْ مَعَكَ إِلَهاً، وَ قَدْ فَرَرْتُ إِلَيْكَ بِنَفْسِى، وَ إِلَيْكَ مَفَرّ الْمُسِىءِ، وَ مَفْزَعُ الْمُضَيّعِ لِحَظّ نَفْسِهِ الْمُلْتَجِئِ. فَكَمْ مِنْ عَدُوٍّ انْتَضَى عَلَيّ سَيْفَ عَدَاوَتِهِ، وَ شَحَذَ لِى ظُبَهَ مُدْيَتِهِ، وَ أَرْهَفَ لِى شَبَا حَدّهِ، وَ دَافَ لِى قَوَاتِلَ سُمُومِهِ، وَ سَدّدَ نَحْوِى صَوَائِبَ سِهَامِهِ، وَ لَمْ تَنَمْ عَنّى عَيْنُ حِرَاسَتِهِ، وَ أَضْمَرَ أَنْ يَسُومَنِى الْمَكْرُوهَ، وَ يُجَرّعَنِى زُعَاقَ مَرَارَتِهِ. فَنَظَرْتَ -يَا إِلَهِى- إِلَى

دعاء برای دفع شرّ دشمنان

خدایا هدایتم کردی ولی غافل ماندم، موعظه ام نمودی و سخت دل شدم و زیبایی ها را به من دادی و من نافرمانیت کردم و سپس آنچه را که به من معرفی کردی شناختم، آنگاه استغفار نمودم و تو مرا بخشیدی ولی دوباره من به گناه بازگشتم و تو پوشاندی پس ای خدای من حمد مخصوص توست. پروردگارا خود را در درّه های هلاکت افکندم و در راه های تلف شدن خود را قرار دادم و در آن درّه ها و راهها به سخت گیری هایت و عذاب هایت مبتلا گشتم.

الهـا وسیله من به سوی تو یکتاپرستی است و راه من به درگاهت نگرفتن شریک برای توست و من در کنار تو خدایی را برنگزیده ام و با جانم به سویت گریخته ام و البته گریزگاه گنهکار و پناهگاه آنکه حظ خود را ضایع کرده به سوی توست.

چه بسا دشمنی که اسلحه اش را از روی خصومت به رویم گشود و لبه کارد برنده اش را برایم تیز کرده و طرف تیزی آن را به طرفم نشانه گرفته و زهرهای سمومش را برای کشتنم آماده کرده و مرا مورد حمله تیرهایش که از هدف نمی گذرد قرار داده و چشم نگهبانش از من برداشته نشده و در دل، فکر رساندن شرّ به مرا دارد و از آب بسیار تلخ و شرّ خود که نمی شود آشامید آبم دهد.

ص: ۳۳۷

ضَعْفِی عَنِ احْتِمَالِ الْفَوَادِحِ، وَ عَجْزِی عَنِ الِانْتِصَارِ مِمَّنْ قَصَدَنِی بِمُحَارَبَتِهِ، وَ وَحْدَتِی فِی کَثِیرِ عَدَدِ مَنْ نَاوَانِی، وَ أَرْصَدَ لِی بِالْبَلَاءِ فِیمَا لَمْ أُعْمِلْ فِیهِ فِکْرِی.

فَابْتَدَأْتَنِی بِنَصْرِکَ، وَ شَدَدْتَ أَزْرِی بِقُوَّتِکَ، ثُمَّ فَلَلْتَ لِی حَدَّهُ، وَ صَیَّرْتَهُ مِنْ بَعْدِ جَمْعِ عَدِیدٍ وَحْدَهُ، وَ أَعْلَیْتَ کَعْبِی عَلَیْهِ، وَ جَعَلْتَ مَا سَدَّدَهُ مَرْدُوداً عَلَیْهِ، فَرَدَدْتَهُ لَمْ یَشْفِ غَیْظَهُ، وَ لَمْ یَسْکُنْ غَلِیلُهُ، قَدْ عَضَّ عَلَی شَوَاهُ وَ أَدْبَرَ مُوَلِّیاً قَدْ أَخْلَفَتْ سَرَایَاهُ. وَ کَمْ مِنْ بَاغٍ بَغَانِی بِمَکَایِدِهِ، وَ نَصَبَ لِی شَرَکَ مَصَایِدِهِ، وَ وَکَّلَ بِی تَفَقُّدَ رِعَایَتِهِ، وَ أَضْبَأَ إِلَیَّ إِضْبَاءَ السَّبُعِ لِطَرِیدَتِهِ انْتِظَاراً لِانْتِهَازِ الْفُرْصَهِ لِفَرِیسَتِهِ، وَ هُوَ یُظْهِرُ لِی بَشَاشَهَ الْمَلَقِ، وَ یَنْظُرُنِی عَلَی شِدَّهِ الْحَنَقِ. فَلَمَّا رَأَیْتَ -یَا إِلَهِی! تَبَارَکْتَ وَ تَعَالَیْتَ- دَغَلَ سَرِیرَتِهِ، وَ قُبْحَ مَا انْطَوَی عَلَیهِ، أَرْکَسْتَهُ لِأُمِّ رَأْسِهِ فِی زُبْیَتِهِ، وَ رَدَدْتَهُ فِی مَهْوَی حُفْرَتِهِ، فَانْقَمَعَ بَعْدَ اسْتِطَالَتِهِ ذَلِیلًا فِی رِبَقِ حِبَالَتِهِ الَّتِی کَانَ یُقَدِّرُ أَنْ یَرَانِی فِیهَا، وَ قَدْ کَادَ أَنْ یَحُلَّ بِی لَوْ لَا رَحْمَتُکَ مَا حَلَّ بِسَاحَتِهِ. وَ کَمْ مِنْ حَاسِدٍ قَدْ شَرِقَ بِی بِغُصَّتِهِ، وَ شَجِیَ مِنِّی بِغَیْظِهِ، وَ سَلَقَنِی بِحَدِّ لِسَانِهِ، وَ وَحَرَنِی بِقَرْفِ عُیُوبِهِ، وَ جَعَلَ عِرْضِی غَرَضاً لِمَرَامِیهِ، وَ قَلَّدَنِی خِلَالًا لَمْ تَزَلْ فِیهِ، وَ

پس ای خـدای من بر من نظر فرمودی و دیـدی ناتوانی ام را در برابر سـختی ها و عجزم را از انتقام گرفتن آنکه قصد جنگ با من را نموده و تنهایی ام را در برابر تعداد دشمنانم و آنکه برای گرفتار ساختنم در کمین نشسته است.

و تو پروردگـار من پیش از آنکه از تو یـاری بخواهم یـاریم نمودی و پشـتم را بـا نیرویت محکم ساختی و برنـدگی دشـمنم را شکسـتی و پس از آنکه تعـدادی بود تنهـایش نمودی و مرا بر وی پیروز کردی و آنچه را که برایم نشـانه گرفته بود به خودش برگرداندی، در حالی که خشـمش التیام نیافته بود و کینه اش فرو ننشسـته بود او را بازگرداندی، سـر انگشتان خود را به دندان گزید در حالی که یارانش به وعده هایشان عمل نکردند.

الها چه سـتمگری که با مکر خویش بر من سـتم نمود و دام شـکارهایش را برایم گسترد و مرا قبانی برایم گماشت و در کمین نشـست مانند در کمین نشسـتن حیوان درنده و مثل حیوانی که منتظر فرصت است تا شـکار مناسبی را به چنگ آورد در حالی که چاپلوسی می کرد و با چهره خشم آلود به من نگاه می کرد.

وقتی تو ای خـدای من که منزه و برتری دغـل بـازی پنهـان و زشتی کـارش را مشاهـده کردی او را با سـر در گودالی که برای شکار کنده بود انداختی و در همان پرتگاه کنده شده به دسـتش جایش دادی. تا پس از طغیانش با ذلت در دامی افتاد که فکر می کرد مرا در آن بیفکند و اگر لطف و مرحمت تو نبود نزدیک بود من در آنچه او در آن افتاد، می افتادم.

و چه بسـیار حسودی که به خـاطر نعمت هـای من غصه دار شـد و بغض گلویش را گرفت و با زبانش مرا آزار داد و به تهمت زدن عیب هایی که در خود داشت خشـمش را بر من افزود و آبروی مرا هـدف تیر کینه خویش قرار داد و صـفات بـد را مانند گردن بند به گردن من انداخت.

وَحَرَنِی بِکَیْدِهِ، وَ قَصَدَنِی بِمَکِیدَتِهِ، فَنَادَیْتُکَ -یَا إِلَهِی- مُسْتَغِیثاً بِکَ، وَاثِقاً بِسُرْعَهِ إِجَابَتِکَ، عَالِماً أَنَّهُ لَا یُضْطَهَدُ مَنْ أَوَی إِلَی ظِلِّ کَنَفِکَ، وَ لَا یَفْزَعُ مَنْ لَجَأَ إِلَی مَعْقِلِ انْتِصَارِکَ، فَحَصَّنْتَنِی مِنْ بَأْسِهِ بِقُدْرَتِکَ. وَ کَمْ مِنْ سَحَائِبِ مَکْرُوهٍ جَلَّیْتَهَا عَنِّی، وَ سَحَائِبِ نِعَمٍ أَمْطَرْتَهَا عَلَیَّ، وَ جَدَاوِلِ رَحْمَهٍ نَشَرْتَهَا، وَ عَافِیَهٍ أَلْبَسْتَهَا، وَ أَعْیُنِ أَحْدَاثٍ طَمَسْتَهَا، وَ غَوَاشِی کُرُبَاتٍ کَشَفْتَهَا. وَ کَمْ مِنْ ظَنٍّ حَسَنٍ حَقَّقْتَ، وَ عَدَمٍ جَبَرْتَ، وَ صَرْعَهٍ أَنْعَشْتَ، وَ مَسْکَنَهٍ حَوَّلْتَ. کُلُّ ذَلِکَ إِنْعَاماً وَ تَطَوُّلًا مِنْکَ، وَ فِی جَمِیعِهِ انْهِمَاکاً مِنِّی عَلَی مَعَاصِیکَ، لَمْ تَمْنَعْکَ إِسَاءَتِی عَنْ إِتْمَامِ إِحْسَانِکَ، وَ لَا حَجَرَنِی ذَلِکَ عَنِ ارْتِکَابِ مَسَاخِطِکَ، لَا تُسْأَلُ عَمَّا تَفْعَلُ. وَ لَقَدْ سُئِلْتَ فَأَعْطَیْتَ، وَ لَمْ تُسْأَلْ فَابْتَدَأْتَ، وَ اسْتُمِیحَ فَضْلُکَ فَمَا أَکْدَیْتَ، أَبَیْتَ یَا مَوْلَایَ إِلَّا إِحْسَاناً وَ امْتِنَاناً وَ تَطَوُّلًا وَ إِنْعَاماً، وَ أَبَیْتُ إِلَّا تَقَحُّماً لِحُرُمَاتِکَ، وَ تَعَدِّیاً لِحُدُودِکَ، وَ غَفْلَهً عَنْ وَعِیدِکَ، فَلَکَ الْحَمْدُ إِلَهِی مِنْ مُقْتَدِرٍ لَا یُغْلَبُ، وَ ذِی أَنَاهٍ لَا یَعْجَلُ. هَذَا مَقَامُ مَنِ اعْتَرَفَ بِسُبُوغِ النِّعَمِ، وَ قَابَلَهَا بِالتَّقْصِیرِ، وَ شَهِدَ عَلَی نَفْسِهِ بِالتَّضْیِیعِ. اللَّهُمَّ فَإِنِّی أَتَقَرَّبُ إِلَیْکَ بِالْمُحَمَّدِیَّهِ الرَّفِیعَهِ، وَ الْعَلَوِیَّهِ الْبَیْضَاءِ، وَ أَتَوَجَّهُ إِلَیْکَ بِهِمَا أَنْ تُعِیذَنِی مِنْ

که البته در خود او بود و به مکر و نیرنگش بر من خشمگین شد و با نیرنگش قصد مرا کرد.

در همین موقع ای خدای من ترا خواندم و از تو کمک خواستم بدین امید که تو خیلی زود جوابم را خواهی داد و دانای به این موقعیت بودم که هرکس در سایه رحمتت قرار گیرد شکست نمی خورد و آنکه به جایگاه انتقامت پناه آورد از کسی هراس ندارد بنابراین تو بودی که مرا با قدرتت از سختی و ناراحتی نجات دادی.

پروردگارا چه بسیار ابرهای تیره شرّ را از من دور ساختی و چه بسیار ابرهای رحمت و نعمت را برایم باراندی و جوی های رحمتت را بر من گستراندی و چه بسیار لباس عافیت که در برم نمودی و چشم های حوادث تلخ را کور کردی و پرده های غم و اندوه از من کنار زدی.

و چه بسیار حسن ظنّ افراد را پذیرفتی و نداری را جبران کردی و افتاده ای را زیر بال گرفتی و درمانده ای را تغییر زندگی و حیات دادی. البته همه اینها لطف و مرحمت تو بود. و در همه آن موارد تلاش من در معصیت تو بوده، آری بدرفتاری ترا از کامل کردن احسانت مانع نشد و آنچه من در جلب غضبت بوده ام ترا از احسان و نیکی به من جلوگیری نکرد و تو از آنچه انجام می دهی مورد سئوال واقع نخواهی شد. و به طور قطع هر وقت از تو درخواستی شده عنایت کرده ای و حتی سئوال نشده را به عطا نمودن ابتدا نموده ای. وقتی طلب احسانت شده کم نداده ای و تو ای مولا ـ و آقای من تصمیم نداری نسبت به بندگان غیر از احسان و نعمت دادن و نیکی کردن و نعمت بخشیدن را و من تصمیمی و حرکتی جز در ورود در محرمات و کارهای خلافی که تو منع فرموده ای و تجاوز از حدودت و غفلت از وعده هایت ندارم پس حمد مخصوص توست ای خدای من تویی که توانایی و کسی بر تو غالب نمی گردد و مهلت دهنده ای و اهل شتاب نمی باشی.

الها اینجا جایی است که بنده ات به فراوانی نعمت ها اعتراف می کند و در برابر آن همه نعمت اعتراف به قصور و کوتاهی در حمد و شکر آنها دارد و علیه خویش شهادت می دهد که آنها را ضایع ساخته است.

بارالها به وسیله حضرت محمد صلی الله علیه و آله و سلّم با آن مقام بلندش و به توسط نورانیت امیرالمؤمنین علی علیه السلام به درگاهت تقرّب می جویم و به آن گرامیان به سویت روی آورده.

شَرّ كَذَا وَ كَذَا...، فَإِنّ ذَلِكَ لَا يَضِيقُ عَلَيْكَ فِي وُجْدِكَ، وَ لَا يَتَكَأّدُكَ فِي قُدْرَتِكَ وَ أَنْتَ عَلَى كُلّ شَيْ ءٍ قَدِيرٌ، فَهَبْ لِي -يَا إِلَهِي- مِنْ رَحْمَتِكَ وَ دَوَامِ تَوْفِيقِكَ مَا أَتّخِذُهُ سُلّماً أَعْرُجُ بِهِ إِلَى رِضْوَانِكَ، وَ آمَنُ بِهِ مِنْ عِقَابِكَ، يَا أَرْحَمَ الرّاحِمِينَ.

ص: ۳۴۲

تا مرا از شرّ آنچه از شرّ آن پناه می خواهد پناه دهی زیرا پناه دادن تو با آن قدرتی که در تو هست کار دشواری نیست.

و ترا در برابر تواناییت به زحمت نمی اندازد و تو بر همه چیز توانایی.

پس ای خدای من ببخش بر من از رحمت و مهربانی همیشگی و توفیق دائمی تا آن را نردبان ترقی به سوی رضایتت قرار دهم و از عذابت در امان بمانم ای مهربان ترین مهربانان.

ص: ۳۴۳

(۵۰) وَ كَانَ مِنْ دُعَائِهِ عَلَيْهِ السّلَامُ فِى الرّهْبَهِ

اللّهُمّ إِنّكَ خَلَقْتَنِى سَوِيّاً، وَ رَبّيْتَنِى صَغِيراً، وَ رَزَقْتَنِى مَكْفِيّاً. اللّهُمّ إِنّى وَجَدْتُ فِيمَا أَنْزَلْتَ مِنْ كِتَابِكَ، وَ بَشّرْتَ بِهِ عِبَادَكَ أَنْ قُلْتَ: «يَا عِبَادِىَ الّذِينَ أَسْرَفُوا عَلَى أَنْفُسِهِمْ لَا تَقْنَطُوا مِنْ رَحْمَهِ اللّهِ، إِنّ اللّهَ يَغْفِرُ الذّنُوبَ جَمِيعاً»، وَ قَدْ تَقَدّمَ مِنّى مَا قَدْ عَلِمْتَ وَ مَا أَنْتَ أَعْلَمُ بِهِ مِنّى، فَيَا سَوْأَتَا مِمّا؛لالاّ أَحْصَاهُ عَلَىّ كِتَابُكَ

فَلَوْ لَا الْمَوَاقِفُ الّتِى أُؤَمّلُ مِنْ عَفْوِكَ الّذِى شَمِلَ كُلّ شَىْ ءٍ لَأَلْقَيْتُ بِيَدِى، وَ لَوْ أَنّ أَحَداً اسْتَطَاعَ الْهَرَبَ مِنْ رَبّهِ لَكُنْتُ أَنَا أَحَقّ بِالْهَرَبِ مِنْكَ، وَ أَنْتَ لَا تَخْفَى عَلَيْكَ خَافِيَهٌ فِى الْأَرْضِ وَ لَا فِى السّمَاءِ إِلّا أَتَيْتَ بِهَا، وَ كَفَى بِكَ جَازِياً، وَ كَفَى بِكَ حَسِيباً. اللّهُمّ إِنّكَ طَالِبِى إِنْ أَنَا هَرَبْتُ، وَ مُدْرِكِى إِنْ أَنَا فَرَرْتُ، فَهَا أَنَا ذَا بَيْنَ يَدَيْكَ خَاضِعٌ ذَلِيلٌ رَاغِمٌ، إِنْ تُعَذّبْنِى فَإِنّى

در هنگام ترس و وحشت

پروردگارا مرا بدون نقص آفریدی و در کوچکی پرورشم دادی و بدون زحمت روزیم دادی.

الها در آنچه که در کتابت نازل فرموده ای و بدان بندگانت را مژده دادی این گونه فرمودی: «ای بندگان که بر نفس خویش ظلم کرده اید از رحمت پروردگار ناامید نباشید زیرا که خداوند همه گناهانتان را می بخشد و در گذشته تمام کارهایی را انجام داده ام که تو خود از من آگاه تری پس وای بر رسوایی من از آنچه نویسندگانت برایم شمرده و نوشته اند.

بارالها اگر نبود مراکزی که امیدوار به عفو همه جانبه تو بودم خود را از دست می دادم و اگر کسی قدرت داشت که از پروردگارش فرار کند من برای فرار سزاوارتر بودم. و چیزی در نزد تو از آنچه در زمین و آسمان است مخفی نیست و همه را در روز قیامت حاضر می فرمایی و کافی است که فقط خود جزا دهی و به حساب افراد برسی.

خدایا در صورتی که فرار کنم تو مرا می یابی و اگر بگریزم مرا در می یابی و اینک این منم که در حال خضوع و ذلّت و بینی بر خاک مالیده به پیشگاهت حضور یافته ام. اگر مرا عذاب کنی سزاوار عذابم.

ص: ۳۴۵

لِذَلِکَ أَهْلٌ، وَ هُوَ یَا رَبّ! مِنْکَ عَدْلٌ، وَ إِنْ تَعْفُ عَنّی فَقَدِیماً شَمَلَنِی عَفْوُکَ، وَ أَلْبَسْتَنِی عَافِیَتَکَ. فَأَسْأَلُکَ اللّهُمّ بِالْمَخْزُونِ مِنْ أَسْمَائِکَ، وَ بِمَا وَارَتْهُ الْحُجُبُ مِنْ بَهَائِکَ، إِلّا رَحِمْتَ هَذِهِ النّفْسَ الْجَزُوعَهَ، وَ هَذِهِ الرّمّهَ الْهَلُوعَهَ، الّتِی لَا تَسْتَطِیعُ حَرّ شَمْسِکَ، فَکَیْفَ تَسْتَطِیعُ حَرّ نَارِکَ؟ وَ الّتِی لَا تَسْتَطِیعُ صَوْتَ رَعْدِکَ، فَکَیْفَ تَسْتَطِیعُ صَوْتَ غَضَبِکَ؟ فَارْحَمْنِیَ اللّهُمّ! فَإِنّی امْرُؤٌ حَقِیرٌ، وَ خَطَرِی یَسِیرٌ، وَ لَیْسَ عَذَابِی مِمّا یَزِیدُ فِی مُلْکِکَ مِثْقَالَ ذَرّهٍ، وَ لَوْ أَنّ عَذَابِی مِمّا یَزِیدُ فِی مُلْکِکَ لَسَأَلْتُکَ الصّبْرَ عَلَیْهِ، وَ أَحْبَبْتُ أَنْ یَکُونَ ذَلِکَ لَکَ، وَ لَکِنْ سُلْطَانُکَ اللّهُمّ! أَعْظَمُ، وَ مُلْکُکَ أَدْوَمُ مِنْ أَنْ تَزِیدَ فِیهِ طَاعَهُ الْمُطِیعِینَ، أَوْ تَنْقُصَ مِنْهُ مَعْصِیَهُ الْمُذْنِبِینَ. فَارْحَمْنِی یَا أَرْحَمَ الرّاحِمِینَ، وَ تَجَاوَزْ عَنّی یَا ذَا الْجَلَالِ وَ الْإِکْرَامِ، وَ تُبْ عَلَیّ، إِنّکَ أَنْتَ التّوّابُ الرّحِیمُ.

ص: ۳۴۶

و این کار از عدل توست و اگر مرا ببخشی معلوم می شود که از قبل عفوت و عافیتت مرا در بر گرفته است.

پس از تو مسئلت می جویم ای خدای من به حق آن اسماء پنهانی ات و به جمال نیکویی ات که پرده ها آن را پوشانده است که به این جان بی تاب و این استخوان ضعیف رحم کنی زیرا توانایی گرمی آفتابت را ندارد پس چگونه توانایی آتش دوزخت را داشته باشد؟! این بدنی که قدرت شنیدن صدای رعد و برقت را ندارد پس چگونه توانایی شنیدن صدای خشمت را داشته باشد؟!

پس خداوندا به من رحم کن زیرا که من بنده کوچک توام و قدر و منزلتی اندک دارم و اگر عذاب کردن من چیزی نیست که بر سلطنت تو بیفزاید و اگر چنین بود صبر بر آن را از تو تمنّا می نمودم و دوست داشتم که آن افزودنی برای تو باشد ولی خدایا سلطنت تو بزرگتر از آن است که اطاعت اهل طاعت به آن چیزی اضافه کند و یا معصیت گنهکاران از آن چیزی کم نماید.

پس خداوندا به من رحم کن ای مهربانترین مهربانان و از من درگذر ای صاحب جلالت و کرامت و توبه ام را بپذیر زیرا که تو فراوان توبه پذیر و مهربانی.

ص: ۳۴۷

(۵۱) وَ كَانَ مِنْ دُعَائِهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ فِى التَّضَرّعِ وَ الِاسْتِكَانَه

إِلَهِى أَحْمَدُكَ -وَ أَنْتَ لِلْحَمْدِ أَهْلٌ- عَلَى حُسْنِ صَنِيعِكَ إِلَيّ، وَ سُبُوغِ نَعْمَائِكَ عَلَيّ، وَ جَزِيلِ عَطَائِكَ عِنْدِى، وَ عَلَى مَا فَضّلْتَنِى بِهِ مِنْ رَحْمَتِكَ، وَ أَسْبَغْتَ عَلَيّ مِنْ نِعْمَتِكَ، فَقَدِ اصْطَنَعْتَ عِنْدِى مَا يَعْجِزُ عَنْهُ شُكْرِى. وَ لَوْ لَا إِحْسَانُكَ إِلَيّ وَ سُبُوغُ نَعْمَائِكَ عَلَيّ مَا بَلَغْتُ إِحْرَازَ حَظّى، وَ لَا إِصْلَاحَ نَفْسِى، وَ لَكِنّكَ ابْتَدَأْتَنِى بِالْإِحْسَانِ، وَ رَزَقْتَنِى فِى أُمُورِى كُلّهَا الْكِفَايَهَ، وَ صَرَفْتَ عَنّى جَهْدَ الْبَلَاءِ، وَ مَنَعْتَ مِنّى مَحْذُورَ الْقَضَاءِ. إِلَهِى! فَكَمْ مِنْ بَلَاءٍ جَاهِدٍ قَدْ صَرَفْتَ عَنّى، وَ كَمْ مِنْ نِعْمَهٍ سَابِغَهٍ أَقْرَرْتَ بِهَا عَيْنِى! وَ كَمْ مِنْ صَنِيعَهٍ كَرِيمَهٍ لَكَ عِنْدِى!. أَنْتَ الّذِى أَجَبْتَ عِنْدَ الِاضْطِرَارِ دَعْوَتِى، وَ أَقَلْتَ عِنْدَ الْعِثَارِ زَلّتِى، وَ أَخَذْتَ لِى مِنَ الْأَعْدَاءِ بِظُلَامَتِى. إِلَهِى! مَا وَجَدْتُكَ بَخِيلًا

تضرع و زاری و خضوع به درگاه پروردگار

پروردگارا تو را حمد می کنم و تو سزاوار حمدی به خاطر رفتار شایسته ات و فراوانی نعمت هایت و بسیاری بخشش هایت نسبت به من و به خاطر رحمتت که مرا بر دیگران برتری دادی و نعمتت را درباره من به کمال رساندی و به تحقیق احسانت به من آن قدر است که من عاجز از حمد و شکر آن هستم و اگر نبود احسانت به من و فراوانی نعمت هایت برای من هیچ گاه به حظّ و بهره ام نمی رسیدم و قادر به اصلاح نفس خویش نبودم ولکن تو خدای مهربان نسبت به من آغاز احسان نمودی و در تمام امور روزی در حد کفاف به من عنایت فرمودی و رنج بلا را از من دور ساختی و قضا و قدر ترسناک را از من برداشتی.

ص: ۳۴۹

حِينَ سَأَلْتُكَ، وَ لَا مُنْقَبِضاً حِينَ أَرَدْتُكَ، بَلْ وَجَدْتُكَ لِدُعَائِي سَامِعاً، وَ لِمَطَالِبِي مُعْطِياً، وَ وَجَدْتُ نُعْمَاكَ عَلَيّ سَابِغَةً فِي كُلّ شَأْنٍ مِنْ شَأْنِي وَ كُلّ زَمَانٍ مِنْ زَمَانِي، فَأَنْتَ عِنْدِي مَحْمُودٌ، وَ صَنِيعُكَ لَدَيّ مَبْرُورٌ، تَحْمَدُكَ نَفْسِي وَ لِسَانِي وَ عَقْلِي، حَمْداً يَبْلُغُ الْوَفَاءَ وَ حَقِيقَةَ الشّكْرِ، حَمْداً يَكُونُ مَبْلَغَ رِضَاكَ عَنّي، فَنَجّنِي مِنْ سُخْطِكَ، يَا كَهْفِي حِينَ تُعْيِينِي الْمَذَاهِبُ وَ يَا مُقِيلِي عَثْرَتِي، فَلَوْ لَا سَتْرُكَ عَوْرَتِي لَكُنْتُ مِنَ الْمَفْضُوحِينَ، وَ يَا مُؤَيّدِي بِالنّصْرِ، فَلَوْ لَا نَصْرُكَ إِيّايَ لَكُنْتُ مِنَ الْمَغْلُوبِينَ، وَ يَا مَنْ وَضَعَتْ لَهُ الْمُلُوكُ نِيرَ الْمَذَلّةِ عَلَى أَعْنَاقِهَا، فَهُمْ مِنْ سَطَوَاتِهِ خَائِفُونَ، وَ يَا أَهْلَ التّقْوَى، وَ يَا مَنْ لَهُ الْأَسْمَاءُ الْحُسْنَى، أَسْأَلُكَ أَنْ تَعْفُوَ عَنّي، وَ تَغْفِرَ لِي فَلَسْتُ بَرِيئاً فَأَعْتَذِرَ، وَ لَا بِذِي قُوّةٍ فَأَنْتَصِرَ، وَ لَا مَفَرّ لِي فَأَفِرّ. وَ أَسْتَقِيلُكَ عَثَرَاتِي، وَ أَتَنَصّلُ إِلَيْكَ مِنْ ذُنُوبِيَ الّتِي قَدْ أَوْبَقَتْنِي، وَ أَحَاطَتْ بِي فَأَهْلَكَتْنِي، مِنْهَا فَرَرْتُ إِلَيْكَ رَبّ! تَائِباً فَتُبْ عَلَيّ، مُتَعَوّذاً فَأَعِذْنِي، مُسْتَجِيراً فَلَا تَخْذُلْنِي، سَائِلًا فَلَا تَحْرِمْنِي مُعْتَصِماً فَلَا تُسْلِمْنِي، دَاعِياً فَلَا تَرُدّنِي خَائِباً. دَعَوْتُكَ -يَا رَبّ- مِسْكِيناً، مُسْتَكِيناً، مُشْفِقاً، خَائِفاً، وَجِلًا، فَقِيراً، مُضْطَرّاً إِلَيْكَ. أَشْكُو إِلَيْكَ -يَا

خداونـدا تویی که در هنگـام اضـرار دعایم را مسـتجاب می فرمایی و در هنگام افتادن در ورطه گناه از گناهم درگـذشتی و از دشـمنان آنچه از راه ظلم از من گرفتنـد باز سـتاندی خـدای من ترا در هنگام درخواست بخیل نیافتم و در هنگامی که اراده تو کردم ترا ممسـک و گرفته ندیـدم بلکه ترا شـنونده دعـایم و برای مطالبم بخشـنده دیـدم و نعمت هایت را درباره خودم در هر شأنی از شـئونات زندگی و در هر زمان فراوان یافتم. بنابراین تو نزد من سـتایش شده و سـتوده ای و احسانت نزد من نیکوست. نفس و زبان و عقل من حمد کننده توست، حمدی که تمام و کمال باشد و به حقیقت شـکر برسد، حمدی که رساننده رضای تو از من باشد بنابراین مرا از خشمت رهایی ده.

ای پناه من در مواقع سختی ها و ای در گذرنده از لغزش من؛ اگر نبود پرده پوشی تو از گناهانم از جمله رسواشدگان بودم ای آنکه مرا با یاری ات تأیید می فرمایی، اگر نبود یاری ات درباره من از جمله شکست خوردگان بودم.

و ای آنکه سـلاطین برای او طوق ذلّت بر گردنهایشان زده اند و از اقتدار او در هراسـند و ای اهل تقوی و ای کسـی که اسماء نیکو متعلق به اوست از تو می خواهم که مرا عفو کنی و از من درگذری. البته من بی گناه نیسـتم تا عذر آورم و قدرتمند نمی باشم که پیروز گردم.

پروردگـارا چه بسـیار بلایـایی درد آور که از من دفع کردی و چه بسـیار نعمت هـایی که به من عطا فرموده ای و دیـدگانم را بدانها روشن ساختی و چه احسان های ارزشمندی که از تو نزد من است.

و گریزگاهی نـدارم تا بگریزم. از تو می خواهم که از گناهانم بگـذری و به درگاهت از گناهانی که مرا گرفتار کرده و بر من چیره شـده و هلاک و نابودم ساخته معذرت می خواهم. پروردگارا از آنها به سویت گریخته ام در حالی که توبه می کنم پس توبه ام را بپـذیر به تو پناه می برم پس پناهم ده، به تو روی می آورم مرا خوار مکن. از تو مسئلت می جویم مرا از در خانه ات محروم مکن، به تو متوسل می شوم مرا به حال خود وامگذار، تو را می خوانم ناامیدم باز مگردان.

ای خدای من در حالی تو را می خوانم که مسکین و دردمند و زاری کننده و نگران و هراسان و بینوا و مضطرّ به درگاه توام.

إِلَهِی- ضَعْفَ نَفْسِی عَنِ الْمُسَارَعَهِ فِیمَا وَعَدْتَهُ أَوْلِیَاءَکَ، وَ الْمُجَانَبَهِ عَمّا حَذّرْتَهُ أَعْدَاءَکَ، وَ کَثْرَهَ هُمُومِی، وَ وَسْوَسَهَ نَفْسِی.

إِلَهِی! لَمْ تَفْضَحْنِی بِسَرِیرَتِی، وَ لَمْ تُهْلِکْنِی بِجَرِیرَتِی، أَدْعُوکَ فَتُجِیبُنِی وَ إِنْ کُنْتُ بَطِیئاً حِینَ تَدْعُونِی، وَ أَسْأَلُکَ کُلّمَا شِئْتُ مِنْ حَوَائِجِی، وَ حَیْثُ مَا کُنْتُ وَضَعْتُ عِنْدَکَ سِرّی، فَلَا أَدْعُو سِوَاکَ، وَ لَا أَرْجُو غَیْرَکَ، لَبّیْکَ لَبّیْکَ! تَسْمَعُ مَنْ شَکَا إِلَیْکَ، وَ تَلْقَی مَنْ تَوَکّلَ عَلَیْکَ، وَ تُخَلّصُ مَنِ اعْتَصَمَ بِکَ، وَ تُفَرّجُ عَمّنْ لَاذَ بِکَ. إِلَهِی! فَلَا تَحْرِمْنِی خَیْرَ الْآخِرَهِ وَ الْأُولَی لِقِلّهِ شُکْرِی، وَ اغْفِرْ لِی مَا تَعْلَمُ مِنْ ذُنُوبِی. إِنْ تُعَذّبْ فَأَنَا الظّالِمُ الْمُفَرّطُ الْمُضَیّعُ الْآثِمُ الْمُقَصّرُ الْمُضَجّعُ الْمُغْفِلُ حَظّ نَفْسِی، وَ إِنْ تَغْفِرْ فَأَنْتَ أَرْحَمُ الرّاحِمِینَ.

ای خدای من از ضعف نفس خود از شتاب به آنچه به دوستانت وعده داده ای و از دوری نمودن از آنچه دشمنانت را به آن ترسانده ای شکایت می کنم و نیز از زیادی اندوهم و وسوسه های درونم به تو شکایت می نمایم.

پروردگارا به خاطر آنچه در سرّ وجودم هست مرا رسوا مکن و به علت لغزش هایم نابودم مفرما. من ترا می خوانم اجابتم کن گرچه وقتی تو را می خوانم در اطاعت از تو سست هستم و هرچه حاجت داشته باشم از تو طلب می کنم و هرکجا که هستم راز دلم را پیش تو می گذارم، بنابراین غیر تو را نمی خوانم و به غیر تو امیدی ندارم. دعوتت را اجابت کردم، دعوتت را اجابت کردم، تو هرکه به درگاهت شکایت آورد می شنوی و هرکه به تو اعتماد کند به او روی می آوری و هرکه به تو اهتمام جوید از گرفتاری آزادش فرمایی و هرکه بر تو پناه برد گشایشش عطا نمایی.

خدایا دنیا و آخرت را به خاطر کمی شکرم بر من حرام مکن و آنچه از لغزش ها درباره من سراغ داری مورد عفوت قرار ده که اگر عذابم کنی معلوم است که من ظالم، افراط کننده، تباه گر، گنهکار، مقصّر، واگذارنده و غافل از خطا و بهره خودم می باشم و اگر عفوم فرمایی پس تو مهربان ترین مهربانانی.

ص: ۳۵۳

(۵۲) وَ كَانَ مِنْ دُعَائِهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ فِی الْإِلْحَاحِ عَلَی اللَّهِ تَعَالَی

يَا اللَّهُ الَّذِی لَا يَخْفَی عَلَيْهِ شَیْ‏ءٌ فِی الْأَرْضِ وَ لَا فِی السَّمَاءِ، وَ كَيْفَ يَخْفَی عَلَيْكَ -يَا إِلَهِی!- مَا أَنْتَ خَلَقْتَهُ؟ وَ كَيْفَ لَا تُحْصِی مَا أَنْتَ صَنَعْتَهُ؟ أَوْ كَيْفَ يَغِيبُ عَنْكَ مَا أَنْتَ تُدَبِّرُهُ؟ أَوْ كَيْفَ يَسْتَطِيعُ أَنْ يَهْرُبَ مِنْكَ مَنْ لَا حَيَاةَ لَهُ إِلَّا بِرِزْقِكَ؟ أَوْ كَيْفَ يَنْجُو مِنْكَ مَنْ لَا مَذْهَبَ لَهُ فِی غَيْرِ مُلْكِكَ؟ سُبْحَانَكَ! أَخْشَی خَلْقِكَ لَكَ أَعْلَمُهُمْ بِكَ، وَ أَخْضَعُهُمْ لَكَ أَعْمَلُهُمْ بِطَاعَتِكَ، وَ أَهْوَنُهُمْ عَلَيْكَ مَنْ أَنْتَ تَرْزُقُهُ وَ هُوَ يَعْبُدُ غَيْرَكَ، سُبْحَانَكَ! لَا يَنْقُصُ سُلْطَانَكَ مَنْ أَشْرَكَ بِكَ، وَ كَذَّبَ رُسُلَكَ، وَ لَيْسَ يَسْتَطِيعُ مَنْ كَرِهَ قَضَاءَكَ أَنْ يَرُدَّ أَمْرَكَ، وَ لَا يَمْتَنِعُ مِنْكَ مَنْ كَذَّبَ بِقُدْرَتِكَ، وَ لَا يَفُوتُكَ مَنْ عَبَدَ غَيْرَكَ، وَ لَا يُعَمَّرُ فِی الدُّنْيَا مَنْ كَرِهَ لِقَاءَكَ.

سُبْحَانَكَ! مَا أَعْظَمَ شَأْنَكَ! وَ أَقْهَرَ سُلْطَانَكَ! وَ

ص: ۳۵۴

اصرار در تقاضا از پروردگار

ای خدایی که هیچ چیز در زمین و آسمان از دیدش پنهان نیست و چگونه پنهان باشد بر تو ای خدای من در حالی که تو خود آنها را آفریده ای و چگونه شمارش آن را ندانی در حالی که به آن شکل داده ای و یا چگونه از تو غایب باشند در حالی که تو آن را تدبیر فرموده ای و یا چگونه از تو بگریزد کسی که زندگی اش وابسته به روزی توست و یا چگونه از تو نجات یابد کسی که در جز مملکت تو راهی برایش نیست.

منزّهی تو! آگاه ترین بندگانت کسی است که خوف و خشیت بیشتری نسبت به تو داشته باشد و عمل کننده ترین بندگانت به دستوراتت خاضع ترین آنهاست و بدبخت ترین آنها نزد تو آن کسی است که تو روزی اش می دهی و او غیر تو را بندگی می کند.

منزّهی تو! آنکه برایت شریک می تراشد و پیامبرانت را تکذیب می کند از سلطنتت نمی کاهد و آنکه از حکم قطعی تو کراهت دارد قادر نیست فرمانت را رد کند و آنکه قدرتت را تکذیب می نماید قادر نیست خود را از تو باز دارد و آنکه جز تو را می پرستد نمی تواند از تصرف تو رهایی یابد و کسی که دیدارت را در قیامت نمی پسندد عمر طولانی نخواهد کرد.

منزّهی تو! چه قدر شأن تو بزرگ است و سلطه ات قاهرانه و قدرتت شدید و فرمانت نافذ است.

ص: ۳۵۵

أَشَدّ قُوّتَکَ! وَ أَنْفَذَ أَمْرَکَ!. سُبْحَانَکَ! قَضَیْتَ عَلَی جَمِیعِ خَلْقِکَ الْمَوْتَ مَنْ وَحّدَکَ وَ مَنْ کَفَرَ بِکَ، وَ کُلّ ذَائِقُ الْمَوْتِ، وَ کُلّ صَائِرٌ إِلَیْکَ، فَتَبَارَکْتَ وَ تَعَالَیْتَ لَا إِلَهَ إِلّا أَنْتَ وَحْدَکَ لَا شَرِیکَ لَکَ. آمَنْتُ بِکَ، وَ صَدّقْتُ رُسُلَکَ، وَ قَبِلْتُ کِتَابَکَ، وَ کَفَرْتُ بِکُلّ مَعْبُودٍ غَیْرِکَ، وَ بَرِئْتُ مِمّنْ عَبَدَ سِوَاکَ. اللّهُمّ إِنّی أُصْبِحُ وَ أُمْسِی مُسْتَقِلّا لِعَمَلِی، مُعْتَرِفاً بِذَنْبِی، مُقِرّاً بِخَطَایَایَ، أَنَا بِإِسْرَافِی عَلَی نَفْسِی ذَلِیلٌ، عَمَلِی أَهْلَکَنِی، وَ هَوَایَ أَرْدَانِی، وَ شَهَوَاتِی حَرَمَتْنِی. فَأَسْأَلُکَ یَا مَوْلَایَ سُؤَالَ مَنْ نَفْسُهُ لَاهِیَةٌ لِطُولِ أَمَلِهِ، وَ بَدَنُهُ غَافِلٌ لِسُکُونِ عُرُوقِهِ، وَ قَلْبُهُ مَفْتُونٌ بِکَثْرَهِ النّعَمِ عَلَیْهِ، وَ فِکْرُهُ قَلِیلٌ لِمَا هُوَ صَائِرٌ إِلَیْهِ. سُؤَالَ مَنْ قَدْ غَلَبَ عَلَیْهِ الْأَمَلُ، وَ فَتَنَهُ الْهَوَی، وَ اسْتَمْکَنَتْ مِنْهُ الدّنْیَا، وَ أَظَلّهُ الْأَجَلُ، سُؤَالَ مَنِ اسْتَکْثَرَ ذُنُوبَهُ، وَ اعْتَرَفَ بِخَطِیئَتِهِ، سُؤَالَ مَنْ لَا رَبّ لَهُ غَیْرُکَ، وَ لَا وَلِیّ لَهُ دُونَکَ، وَ لَا مُنْقِذَ لَهُ مِنْکَ، وَ لَا مَلْجَأَ لَهُ مِنْکَ، إِلّا إِلَیْکَ. إِلَهِی! أَسْأَلُکَ بِحَقّکَ الْوَاجِبِ عَلَی جَمِیعِ خَلْقِکَ، وَ بِاسْمِکَ الْعَظِیمِ الّذِی أَمَرْتَ رَسُولَکَ أَنْ یُسَبّحَکَ بِهِ، وَ بِجَلَالِ وَجْهِکَ الْکَرِیمِ، الّذِی لَا یَبْلَی وَ لَا یَتَغَیّرُ، وَ لَا یَحُولُ وَ لَا یَفْنَی، أَنْ تُصَلّیَ عَلَی مُحَمّدٍ وَ آلِ مُحَمّدٍ، وَ أَنْ

منزّهی تو! حکم قطعی مرگ را برای جمیع مخلوقات اراده کرده ای، چه تو را یکتا بدانند و چه به تو کافر باشند و همگی مزه مرگ را خواهند چشید و همگی یکسره به سویت باز گردند. پس تو جاوید و برتری و جز تو خدایی نیست. تو یکتایی و شریکی برایت نخواهد بود.

به تو ایمان آوردم، پیامبرانت را تصدیق کردم، کتابت را پذیرفتم و به هر خدایی غیر از تو کافر شدم و از هر که غیر ترا بندگی کرد بیزاری جستم.

پروردگارا صبح و شام می کنم در حالی که اعمالم کم است، به گناهم اعتراف دارم و به خطایای خویش اقرار می کنم. الها من به خاطر ظلم به نفس خویش ذلیلم، کارهایم مرا هلاک کرده هوای نفسم مرا اراده نموده و شهواتم مرا محروم نموده است.

بنابراین ای مولای من از تو مسئلت می جویم همانند مسئلت کسی که به خاطر آرزوهای طولانیش بی بهره مانده و بدنش به علت بی تفاوتی نسبت به جهان آخرت غافل مانده و دلش به خاطر نعمت های فراوانی که نصیبش گشته گرفتار فتنه شده و فکرش برای آنچه که به سویش باز می گردد کم است.

همانند مسئلت کسی که آرزو بر او تسلط یافت و هوای نفس او را گرفتار ساخته و دنیا او را اسیر خود ساخته و مرگ بر او سایه انداخته است.

همانند مسئلت کسی که گناهانش زیاد شده و به خطایای خویش اعتراف می کند.

همانند مسئلت کسی که پروردگاری غیر تو ندارد و سرپرستی غیر تو برایش نیست و نجات بخشی برای او از تو و پناهگاهی بر او از تو جز به سویت نمی باشد.

خدای من به حق خودت که بر همه مخلوقات واجب است و به نام بزرگت که رسولت را فرمان دادی تا بدان نام تو را تسبیح گوید و به بزرگی ذات بزرگوارت که فرسوده و دگرگون نمی شد و تغییر حال و نیستی نمی پذیرد از تو می خواهم بر محمد و آل او درود فرستی.

تُغْنِیَنِی عَنْ کُلّ شَیْ ءٍ بِعِبَادَتِکَ، وَ أَنْ تُسَلّیَ نَفْسِی عَنِ الدّنْیَا بِمَخَافَتِکَ، وَ أَنْ تُثْنِیَنِی بِالْکَثِیرِ مِنْ کَرَامَتِکَ بِرَحْمَتِکَ، فَإِلَیْکَ أَفِرّ، و مِنْکَ أَخَافُ، وَ بِکَ أَسْتَغِیثُ، وَ إِیّاکَ أَرْجُو، وَ لَکَ أَدْعُو، وَ إِلَیْکَ أَلْجَأُ، وَ بِکَ أَثِقُ، وَ إِیّاکَ أَسْتَعِینُ، وَ بِکَ أُومِنُ، وَ عَلَیْکَ أَتَوَکّلُ، وَ عَلَی جُودِکَ وَ کَرَمِکَ أَتّکِلُ.

ص: ۳۵۸

و مرا به توسط بندگی ات از هر چیزی بی نیاز سازی و به وسیله ترس از خودت نفس را از دوستی دنیا برحذر نمایی و کرامت و رحمت فراوانت را شامل حالم گردانی.

خـدایا به سویت فرار می کنم و از تو می ترسم و به تو اسـتغاثه می نمـایم و به تو امیـدوارم و ترا می خوانم و به سویت پناه می برم و به تو اطمینان دارم و فقط از تو کمک می خواهم و به تو ایمان می آورم و بر جود و کرمت توکل می جویم.

(۵۳) وَ كَانَ مِنْ دُعَائِهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ فِى التَّذَلُّلِ لِلّٰهِ عَزّ وَ جَلّ

رَبّ أَفْحَمَتْنِى ذُنُوبِى، وَ انْقَطَعَتْ مَقَالَتِى، فَلَا حُجّةَ لِى، فَأَنَا الْأَسِيرُ بِبَلِيّتِى، الْمُرْتَهَنُ بِعَمَلِى، الْمُتَرَدّدُ فِى خَطِيئَتِى، الْمُتَحَيّرُ عَنْ قَصْدِى، الْمُنْقَطَعُ بِى.

قَدْ أَوْقَفْتُ نَفْسِى مَوْقِفَ الْأَذِلّاءِ الْمُذْنِبِينَ، مَوْقِفَ الْأَشْقِيَاءِ الْمُتَجَرّينَ عَلَيْكَ، الْمُسْتَخِفّينَ بِوَعْدِكَ. سُبْحَانَكَ! أَيّ جُرْأَةٍ اجْتَرَأْتُ عَلَيْكَ! وَ أَيّ تَغْرِيرٍ غَرّرْتُ بِنَفْسِى! مَوْلَاىَ ارْحَمْ كَبْوَتِى لِحُرّ وَجْهِى وَ زَلّةَ قَدَمِى، وَ عُدْ بِحِلْمِكَ عَلَى جَهْلِى وَ بِإِحْسَانِكَ عَلَى إِسَاءَتِى، فَأَنَا الْمُقِرّ بِذَنْبِى، الْمُعْتَرِفُ بِخَطِيئَتِى، وَ هَذِهِ يَدِى وَ نَاصِيَتِى، أَسْتَكِينُ بِالْقَوَدِ مِنْ نَفْسِى، ارْحَمْ شَيْبَتِى، وَ نَفَادَ أَيّامِى، وَ اقْتِرَابَ أَجَلِى وَ ضَعْفِى وَ مَسْكَنَتِى وَ قِلّةَ حِيلَتِى. مَوْلَاىَ وَ ارْحَمْنِى إِذَا انْقَطَعَ مِنَ الدّنْيَا أَثَرِى، وَ امّحى مِنَ الْمَخْلُوقِينَ ذِكْرِى، وَ كُنْتُ مِنَ

تذلّل در پیشگاه پروردگار

الها گناهانم مرا خاموش کرده و سخنم قطع گردیده و دلیلی برای دفاع از خود ندارم و من اسیر کرده های خودم و در گرو عمل خویشم و در خطایایم جبران و از بیرون رفتن از راه راستم سرگردان و در راه خویش مانده ام.

پروردگارا نفس خویش را در جایگاه ذلیلان و گناهکاران جای داده ام در جایگاه انسان های بدبختی که بر تو گستاخی نموده اند و وعده هایت را سبک شمرده اند.

خدایا تو منزّهی! به چه جرأتی بر تو گستاخی نمودم و به کدام غروری بر نفس خویش مغرور گشتم؟!

مولای من بر افتادن با صورت و لرزش قدم هایم به من رحم کن و به بردباریت بر نادانی ام و به احسانت بر بی ادبی من ترحم فرما زیرا که من به گناه خویش اقرار می کنم و به خطاهایم معترفم و اینک این دست و موی جلوی سر من، به درگاهت التماس می کنم و خود را برای قصاص تسلیمت می نمایم.

الها بر پیری ام و تمام شدن روزهای عمرم و نزدیکی مرگم و ضعف و درماندگی و بیچارگی ام رحم کن.

مولای من در آن موقع که بین من و دنیا جدایی می افتد بر من رحم کن و یادم را از بین آفریده هایت زایل فرما تا از جمله فراموش شدگانی باشم که کسی از او یاد نمی کند.

ص: ۳۶۱

الْمَنْسِيّينَ كَمَنْ قَدْ نُسِيَ، مَوْلَایَ وَ ارْحَمْنِی عِنْدَ تَغَیّرِ صُورَتِی وَ حَالِی إِذَا بَلِیَ جِسْمِی، وَ تَفَرّقَتْ أَعْضَائِی، وَ تَقَطّعَتْ أَوْصَالِی، یَا غَفْلَتِی عَمّا یُرَادُ بِی! مَوْلَایَ وَ ارْحَمْنِی فِی حَشْرِی وَ نَشْرِی، وَ اجْعَلْ فِی ذَلِکَ الْیَوْمِ مَعَ أَوْلِیَائِکَ مَوْقِفِی، وَ فِی أَحِبّائِکَ مَصْدَرِی، وَ فِی جِوَارِکَ مَسْکَنِی، یَا رَبّ الْعَالَمِینَ.

ص: ۳۶۲

مولای من هنگامی که در خانه قبر صورتم و بـدنم تغییر می یابـد و اعضای بدنم از هم جدا می شوند و بند بندم از هم پاشـیده می گردند بر من رحم کن، ای وای از غفلت من از آنچه درباره من اراده شده است.

مولای من در هنگام حشـر و نشـرم در روز قیامت بر من رحم کن و در این روز مرا همنشـین اولیائت و در جایگاه محبانت قرار ده و در جوار رحمتت جایم ده ای خدای جهانیان.

(۵۴) وَ كَانَ مِنْ دُعَائِهِ عَلَيْهِ السّلَامُ فِی اسْتِكْشَافِ الْهُمُومِ

يَا فَارِجَ الْهَمّ، وَ كَاشِفَ الْغَمّ، يَا رَحْمَانَ الدّنْيَا وَ الْ آخِرَهِ وَ رَحِيمَهُمَا، صَلّ عَلَى مُحَمّدٍ وَ آلِ مُحَمّدٍ، وَ افْرُجْ هَمّی، وَ اكْشِفْ غَمّی. يَا وَاحِدُ يَا أَحَدُ يَا صَمَدُ يَا مَنْ لَمْ يَلِدْ وَ لَمْ يُولَدْ وَ لَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُواً أَحَدٌ، اعْصِمْنِی وَ طَهّرْنِی، وَ اذْهَبْ بِبَلِيّتِی.

«وَ اقْرَأْ آيَهَ الْكُرْسِیّ، وَ الْمُعَوّذَتَيْنِ، وَ قُلْ هُوَ اللّهُ أَحَدٌ، وَ قُلْ:»

اللّهُمّ إِنّی أَسْأَلُكَ سُؤَالَ مَنِ اشْتَدّتْ فَاقَتُهُ، وَ ضَعُفَتْ قُوّتُهُ، وَ كَثُرَتْ ذُنُوبُهُ، سُؤَالَ مَنْ لَا يَجِدُ لِفَاقَتِهِ مُغِيثاً، وَ لَا لِضَعْفِهِ مُقَوّياً، وَ لَا لِذَنْبِهِ غَافِراً غَيْرَكَ، يَا ذَا الْجَلَالِ وَ الْإِكْرَامِ أَسْأَلُكَ عَمَلًا تُحِبّ بِهِ مَنْ عَمِلَ بِهِ، وَ يَقِيناً تَنْفَعُ بِهِ مَنِ اسْتَيْقَنَ بِهِ حَقّ الْيَقِينَ فِی نَفَاذِ أَمْرِكَ. اللّهُمّ صَلّ عَلَى مُحَمّدٍ وَ آلِ مُحَمّدٍ، وَ اقْبِضْ عَلَى الصّدْقِ نَفْسِی، وَ اقْطَعْ مِنَ الدّنْيَا حَاجَتِی، وَ اجْعَلْ فِيمَا عِنْدَكَ

درخواست رفع گرفتاری ها

ای برطرف کننـده همّ و دور کننـده غم، ای بخشاینـده در دنیا و آخرت و هر دو جهان بر محمّد و آل او درود فرست و همّ مرا برطرف و غمّ مرا زایل کن.

ای خـدای واحد و احد ای بی نیاز و ای آنکه نزائیده و زائیده نشده و برایش مثل و مانند نیست. مرا حفظ کن و پاکیزه ام نما و گرفتاریم را برطرف فرما.

(سپس امام علیه السلام دستور فرمودند که بین دعا آیه الکرسی و سوره های قل اعوذ برب الفلق و قل اعوذ برب الناس و قل هُوَ اللّهُ احد را بخوان و سپس بگو:)

بارالها از تو مسئلت می جویم همانند آنکه زندگی بر او سخت شد و نیرویش ضعف و گناهانش بسیار گشته است. همانند درخواست کسی که برای گرفتاریش فریادرسی و برای ضعفش توانایی و برای گناهش بخشنده ای غیر از تو نمی یابد. ای صاحب جلالت و کرامت از تو مسئلت می جویم عملی را که از بنـده ات دوست می داری و یقینی که به وسیله آن کسی را که در جریان خواست تو به مرتبه حق الیقین برسد سود می دهی.

بار پروردگارا بر محمّد و آل او درود فرست و مرا در حالی که کارهایم درست است بمیران و حاجتم را در دنیا عطا کن.

ص: ۳۶۵

رَغْبَتِی شَوْقاً إِلَی لِقَائِکَ، وَ هَبْ لِی صِدْقَ التَّوَکُّلِ عَلَیْکَ. أَسْأَلُکَ مِنْ خَیْرِ کِتَابٍ قَدْ خَلَا، وَ أَعُوذُ بِکَ مِنْ شَرِّ کِتَابٍ قَدْ خَلَا، أَسْأَلُکَ خَوْفَ الْعَابِدِینَ لَکَ، وَ عِبَادَةَ الْخَاشِعِینَ لَکَ، وَ یَقِینَ الْمُتَوَکِّلِینَ عَلَیْکَ، وَ تَوَکُّلَ الْمُؤْمِنِینَ عَلَیْکَ. اللَّهُمَّ اجْعَلْ رَغْبَتِی فِی مَسْأَلَتِی مِثْلَ رَغْبَهِ أَوْلِیَائِکَ فِی مَسَائِلِهِمْ، وَ رَهْبَتِی مِثْلَ رَهْبَهِ أَوْلِیَائِکَ، وَ اسْتَعْمِلْنِی فِی مَرْضَاتِکَ عَمَلًا لَا أَتْرُکُ مَعَهُ شَیْئاً مِنْ دِینِکَ مَخَافَهَ أَحَدٍ مِنْ خَلْقِکَ. اللَّهُمَّ هَذِهِ حَاجَتِی فَأَعْظِمْ فِیهَا رَغْبَتِی، وَ أَظْهِرْ فِیهَا عُذْرِی، وَ لَقِّنِّی فِیهَا حُجَّتِی، وَ عَافِ فِیهَا جَسَدِی. اللَّهُمَّ مَنْ أَصْبَحَ لَهُ ثِقَهٌ أَوْ رَجَاءٌ غَیْرُکَ، فَقَدْ أَصْبَحْتُ وَ أَنْتَ ثِقَتِی وَ رَجَائِی فِی الْأُمُورِ کُلِّهَا، فَاقْضِ لِی بِخَیْرِهَا عَاقِبَهً، وَ نَجِّنِی مِنْ مَضَلَّاتِ الْفِتَنِ بِرَحْمَتِکَ یَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِینَ. وَ صَلَّی اللَّهُ عَلَی سَیِّدِنَا مُحَمَّدٍ رَسُولِ اللَّهِ الْمُصْطَفَی وَ عَلَی آلِهِ الطَّاهِرِینَ.

ص: ۳۶۶

و با وسایلی که در اختیار داری خواسته ام را شوق به دیدارت قرار ده و صداقت در توکّل به خودت را به من ببخش.

خداوندا خبر آنچه را که درباره من نوشته شده و گذشته است طلب می کنم و به تو پناه می برم از شر آنچه درباره ام نوشته شده و گذشته است.

الها از تو خوف بندگان عابدت و عبادت خاشعین درگاهت و یقین توکل کنندگان به آستانت و توکل ایمان آورندگانت را درخواست می کنم.

پروردگارا رغبت مرا در مسئلت جستن از خودت همانند رغبت اولیائت در مسئله جستشان و ترسم را مانند ترس ایشان قرار ده و مرا در راه رضایت به کاری وادار که به چیزی از احکام دینت و یا از ترس یکی از مخلوقات آن را ترک نکنم.

بارالها این بود حاجت من پس میل و رغبتم را نسبت به آن بزرگ کن و عذرم را درباره آن آشکار فرما و در آن عذرخواهی و اقامه حجت و دلیل را به من بیاموز و بدنم را در این آزمون سلامتی ده.

الها کسی که صبح می کند و اعتماد و امیدش به غیر تو است من اینگونه نیستم صبح می کنم و تو مورد اعتماد و امید من در تمامی کارها هستی. پس عاقبت بخیری در آن کارها را برایم مقرر فرما و از فتنه های گمراه کننده به وسیله رحمتت ای مهربان ترین مهربانان نجاتم ده و درود خدا بر آقای ما حضرت محمد صلی الله علیه و آله و سلّم که برگزیده پروردگار ات و بر اهل بیت پاکیزه اش باد.

ص: ۳۶۷

خاتمه

به لطف و کرم پروردگار ترجمه روان صحیفه کامل سجادیّه در بامداد هشتم ربیع الاول هزار و چهارصد و بیست و یک سالروز شهادت امام حسن عسکری علیه السلام و آغاز امامت امام عصر حجه بن الحسن العسکری روحی و ارواح العالمین له الفداء به پایان رسید امید که حال و هوای معنوی که در اثر خواندن و دقت در ژرفای این کتاب شریف برای اهل دعا و مناجات با مضامین بلندش به دست می آید مستمر باشد و خداوند تبارک و تعالی آنچه دعای خیر در این کتاب بود در حق ما مستجاب فرماید. و روح مقدس و والای امام سجاد زین العابدین علیه السلام را از ما راضی گرداند و دعای آن گرامی را در نیکبختی دنیا و آخرت ما قرین به استجابت قرار دهد.

سید کاظم ارفع

ص: ۳۶۸

درباره مرکز

بسمه تعالی

هَلْ يَسْتَوِی الَّذِينَ يَعْلَمُونَ وَالَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ

آیا کسانی که می‌دانند و کسانی که نمی‌دانند یکسانند ؟

سوره زمر/ ۹

مقدمه:

موسسه تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان، از سال ۱۳۸۵ هـ .ش تحت اشراف حضرت آیت الله حاج سید حسن فقیه امامی (قدس سره الشریف)، با فعالیت خالصانه و شبانه روزی گروهی از نخبگان و فرهیختگان حوزه و دانشگاه، فعالیت خود را در زمینه های مذهبی، فرهنگی و علمی آغاز نموده است.

مرامنامه:

موسسه تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان در راستای تسهیل و تسریع دسترسی محققین به آثار و ابزار تحقیقاتی در حوزه علوم اسلامی، و با توجه به تعدد و پراکندگی مراکز فعال در این عرصه و منابع متعدد و صعب الوصول، و با نگاهی صرفا علمی و به دور از تعصبات و جریانات اجتماعی، سیاسی، قومی و فردی، بر مبنای اجرای طرحی در قالب « مدیریت آثار تولید شده و انتشار یافته از سوی تمامی مراکز شیعه» تلاش می نماید تا مجموعه ای غنی و سرشار از کتب و مقالات پژوهشی برای متخصصین، و مطالب و مباحثی راهگشا برای فرهیختگان و عموم طبقات مردمی به زبان های مختلف و با فرمت های گوناگون تولید و در فضای مجازی به صورت رایگان در اختیار علاقمندان قرار دهد.

اهداف:

۱.بسط فرهنگ و معارف ناب ثقلین (کتاب الله و اهل البیت علیهم السلام)

۲.تقویت انگیزه عامه مردم بخصوص جوانان نسبت به بررسی دقیق تر مسائل دینی

۳.جایگزین کردن محتوای سودمند به جای مطالب بی محتوا در تلفن های همراه ، تبلت ها، رایانه ها و ...

۴.سرویس دهی به محققین طلاب و دانشجو

۵.گسترش فرهنگ عمومی مطالعه

۶.زمینه سازی جهت تشویق انتشارات و مؤلفین برای دیجیتالی نمودن آثار خود.

سیاست ها:

۱.عمل بر مبنای مجوز های قانونی

۲.ارتباط با مراکز هم سو

۳.پرهیز از موازی کاری

۴.صرفا ارائه محتوای علمی

۵.ذکر منابع نشر

بدیهی است مسئولیت تمامی آثار به عهده ی نویسنده ی آن می باشد .

فعالیت های موسسه :

۱.چاپ و نشر کتاب، جزوه و ماهنامه

۲.برگزاری مسابقات کتابخوانی

۳.تولید نمایشگاه های مجازی: سه بعدی، پانوراما در اماکن مذهبی، گردشگری و...

۴.تولید انیمیشن، بازی های رایانه ای و ...

۵.ایجاد سایت اینترنتی قائمیه به آدرس: www.ghaemiyeh.com

۶.تولید محصولات نمایشی، سخنرانی و...

۷.راه اندازی و پشتیبانی علمی سامانه پاسخ گویی به سوالات شرعی، اخلاقی و اعتقادی

۸.طراحی سیستم های حسابداری، رسانه ساز، موبایل ساز، سامانه خودکار و دستی بلوتوث، وب کیوسک، SMS و...

۹.برگزاری دوره های آموزشی ویژه عموم (مجازی)

۱۰.برگزاری دوره های تربیت مربی (مجازی)

۱۱. تولید هزاران نرم افزار تحقیقاتی قابل اجرا در انواع رایانه، تبلت، تلفن همراه و... در ۸ فرمت جهانی:

۱.JAVA

۲.ANDROID

۳.EPUB

۴.CHM

۵.PDF

۶.HTML

۷.CHM

۸.GHB

و ۴ عدد مارکت با نام بازار کتاب قائمیه نسخه :

۱.ANDROID

۲.IOS

۳.WINDOWS PHONE

۴.WINDOWS

به سه زبان فارسی ، عربی و انگلیسی و قرار دادن بر روی وب سایت موسسه به صورت رایگان .

درپایان :

از مراکز و نهادهایی همچون دفاتر مراجع معظم تقلید و همچنین سازمان ها، نهادها، انتشارات، موسسات، مؤلفین و همه

بزرگوارانی که ما را در دستیابی به این هدف یاری نموده و یا دیتا های خود را در اختیار ما قرار دادند تقدیر و تشکر می نماییم.

آدرس دفتر مرکزی:

اصفهان -خیابان عبدالرزاق - بازارچه حاج محمد جعفر آباده ای - کوچه شهید محمد حسن توکلی -پلاک ۱۲۹/۳۴- طبقه اول

وب سایت: www.ghbook.ir

ایمیل: Info@ghbook.ir

تلفن دفتر مرکزی: ۰۳۱۳۴۴۹۰۱۲۵

دفتر تهران: ۸۸۳۱۸۷۲۲ ـ ۰۲۱

بازرگانی و فروش: ۰۹۱۳۲۰۰۰۱۰۹

امور کاربران: ۰۹۱۳۲۰۰۰۱۰۹



مرکز تحقیقات رایانه ای
قائمیه
اصفهان
WWW
برای داشتن کتابخانه های تخصصی
دیگر به سایت این مرکز به نشانی
www.Ghaemiyeh.com
www.Ghaemiyeh.net
www.Ghaemiyeh.org
www.Ghaemiyeh.ir
مراجعه و برای سفارش با ما تماس بگیرید.
۰۹۱۳ ۲۰۰۰ ۱۰۹